

LATVIJAS SARKANĀ GRĀMATA



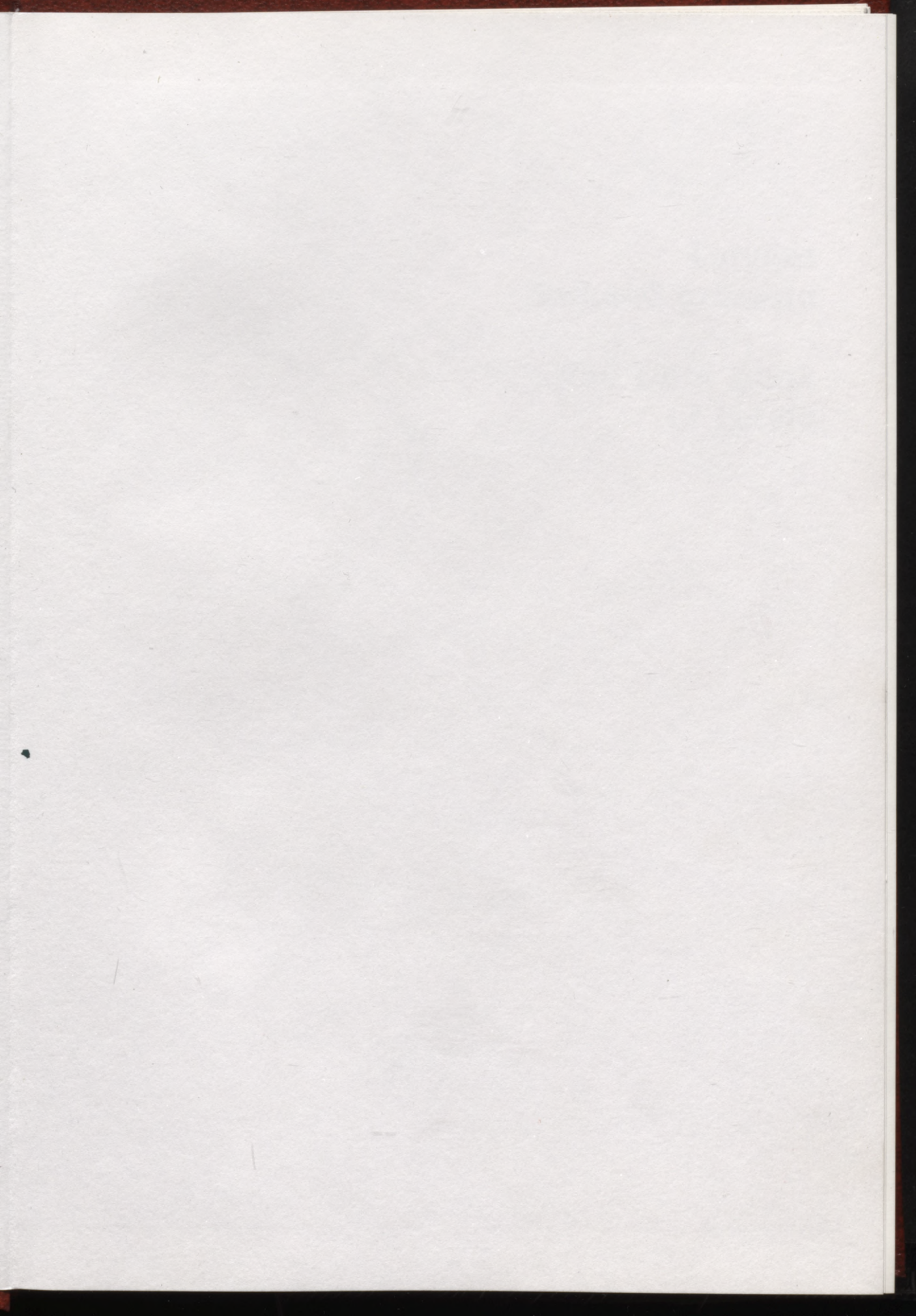
6

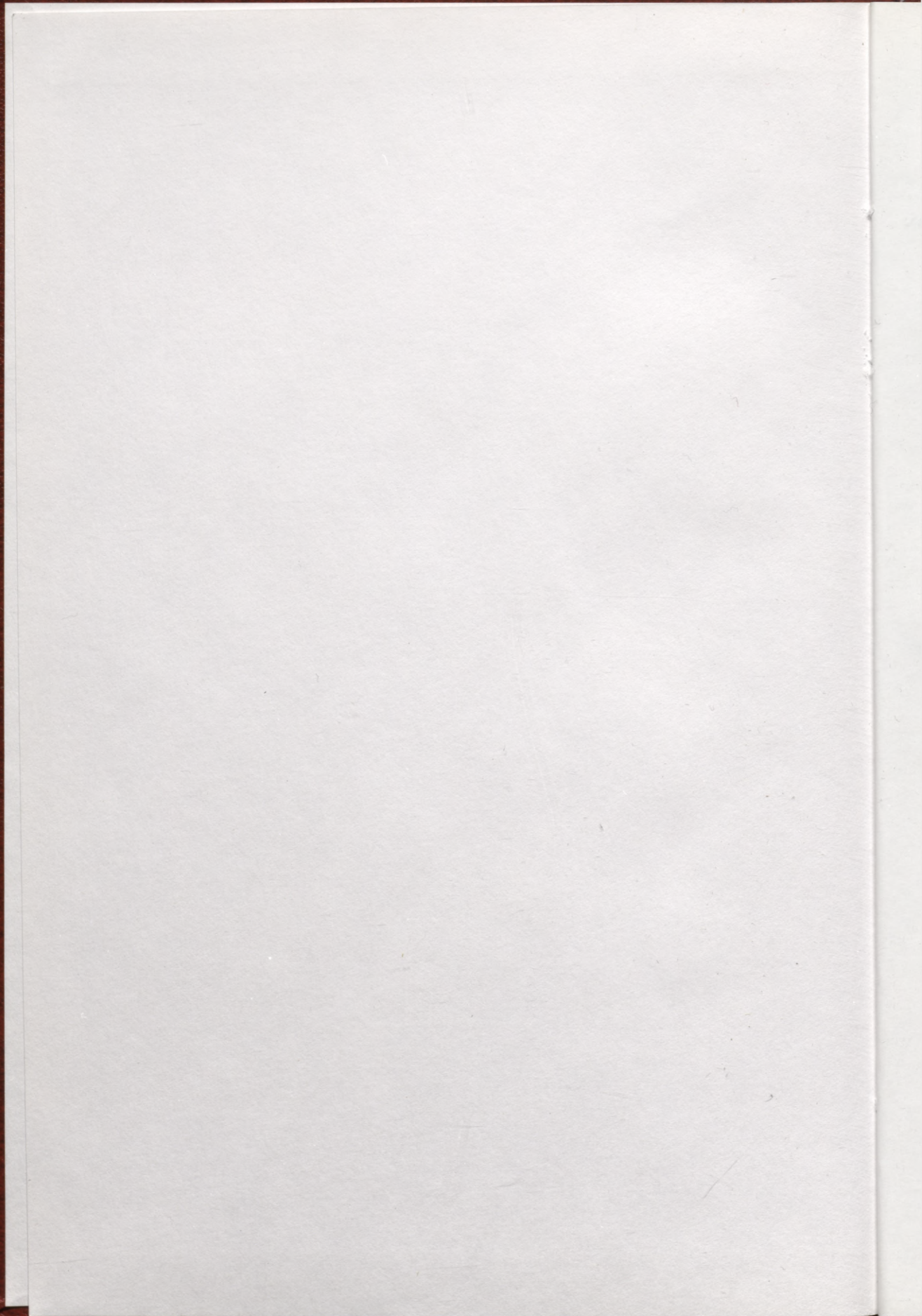
putni un zīdītāji

**LATVIJAS
SARKANĀ GRĀMATA**

6

putni un zīdītāji





L
5

**Latvijas
Sarkanā grāmata**

**Red Data Book
of Latvia**



INSTITUTE OF BIOLOGY
University of Latvia



Project "LIFE"
EUROPEAN COMMISSION

RED DATA BOOK OF LATVIA

RARE AND THREATENED SPECIES OF PLANTS AND ANIMALS

GUNARS ANDRUŠAITIS - project leader - editor in chief

Volume 6

BIRDS AND MAMMALS

Rīga -2000

98-5
31.vi



Latvijas Universitāte
BIOLOĢIJAS INSTITŪTS



LE
5

EUROPAS KOMISIJAS
projekts "LIFE"

LATVIJAS SARKANĀ GRĀMATA

RETĀS UN APDRAUDĒTĀS
AUGU UN DZĪVNIEKU SUGAS

Projekta vadītājs un galvenais redaktors: GUNĀRS ANDRUŠAITIS

6. sējums

PUTNI UN ZĪDĪTĀJI

Rīga -2000

UDK 502(474.3)+598.2+599
La 811

0300022633

Galvenais redaktors - projekta vadītājs

Gunārs Andrušaitis

Latvijas Zinātņu Akadēmijas
korespondētājloceklis, Prof. Dr. biol.
Latvijas Universitātes Bioloģijas inst.
Miera iela 3, LV- 2169, Salaspils, LATVIJA Tel. 371-2-944988; FAX 371-2-944986
E-pasts: biolog@tesla.sal.lv.

Sugu aprakstu autori

Madars Bergmanis

Latvijas Universitātes Zooloģijas muzejs

Oskars Keiņš M. sc.

Latvijas Ornitoloģijas biedrība

Rolands Lebus

Latvijas Dabas muzejs

Viesturs Lārmanis

Latvijas Ornitoloģijas biedrība

Juris Lipsbergs Dr. biol.

Latvijas Universitātes Bioloģijas inst.

Otars Opermanis Dr. biol.

Latvijas Universitātes Bioloģijas inst.

Gunārs Pētersons

Latvijas Lauksaimniecības Universitāte

Aivars Petriņš

Latvijas Universitātes Zooloģijas muzejs

Valdis Pilāts Dr. biol.

Gaujas nacionālais parks

Edmunds Račinskis M. sc.

Latvijas Ornitoloģijas biedrība

Antra Stipniece Dr. biol.

Latvijas Universitātes Bioloģijas inst.

Māris Strazds

Latvijas Ornitoloģijas biedrība

Orginālzīmējumi

Marija Pētersone

Latvijas Universitātes Bioloģijas inst.

Atsevišķi zīmējumi no Latvijas PSR

Sarkanās grāmatas, 1985.

Tulkojums angļu valodā

Daina Indriksone M. sc.

Latvijas Universitātes Bioloģijas fakultāte

Ieva Vilks Dr. biol.

Latvijas Universitātes Bioloģijas inst.

Ilze Vilks M. sc.

Latvijas Universitātes Bioloģijas fakultāte

Editor in chief - project leader

Correspondent member of Latvian Academy
of Sciences Prof. Dr. biol.
Institute of Biology University of Latvia

The descriptions of species are compiled by

Museum of Zoology University of Latvia

Latvian Society of Ornithology

Latvian museum of Nature

Latvian Society of Ornithology

Institute of Biology University of Latvia

Institute of Biology University of Latvia

Latvian University of Agriculture

Museum of Zoology University of Latvia

National Park Gauja

Latvian Society of Ornithology

Institute of Biology University of Latvia

Latvian Society of Ornithology

Original drawings

Institute of Biology University of Latvia

Other drawings are from the Latvian SSR Red

Book, 1985.

English translation

Faculty of Biology University of Latvia

Institute of Biology University of Latvia

Faculty of Biology University of Latvia

Izdevējs LU Bioloģijas institūts. Iespiests tipogrāfijā AKA-PRINTS sadarbībā ar RIGESS.
Grāmata sagatavota izdošanai r/a TERRAS MEDIA. Repro - TERRAS MEDIA REPRO.

PRIEKŠVĀRDS.

No visas dzīvnieku valsts zīdītāji un putni ikdienā mums šķiet vislabāk pazīstami, bet faktiski tas attiecas tikai uz nelielu daļu no minēto grupu pārstāvjiem. Daudzas jo daudzas gan plašāk izplatītas, gan reti sastopamas sugas, mums ir maz pazīstamas vai pilnīgi svešas. Tieši putni un zīdītāji vairāk kā jebkuri citi faunas pārstāvji ir pakļauti cilvēka iedarbībai. Tos apdraud gan tieša, galvenokārt medības, gan netieša cilvēka iedarbība - vides piesārņojums un kimizācija, kas izmaina putnu un zīdītāju dzīves vidi jeb biotopu. Tai pašā laikā pieredze rāda, ka efektīvi rīkojoties saskaņā ar zinātniski izstrādātu plānu, ir iespējams ievērojami palielināt kādas sugas populāciju un pasargāt to no bojāejas.

Putnu un zīdītāju loma dabā īpaši izceļas arī ar to, ka tie ir priekšteči vairāk nekā 10 mājputnu un aptuveni 15 mājdzīvnieku domestikētajām sugām.

Pasaules ornitofaunu veido putnu - *Aves* klase ar 40 kārtām un aptuveni 8600 putnu sugām. Zīdītāju - *Mammalia* klase ietver aptuveni 4500 sugas, kas iedalītas 19 kārtās. Zināms, ka kopš 1600. gada ir pilnīgi izmirušas 89 zīdītāju sugas un 108 putnu sugas. 1996. gadā Pasaules apdraudēto dzīvnieku Sarkanajā sarakstā (IUCN Red List of Threatened Animals, 1996) ierakstītas 1107 putnu un 1096 zīdītāju sugas. Pēc pašreizējiem pētījumiem par apdraudētām tiek uzskatītas 75 % zīdītāju un 44 % putnu sugas. Strasburgas konvencijā 1993. gadā (Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats) kā apdraudētas Eiropā iekļautas 47 atsevišķas zīdītāju sugas un 2 dzimtu visas zīdītāju sugas, 170 atsevišķas putnu sugas un 23 dzimtu visas putnu sugas.

Dažādās valstīs apdraudēto dzīvnieku sugu skaits ir dažāds, tā Madagaskarā to ir 44 %, Filipinās 32 %, Jaungvinejā 27 %, Indijā 24 % un Austrālijā 23 % no tur sastopamām zīdītāju sugām. Līdzīga situācija ir arī ar putniem - Jaunzēlandē un Filipinās apdraudētas ir 15 % sugu, ASV un Ķīnā - 7 %, Austrālijā, Brazīlijā un Japānā - 6 %. No Latvijā sastopamajām 328 putnu un 75 zīdītāju sugām kā apdraudētas LSG iekļautas 79 putnu un 24 zīdītāju sugas, kuras attiecīgi sastāda 24 % un 32 %. Šie dati liecina, ka faunas apdraudētība Latvijā ir liela un tās aizsardzība ļoti aktuāla.

Putnu un zīdītāju aizsardzībai Latvijā ir samērā sena vēsture, un paši pirmie pasākumi šai virzienā attiecas uz medību objektiem. Dažādi medību ierobežojumi un sodi par nelikumīgām medībām Latvijas teritorijā pastāvēja jau kopš 14. gs. Pirmās Latvijas brīvvalsts laikā 1927. gadā kā īpaši aizsargājams tika izdalīts bebrš, bet 1931. gadā arī alnis. Medību likums 1935. gadā īpašā nodaļā "Savvaļā dzīvojošo putnu un zvēru aizsardzība" sugu saglabāšanas nolūkā aizliedz medīt aļņus, bebrus, staltbriežu govus un teļus, stirnu kazas un kazlēnus, lidvāveres, melnos stārķus un dziedātājputnus - kukaiņēdājus. Zīdītāju un putnu saglabāšanā liela nozīme bija arī šī gs. 20. un 30. gados izveidotajiem rezervātiem.

1957. gadā izdotajā aizsargājamo augu un dzīvnieku sarakstā kā retas un saudzējamas putnu sugas tiek ietverti visi gulbjī, pūces, ērgļi, stārķi (melns un baltais), trispirkstu dzenis, bet no zīdītājiem - Sibīrijas vāvere, lidvāvere, bebrš, Sibīrijas stirna, visi sikspārņi un eži. Ar šo pašu lēmumu briežu, stirnu, bebru un putnu aizsardzībai tiek izveidoti 3 medību liegumi lielās platībās, Engures ezera un Babītes ezera liegums putnu aizsardzībai, un citi rezervāti un valstiski aizsargājamas teritorijas. Ierobežojumi putnu un zīdītāju medībām, kā arī pasākumi atsevišķu sugu aizsardzībai noteikti arī kopš 1957. gada izdotajos Latvijas medību likumos.

1977. gada Latvijas valdības lēmumā kā īpaši aizsargājamas minētas 23 zīdītāju un 47 putnu sugas, norādot, ka jāaizsargā visas Latvijā sastopamās zīdītāju un putnu sugas izņemot vilku, jentotsuni, pelveidīgos grauzējus, žagatu, vārnu un kraukli.

1980. gadā tiek apstiprināta pirmā Latvijas Sarkanā grāmata, kurā ierakstītas arī putnu un zīdītāju sugas.

1987. gada valdības lēmumā publicēts valsts aizsargājamo dzīvnieku sugu saraksts, kurā ietvertas 25 zīdītāju un 70 putnu sugas ar norādi, ka tās visas ierakstītas LSG. Kā 1977. tā arī 1987. gada valdības lēmumā izdalīts samērā liels skaits dažādu īpaši aizsargājamo teritoriju, kurās gan tieši, gan netieši aizsargā arī putnu un zīdītāju faunu. Kopš 1971. gada ar Latvijas Mežsaimniecības ministrijas rīkojumu putnu aizsardzībai dažādās vietās izveidoti kopskaitā aptuveni 360 mikroliegumi, galvenokārt atsevišķu putnu sugu perēšanas vietu (ligzdu) aizsardzībai.

Izveidojot šo Latvijas Sarkanā grāmatu, mūsu rīcībā bija pietiekoši plaši zinātnisko pētījumu materiāli par Latvijas faunas stāvokli, kas deva iespēju izvērtēt Latvijā apdraudētās putnu un zīdītāju sugas. Par pamatu šajā sējumā ievietotajiem aizsargājamo putnu aprakstiem izmantoti Latvijas Universitātes Bioloģijas institū-

ta ilggadīgo pētījumu rezultāti, Latvijas Ornitoloģijas biedrības (LOB) darbības laikā tapušie apkopojumi, kā arī Latvijas Universitātes Bioloģijas fakultātes un citu pētniecības iestāžu publicētie raksti, citi izdevumi un arhīvu nepublicētie faunistikas materiāli. Aprakstu sagatavošanā plašu informāciju devuši gan profesionāli pētnieki, gan kompetenti novērotāji - amatieri. Par aktīvu dalību šī izdevuma sagatavošanā izsakām pateicību V.Ādamsonam, R.Aupmanei, A.Āvotiņam, J.Baltvilkam, I.Baugam, J.Baumanim, A.Celmiņam, V.Cīrulim, A.Freibergam, Z.Jansonei, J.Kazubiņnim, O.Keišam, I.Kramam, A.Kemleram, V.Lārmanim, A.Liepam, V.Liepam, R.Matrozim, A.Mednim, O.Opermanim, A.Petriņam, J.Priedniekam, E.Račinskim, V.Rozem, A.Strazdam, M.Strazdam, M.Šternbergam, G. Vāveriņam, A.Verneram, V.Vintulim un J.Vīksnem.

Ipaši nopelni šīs grāmatas izveidošanā ir Jurim Lipsbergam, kurš aktīvi piedalījās atsevišķās kategorijās iekļaujamo sugu sarakstu izveidošanā, sugu aprakstu sastādīšanā un sadarbībā ar autoriem.

Šī grāmata izdota pateicoties Eiropas Kopienas programmas "LIFE" finansiālam atbalstam.

Gunārs Andrušaitis

PREFACE

The mammals and birds usually seem to be the most familiar ones to us in the whole animal kingdom, yet as a matter of fact this applies only to a small part of representatives of the mentioned groups. A great many of widely distributed as well as more rare species are little known or quite unknown to us. Just the birds and mammals are more influenced by human activities than any other components of the fauna. They are endangered both by the direct, mostly hunting, and the indirect human influence - the environmental pollution and chemicalization, which alter the habitats of birds and mammals. At the same time the experience shows that a population of any species can be considerably increased and preserved from extinction by an effective management according to a scientifically worked out plan.

The part of birds and mammals in the nature is particularly notable for the fact that they are the ancestors of more than 10 species of domestic fowl and 15 species of domestic animals.

The world avifauna consists of the class of birds -Aves- with 40 orders and approximately 8600 species. The class of mammals -Mammalia- includes about 4500 species, which are divided in 19 orders. It is known that 89 mammal species and 108 bird species have become completely extinct since the 1600. In the IUCN Red List of Threatened Animals, 1996, 1107 bird species and 1096 mammal species are registered. According to recent investigations 75% of mammal species and 44% of bird species are considered to be threatened. In the Strasbourg Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats, 1993, 47 separate mammal species and all mammal species of 2 families, 170 separate bird species and all bird species of 23 families are included as threatened in Europe.

The number of threatened animal species in different countries is different, so in Madagascar it is 44%, in the Philippines 32%, in New Guinea 27%, in India 24% and in Australia 23% of the mammal species occurring there. A similar situation is also with birds - in New Zealand and the Philippines 15% of the species are threatened, in USA and China - 7%, in Australia, Brazil and Japan - 6%. Out of the 328 bird and 75 mammal species occurring in Latvia 79 bird and 24 mammal species are included in the Red Data Book of Latvia as threatened, which correspondingly makes 24% and 32%. These data show that the threat to the fauna in Latvia is great and its protection very urgent.

The protection of birds and mammals has a comparatively long history in Latvia and the very first activities in this field apply to the game animals. Several hunting restrictions and penalties for illegal hunting in the territory of Latvia existed already from the 14th century. During the first Latvian free state in 1927 the Beaver was appointed as a particularly protected species and in 1931 also the Elk. The Law of Hunting in 1935 in a separate chapter "The protection of wild birds and mammals" with a view to preserve the species foreboded to hunt Elks, Beavers, Red deer and Roe deer females and young, Flying squirrels, Black storks and song birds - insect eaters. Great importance in the preserving of mammals and birds had also the Nature Reserves, created in the twenties and thirties of this century.

In the list of protected plants and animals, 1957, as rare and preservable bird species all swans, owls, eagles, storks (Black and White), the Three-toed Woodpecker and the following mammal species: the Siberian squirrel, Flying squirrel, Beaver, Siberian Roe deer, all bats and hedgehogs were included. With the

same resolution for the protection of the Red deer, Roe deer, Beaver and birds 3 game preserves of wide areas, the sanctuaries of Lakes Engure and Babīte for preserving of birds as well as other Natural Reserves and state protected territories were created. The restrictions of the hunting of birds and mammals, as well as measures for the protection of some species were established also in the Latvian Hunting Laws since 1957.

In the resolution of Latvian government, 1977, 23 mammal and 47 bird species were named as particularly protected, indicating that all mammal and bird species occurring in Latvia should be protected with the exception of the Wolf, Raccoon dog, mice, voles, the Magpie, Crow and Raven.

In 1980 the first Latvian Red Data Book was confirmed, where also bird and mammal species are included.

In the governmental resolution of 1981 the list of protected animals was published including 25 mammal and 70 bird species with the reference, that these species are registered in the RDB. Both in the governmental resolution of 1977 and 1987 a comparatively great number of various particularly protected territories was named, where the fauna of birds and mammals is directly or indirectly conserved. Since 1971 with the instruction of the Latvian Ministry of Forestry about 360 microsanctuaries in all were created for the protection of birds, mainly for the conservation of breeding places (nests) of some bird species.

For the compilation of this Latvian Red Data Book we had at our disposal sufficiently extensive data of scientific research about the condition of Latvian fauna, which gave us a possibility to estimate the bird and mammal species, threatened in Latvia. As a basis of the description of protected birds included in this volume the results of long-term investigations of the Institute of Biology of the University of Latvia, the conclusions acquired during the activities of the Latvian Ornithological Society (LOS), as well as the papers, published by the Biological Faculty of the Latvian University and other scientific institutions, other publications and unpublished faunistic materials of archives were used. An extensive information for the preparation of the articles was given by both the professional scientists and the competent observers - amateurs. For the active participation in preparing of this issue we are grateful to V.Ādamsons, R.Aupmane, A.Avotiņš, J.Baltvilks, I.Bauga, J.Baumanis, A.Celmiņš, V.Cīrulis, A.Freibergs, Z.Jansone, J.Kazubiernis, O.Keiņš, I.Krams, A.Ķemlers, V.Lārmanis, A.Liepa, V.Liepa, R.Matrozis, A.Mednis, O.Opermanis, A.Petriņš, J.Priednieks, E.Račinskis, V.Roze, A.Strazds, M.Strazds, M.Šternbergs, G.Vāverinš, A.Verners, V.Vintulis and J.Viksne.

Outstanding merits in creating of this book has Juris Lipsbergs, who took an active part in the compiling of lists of species included in separate categories, in the describing of species and in the co-operation with the authors.

This book is published thanks to the financial support of the program "LIFE" of the European Community.

Gunārs Andrušaitis

IEVADS

Putni ir pielāgojušies dzīvei visās klimatiskajās zonās, tie ir sastopami visos kontinentos. To klātbūtne raksturo vidi, kurā mēs dzīvojam. Jūras ērgļa sekmīga ligzdošana liecina ne tikai to, ka šīs dizais putns vēl ir mūsu faunā, bet arī to, ka visa ekosistēma ir vairāk vai mazāk "kārtībā" - vide nav pārmērīgi piesārņota ar smagajiem metāliem un hlororganiskajām indēm, ir bagātīga bezmugurkaulnieku fauna, līdz ar to arī daudz zivju un dažādu ūdensputnu, ar kuriem barojas jūras ērglis. Tā ir liecība tam, ka mums vēl ir pietiekoši netraucētas, veciem kokiem bagātas mežaudzes, kur šīs putns var ierīkot savu ligzdu. Diemžēl sugu, par kuru nākotni šodien uztraukumam nav pamata, kļūst aizvien mazāk. Kādas sugas izmiršana vai skaitliska samazināšanās, kas mūsdienās atspoguļojas Sarkanajās grāmatās, liecina, ka savās attiecībās ar dabu esam pārkāpuši pieļaujamo robežu, ka esam atņēmuši dzīves telpu un iespējas ne tikai šiem putniem, bet, bieži to paši neapzinoties, sākuši postīt savu dzīves vidi, ko esam aizņēmušies no saviem mazbērniem.

Pasaulē ir apmēram 10100 putnu sugu. Kopš lielo ģeogrāfisko atklājumu laikmeta (1600.gada) zemeslode ir zaudējusi apmēram 100 putnu sugu. Par 168 sugām var teikt, ka tās izmirs tuvāko 20 gadu laikā, ja netiks veikti ārkārtēji to glābšanas pasākumi. Jaunu sugu veidošanās un izmiršana ir dabisks process, taču cilvēks ir nesamērīgi paātrinājis šī procesa vienu daļu - izmiršanu. Pēc visoptimistiskākajām prognozēm pusi šobrīd Zemeslodī apdzīvojošo putnu sugu varam zaudēt tuvākajos 800-2800 gados. Tas 100-1000 reižu pārsniedz šo sugu bojāejas apmērus, kādi būtu sagaidāmi bez cilvēka līdzdalības /Crossby et al. 1994/. Pēc citām prognozēm, puse pašreizējo putnu sugu var izmirt jau tuvākajos 200-300 gados /Smith et al. 1993/. Vislielākos zaudējumus cietušas tropiskās zemes un īpaši salu fauna, kur ir daudz endēmisko (tikai tur sastopamo) sugu. Saskaņā ar BirdLife International apkopoto informāciju /Stattersfield et al. 1998/, 2623 putnu sugām jeb 27 % no visām pasaulē sastopamajām putnu sugām raksturīgi ļoti mazi areāli, kuri nepārsniedz 50 000 km² (atcerēsimies - Latvija aizņem 64 000 km²). Tās ir sugas, kas apdzīvo salas, noteiktu augstuma zonu konkrētos kalnos, ļoti šauri specializētas un var dzīvot tikai kādā noteiktā biotopā. No šīm "mazo areālu" sugām 71 % mīt tropu mežos. Vairāk kā puse "mazo areālu" sugu atzītas par dažādā mērā apdraudētām jau šodien. Galvenais drauds to turpmākai eksistencei - piemēroto ligzdošanas biotopu bojāeja, galvenokārt tropisko mežu izciršana.

Ziemeļu puslodes mērenajā klimata joslā tikpat kā nav sugu, kurām raksturīgi ļoti mazi ligzdošanas areāli, tāpēc arī apdraudēto sugu skaits ir mazāks. Tomēr pirmatnējās vides izmaiņas - mežu izciršana, stepju aparšana, seklūdeņu platību pārvēršana lauksaimniecības zemēs, lielais iedzīvotāju skaits un vides piesārņošana - dzīvo dabu, tanī skaitā putnu faunu, šeit ir ietekmējušas visai ievērojami. Raksturīgi, ka izmirušo vai izmirstošo sugu daudzums ir tieši atkarīgs no cilvēka veiktās vides transformācijas ātruma. Jo straujāk notikusi pirmatnējās vides izmaiņšana, jo lielāks skaits sugu izrādījušās nespējīgas pielāgoties.

Arī Eiropā nevar būt pamata apmierinātībai ar dabas vidi, tanī skaitā putnu stāvokli. Saskaņā ar BirdLife International jaunākajiem apkopojumiem /Tucker & Heath 1994/, 195 putnu sugas jeb 38 % no Eiropas avi-faunas ir dažādā mērā apdraudētas, par ko liecina ievērojama populāciju skaitliska samazināšanās tendence ilgākā laika periodā, neliels, kaut samērā stabils, populācijas īpatņu skaits, ļoti lokalizēta izplatība. Minēto 195 sugu skaitā ir 24 sugas, kas atzītas par apdraudētām Pasaules mērogā, to liktenis visā pilnībā atkarīgs no īpašiem aizsardzības pasākumiem; 41 suga atzīta par īpaši apdraudētu Eiropā - tās arī sastopamas galvenokārt Eiropā un tieši šeit vērojama to skaita satraucoša samazināšanās; visbeidzot - 130 sugas, kas bez Eiropas sastopamas arī citur pasaulē, bet tieši Eiropā vērojama to skaita strauja samazināšanās. Kopumā 60 % no minētajām apdraudētajām sugām mīt mūsdienu agroainavā, galvenokārt cilvēka ļoti izmainītajā stepju zonā, kur dabīgo biotopu platības ir ļoti sarukušas un vairums putnu nav spējuši pielāgoties dzīvei intensīvi apsaimniekotajās zemēs. Tomēr arī pie mums plāvās un laukos ligzdojošās sugas skaitliski sarūk. Ne mazums apdraudēto sugu mīt arī mitrājos - seklos, ar virsūdens augāju bagātos ūdeņos, purvos un līdzīgās vietās, kuru platības laika gaitā samazinājušās. Arī meža putnu starpā apdraudēto sugu kļūst arvien vairāk.

Daudzo putnu populāciju skaita katastrofālās samazināšanās cēlonis ir izmaiņas tradicionālajos zemes apsaimniekošanas veidos un šīs apsaimniekošanas intensifikācija. Tas tiek uzskatīts par galveno cēloni vismaz 41 % apdraudēto sugu. Diemžēl 31 % apdraudēto sugu kā viens no apdraudētības iemesliem tiek minētas "medības un nelegāla vajāšana". Šis apstāklis īpaši aktuāls Vidusjūras baseina zemēs, kur no tā cieš daudzās, mūsu izpratnē nemedījamās, citās zemēs aizsargājamas putnu sugas.

Putni neatzīst valstu robežas. Taimiras tundrā ligzdojošie jūras zīriņi un daudzi bridējputni savā ceļā uz

ziemošanas vietām Dienvidāfrikā šķērso desmitiem valstu robežas. To "būt vai nebūt" ir atkarīgs no daudzu valstu valdību un miljoniem cilvēku sapratnes un saskaņotas rīcības. Tāpēc putnu aizsardzība lielā mērā ir starptautisks uzdevums - sugas labklājība ir atkarīga ne tikai no piemērotu apstākļu saglabāšanās ligzdošanas vietās Eiropā, bet arī no apstākļiem garajā migrācijas ceļā un ziemošanas vietās.

Jau 1992. gadā izveidojās Starptautiskā putnu aizsardzības padome (International Council for Bird Preservation - ICBP) ar mērķi koordinēt putnu draugu pūliņus to aizsardzībā dažādās zemēs. Deviņdesmito gadu sākumā padome pārtapusi plašākā organizācijā BirdLife International, kas apvieno uz putnu aizsardzību vērsto nevalstisko organizāciju biedrus gandrīz 100 zemēs. Arī Latvijas Ornitoloģijas biedrība ir BirdLife International asociēto organizāciju skaitā. BirdLife International iniciatīva ir Eiropas putniem nozīmīgo vietu apzināšana /Grimmet & Jones 1989/, Eiropas putnu populāciju stāvokļa un to aizsardzības statusa apzināšana /Tucker & Heath 1994/, pasaules endēmisko putnu vietu apzināšana, pasaules endēmisko putnu vietu apzināšana /Stattersfield et al. 1998/ u.c.

Nozīmīgas savvaļas putnu aizsardzībai ir virkne starptautisku konvenciju. To starpā minamas konvencija par bioloģisko daudzveidību (Riodežaneiro konvencija), konvencija par starptautiskas nozīmes mitrājiem, īpaši kā ūdensputnu dzīves vietām (Ramsāres konvencija), konvencija par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību (Bonnas konvencija), un tās "pasārnē" noslēgtais Āfrikas - Eirāzijas migrējošo ūdensputnu aizsardzības līgums, konvencija par Eiropas savvaļas augu un dzīvnieku sugu un dabīgo biotopu aizsardzību (Bernes konvencija) u. c. Taču šo daudzo dokumentu vidū kā nozīmīgākā vadlīnija ir Starptautiskās Dabas aizsardzības Savienības (International Union of Conservation of Nature) starptautiskā Sarkanā grāmata un nacionālās Sarkanās grāmatas. Pēdējās ir tie ķieģeļi, kas, ņemot vērā nacionālo un starptautisko pieredzi, kalpo kā celtniecības materiāls nacionālās dabas aizsardzības politikas un likumdošanas izstrādei.

Novēlu Latvijas Sarkanajai grāmatai kļūt par kvalitatīvu būvmateriālu Pasaules dabas aizsardzības celtnē - nozīmīgākajā celtnē, no kuras atkarīga ne tikai savvaļas augu un dzīvnieku, bet arī cilvēces nākotne.

Jānis Viksne

INTRODUCTION

The birds have adapted to live in all climatic zones, they occur in all continents. Their presence characterizes the environment where we live. Successful breeding of the White-tailed Eagle witnesses not only that this majestic bird still exists in our fauna, but also that the whole ecosystem is more or less "in order" - the environment is not too polluted with heavy metals and organochlorine poisons, there is a rich invertebrate fauna, consequently many fish and various waterbirds on which the White-tailed Eagle feeds. It shows that we still have sufficiently undisturbed forests rich in old trees, where this bird can build its aerie. Unfortunately, there are less and less species future of which seems not to be endangered. The extinction or decline in numbers of a species, which at present is reflected in the Red Data Books, witnesses that we have passed the admissible limits in our relations with the nature. That we have deprived of a living space and chances not only these birds, but often without realizing it, have begun to destroy our own living environment which we have borrowed from our grandchildren.

There are about 10 100 bird species in the world. Since the age of the great geographical discoveries (1600) the Earth has lost approximately 100 bird species. 168 species will become extinct within the next 20 years, if extraordinary rescue measures will not be taken. The formation and extinction of species is a natural process, however, the humans have disproportionately accelerated one part of this process - the extinction. According to the most optimistic prognoses we can lose a half of the bird species living on the Earth at present during the next 800-2800 years. It exceeds by 100 - 1000 times the amount of extinction of these species which could be expected without the presence of man /Crossby et al. 1994/. According to other forecasts, a half of the present bird species can become extinct already during the next 200-300 years /Smith et al. 1993/. The fauna in tropical countries and especially in islands where many endemic (only there living) species occur has suffered the greatest losses. According to the information compiled by the BirdLife International /Stattersfield et al. 1998/, 2623 bird species or 27% of all bird species of the world have very small ranges, not exceeding 50 000 km² (remember - Latvia occupies 64 000 km²). These are the species living on islands, in definite altitude zones of specific mountains, very highly specialized species and those that can live only

in specific habitats. 71% of these "small range species" occur in tropical forests. More than a half of the "small range species" are considered as threatened to various extent already at present. The main threat to their further existence is the destruction of suitable breeding habitats, mainly the felling of tropical forests. There are almost no species with very small breeding ranges in the temperate climate zone of Northern hemisphere, therefore the number of threatened species is not so great. Nevertheless, the changes of the primeval environment - felling of forests, ploughing of steppes, transformation of wetlands into agricultural areas, the great density of human population and the environmental pollution have considerably influenced the animate nature there including the bird fauna. It is typical that the amount of extinct or disappearing species is directly dependent on the rate of environmental transformation by man. The faster was the change of the primeval environment, the greater is the number of species that turned out to be unable to adapt themselves.

There can be no reasons to be content with the status of environment, including birds, also in Europe. According to the latest conclusions of the BirdLife International /Tucker & Heath 1994/ 195 bird species or 38% of the European avifauna are threatened to various extent, as a considerable tendency to numerical decline of populations during a long time period, a small, though comparatively stable number of individuals in a population and a very localized distribution shows. The 195 species mentioned above, include 24 ones which are recognized to be endangered on a world scale, their fate completely depends on special conservation measures; 41 species are considered as particularly threatened in Europe - they occur mainly in Europe and just there a dangerous reduction in their numbers can be observed; lastly - 130 species, which occur also elsewhere in the world besides Europe, yet just in Europe a rapid decline in their numbers is observed. In total 60% of mentioned threatened species live in contemporary agrolandscape, mainly in the steppe zone greatly changed by man, where the spaces of natural habitats have decreased very much and the majority of birds have not been able to adapt themselves to live in intensively managed areas. Also in our country the species, breeding in meadows and fields, decline numerically. Not a little of threatened species occur also in wetlands - in shallow waters rich in emergent vegetation, bogs and similar places, which areas have decreased in the course of time. More and more species among the forest birds become threatened as well.

The cause of the disastrous numerical decline of many bird populations is changes in traditional ways of agricultural management and the intensification of this management. It has been considered as a main cause for at least 41% of threatened species. Unfortunately, for 31% of threatened species the "hunting and illegal persecution" has been mentioned as one of the causes of threat. This circumstance is particularly urgent in Mediterranean countries, where many bird species, not only game birds according to our understanding, protected in other countries, suffer from it.

Birds do not recognize state borders. The Arctic Tern and many waders, breeding in the tundra of Taimyr, on their way to wintering sites in South Africa cross borders of tens of countries. Their "to be or not to be" depends on the understanding and co-ordinated action of many state governments and millions of people. Therefore the bird protection is a highly international mission - the welfare of a species depends not only on the preserving of proper conditions in the breeding areas in Europe, but also on the conditions during the long migratory flight and on the wintering grounds.

Already in 1922 the International Council for Bird Preservation - ICBP was organized to co-ordinate the efforts of bird friends for the protection of birds in various countries. In the beginning of the nineties the Council has been transformed into a more extensive organization - BirdLife International, which consolidates the members of nongovernmental bird protecting organizations in almost 100 countries. Also the Latvian Ornithological Society is one of the associated organizations of the BirdLife International. An initiative of the BirdLife International is the registration of the Important Bird Areas in Europe /Grimmet & Jones 1989/, the clarification of the situation of European bird populations and their conservation status /Tucker & Heath 1994/, the registration of the endemic bird areas of the world /Stattersfield et al. 1998/ etc.

A series of international conventions are significant for the protection of wild birds as well. Among them should be mentioned: the Convention on Biological Diversity (the Rio Convention), the Convention on Wetlands of International Importance, especially as Waterfowl Habitat (the Ramsar Convention), the Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals (the Bonn Convention) including the African-Eurasian Migratory Waterbird Agreement and the Convention on the conservation of European Wildlife and Natural Habitats signed "under its wing" (the Bern Convention), etc. Yet the most significant leading line among these many documents is the International Red Data Book of the International Union of Conservation of Nature and

national Red Data Books. The latter ones are the bricks which, considering the national and international experience, serve as building materials for the elaboration of the national nature conservation policy and legislation.

I wish the Red Data Book of Latvia to become a qualitative building material in the structure of the World nature conservation - a most significant structure upon which not only the future of wild plants and animals, but also the future of mankind depends.

Jānis Viksne

IESKATS LATVIJAS PUTNU FAUNĀ

Latvijas ornitofauna ir samērā bagāta, kas izskaidrojams ar teritorijas ģeogrāfisko stāvokli un putnu ligzdošanai, atpūtai un barības ieguvei noderīgo biotopu daudzveidību. Ne mazsvarīgs faktors ir arī tas, ka Latvijas dabiskās ainavas vēl arvien ir mazpārveidotas salīdzinājumā ar Centrālo- un Rietumeiropu. Latvija atrodas uz putnu ceļa. Kopš seniem laikiem Baltijas jūra un tās dienvidaustrumu piekraste kalpo daudziem Eirāzijas attālo ziemeļu novadu putniem par tradicionālu sezonālo migrāciju trasī, kas pazistama kā Baltās-Baltijas jūras gājputnu ceļš, un pa kuru ik rudenī tie dodas uz saviem ziemošanas apgabaliem Rietumeiropā, Āfrikā un Vidējos Austrumos. Savukārt, pavasaros esam aculiecinieki neskaitāmu putnu baru plūsmai pretējā virzienā - uz savām ligzdošanas vietām ziemeļu novadu tundrā un taigā.

Līdz šim Latvijā pavisam konstatētas 325 savvaļas putnu sugas, šajā skaitā neiekļaujot cilvēka ieviestās un gūsta apstākļos turamās (vai arī izbēgušās), tā saucamās, dekoratīvo putnu sugas un dažnedažādās mājputnu šķirnes /Latvijas lauku putni, 1998, ar izmaiņām/.

Atkarībā no savas attieksmes pret ikgadējām dabas sezonālajām izmaiņām, pārvietošanās pakāpes un rakstura, visus, kādā mērenās joslas noteiktā teritorijā (šajā gadījumā - valstī) sastopamos putnus mēdz iedalīt sekojošās ekoloģiskās grupās vai kategorijās: 1) nometniekus, 2) klejotājos, 3) ceļotājos jeb gājputnos, 4) caurceļotājos, 5) ziemeļos jeb ziemas viesos un 6) iecelotājos jeb maldu viesos. Protams, šāds kāda lielāka reģiona putnu iedalījums nav visai precīzs, jo nereti vienas un tās pašas sugas īpatni, galvenokārt atkarībā no vecuma vai dzimuma (dažkārt arī citiem apstākļiem), var piederēt pie dažādām grupām. Tālab praksē mēdz būt izņēmumi no šķietami vienkāršās vispārīgās shēmas, un tie atklājas pētījumos par konkrētām sugām. Tomēr, neskatoties uz trūkumiem, šāds putnu iedalījums sniedz noteiktu ieskatu par aplūkojamā reģiona ornitofaunu.

Putni nometnieki (Latvijā apmēram 30 sugas) visu gadu uzturas ligzdošanas vietās, taču dažkārt rudenī un ziemā nedaudz attālinās no tām. Šās grupas tipiskākie pārstāvji ir vistu vanags (*Accipiter gentilis*), rubenis (*Tetrao tetrix*), mednis (*T. urogallus*), mežirbe (*Bonasa bonasia*), laukirbe (*Perdix perdix*), mājas balodis (*Columba livia domestica*), ūpis (*Bubo bubo*), meža pūce (*Strix aluco*), melnā dzilna (*Dryocopus martius*), mājas zvirbulis (*Passer domesticus*), žagata (*Pica pica*) u.c.

Klejotāji rudenī dodas vairāk vai mazāk tālos ceļojumos un reizēm bez noteikta gala mērķa kļūst par vietu uz vietu dažādos virzienos, ilgstošāk aizkavējoties vietās ar bagātīgu barības piedāvājumu. Pie šīs putnu grupas pieskaitāmas dzeltenā stērste (*Emberiza citrinella*), dadzītis (ciglīs) (*Carduelis carduelis*), krustknābji (*Loxia*), dažādas dzenu (*Picidae*) un zilišu (*Paridae*) sugas u.c.

Istie ceļotāji jeb gājputni (Latvijā vismaz 140 sugas) veic regulāras un kalendārā laika ziņā samērā noteiktas sezonālās migrācijas no ligzdošanas vietām uz diezgan pastāvīgām un attālām ziemošanas vietām. Šādi putni ir visiem ļoti pazīstamie - baltais stārķis (*Ciconia ciconia*), lauku cīrulis (*Alauda arvensis*), bezdelīga (*Hirundo rustica*), baltā cielava (*Motacilla alba*), brūnā čakste (*Lanius collurio*), dziedātājstrazds (*Turdus philomelos*), visas kauku (*Sylviinae*) sugas un daudzi citi.

Tipiski caurceļotāji (55 - 60 sugas) ir tādas putnu sugas, kuras Latvijā neligzdo vispār vai ligzdo nelielā skaitā un ierodas pie mums vienīgi pavasara un rudens ceļošanas laikā. Pie šīs putnu grupas pieder mazais gulbis (*Cygnus columbianus*), sējas zoss (*Anser fabalis*), baltpieres zoss (*A. albifrons*), melngalvas zoss (*Branta bernicla*), baltvaigu zoss (*B. leucopsis*), dažādas ziemeļu populāciju pīļu (*Anatidae*) un bridējputnu (*Charadriiformes*) sugas u.c.

Ziemeļotāji jeb ziemas viesi (ap 15 sugas) ir tādas putnu sugas, kas ierodas no Eirāzijas ziemeļu novadiem, lai šeit pavadītu ziemu. Raksturīgākie ziemeļotāji - ziemas viesi Latvijā ir bikšainais klijāns (*Buteo lagopus*), zīdaste (*Bombicilla garrulus*), keģis (*Acanthis flammea*), sniedze (*Plectrophenax nivalis*), ziemeļu

svilpis (*Pinicola enucleator*), svītrīnā pūce (*Surnia ulula*) u.c. Dažkārt nosaukto sugu putni var būt arī caurcelotāji. Viss iepriekš teiktais nebūt nenozīmē, ka ziemeļos Latvijā pavada tikai šīs putnu sugas vien. Pie mums ziemeļos var sastapt daudzkārt lielāku putnu sugu skaitu, kas reprezentē arī citu nosaukto grupu pārstāvjus, piemēram, noietniekus un klejotājus.

Pie neregulāriem iecelotājiem jeb tā saucamajiem maldu viesiem (44 sugas) pieskaita tos putnus, kuri šeit parasti nav sastopami, taču reizēm (visbiežāk tieši ceļošanas laikā) ieeļo jeb iemaldās. Tipiski maldu viesi ir mazais baltais (zīda) gārnis (*Egretta garzeta*), ziemeļu sullā (*Morus bassanus*), brūnais ibiss (*Plegadis falcinellus*), Stellera pūkpīle (*Polysticta stelleri*), baltgalvas grifs (*Gyps fulvus*), melnais grifs (*Aegypius monachus*), lielā sīga (*Otis tarda*), šķeltastes ķīris (*Xema sabini*), smilšvīstīņa (*Syrnhaptes paradoxus*), bišu dzenis (*Merops apiaster*), dzeltensvītru ķauķītis (*Phylloscopus inornatus*), zeltgalvas ķauķītis (*Phylloscopus proregulus*), bēdrozis (*Perisoreus infaustus*) u.c.

Vasarā Latvijā sastopami galvenokārt vietējie šeit ligzdojošie putni, kuri neapšaubāmi, veido visnozīmīgāko mūsu ornitofaunas grupu. Pēc jaunākajām ziņām /Latvijas lauku putni, 1998/ Latvijā ligzdo 223 putnu sugas. Atkarībā no izšķīlušos mazuļu individuālajām attīstības īpatnībām visus putnus iedala 2 bioloģiskās grupās - ligzdgulos un ligzdbēgļos. Ligzdgulu mazuļi izšķīlušies vājāk attīstīti - tie ir akli, gandrīz kaili un šajā periodā ļoti bezpalīdzīgi. Daudzas dienas, līdz līdzspējas ieguvei pavada ligzdā, kur tiek vecāku aprūpēti - izbaroti un apsildīti. Ligzdguli ir galvenokārt dziedātājputni, plēsīgie putni un dzeņi. Ligzdbēgļi, savukārt, ir labāk attīstīti, izšķīloties tiem ir atvērušās acis un ķermeni klāj pūkas. Drīz pēc izšķīšanās un apzūšanas ligzdbēgļi seko saviem vecākiem. Ligzdbēgļi ir gārgalveidīgie (*Gaviiformes*), dūkurveidīgie (*Podicipediformes*), zosveidīgie (*Anseriformes*), vistveidīgie (*Galliformes*), bridējputni (*Charadriiformes*) un vairums dzērvjveidīgo (*Gruiformes*). Izrādās, ka tomēr daži putni nav nedz īsti ligzdguli, nedz ligzdbēgļi, bet drīzāk gan ieņem savdabīgu pārejas stāvokli starp šīm abām grupām, daļēji uzrādot abu iezīmes. Tas attiecināms, piemēram, uz kajām un ziriņiem (*Laridae*).

Latvijas ligzdojošo putnu fauna veidojusies galvenokārt no Palearktiskā plaši izplatītām sugām, tajā mazāk pārstāvētas atsevišķām klimatiskajām joslām - tundrai, taigai un stepēm raksturīgās sugas. Piemēram, melnkakla gārgale (*Gavia arctica*), brūnkakla gārgale (*G. stellata*), baltirbe (*Lagopus lagopus*), dzeltenais tārtiņš (*Pluvialis apricaria*) un lietuvainis (*Numenius phaeopus*) ir tipiski tundras joslas (Latvijā mīt pavisam 11 tai piederīgas putnu sugas) pārstāvji, bet, savukārt, mednis (*Tetrao urogallus*), trīspirkstu dzenis (*Picoides tridactylus*), garastes pūce (*Strix uralensis*), bikšainais apogs (*Aegolius funereus*), melnā dzilna (*Dryocopus martius*) un riekstrozis (*Nucifraga caryocatactes*) reprezentē taigas putnus (pavisam 14 sugas). Līdzīgā kārtā zaļā vārns (*Coracias garrulus*), parastā ūbele (*Streptopelia turtur*), zaļā dzilna (*Picus viridis*), lakstīgala (*Eritacus luscina*), ciglis (*Carduelis carduelis*), dižknābis (*Coccothraustes coccothraustes*) un vālodze (*Oriolus oriolus*) ir uzlūkojami par platlapju mežu joslas (pavisam ap 50 sugas) pārstāvjiem, kamēr laukirbe (*Perdix perdix*), paipala (*Coturnix coturnix*), grieze (*Crex crex*) un vēl dažas citas putnu sugas ir ienācēji no stepju joslas.

Visi Latvijas faunai piederīgie putni, atbilstoši Palearktiskās putnu sistēmai /Voous, 1980/ iedalās sekojošās 19 kārtās (iekavās sniegts Latvijā sastopamo sugu skaits): gārgalveidīgie *Gaviiformes* (2), dūkurveidīgie *Podicipediformes* (5), vētrasputni *Procellariiformes* (2), pelikānveidīgie *Pelecaniformes* (4), stārķveidīgie *Ciconiiformes* (10), zosveidīgie *Anseriformes* (35), piekūnveidīgie *Falconiformes* (25), vistveidīgie *Galliformes* (7), dzērvjveidīgie *Gruiformes* (10), tārtiņveidīgie *Charadriiformes* (69), smilšvīstīņveidīgie ? (1), baložveidīgie *Columbiformes* (6), dzegužveidīgie *Cuculiformes* (1), pūcveidīgie *Strigiformes* (13), lēlveidīgie *Caprimulgiformes* (1), svīrvēdīgie *Apodiformes* (1), zaļvārņveidīgie *Coraciiformes* (4), dzilnveidīgie *Piciformes* (9), zvirbulveidīgie *Passeriformes* (121).

Latvijas putnu fauna veidojusies pēcduslaikmetā, aptuveni 12 000 gadus ilgā procesā dažādu klimatisko un ģeoloģisko faktoru darbības ietekmē. Pēdējo, apmēram 2 tūkstošu gadu laikā arvien vairāk iezīmējusies tieši cilvēka ietekme uz dzīvnieku sugu, arī putnu sastāvu. Sākotnēji tas izpaudās galvenokārt sakarā ar medībām un zveju. Šobrīd jau darbojas visai plašs negatīvo antropogēno ietekmju spektrs. Tas izpaužas kā kimizācija, vides piesārņošana, lauksaimniecības un mežsaimniecības intensifikācija, straujš transporta pieaugums, dabisko biotopu fragmentācija un transformācija, svešzemju dzīvnieku introdukcija, sugu tieša un netieša vajāšana, dabas resursu pārmērīga ekspluatācija un jo daudzi citi faktori. Mūsdienās tieši antropogēnā ietekme visbiežāk noved pie veselu biocenožu līdzsvara izjaukšanas, sugu dzīvesvietu noplicināšanas vai iznīcināšanas, populāciju sarūkšanas un pat sugu izmiršanas.

Tajā pat laikā, analizējot Latvijas putnu faunu ilglaicīgā skatījumā, konstatējams, ka 20. gs. beigās (salīdz-

inājumā ar šā gadsimta sākumu, proti - pēdējos 100gados) ir notikusi arī dažu putnu sugu areāla ievērojama paplašināšanās un īpatņu skaita pieaugums [zivju gārnis (*Ardea cinerea*), paugurknābja gulbis (*Cygnus olor*), brūnkaklis (*Aythya ferina*), parastā ūbele (*Streptopelia turtur*), gredzenūbele (*S. decaecto*), kraukis (*Corvus frugilegus*), Seivi kauķis (*Locustella luscinioides*), niedru strazds (*Acrocephalus arundinaceus*), ezera kauķis (*A. scirpaceus*), bārdzilīte (*Panurus biarmicus*), somzilīte (*Remiz pendulinus*), ģirlicis (*Serinus serinus*) u.c.]. Kā izriet no nesen publicētā Latvijas putnu populāciju skaita dinamikas apskata /Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994/, pēdējos apmēram 25 gados 99 sugām (55,3 %) skaits bijis stabils (izmaiņas nav pārsniegušas 20 % no populācijas), 17 sugām (9,5 %) tas mēreni pieaudzis (20 - 50 % apmērā no sākotnējās populācijas lieluma), 15 sugām (8,4 %) skaits pieaudzis ievērojami (vismaz par 50 %), bet 31 sugai (17,3 %) mēreni samazinājies un 17 sugām (9,5 %) skaits samazinājies ievērojami. Šajā rakstā galvenā uzmanība veltāma strauji sarūkošajām un visvairāk apdraudētajām sugām: melnkakla dūkurim (*Podiceps nigricollis*), mazajam dumpim (*Ixobrychus minutus*), garknābja gaurai (*Mergus serrator*), lauku lijai (*Circus cyaneus*), vidējam ērglim (*Aquila clanga*), lauku piekūnam (*Falco tinnunculus*), mežirbei (*Bonasa bonasia*), baltirbei (*Lagopus lagopus*), rubenim (*Tetrao tetrix*), laukirbei (*Perdix perdix*), griezei (*Crex crex*), smilšu tārtiņam (*Charadrius hiaticula*), Šinca šņibītim (*Calidris alpina schinzii*), gugatnim (*Philomachus pugnax*), purva pūcei (*Asio flammeus*), zaļai vārnai (*Coracias garrulus*) un mājas strazdam (*Sturnus vulgaris*). Atkarībā no vietējās populācijas absolūtā lieluma, populācijas izretinātības pakāpes, mūsu reģiona un pamatareāla izvietojuma un citiem faktoriem šo sugu apdraudētības pakāpe ir ļoti atšķirīga. Zaļā vārna (*Coracias garrulus*), grīšļu kauķis (*Acrocephalus paludicola*) un baltirbe (*Lagopus lagopus*) jau atrodas uz galējās iznīcības robežas un, acīmredzot, tiks svītrotas no Latvijas ligzdojošo putnu faunas. Arī vairums citu minēto sugu ir jau bistami pietuvojušās šai robežai, kamēr dažām - mežirbei (*Bonasa bonasia*), rubenim (*Tetrao tetrix*), griezei (*Crex crex*), mājas strazdam (*Sturnus vulgaris*) - šī draudu pakāpe nav tik liela.

Taču tieši pēdējos gados Latvijā konstatēti arī jaunu un agrāk šeit neregistrētu putnu sastapšanas gadījumi, tie ir brūnspārnu bezdelīgārtiņš (*Glareola praticola*), melnspārnu bezdelīgārtiņš (*G. nordmanni*), platknābja pūslītis (*Phalaropus fulicarius*), rudastes čakste (*Lanius isabellinus*), lielā čipste (*Anthus richardi*). Pēc 1970. gada Latvijā sākušas ligzdot šādas jaunas putnu sugas: jūras krauklis (*Phalacrocorax carbo*), lielais baltais gārnis (*Egretta alba*), Kanādas zoss (*Branta canadensis*), Sāmsalas dižpīle (*Tadorna tadorna*), baltacis (*Aythya nyroca*), fazāns (*Phasianus colchicus*), diķa tilbite (*Tringa stagnatilis*), lielā tilbite (*T. nebularia*), terekija (*Xenus cinereus*), melnspārnu kaija (*Larus marinus*), lielais zīriņš (*Sterna caspia*), jūras zīriņš (*S. paradisaea*), baltvaigu zīriņš (*Chlidonias hybrida*), dzeltengalvas cielava (*Motacilla citreola*), pelēkā cielava (*M. cinerea*), krūmu kauķis (*Acrocephalus dumetorum*) un meža stērste (*Emberiza rustica*), bet viena suga - lielais piekūns (*Falco peregrinus*) - ir pārstājis ligzdot, vai atsevišķi pāri ligzdo sporādiski. Viss tas liecina par zināmu putnu faunas dināmiku un tās kvantitatīvām un kvalitatīvām izmaiņām. Mūsu visu pienākums ir iestāties par to, lai putnu sugu daudzveidība pie mums un pasaulē nesaruktu un lai mazinātos Sarkanajā (ās) grāmatā (ās) ierakstīto, apdraudēto putnu sugu skaits.

Raugoties nākotnē un izsakoties nedaudz tēlaini, debesis nesolās būt pārāk skaidras. Pasaulē un Eiropā tiek prognozētas jaunas lielas apkārtējās vides izmaiņas, kuras jau vistuvākajā laikā var izsaukt globālā sasilšana, tā saucamā, siltumnīcas efekta dēļ. Šavukārt tas novedīs pie Zemes klimata maiņas, ūdens līmeņa celšanās, kas izraisīs virkni katastrofālu pārmaiņu dabā, piemēram iznīcinās tradicionālās bridējputnu un ūdensputnu barošanās vietas jūru seklajās piekrastēs. Radīsies nopietni draudi pārsvarā ziemeļu populāciju putniem. Vienlaikus mērenajā joslā ievērojami pastiprināsies dienvidu formu ieviešanās. Ja šīs prognozes īstenosies, tad arī Latvijas putnu faunā notiks būtiskas pārmaiņas.

Juris Lipsbergs

A LOOK INTO THE LATVIAN BIRD FAUNA

The ornithofauna of Latvia is comparatively rich. It can be explained by the geographical location of the territory and the diversity of habitats, suitable for breeding, rest and foraging of birds. The still only a little transformed natural landscapes of Latvia in comparison with Central- and Western Europe is not an insignificant factor also. Latvia lies on the flyway of birds. Long since the Baltic Sea and its south-eastern coast serve

for a traditional seasonal migration route of many birds from Eurasian remote northern areas, famous as the White-Baltic Sea flyway along which the birds every autumn set out to their wintering grounds in Western Europe, Africa and Middle East. In spring we can witness the stream of countless bird flocks in the opposite direction - to their breeding areas in tundra and taiga of northern regions.

Up to now in all 325 wild bird species are registered in Latvia not including the introduced by man and kept in captivity (or else escaped ones), the so-called ornamental bird species and various races of domestic fowl (Latvijas lauku putni, 1998, with modifications).

According to their attitude to yearly seasonal changes in nature, the extent and character of movements, all birds occurring in a definite territory of the temperate zone (in this case - in a state) usually have been divided in the following ecological groups or categories: 1) resident birds, 2) vagrant birds, 3) migratory birds, 4) transmigrants, 5) wintering birds and 6) irregular visitors. Certainly, such a division of birds in a greater region is not particularly exact, because the individuals of one and the same species frequently, mostly depending on the age or sex (sometimes also on other circumstances), may belong to different groups. Therefore there can be exceptions of supposedly simple general scheme in practice, and they turn up during the investigation of concrete species. Still, not taking into account the faults, such division of birds gives a definite judgement about the ornithofauna of examined region.

Resident birds (about 30 species in Latvia) the whole year round live in their breeding areas, yet sometimes in autumn and winter move a little away from there. The most typical representatives of this group are the Goshawk (*Accipiter gentilis*), the Black Grouse (*Tetrao tetrix*), the Capercaillie (*T. urogallus*), the Hazel Grouse (*Bonasa bonasia*), the Grey Partridge (*Perdix perdix*), the Feral Pigeon (*Columba livia*), the Eagle Owl (*Bubo bubo*), the Tawny Owl (*Strix aluco*), the Black Woodpecker (*Dryocopus martius*), the House Sparrow (*Passer domesticus*), the Magpie (*Pica pica*) etc.

The migratory birds (at least 140 species in Latvia) carry out regular and as regards the calendar time rather fixed seasonal migrations from breeding sites to rather constant and distant wintering grounds. Such birds are well known for all of us - the White Stork (*Ciconia ciconia*), the Skylark (*Alauda arvensis*), the Swallow (*Hirundo rustica*), the White Wagtail (*Motacilla alba*), the Red-backed Shrike (*Lanius collurio*), the Song Thrush (*Turdus philomelos*), all Sylviinae species and many others.

Typical transmigrants (55-60 species) are the birds, which do not breed in Latvia in all or breed in small numbers and arrive here only during the spring or autumn migration. The Bewick's Swan (*Cygnus columbianus*), the Bean Goose (*Anser fabalis*), the White-fronted Goose (*A. albifrons*), the Brent Goose (*Branta bernicla*), the Barnacle Goose (*B. leucopsis*) and several species of northern populations of Anatidae and Charadriiformes etc. belong to this bird group.

The wintering birds (about 15 species) from the northern regions of Eurasia arrive to winter here. The most typical wintering birds in Latvia are the Rough-legged Buzzard (*Buteo lagopus*), the Waxwing (*Bombycilla garrulus*), the Redpoll (*Acanthis flammea*), the Snow Bunting (*Plectrophenax nivalis*), the Pine Grosbeak (*Pinicola enucleator*), the Hawk Owl (*Surnia ulula*) etc. Sometimes birds of the named species can be trans-migrants also. All the above-mentioned declare by no means that only these species winter in Latvia. Many times greater number of bird species occur here in winter, representing also other named groups, for example, residents and vagrants.

To the irregular visitors (44 species) belong those birds, which usually do not occur here, nevertheless sometimes (most frequently during the migration) wander in. Typical irregular visitors are the Little Egret (*Egretta garzetta*), the Northern Gannet (*Morus bassanus*), the Glossy Ibis (*Plegadis falcinellus*), the Stellers Eider (*Polysticta stelleri*), the Griffon Vulture (*Gyps fulvus*), the European Black Vulture (*Aegypius monachus*), the Great Bustard (*Otis tarda*), the Sabine's Gull (*Xema sabini*), the Pallas's Sandgrouse (*Syrhaptes paradoxus*), the European Bee-eater (*Merops apiaster*), the Yellow-browed Warbler (*Phylloscopus inornatus*), the Pallas's Warbler (*Phylloscopus proregulus*), the Siberian Jay (*Perisoreus infaustus*) etc.

In summer mainly local, here nesting birds occur in Latvia, which undoubtedly form the most important group of our ornithofauna. According to newest information (Latvijas lauku putni, 1998) about 223 bird species breed in Latvia. Depending on the peculiarities of the hatchling individual development all birds are divided in two biological groups - nidicolous and nidifugous birds. The nestlings of nidicolous birds hatch less developed - they are blind, almost featherless and in this period very helpless. For many days until the

fledging they stay in the nest, where the parents look after them - feed and brood them. Nidicolous birds are mainly the songbirds, raptors and woodpeckers. The nidifugous birds are better developed, they have open eyes at the hatching and their body is covered by down. Soon after the hatching and drying off the nidifugous birds follow their parents. Nidifugous birds belong to the orders: Gaviiformes, Podicipediformes, Anseriformes, Galliformes, Charadriiformes and Gruiformes. Nevertheless it turned out that some birds are neither really nidicolous nor nidifugous, but take up rather a singular transitional status between these both groups, partly having features of both of them. This applies, for example, to Gulls and Terns (Laridae).

The bird fauna of Latvia has developed mainly of the species, widely distributed in the Palearctic region, in lesser extent including the species characteristic of separate climatic zones - tundra, taiga and steppe. For example, the Black-throated Diver (*Gavia arctica*), the Red-throated Diver (*G. stellata*), the Willow Grouse (*Lagopus lagopus*), the Golden Plover (*Pluvialis apricaria*) and the Whimbrel (*Numenius phaeopus*) are typical representatives of the tundra zone (there are in all 11 bird species belonging to this zone in Latvia), but the Capercaillie (*Tetrao urogallus*), the Three-toed Woodpecker (*Picoides tridactylus*), the Ural Owl (*Strix uralensis*), the Tengmalm's Owl (*Aegolius funereus*), the Black Woodpecker (*Dryocopus martius*) and the Nutcracker (*Nucifraga caryocatactes*) represent the taiga birds (14 species in all). In similar way the Common Roller (*Coracias garrulus*), the Turtle Dove (*Streptopelia turtur*), the Green Woodpecker (*Picus viridis*), the Thrush Nightingale (*Erithacus luscinius*), the Goldfinch (*Carduelis carduelis*), the Hawfinch (*Coccothraustes coccothraustes*) and the Golden Oriole (*Oriolus oriolus*) are the representatives of the broad-leaved forest zone (about 50 species in all), but the Grey Partridge (*Perdix perdix*), the Common Quail (*Coturnix coturnix*), the Corncrake (*Crex crex*) and some other bird species are incomers from the steppe zone.

All the birds belonging to Latvian fauna according to the Palearctic bird system /Voous, 1980/ can be divided into following 19 orders (in brackets - the number of species, occurring in Latvia): Gaviiformes (2), Podicipediformes (5), Procellariiformes (2), Pelecaniformes (4), Ciconiiformes (10), Anseriformes (35), Falconiformes (25), Galliformes (7), Gruiformes (10), Charadriiformes (69), Columbiformes (7), Cuculiformes (1), Strigiformes (13), Caprimulgiformes (1), Apodiformes (1), Coraciiformes (4), Piciformes (9), Passeriformes (121).

The bird fauna of Latvia developed in the post-glacial period, during approximately 12 000 years long process influenced by various climatic and geological factors. During the last two thousand years the special human influence on the structure of animal species including birds more and more came into view. Initially it was connected mainly with the hunting and fishing. At present a rather wide spectrum of negative anthropogenic influences is functioning already. These influences are: chemicalization, environmental pollution, intensification of agriculture and forestry, rapid increase of transport, fragmentation and transformation of natural habitats, introduction of foreign animals, direct and indirect persecution of species, excessive exploitation of natural resources and numerous other factors. In our times just the anthropogenic influence most frequently leads to the losing of balance of whole biocenoses, the exhaustion or destruction of species habitats, the decline of populations and even to the extinction of species.

At the same time, analysing the Latvian bird fauna in a long-term aspect, it can be stated, that in the end of the 20th century (in comparison with the beginning of this century, namely - in the latest 100 years) also a considerable extension of range and numerical increase of individuals of several bird species has taken place [the Grey Heron (*Ardea cinerea*), the Mute Swan (*Cygnus olor*), the Pochard (*Aythya ferina*), the Turtle Dove (*Streptopelia turtur*), the Collared Dove (*S. decaocto*), the Rook (*Corvus frugilegus*), the Savi's Warbler (*Locustella luscinioides*), the Great Reed Warbler (*Acrocephalus arundinaceus*), the Reed Warbler (*A. scirpaceus*), the Bearded Tit (*Panurus biarmicus*), the Penduline Tit (*Remiz pendulinus*), the Serin (*Serinus serinus*) etc.]. As it follows from the recently published survey of the dynamics of Latvian bird populations (Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994) in about the last 25 years the numbers of 99 species (55,3%) was stable (changes did not exceed 20% of a population), the numbers of 17 species (9,5%) increased moderately (20-50% of the initial population size), the numbers of 15 species (8,4%) increased considerably (at least 50%), but the numbers of 31 species (17,3%) decreased moderately and the numbers of 17 species (9,5%) decreased considerably. The main attention in this article has to be given to the rapidly declining and most of all endangered species: the Black-necked Grebe (*Podiceps nigricollis*), the Little Bittern (*Ixobrychus minutus*), the Red-breasted Merganser (*Mergus serrator*), the Hen Harrier (*Circus cyaneus*), the Spotted Eagle (*Aquila clanga*), the Common Kestrel (*Falco tinnunculus*), the Hazel Grouse (*Bonasa bonasia*), the Willow Grouse

(*Lagopus lagopus*), the Black Grouse (*Tetrao tetrix*), the Grey Partridge (*Perdix perdix*), the Corncrake (*Crex crex*), the Ringed Plover (*Charadrius hiaticula*), the Schinz Dunlin (*Calidris alpina schinzii*), the Ruff (*Philomachus pugnax*), the Short-eared Owl (*Asio flammeus*), the Common Roller (*Coracias garrulus*) and the Common Starling (*Sturnus vulgaris*). Depending on the absolute size of the local population, the extent of thinning of the population, the localization of our region and the basic range and other factors the degree of threat for these species is very different. The Common Roller (*Coracias garrulus*) and the Willow Grouse (*Lagopus lagopus*) are on the utmost limit of extinction already and evidently will be struck off the Latvian breeding bird fauna. Also the majority of other mentioned species have already dangerously advanced towards this limit, while some of them [the Hazel Grouse (*Bonasa bonasia*), the Black Grouse (*Tetrao tetrix*), the Corncrake (*Crex crex*), the Common Starling (*Sturnus vulgaris*)] are not so seriously threatened.

Yet just in the latest years also the cases of occurrence of new and not registered here before birds are ascertained in Latvia [the Collared Pratincole (*Glareola pratincola*), the Black-winged Pratincole (*G. nordmanni*), the Grey Phalarope (*Phalaropus fulicarius*), the Isabelline Shrike (*Lanius isabellinus*), the Richard's Pipit (*Anthus richardi*)]. Since 1970 the following new bird species have begun to breed in Latvia: the Common Cormorant (*Phalacrocorax carbo*), the Great White Egret (*Egretta alba*), the Canada Goose (*Branta canadensis*), the Shelduck (*Tadorna tadorna*), the Ferruginous Duck (*Aythya nyroca*), the Pheasant (*Phasianus colchicus*), the Marsh Sandpiper (*Tringa stagnatilis*), the Greenshank (*T. nebularia*), the Terek Sandpiper (*Xenus cinereus*), the Great Black-backed Gull (*Larus marinus*), the Caspian Tern (*Sterna caspia*), the Arctic Tern (*S. paradisaea*), the Whiskered Tern (*Chlydonias hybrida*), the Citrine Wagtail (*Motacilla citreola*), the Grey Wagtail (*M. cinerea*), the Blyth's Reed Warbler (*Acrocephalus dumetorum*) and the Rustic Bunting (*Emberiza rustica*), but one species - the Peregrine Falcon (*Falco peregrinus*) has ceased to breed, or some pairs breed sporadically. It shows a certain dynamics of the bird fauna and its quantitative and qualitative changes. The duty of all of us is to support the preserving of bird species diversity here and in the whole world and to reduce the numbers of threatened species included in the Red Data Books.

Looking in the future and speaking in a pictorial style, the sky does not seem to be too bright. In the whole world and in Europe new great environmental changes are forecasted, which the global warming in result of the so-called greenhouse effect may cause already in the nearest future. It will lead to the earth climate change, the rising of the water level, which will bring about a succession of disastrous alterations in nature, for example, will destroy the traditional feeding places of shore- and waterbirds in the shallow coasts of seas. A serious threat will arise mainly for the birds of northern populations. At the same time the introducing of southern forms in the temperate zone will increase considerably. If these forecasts will come true, essential changes will take place in the Latvian bird fauna also.

Juris Lipsbergs

LATVIJAS ZĪDĪTĀJDZĪVNIEKI

Ziditāju faunas vēsture

Latvijas ziditāju fauna, līdzīgi kā augu un dzīvnieku sugu sastāvs kopumā (skat LSG 1. sējuma ievadu) ir samērā jauna. Tā veidojusies pēcledus laikmeta (holocena) dažādos periodos, ieceļojot vairāku atšķirīgu faunistisku kompleksu jeb faunas tipu elementiem. Izcelšanās ziņā galvenie ir taigas, boreālo jaukto mežu, platlapju (nemorālo) mežu, kā arī meža stepju un stepju faunas tipi. Tā kā Latvija patlaban atrodas boreālo un nemorālo mežu pārejas zonā, gandrīz puse no visām sugām ir raksturīgas boreālajai joslai, bet viena trešdaļa - nemorālajai joslai.

Izmaiņas ziditāju faunā bija cieši saistītas ar veģētācijas veidošanos, kas savukārt bija atkarīga no klimata izmaiņām. Līdz ar cilvēku apmešanos Latvijas un visas Austrumbaltijas teritorijā būtisku ietekmi uz faunas veidošanos atstājusi cilvēka darbība. Vairākas sugas (piem., bebrs, tinis, lācis) galvenokārt medību dēļ izzuda, savukārt citas (piem., eži, pelēkais zaķis, akmens cauna) ienāca, paplašinoties to areālam līdz ar lauksaimniecības attīstību. Cilvēka saimnieciskās darbības ietekme uz ziditāju faunu īpaši izpaužas kopš 16. - 17. gs. Ziditāju populāciju stāvokli un faunu kopumā būtiski ietekmējusi lauksaimniecības un mežsaimniecības

intensifikācija, medības (tai skaitā par kaitīgām uzskatīto sugu iznīcināšana) kā arī tādi faktori kā sugu introdukcija, reintrodukcija un vides piesārņojums.

Sugu sastāvs

Kopš 16. - 17. gs. Latvijas teritorijā reģistrētas 75 zīdītāju sugas no 7 kārtām un 20 dzimtām. No tām 10 sugas novērotas tikai atsevišķos gadījumos vai arī nesekmīgi introducētas, 2 sugas (tinis un cūkdelfīns) izzudušas, tādēļ par vairāk vai mazāk pastāvīgu Latvijas faunas sastāvdaļu uzskatāmas 63 zīdītāju sugas. Pārsvārā (61 suga) tie ir sauszemes dzīvnieki, bet 2 sugas (pelēkais un pogainas ronis) ir jūru iemītnieki. Savukārt jenotsuns, ondatra un Amerikas ūdele ir Latvijā introducētas, bet staltbriedis un bebrs reintroducētas sugas.

Sugu sadalījums pa biotopu grupām un izplatība

Kaut arī Latvijas sauszemes zīdītāju fauna pēc vēsturiskās un ģenētiskās izcelsmes ir neviendabīga, tomēr pēc Latvijas ģeogrāfiskā novietojuma tā kopumā ir mežiem raksturīga fauna. Nav tādu sugu, kuras isāku vai ilgāku laiku neuzturētos mežā, turpretī maz ir tādu sugu, kuras būtu sastopamas tikai mežā.

Lielais vairums Latvijas zīdītāju (63%) apdzīvo dažādus ar kokaugiem aplāto teritoriju biotopus, t.i., nosacīti pieder pie mežu faunas. Aptuveni 24% sugu saistītas galvenokārt ar kultūrainavu (parkiem, krūmājiem sikmežiem) vai arī ar atklātām ūdenstilpēm. Tai pašā laikā vairums ar ūdeņiem saistīto (amfibionto) sugu apdzīvo gan mežos esošās, gan atklātās ūdenstilpes. Ar atklātu ainavu biotopiem saistītas tikai 5 sugas (lauku un Austrumeiropas strupaste, svītrainā klaidonpele, pundurpele un pelēkais zaķis), bet tipiski sinantropas ir 3 sugas (mājas pele, pelēkā un melnā žurka).

Daudzas zīdītāju sugas pārmaiņus izmanto dažādus biotopus - vienā barojas, citu izmanto par slēptuvi. Piemēram, vairākas sikspārņu sugas par slēptuvēm izmanto dobumainus kokus vai ēkas, bet barojas virs atklātiem ūdeņiem. Stirnas, staltbrieži un meža cūkas, kuras galvenokārt uzturas mežā, bieži dodas baroties uz atklātiem biotopiem - plāvām, ganībām, laukiem vai izcirtumiem.

Raksturīgi, ka mūsdienās samērā daudzas zīdītāju sugas Latvijā atrodas uz areāla robežas. Nemorālās sugas (piem., brūnkrūtainais ezis, platausainais sikspārmis, lielais susuris) vairumā gadījumu ir uz areāla ziemeļu robežas, savukārt boreālās sugas (piem., lidvāvere un brūnais lācis) - uz dienvidu robežas.

Vairums Latvijā dzīvojošo zīdītāju sugu pārstāvji sastopami bieži visā teritorijā un ir daudzskaitliski. Tās ir ekoloģiski plastiskas sugas, kas spēj dzīvot dažādos un dažādas kvalitātes biotopos. Savukārt virkne sugu, kas piemērotas specifiskiem apstākļiem un Latvijā lielākoties uzturās uz areāla robežas, sastopamas reti, t.i., atsevišķās vietās un ir mazskaitliskas.

Ar izteikti šauru ekoloģisko nišu attiecībā uz prasībām pret dzīves vietu (telpisko nišu) izceļas 2 Latvijā sastopamas zīdītāju sugas: lidvāvere (*Pteropys volans*) un Eiropas ūdele (*Mustela lutreola*). Pirmā no tām apdzīvo tikai jautkus egļu un lapkoku (galvenokārt apšu) mežus ar pietiekoša resnuma dobumainiem kokiem, savukārt Eiropa ūdelei nepieciešamas nepārveidotas nelielas ūdensteces, kuru krasti apauguši ar bagātīgu zemsedzi, paaugu un koku stāvu. Salīdzinoši šaura telpiskā niša ir arī ūdenscirslim (*Neomys fodiens*), diķu naktssikspārnim (*Myotis dasycneme*), tumšai strupastei (*Microtus agrestis*), pundurpelei (*Micromys minutus*), meža sicistai (*Sicista betulina*), lielajam susurim (*Myotis glis*) un mazajam susurim (*Muscardinus avellanarius*).

Izteikti šaura ekoloģiskā niša attiecībā uz barības objektiem ir visiem sikspārnim, kuri barojas tikai ar lidojošiem kukaiņiem, tādēļ to sastopamība vienā vai otrā biotopā ir ļoti atkarīga no barības pieejamības.

Vairākas zīdītāju sugas Latvijā sastopamas galvenokārt lielajos meža masīvos. Te minams vilks (*Canis lupus*), kuram visā izplatības areālā kopumā raksturīga saistība ar atklātiem biotopiem. Galvenais iemesls šādi dzīves vietas izvēlei Latvijā acīmredzot ir mazāks traucējuma līmenis lielajos meža masīvos. Arī lāča (*Ursus arctos*) un lūša (*Lynx lynx*) - tipisku boreālo mežu faunas pārstāvju - saistībai ar lielajiem meža masīviem pamatā ir izvairīšanās no traucējumiem. Visām trim minētajām sugām uzturēšanās lielajos meža masīvos īpaši būtiska ir vairošanās periodā.

Zīdītāju sastopamību ietekmējošie faktori

Siko zīdītāju sastopamību ietekmē galvenokārt vietas mikroreljefs, mikroklimats, augsne un veģetācijas īpatnības. Piemēram, pelveidīgajiem grauzējiem alu rakšanai piemērotākie ir ūdenstilpju krasti, gravu

nogāzes, grāvju malas, jo tur augsne parasti ir irdena. Šo dzīvnieku relatīvo sastopamību ietekmē ne tik daudz biotopa tips, kā tieši tādu elementu klātbūtne, kas nodrošina patvērumu no plēsējiem - biezs pamežs vai paauga, gara zemsedzes veģetācija. Biocenozēs ar auglīgāku augsni daudzveidīgākā un bagātākā veģetācija nodrošina sikajiem zīdītājiem nepieciešamos barošanās apstākļus, piemērotākus apstākļus midzeņu un paslēptuvju ierīkošanai, kā arī labvēlīgākus mikroklimatiskos apstākļus ziemošanas periodā.

Būtisks komponents, kas ietekmē sīko zīdītāju sastopamību ir zemsedze, ko veido kritalas un augsnes organiskais slānis. Kritalas kalpo kā aizsargs, pārvietošanās substrāts un barībā izmantojamo sēņu augšanas substrāts. Pelveidīgo grauzēju pārvietošanās pa kritušo koku stumbriem palīdz tiem izvairīties no pūcēm, jo ir daudz klusāka nekā pārvietošanās pa nokritušajām lapām. Jo mežā vairāk kritalu, it īpaši liela izmēra, un biežāks augsnes organiskais slānis, jo šo dzīvnieku relatīvā sastopamība ir lielāka.

Visai nozīmīgi zīdītāju dzīvī ir atmirušie koki. Tie mēdz būt barošanās un apkārtnes novērošanas punkti vāverēm (celmi, stubeni), teritorijas iezīmēšanas vietas caunām (celmi, vējgāztie koki), barošanās objektu - sēņu un posmkāju dzīves vietas, kā arī slēptuves un ziemošanas vietas pelveidīgajiem grauzējiem un susuriem (satrunējuši koki, vējgāztie koki), pārvietošanās koridori un tilti sikajiem zīdītājiem, pieklūšanas vietas zemsniega tukšumiem caunām, vairošanās midzeņu vietas lūšiem (vējgāztie koki un kritalas). Ļoti nozīmīgs faktors ir arī dobumaini koki, kas noder kā vairošanās midzeņu un gulas vai ziemošanas vietas sīkpārņiem, susuriem, vāverei, lidvāverei un meža caunai.

Dažu sugu sastopamība ir lielā mērā saistīta ar noteikta tipa mežaudzēm, tā lielais susuris apdzīvo platlapju mežus, bet mazais susuris - lapkoku un jauktus mežus ar labi attīstītu pamežu un paaugu.

Arī baltā zaķa (*Lepus timidus*) un briežveidīgo zīdītāju biotopu jeb stāciju izvēlē liela nozīme ir pamežam un paaugai, kas ir piemērotākās vietas barības ieguvei, gan arī dabisks aizsargs no plēsējiem. Savukārt lūšim (*Lynx lynx*) nepieciešami divi atšķirīgi mežu biotopi: jaunaudzes un vecie meži. Jaunaudzes nodrošina lūšus ar barības resursiem (īpaši zaķiem), bet vējgāztie koki vecajos mežos - ar midzeņu vietām un aizsegu nepieaugušajiem dzīvniekiem. Vidēja vecuma mežaudzes lūšiem kalpo galvenokārt tikai kā pārvietošanās koridors starp augstāk minētajiem biotopiem.

Svarīgs faktors ir nevien barības daudzums, bet arī tās daudzveidība, kas ir tiešs priekšnoteikums, lai piemērota barība būtu pieejama visu gadu. Daudzu zīdītāju sugu barības izvēle mainās gada laikā, katrā sezonā dominē pieejamākie barības objekti.

Liela nozīme biotopu izvēlē ir arī pašu dzīvnieku barošanās stratēģijai. Pēc barības veida visus zīdītājus var iedalīt trijās lielās grupās: augēdāji, plēsēji (kukainēdāji un galēdāji) un visēdāji. Savukārt katrā no šīm grupām ir sugas gan ar plašu (eirifāgi), gan šauru (stenofāgi) barības objektu spektru. Piemēram, bebrs (*Castor fiber*) un ondatra (*Ondatra zibethica*) abi ir augēdāji, bet barošanās stratēģija tiem atšķirīga. Bebra barības augu spektrs ir samērā plašs (ap 300 sugu) un, pretēji plaši izplatītajam uzskatam par bebru kā maksšķernieku konkurentu, dzīvnieku barību tas nelieto. Turpretī, ondatras barībā ietilpst tikai ap 70 augu sugas, nereti tā ēd arī gliemenes. Ondatras pamatbarība ir ūdensaugi, bebrs bez ūdensaugiem ēd ne tikai piekrastes augāju, bet arī kokaugus.

Arī pelveidīgo grauzēju sastopamību vienā vai otrā biotopā lielā mērā ietekmē tas, vai suga ir eirifāga vai stenofāga. Piemēram, meža strupaste (*Clethrionomys glareolus*), kura ir izteikti eirifāga, sastopama praktiski visos meža biotopos, turklāt vairumā gadījumu tā ir dominējošā suga sīko zīdītāju asociācijās. Savukārt, dzeltenkakla klaidonpele (*Apodemus flavicollis*) ir izteikti stenofāga suga, kura visaugstāko relatīvo sastopamību uzrāda vecos platlapju mežos, it īpaši ziļu un riekstu ražas gados.

Bez augstāk minētajiem dabīgajiem sastopamību ietekmējošiem faktoriem minami arī antropogēnie faktori: medības, nejausa nogalināšana, dzīves vietu iznīcināšana, izmaiņas barības bāzē, svešzemju sugu introdukcija, vides piesārņošana. Jau šī gs. sākumā lidvāveru (*Pteromys volans*) skaita samazināšanās Austrumbaltijā tika saistīta ar veco mežu izciršanu /Stoll, 1906/. Arī Somijā par lidvāveru populācijas sarūkšanas galveno cēloni tiek uzskatīta veco mežu izciršana /Hokkanen et al., 1982; WWF-Finland, 1996/. Intensīvi apsaimniekotajos mežos lidvāverēm trūkst patvēruma iespējas, un tās cieš no plēsējiem. Par Eiropa ūdeles (*Mustela lutreola*) galveno izzušanas cēloni Austrumbaltijā tiek uzskatīta mazo upju meliorācija /Maran, 1991/.

Cilvēku saimnieciskā darbība var arī veicināt atsevišķu sugu izplatību. Tā, K.Bušs, balstoties uz E.K.Timofejevas /1974/ pētījumiem, secinājis, ka aļņu skaita pieaugums Latvijā kopš 19. gs. beigām noticis pastiprinātas mežu izmantošanas ietekmē. Kailcirtes un sekojošā izcirtumu aizgašana veicinājusi aļņu

barības bāzes uzlabošanas. Uzskatāms, ka bebra sekmīgo reintrodukciju Latvijā veicinājusi plašā meliorācijas sistēma, it īpaši mežiem klātajās platībās, kas palielinājusi bebru dzīves vides biotisko ietilpību /Balodis, 1990/. Mežu kailcirtes acimredzot sekmējušas arī vairāk vai mazāk ar atklātajiem biotopiem saistīto pelveidīgo grauzēju - tumšās strupastes (*Microtus agrestis*), lauku strupastes (*Microtus arvalis*), pundurpeles (*Micromys minutus*) un meža sicistas (*Sicista betulina*) izplatību Latvijā.

Valdis Pilāts

THE MAMMALS OF LATVIA

The history of the mammalian fauna

The Latvian mammalian fauna like the plant and animal species in the aggregate (see the Preface of the RDB of Latvia, vol.1) is comparatively new. It has developed during different periods of the postglacial era (Holocene), by means of immigration of elements of several different faunistic complexes or fauna types. The main ones according to their origin are the fauna types of taiga, boreal mixed forests, broad-leaved (nemoral) forests as well as forest-steppe and steppe. So that Latvia at the present lies in the transition zone of boreal and nemoral forests, nearly a half of all species are characteristic of the boreal zone, but one third of the nemoral zone.

The changes in the mammalian fauna were closely related to the development of vegetation, which in its turn depended upon the climatic changes. Along with the settling of man in the territory of Latvia and the whole Eastern Baltic the human activities had an essential influence on the development of the fauna. Several species [for example, the Beaver (*Castor fiber*), Glutton (*Gulo gulo*), Brown Bear (*Ursus arctos*)] disappeared mainly because of the hunting, other ones [for example, the Hedgehog (*Erinaceus europaeus*), Hare (*Lepus europaeus*), Stone Marten (*Martes foina*)] came in when their range extended with the development of agriculture. The influence of the human economic activities upon the mammalian fauna particularly manifests itself since the 16th - 17th century. The condition of the mammal populations and the fauna on a whole was essentially influenced by the intensification of agriculture and forestry, hunting (including the extermination of species, regarded as harmful), as well as by such factors as the introduction and reintroduction of species and environmental pollution.

The species composition

Since the 16th - 17th century there are 75 mammal species of 7 orders and 20 families registered in the territory of Latvia. 10 species of them were observed only occasionally or else introduced unsuccessfully, 2 species [the Glutton (*Gulo gulo*) and Harbor Porpoise (*Phocoena phocoena*)] have disappeared, therefore as more or less regular components of the Latvian fauna 63 mammalian species can be considered. The majority (61 species) is land animals but 2 species [the Grey Seal (*Halichoerus grypus*) and Ringed Seal (*Phoca hispida*)] are the inhabitants of seas. The Raccoon Dog (*Nyctereutes procyonoides*), Muskrat (*Ondatra zibethica*) and American Mink (*Mustela vison*) are species, introduced in Latvia, but the Red Deer (*Cervus elaphus*) and Beaver (*Castor fiber*) - reintroduced ones.

The occurrence of species in habitat groups and distribution

Although the Latvian land mammal fauna is heterogeneous according to its historical and genetic origin, nevertheless according to the geographical location of Latvia on the whole, it is a fauna, characteristic of forests. There are no such species, which do not occur during a shorter or longer time period in the forest, whereas there are few species that occur only in the forest. A vast majority of Latvian mammals (63%) inhabit various habitats in territories, covered with trees, i.e., conditionally belong to the forest fauna. About 24% of species live mainly in cultural landscape (parks, shrubbery, small woods) or in open water bodies. Simultaneously the majority of water bound species (amphibionts) inhabit both the water bodies in forests and the open ones. Only 5 species [the Common Vole (*Microtus arvalis*) Short-tailed Vole (*Microtus agrestis*), Striped Field Mouse (*Apodemus agrarius*), Harvest Mouse (*Micromys minutus*) and Hare (*Lepus europaeus*)] are connected with open landscape habitats, but 3 species are typically sinanthropic [the House Mouse (*Mus musculus*), Norway Rat (*Rattus norvegicus*) and Roof Rat (*Rattus rattus*)].

Many mammal species use different habitats alternately - one as a foraging, another as a hiding place. For example, several bat species use hollow trees or buildings as roosts, yet forage over open waters. The Roe

Deer (*Capreolus capreolus*), Red Deer (*Cervus elaphus*) and Wild Boar (*Sus scrofa*), which mostly stay in the forest, often set off to open habitats - meadows, pasture, fields or clearings to forage.

It is typical, that comparatively many mammal species in Latvia nowadays are on the range border. The nemorose species [for example, the Hedgehog (*Erinaceus europaeus*), Barbastelle (*Barbastella barbastellus*), Fat Dormouse (*Myoxus glis*)] mostly are on the northern border, the boreal ones [for example the Flying squirrel (*Pteromys volans*) and Brown Bear (*Ursus arctos*)] in their turn on the southern border.

The majority of Latvian mammal species occurs frequently in the whole territory and are numerous. These are ecologically plastic species, which are able to live in various habitats of different quality. In their turn there are species, adapted to specific conditions and living in Latvia on the range border, which occur rarely in separate sites and are scanty.

2 Latvian mammal species: the Flying Squirrel (*Pteromys volans*) and the European Mink (*Mustela lutreola*) are notable for an exceptionally specialised ecological niche as regards the residence (the spatial niche). The first species inhabit only mixed forests of spruce and deciduous trees (mainly aspen) with hollow trees of sufficient size, the European Mink in its turn needs unchanged small water-streams, which banks are overgrown with rich ground floor, undergrowth and tree stand. A comparatively narrow spatial niche has also the Water Shrew (*Neomys fodiens*), Pond Bat (*Myotis dasycneme*), Short-tailed Vole (*Microtus agrestis*), Harvest Mouse (*Micromys minutus*), Birch Mouse (*Sicista betulina*), Fat Dormouse (*Myoxus glis*) and Dormouse (*Muscardinus avellanarius*).

A very specialised ecological niche regarding to the food objects characterises all bats, which feed only on flying insects; therefore their occurrence in any habitat greatly depends on the availability of food. Several mammal species in Latvia occur mainly in the large tracts of forest. Such is the Wolf (*Canis lupus*), which is connected with open habitats in the whole distribution range in the aggregate. The main cause for such habitat selection in Latvia obviously is the least level of disturbance in the great forests. The avoidance of disturbance is also a reason for the connection with large tracts of forest of such typical representatives of boreal forest fauna as the Brown Bear (*Ursus arctos*) and Lynx (*Lynx lynx*). For all three mentioned species the living in great forests is especially essential during the reproductive period.

The factors influencing the mammal distribution

The occurrence of small mammals is influenced mainly by the microrelief of the site, microclimate, soil and features of vegetation. For example, the rodents use the banks of water bodies, slopes of ravines and ditches for burrowing, because the soil is usually loose there. The relative distribution of these animals depends not so much on the type of habitat as on the presence of just such elements, which ensure a refuge from predators - a thick undergrowth and tall vegetation of the ground floor. In habitats with a more fertile soil the more varied and rich vegetation ensures the foraging conditions, necessary for the small mammals, more suitable conditions for the arranging of nests and hiding-places, as well as more favourable microclimatic conditions during wintering period.

An essential component, influencing the occurrence of small mammals, is the litter made of the fallen wood and the organic layer of soil. The fallen wood serves as a cover, a movement substratum and substratum for the growth of fungi, usable as food. The locomotion of small rodents along the trunks of fallen trees helps them to avoid the owls because it is more noiseless than a movement on fallen leaves. The more fallen trees, particularly large ones, there are in a forest and the thicker is the organic layer of soil, the more frequent is the relative occurrence of these animals.

The dead trees are greatly significant in the life of mammals. They use to be the foraging and observation points for squirrels (stumps, dead trunks), the territory marking sites for martens (stumps, windfallen trees, deadfall), the habitats of feeding objects - fungi and arthropods, as well as the hiding-places and wintering sites for mice, voles and dormice (mouldered and windfallen trees), the locomotion passages and bridges for small mammals, the sites of approaching cavities under the snow for martens, the places of reproductive dens for lynxes (windfallen trees, deadfall). A very significant factor is also hollow trees, which are suitable for the reproductive nests and roosting or wintering sites for bats, dormice, the Squirrel, Flying Squirrel and Common Marten.

The distribution of some species is highly connected with forest stands of definite type, so the Fat Dormouse inhabits the broad-leaved forests, but the Dormouse - deciduous and mixed forests with well-devel-

oped undergrowth. Likewise, the undergrowth, which is both the most suitable foraging site and a natural cover against the predators, is of great importance for the choosing of habitats or stations by the Mountain Hare (*Lepus timidus*) and Cervids. In its turn the Lynx (*Lynx lynx*), as the investigations show, needs two different forest habitats: the young stands and old forests. The young stands provide lynxes with food resources (particularly hares), but the windfallen trees in old forests - with places for the dens and cover for the young animals. The middle-aged forest stands serve for the lynxes mostly only as locomotion passages between the named above habitats.

An important factor is not only the amount of food but also the diversity of it, which is a direct precondition for the availability of food during the whole year. The food selection of many mammal species changes during the year; more accessible food objects prevail in each season.

Of a great importance in the habitat selection is also the foraging strategy of the animals themselves. All mammals according to the food type can be divided into three large groups: plant-feeders, predators (insect-feeders and carnivores) and omnivorous animals. There are species both with a wide (euriphagous) and with a narrow (stenophagous) spectrum of food objects in each of these groups. For example, the Beaver (*Castor fiber*) and Muskrat (*Ondatra zibethica*) both are plant-feeders, yet the foraging strategy of them is different. The food plant spectrum of the Beaver is rather a wide one (about 300 species) and contrary to the widespread opinion about the Beaver as a competitor of anglers, it does not feed on animals. On the contrary, the diet of the Muskrat contains only about 70 plant species; quite often it feeds also on mussels. The main food of the Muskrat is the aquatic plants, the Beaver besides the aquatic plants feeds not only on the bank vegetation, but also on the trees.

Also the occurrence of small rodents in one or another habitat is highly influenced by the euryphagousness or stenophagousness of the species. For example, the Bank Vole (*Clethrionomys glareolus*), which is definitely euryphagous, occurs practically in all forest habitats, moreover, in most cases it is the dominant species in the associations of small mammals. On the contrary, the Yellow-necked Mouse (*Apodemus flavicollis*) is a definitely stenophagous species, which shows the highest relative occurrence in old broad-leaved forests, especially in years with rich acorn and nut crop.

Besides the mentioned above natural factors, influencing the occurrence, also anthropogenic factors can be named: the hunting, unintentional killing, destruction of habitats, changes in the food supply, introduction of alien species, environmental pollution. Already in the beginning of this century the reduction in numbers of the Flying Squirrel (*Pteromys volans*) in Eastern Baltic has been connected with the felling of old forests (Stoll, 1906). Also in Finland the felling of old forests is considered as the main cause of Flying Squirrel population decrease (Hokkanen et al., 1982; WWF- Finland, 1996). In the intensively managed forests the Flying Squirrels lack the possibilities to find a covert and they suffer from predators. As the main cause of disappearance of the European Mink (*Mustela lutreola*) in the Eastern Baltic the melioration of small rivers is regarded (Maran, 1991). The human economic activities can favour the distribution of some species as well. So, K. Bušs, relying on the investigations of E.K. Timofejeva /1974/ has come to a conclusion, that the increase of Elk numbers in Latvia since the end of the 19th century happened under the influence of an intensification of forest exploitation. The clear-cuttings and the successive overgrowing of clearings have aided to the improving of forage resources of the Elk. It can be considered, that the successful reintroduction of the Beaver in Latvia was favoured by the wide melioration system, especially in areas, covered with forests, which has increased the biotic capacity of the Beaver habitat (Balodis, 1990). The forest clear-cuts evidently furthered also the distribution of small rodents, more or less connected with open habitats - the Short-tailed Vole (*Microtus agrestis*), Common Vole (*Microtus arvalis*), Harvest Mouse (*Micromys minutus*) and Birch Mouse (*Sicista betulina*) in Latvia.

Valdis Pilāts

LATVIJAS SARKANĀS GRĀMATAS KATEGORIJU DEFINĒJUMS













0. **kategorija** - izzudušās sugas - sugas, kuras nav atrastas pēdējo 50 gadu laikā, taču, iespējams, vēl saglabājušās atsevišķās vietās dabā, nebrīvē vai kultūrā un kurām nepieciešama īpaša valsts aizsardzība likumdošanas veidā;
1. **kategorija** - izzūdošās sugas - sugas, kurām draud iznīkšana, tās ir ļoti retas, jo to skaits jau samazinājies līdz kritiskai robežai un to turpmākā eksistence nav iespējama bez sevišķu pasākumu veikšanas; tām nepieciešama īpaša valsts aizsardzība likumdošanas veidā;
2. **kategorija** - sarūkošās sugas - sugas, kuru indivīdu skaits samazinās un areāls sašaurinās gadu gaitā dabisku cēloņu dēļ, cilvēka darbības rezultātā vai arī abu minēto faktoru ietekmē; tām nepieciešama indivīdu skaita izmaiņas kontrole un īpaša valsts aizsardzība likumdošanas veidā;
3. **kategorija** - retās sugas - sugas, kurām nedraud iznīkšana, bet kuras sastopamas tik nelielā skaitā, vai arī pēc platības tik ierobežotās un tik specifiskās vietās, ka var ātri iznīkt; tām nepieciešama īpaša valsts aizsardzība likumdošanas veidā;
4. **kategorija** - maz pazīstamas vai nepietiekami izpētītas sugas, kurām, iespējams, draud iznīkšana, bet ziņu trūkuma dēļ pagaidām nevar precīzi novērtēt šo sugu stāvokli; tām nepieciešama papildus izpēte;

DEFINITIONS OF THE CATEGORIES

- 0 - **extinct species**, not encountered in nature for the recent 50 years, yet possibly have survived in separate places in nature or in cultures; they need a special government's protection by law;
- 1 - **endangered species**, unless some changes are made, will probably become extinct, their number has diminished to the critical limit; they need a special government's care in protection by law;
- 2 - **vulnerable species** decreasing in number, they areal diminishes in the course of years either due to natural reasons or the activity of humans, or both; they need control on further changes in number and a special government's care and protection by law;
- 3 - **rare species**, no threat of extinction as yet, although encountered in such a small number or in so limited areas and specified sites that they may probably disappear; they need a special government's care and protection by law;
- 4 - **undetermined species**, species insufficiently studied; probably endangered, yet due to the lack of information it is impossible to give an exact estimation of their present status; a deeper study is needed.

APZĪMĒJUMI

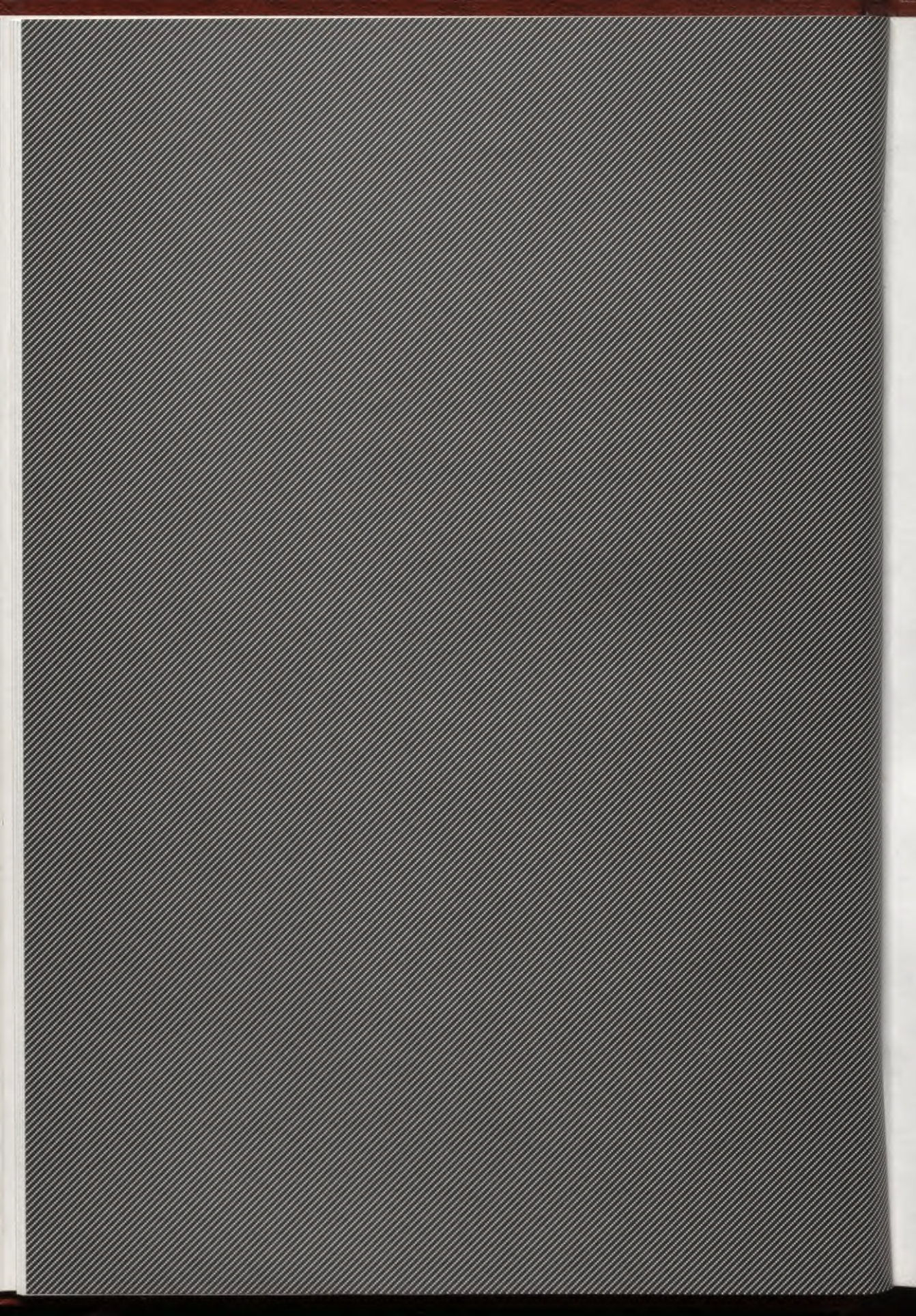
CONVENTIONAL SIGNS

-  Esošās atradnes (sikspārņiem - vasaras auklkolonijas)
Recent locations (summer nursing colonies of bats)
-  Esošās atradnes aizsargājamās teritorijās (sikspārņiem - vasaras auklkolonijas)
Recent locations on protected territories (summer nursing colonies of bats)
-  Izzudušās atradnes
Extinct locations
-  Atradne neskaidra
Indefinite locations
-  Iespējama ligzdošana ārpus aizsargājamām teritorijām
Possible nesting locations outside protected territories
-  Iespējama ligzdošana aizsargājamās teritorijās
Possible nesting locations within protected territories
-  Konstatējums caurceļotājiem putniem (sikspārņiem – atsevišķs konstatējums)
Locations observed for migrant birds (separate location for bats)
-  Konstatējums caurceļotājiem putniem aizsargājamās teritorijās
Locations observed for migrant birds within protected territories
-  Nepārbaudīts konstatējums caurceļotājiem putniem
Locations not verified for migrant birds
-  Ziemešanas atradne sikspārņiem
Overwintering sites for bats
-  Ziemešanas atradne sikspārņiem aizsargājamās teritorijās
Overwintering sites for bats within protected territories
-  Izzudusi sikspārņu ziemošanas atradne
Extinct overwintering sites for bats

SAĪSINĀJUMI**ABBREVIATIONS**

| | |
|----------------|---|
| LSG | Latvijas Sarkanā grāmata |
| LTV RDB | Red Data Book of Latvia |
| LUZM | Latvijas Universitātes Zooloģijas muzeja kolekcijas Collections of Museum of Zoology University of Latvia |
| LDM | Latvijas Dabas muzeja kolekcijas Collections of Latvian Museum of Nature |
| LUBI | Latvijas Universitātes Bioloģijas institūta kolekcijas Collections of Institute of Biology University of Latvia |
| LMPL | Latvijas PSR Ministru Padomes lēmums Decision by the Council of Ministers of the Latvian SSR |
| IUCN | Dabas un dabas resursu saglabāšanas starptautiskā Savienība (Pasaules dabas aizsardzības Savienība) International Union of Conservation of Nature and Natural Resources (The World Conservation Union) |

SUGU APRAKSTI
DESCRIPTION OF SPECIES



CATEGORY **0.** KATEGORIJA

izzudušās sugas

extinct species

Putni

Birds



Brūnkakla gārgale

Gavia stellata (Pontoppidan, 1763)

Gaviidae - Gārgaļu dzimta

Statuss. Ļoti reta, iespējams vairs neligzdojoša, izzudusi suga. Ierakstīta Igaunijas, Zviedrijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Norvēģijas, Somijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Ļoti sporādiski, arī senāk vienīgi Rīgas līča dienvidu piekrastes sūnu purvos - Lielajā Kemeru tīrelī un Cenas tīrelī. Pavasara migrācijas laikā ievērojamā skaitā konstatēta Baltijas jūras Latvijas piekrastē, īpaši posmā no Papes līdz Akmeņragam /1, 2/, dažkārt arī iekšzemē, piem. 1996. gada maijā 8 īpatņi novēroti Orlovas ez. /2/. Tomēr, šajā un līdzīgos gadījumos putni izrādījušies caurcelotāji. Latvija atrodas uz sugas ligzdošanas areāla dienvidu robežas.

Biotops. Lielo sūnu purvu ezeriņi. Pēcligzdošanas periodā jūra, retāk iekšzemes ezeri.

Bioloģija. Ligzdotāja (?), celotāja un caurcelotāja suga. Ligzda uz zemes, netālu no ūdens. Gadā 1 perējums. Dējumā 2 (1 - 3) olas. Barībā zivis, kuras ker nirstot, nedaudz gliemji, ūdenskukaiņi, vārdes u.c. dzīvnieki. Pēc barības lido pat līdz 10 km attālu. Ziemeļ Eiropā - Baltijas jūras, Ziemeļjūras, Atlantijas okeāna, Vidusjūras un Melnās jūras piekrastē.

Skaitis, populācija. Pēdējos gadu desmitos ziņu par ligzdošanu nav /3, 4/. Latvijā (Baltijas jūras teritoriālajos ūdeņos) 1992. gada ziemā uzskaitīti 10 333 īpatņi brūnkakla un melnkakla gārgaļu /5/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. 20. gs. pirmajā pusē ligzdoja Cenas tīrelī un Lielajā Kemeru tīrelī /6, 7, 8/, kur ligzdošana novērota līdz pat 50. gadu beigām /9/. Turpmākajos gados ligzdošana Latvijā nav konstatēta. Kūdras ieguves un meliorācijas dēļ samazinājušās biotopa platības. Pieaug traucējumi (maksķerēšana, tūrisms u.c.) ligzdošanas periodā. Barības bāzi apdraud piesārņojums (t.sk. skābie lieti).

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Iespējama ligzdošana purvu liegumā "Lielais Kemeru tīrelis".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Kontrolēt un saglabāt nedegradētās iespējamās ligzdošanas vietas. Nepieļaut tur seklūdeņu un mitrzemju nosusināšanu. Ligzdošanas gadījumā veidot liegumu.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Celmiņš, Baumanis, Roze, 1990; 2. Strazds, 1996; 3. Виксне, 1983; 4. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 5. Durinck, Skov, Andell, 1992; 6. Āboliņš, 1939; 7. - 8. Brandt, 1941, 1942; 9. Тауриныйш, 1961.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A very rare and, probably, extinct species which does not breed any more. Included in the Red Data Books of Estonia, Sweden and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Norway, Finland and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs very sporadically. Also before this species was found only in the bogs of the southern shore of the Gulf of Rīga - Lielais Kemeru tīrelis and Cenas tīrelis. During their spring migration large number of these birds were observed along the Latvian coast of the Baltic Sea, especially between Pape and Akmenrags /1, 2/, sometimes also inland, for example, 8 individuals were found on lake Orlovas ezers in May of 1996 /2/. Here, as usual, these birds appeared as transit migrants. Latvia lies on the southern border the species breeding range.

Habitat. Small lakes of large bogs. At sea during postbreeding period, less frequently on inland lakes.

Number, population. There are no data affirming its breeding during the last decades /3, 4/. There were 10,333 individuals both of *Gavia stellata* and *Gavia arctica* registered in Latvia (within territorial waters of the Baltic Sea) in the winter of 1992 /5/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. This species bred in the mires Cenas tīrelis and Lielais Kemeru tīrelis during the first half of the 20th century /6, 7, 8/ and even until the end of 1950s /9/. In the following years no breeding attempts have been recorded in Latvia. Peat extraction and melioration have reduced habitats. Increasing angling and tourism are the main factors causing disturbances during its breeding season. Availability of food stuff is threatened by pollution (including acid rain).

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeding may possibly occur in the mire sanctuary "Lielais Kemeru tīrelis".

Suggestions for study and protection. To control and preserve undegradated potential breeding areas and not to allow draining of shallow water sites and wetlands within these areas; to create a sanctuary if any breeding attempt of this species is observed.



Lielais piekūns

Falco peregrinus Tunstall, 1771

Falconidae - Piekūnu dzimta

Statuss. Ļoti reta, iespējams vairs nēlīdzdojoša, izzudusi suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Igaunijas, Lietuvas, Polijas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Krievijas, Norvēģijas, Somijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Senāk Vidzemē ligzdojis ievērojami biežāk nekā Kurzemē: Dunte, Trikāta Tīreli, Brenguli, Idus, Lugaži, Jelgava, Vircava, Ikšķile, Pope, Lielais purvs (Madonas raj.), Baltie klāni, Inčukalna purvs (Laugas jeb Zirgvēru purvs), Sudas purvs, Lielais Kemeru tīrelis, Taures purvs, Teiču purvs, Olgas purvs, Sedas purvs, Kreiču purvs, Kņovu purvs /1 - 3/. Pēdējoreiz ligzdošana pierādīta 1969. gadā Cenas tīreli un 1974. gadā Teiču purvā /3, 4/. Turpmākajos gados vēl dažkārt vasarā novērots Cenas tīreli, Sedas tīreli, Stiklu purvos, Sudas purvā un Lielajā Kemeru tīreli, taču ligzdošana nav pierādīta. 1980. un 1982. gadā ligzdošanas sezonas laikā novērots pie Engures ezera un Bauskas raj. pie Mīsas upes /5/. Novērojumi 1994. un 1996. gadā liecina par iespējamu ligzdošanu Teiču purvā /6/.

Biotops. Parasti sūnekli, dažkārt meži (novērots vienīgi uz dienvidiem no Daugavpils) un pat pilsētas.

Bioloģija. Ligzdotāja (?), daļēji celotāja, caurcelotāja un ziemotāja suga. Ligzda (bez paša īpaši sarūpēta materiāla) uz zemes (sūnekli) vai kokos, arī tornos u.c. augstās celtnēs. Izmanto arī citu putnu vecās ligzdas. Gadā 1 perējums. Dējumā 3 - 4 olas. Barībā nelieli un vidēja lieluma putni (no lauka cīruļa līdz meža pilei). Medījumu vajā vienīgi gaisā. Parastākie upuri ir baloži, vārņveidīgie, kaijveidīgie, meža strazdi. Iznēmuma gadījumos arī sikspārņi, pelveidīgie grauzēji, vārdes un ķirzakas. Rietumu populācijas putni (*Falco p. peregrinus*) ziemo Dienvidrietumeiropā un Dienvideiropā līdz Vidusjūras piekrastes zemēm un Ziemeļāfrikai.

Skaitis, populācija. Populācija katastrofāli sarukusi un iespējama tikai atsevišķu pāru (līdz 3) sporādiska ligzdošana, taču drošu pierādījumu tam nav. Latvijā ziemo 0 - 5 īpatņi /7/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. 1948. gadā ligzdoja apmēram 30 pāri /8/, 50. gadu beigās - 20 - 25 pāri /9/. Pašreiz iespējama tikai atsevišķu pāru ligzdošana. Galvenie skaita samazināšanās cēloņi ir saindēšanās ar noturīgiem indīgiem ķīmiskiem savienojumiem, kā arī vajāšana un traucējumi.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Kādreizējās ligzdošanas vietas atrodas Teiču rezervātā (Teiču purvs); zooloģiskajā liegumā "Salas 1 purvs"; purvu liegumos "Lielais Kemeru tīrelis", "Kodu-Kapzemes purvs", "Sudas purva daļa"; dzērvenāju liegumā "Oļlas purvs ar Piģeles upes ieleju".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Turpināt agrāko dzīvesvietu apsekošanu un rūpēties par ekosistēmu saglabāšanu tajās. Ligzdošanas atsākšanās gadījumā veikt īpašus pasākumus atradnes aizsardzībai.



Informācijas avoti (Information sources). 1. Löwis, 1893; 2. Stoll, 1904; 3. Виксне, 1983; 4. Липсберг, 1982; 5. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 6. A. Avotiņa pers. ziņ.; 7. Strazds, Priednieks, Vāverīšs, 1994; 8. Вилкс, 1968; 9. Тауриньш, 1961.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.

Status. A very rare and, probably, extinct species which does not breed any more. Included in the Red Data Books of Belarus, Estonia, Lithuania, Poland, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Finland, Germany, Norway, Russia and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Previously this species more frequently bred in Vidzeme than in Kurzeme: Dunte, Trikāta tīrelis, Brenguļi, Idus, Lugaži, Jelgava, Vircava, Ikšķile, Pope and the mires Lielais purvs (Madona district), Baltie klāni, Inčukalna purvs (Laugas purvs or Zirgvēru purvs), Sudas purvs, Lielais Kemeru tīrelis, Taures purvs, Teiču purvs, Olgas purvs, Sedas purvs, Kreiču purvs, Kņovu purvs /1 - 3/. The last breeding of this species known for sure was in the mires Cenās tīrelis in 1969 and in Teiču purvs in 1974 /3, 4/. During the following summers this species was sometimes observed only in the mires Cenās tīrelis, Sedas tīrelis, Stiklu purvi, Sudas purvs and Lielais Kemeru tīrelis, without any data affirming its breeding. This species was observed near lake Engures ezers and besides river Misas upe (Bauska district) within its breeding seasons in 1980 and 1982 /5/. Data obtained in 1994 showed that it had probably bred in the mire Teiču purvs /6/.

Habitat. Usually in bogs, sometimes in forests (observed only south of Daugavpils) and even in towns.

Number, population. The population has become extremely reduced. According to some uncertain data, only up to 3 separate pairs possibly breed. Approximately 0 - 5 individuals winter in Latvia /7/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. About 30 pairs bred in 1948 /8/, 20 - 25 pairs were found breeding in the late 1950s /9/. Presently probably some pairs breed. Poisoning with toxic and persistent chemicals as well as persecution and disturbances are three main factors causing decline in number.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Former breeding grounds were located in the Teiči Reserve (on the mire Teiču purvs), in the zoological sanctuary "Salas 1 purvs", in the mire sanctuaries "Lielais Kemeru tīrelis", "Kodu-Kapzemes purvs", "Sudas purva daļa" and in the cranberry sanctuary "Ollas purvs ar Pīģeles upes ieleju".

Suggestions for study and protection. To continue the investigation of previously known locations and to preserve their ecosystems; to carry out a special protection management for any locality where a breeding attempt of this species has been observed.



Vistilbe *Lymnocyptes minimus* (Brnnich, 1764)
syn. *Gallinago minima* (Brnn.)

Scolopacidae - Sloku dzimta

Statuss. Ļoti reta, iespējams vairs neligzdojoša, izzudusi suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Igaunijas, Polijas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Norvēģijas un Vācijas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Iespējams, ka ļoti reti ligzdo. Dokumentētu atradņu nav. Latvija atrodas sugas areāla dienvidrietumu perifērijā.

Biotops. Mitras, purvainas un sliksnainas plavas ezeru un upju piekrastēs, zāļu purvi.

Bioloģija. Ligzdotāja (?), celotāja un caurcelotāja suga. Ligzda uz zemes zemā augājā vai starp sīkiem krūmiem. Gadā iespējami 2 perējumi. Dējumā 3 (4) olas. Barībā sīki bezmugurkaulnieki - kukaiņi, tārpi, gliemji arī dažādas augu daļas un sēklas. Ziemo Eiropā Ziemeļjūras un Atlantijas okeāna piekrastē no Dānijas līdz Vidusjūras piekrastes zemēm, Centrālāfrikā, Turcijā, Irānā un Afganistānā.

Skaitis, populācija. Drošu pierādījumu par ligzdošanu nav /1, 2/. Latvijā ziemo 0 - 10 īpatņi /2/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloni. Apdraudējums. Senāk bijusi parasta ligzdotāja /3/, bet jau 19. gs. beigās novērota skaita samazināšanās /4/. 20. gs. iespējams ligzdojuši vairs tikai atsevišķi pāri /1, 5 - 8/. Ligzdošanas biotopi sašaurinājušies un izzuduši sakarā ar lauksaimniecības intensifikāciju, hidroloģiskā režīma maiņu, apmežošanu un kūdras ieguvu.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1992. Viena no iespējamām dzīvesvietām ir zooloģiskais liegums "Papes ez.". 1996. gadā dzirdēta riestojam Teiču rezervātā /9/.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Noskaidrot sugas sastopamību. Nodrošināt izzināto dzīvesvietu un ligzdošanas vietu aizsardzību. Nepārveidot un nenosusināt relatīvi nedaudzās iespējamās dzīvesvietas - dabiskās mītrzemes. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Ances meži un purvi" un "Aiviekstes klāni".

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 3. Meyer, 1815; 4. Löwis, 1893; 5. Grosse, Transehe, 1929; 6. Transehe, Sināts, 1936; 7. Transehe, 1942; 8. Tauriņš, 1956; 9. A. Avotiņa pers. zin.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A very rare and, probably, extinct species which does not breed any more. Included in the Red Data Books of Belarus, Estonia, Poland, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Norway and Germany.

Distribution and occurrence in Latvia. It probably breeds very rarely. There are no registered locations. Latvia lies on the south-western periphery of the species range.

Habitat. Moist, paludified and sloughy meadows nearby lakes and rivers, also fens.

Number, population. There is no evident data confirming breeding of this species /1, 2/. Approximately 0 - 10 individuals overwinter in Latvia /2/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Previously it was a common nester /3/, but the number declined at the end of the 19th century /4/. Only separate pairs probably bred during the 20th century /1, 5 - 8/. Nesting sites have become shrunk or even disappeared as a result of intensification of agriculture, changes in hydrochemical regime, afforestation and peat extraction.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1992. Zoological sanctuary "Papes ezers" is a site where this bird may possibly occur. It was heard mating in the Teiči Reserve in 1996 /9/.

Suggestions for study and protection. To clarify the presence of this species; to provide the protection of known habitats and nesting sites; not to change and drain potential localities (e.g., wetlands). Nature areas suggested for protection: "Ances meži un purvi" and "Aiviekstes klāni".



Melnpieres čakste *Lanius minor* J.F.Gmelin, 1788

Laniidae - Čakstu dzimta.

Statuss. Loti reta, iespējams vairs neligzdojoša, izzudusi suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Lietuvas, Polijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Kādreizējās atradnes: Meijermuiža, Trikāta, Skujene, Madliena, Turaida, Aģes ieteka, Bērzaune. Kaut gan Kurzemē ligzdojusi biežāk nekā Vidzemē /1 - 4/, konkrētas atradnes šim reģionam nav nosauktas. 1982. gadā 1 pāris novērots agrokultūrainavā netālu no Garozas /5/.

Biotops. Mežmalas, krūmāji, iespējams arī parki, dārzi u.c. atklātas vietas.

Bioloģija. Ligzdotāja un celotāja suga. Ligzda kokos vai krūmos. Gadā 1 perējums. Dējumā 5 - 6 (3 - 7) olas. Barībā kukaiņi, retāk sīki mugurkaulnieki - pelveidīgie grauzēji, putnu mazuli, nelielas ķirzakas. Ziemo Centrālāfrikā un Dienvidāfrikā.

Skaitis, populācija. Iespējams, ka ligzdo ne vairāk kā 5 pāri. Latvijā ziemo 0 - 5 īpatņi /6/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Pēc 1880. gada novērota skaita palielināšanās /2/. 20. gs. bija parasta ligzdotāja Kurzemē un reta Vidzemē /7/. Pēdējos gadu desmitos bijuši tikai atsevišķi novērojumi /8/. Skaita samazināšanās cēloņi nav īsti zināmi. Iespējams, ka samazinājušies vai pat lokāli izzuduši tradicionālie barības resursi - lielle kukaiņi, kam par iemeslu bijusi intensīvā lauksaimniecība un pesticīdu pielietošana. Sugai nelabvēlīgas ir arī mitras vasaras.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1992.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Noskaidrot sugas sastopamību. Turpināt kontrolēt atradņu stāvokli. Par efektīviem aizsardzības pasākumiem ES valstīs atzīta zemes apsaimniekošanas intensitātes samazināšana, pesticīdu lietošanas ierobežošana, kā arī agroainavas mozaikas atjaunošana.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Russow, 1880; 2. Löwis, 1895; 3. Sawitzky, 1899; 4. Stoll, 1904; 5. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 6. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 7. Grosse, Transehe, 1929; 8. Виксне, 1983.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A very rare and, probably, extinct species which does not breed any more. Included in the Red Data Books of Belarus, Lithuania, Poland, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Former locations: Meijermuiža, Trikāta, Skujene, Madliena, Turaida, the mouth of river Aģe, Bērzaune. More frequently it has bred in Kurzeme than in Vidzeme /1 - 4/. Nevertheless, there are no definitely known localities recorded for this area. One pair was observed within an agricultural landscape in the vicinity of Garoza in 1982 /5/.

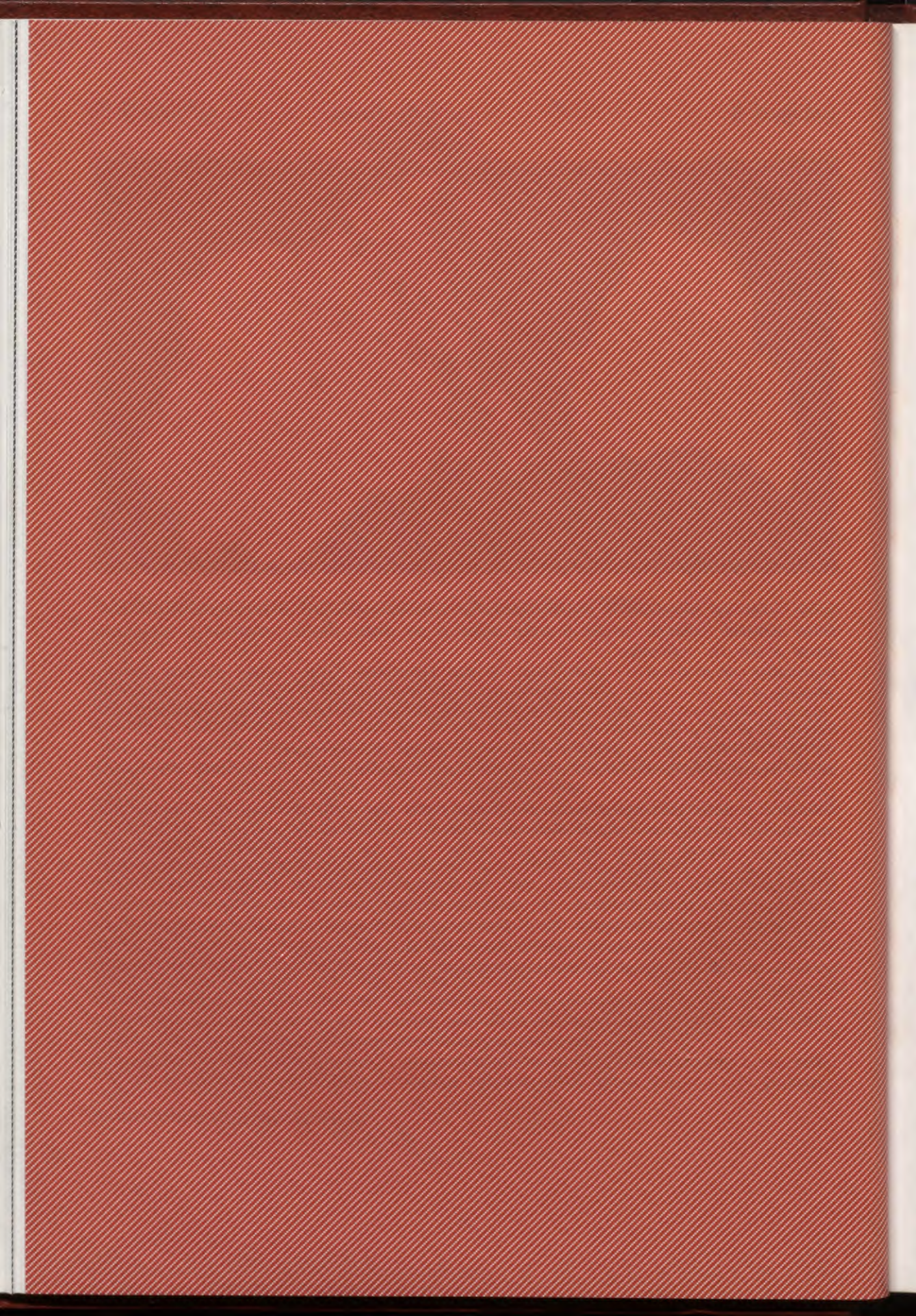
Habitat. Forest edges, shrubs, probably also in parks, gardens and other open sites.

Number, population. No more than 5 pairs probably breed. Approximately 0 - 5 individuals overwinter in Latvia /6/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Since 1880 an increase in number had been observed /2/. It was a common nester in Kurzeme, but rare in Vidzeme in the 20th century /7/. During the last decades there were only separate observations /8/. Reasons for the decline in number are not known for sure. Probably its typical food stuff (large insects) has been reduced or even locally disappeared as a result of intensive agriculture and application of pesticides. Also rainy summers are not favourable for this species.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1992.

Suggestions for study and protection. To clarify the presence of this species; to continue controlling the state of localities. In the EU countries lowering the intensity of land use, limiting the application of pesticides as well as restoration of the diversity of agricultural landscapes are activities considered to be effective in protection management.



CATEGORY **1.** KATEGORIJA

izzūdošās sugas
endangered species

Putni

Birds



Mazā zoss *Anser erythropus* (Linnaeus, 1758)

Anatidae - Piļu dzimta

Statuss. Loti reta suga. Ierakstīta Igaunijas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Krievijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā, Pasaules apdraudēto dzīvnieku Sarkanajā sarakstā.

Vispārējā izplatība. Ligzdo sporādiski Eirāzijas ziemeļos, no Skandināvijas līdz Anadiras licim /1, 2/. Rietumu populācija (līdz Rietumsibirijai ieskaitot) ziemo 2 apgabalos: no Melnās jūras līdz Grieķijai un Kaspijas jūras reģionā /3/.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Loti reta caurcelotāja. Konkrētu ziņu maz. 20. gs. pirmajā pusē nomedīta Engures ez., Kaņiera ez. un Babītes ez., arī Dvīetes apkārtnē /4, 5/. 1959. gadā novērota jūrmalā pie Ovišiem /6/. Pēdējos gados tikusi nomedīta vai novērota Kaņiera ez., Babītes ez., Naglu zivju diķos, Daugavā pie Rīgas, Ozolu tīreli (Limbažu raj.), diķos pie Durbes /5, 7 - 9/.

Biotops. Arktiskā tundra. Ar pundurbērziem (*Betula nana*) aizauguši grišļu purvi, ūdenstilpju piekrastes un upju ielejas.

Bioloģija. Caurcelotāja suga. Gadā 1 perējums. Dējumā 4 - 5 (3 - 7) olas. Barībā dažādi augi - zāle, lakstaugi, to dzinumumi, sakneņi un sēklas. Lapzemē ligzdojošie putni ēd kārkļu (*Salix hebracea*) dzinumus. Ceļošanas laikā barojas ziemāju sējumos.

Skaitis, populācija. Zīnas aptuvenas, uz ekspertu vērtējumiem balstītas. Maksimālais kopskaits ap 100 000 īpatņi /3, 10/. Sastopama galvenokārt Krievijā, Fennoskandijā tikai daži desmiti pāru /3, 11, 12/. Pēc jaunākajiem vērtējumiem /13/ pašreiz Rietumpalearktiskā kopā ne vairāk par 2000 īpatņiem.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. 20. gs. skaits krasi samazinājies visā areālā, īpaši tā rietumdaļā /1 - 3, 10 - 13/. Īpaši liels skaita sarukums novērojams Fennoskandijā - no aptuveni 10 000 īpatņiem 20. gs. sākumā līdz 50 pāriem 1992. gadā /14/, bet Zviedrijā suga jau tikpat kā izzudusi /3, 11, 15/. Skaita samazināšanos un areāla sašaurināšanos izraisa biotopa zudums, traucējumi ligzdošanas vietās, medīšana. Draudus rada arī piemērotu barošanās vietu zudums migrācijas trasē un ziemošanas vietās. Paplašinoties lapsās (*Vulpes vulpes*) areālam ziemeļu virzienā, palielinājušies ligzdu postījumi. Formāls sugas medību aizliegums nedod vēlamus rezultātus, jo dabā mazā zoss grūti atšķirama no biežāk sastopamās baltvaigu zoss (*Anser albifrons*) /1/. Arī Latvijā jāuzmanās no nomedīšanas.

Līdzšinējā aizsardzība. Ierakstīta LSG, 1997.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Rūpīgi reģistrēt iespējamās sugas sastapšanas gadījumus caurceļošanas laikā, noteikt to teritoriālo izvietojumu. Izzināt iespējamās apstāšanās un barošanās vietas.



Informācijas avoti (Information sources). 1. Кречмар, 1983; 2. Винокуров, 1992; 3. Anon, 1993; 4. Grosse, Transehe, 1929; 5. Виксне, 1983; 6. Mihelsons, Kasparsons, Lejiņš u.c., 1960 b; 7. Celmiņš, Baumanis, Mednis, 1993; 8. Račinskis, 1996b; Z.Jansones pers. ziņ.; 10. Vinogradov, 1990; 11. - 12. Madsen 1994, 1996; 13. Lorentsen, Madsen, 1995; 14. Norderhaug A., Norderhaug M., 1984; 15. Essen von, 1991.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.

Status. A very rare species. Included in the Red Data Books of Estonia, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Germany, Russia and Europe, in the IUCN Red List of Threatened Animals.

Global distribution. Breeds sporadically in northern Eurasia, within a distance between Scandinavia and the Gulf of Anadyr /1, 2/. The western population (including that in western Siberia) overwinters in 2 regions: from the Black Sea to Greece and in the coastal areas of Caspian Sea /3/.

Distribution and occurrence in Latvia. A very rare transit migrant. Only a few precise data exist. During the first half of the 20th century it was hunted on the lakes Engures ezers, Kaņiera ezers and Babītes ezers, also in the vicinity of Dviete /4, 5/. This species was observed on the seaside at Oviši in 1959 /6/. In recent years it was hunted or observed on the lakes Kaņiera ezers, Babītes ezers, on the fishponds of Nagli, in river Daugava close to Rīga, in mire Ozolu tīrelis (Limbaži district), on the ponds near Durbe /5, 7 - 9/.

Habitat. Arctic tundra. Sedge mires overgrown by *Betula nana*, river valleys and coastlines of waterbodies.

Number, population. Only approximate data exist, based on estimations by experts. The total of about 100,000 individuals is the maximum /3, 10/. Mainly occurs in Russia, but only a few ten pairs have been found in Fennoscandinavia /3, 11, 12/. According to the latest estimations /13/, presently there are no more than 2,000 individuals in the western Palearctic.

Changes in number and range; reasons and potential threat. In the 20th century the number has declined sharply throughout the whole range, but especially in its western part /1 - 3, 10 - 13/. A very large decline in number was observed in Fennoscandinavia from about 10,000 individuals at the beginning of the 20th century to 50 pairs in 1992 /14/. This species has become almost extinct in Sweden /3, 11, 15/. The decline in number and reduction in range are caused by loss of habitats, disturbances and hunting. This species is also threatened by loss of suitable feeding sites on its migration route and in overwintering areas. Range expansion of *Vulpes vulpes* towards the north poses an increasing threat for nests. In nature *Anser erythropus* could be easily confused with more common *Anser albifrons*. Therefore, only a formal prohibition of hunting is not sufficiently effective /1/ and hunters should be very careful not to hunt this bird.

Existing protection. Included in the LTV RDB, 1997.

Suggestions for study and protection. Careful registration should be taken in case this species appears in Latvia during its transit migration. To locate the potential resting and feeding sites.



Melnkakla gārgale *Gavia arctica* (Linnaeus, 1758)

Gaviidae - Gārgaļu dzimta

Statuss. Ļoti reta, izzūdoša suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Igaunijas, Lietuvas, Polijas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Norvēģijas, Somijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Ligzdo ļoti reti - Lielajā Kemeru tīrelī, Sudas purvā, Kodu-Kapzemes purvā, Ollas (Saklauru) purvā, Lielajā purvā (Limbažu, Cēsu, Rīgas raj.), Pelecāres purvā, Teiču purvā, Plaužu ez. /1 - 3/. Latvija atrodas sugas areāla dienvidrietumu perifērijā.

Biotops. Lielo sūnu purvu ezeriņi. Pēcligzdošanas periodā uzturas galvenokārt jūrā.

Bioloģija. Ligzdotāja, celotāja un caurcelotāja suga. Ligzda uz zemes netālu no ūdens. Gadā 1 perējums. Dējumā 2 (3) olas. Barībā zivis, gliemji, vardes, dēles, sikie vēžveidīgie. Ziemo Baltijas jūrā, Dienvidrietumeiropā un Dienvideiropā Atlantijas okeāna un Ziemeļjūras piekrastē no Norvēģijas vidusdaļas līdz Ibērijas pussalai un Vidusjūras reģiona austrumu daļai, Melnajā jūrā un Kaspijas jūrā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 5 - 10 pāri, novērojama skaita samazināšanās /4/. Latvijā (Baltijas jūras teritoriālajos ūdeņos) 1992. gada ziemā uzskaitītas 10 333 melnkakla un brūnkakla gārgales /5/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. 20. gs. 50. gados ligzdoja daudz sūnu purvu ezeriņos /6/. Turpmākajos gadu desmitos skaits un izplatība ievērojami samazinājusies. Ligzdošanas biotops izzudis nosusinot purvus. Ļoti nelabvēlīgi ietekmē traucējumi ligzdošanas periodā. Barības bāzi pasliktina ūdeņu piesārņojums (Eiropā dažkārt arī skābie lieti).

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo Teiču rezervātā (Teiču purvs); purvu liegumos "Lielais Kemeru tīrelis", "Kodu-Kapzemes purvs", "Orlovas purvs"; dzērvenāju liegumos "Ollas purvs ar Pīģeles upes ieleju", "Lielais Pelecāres purvs" u.c.; vietējās nozīmes dabas liegumā "Lielais un Pemmas purvs".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju un populācijas skaita dinamiku. Kontrolēt atradņu stāvokli (arī ūdens skābuma izmaiņas). Novērst traucējumus, ko rada cilvēku (makšķernieku, mednieku, mežstrādnieku u.c.) uzturēšanās ligzdošanas vietu tuvumā. Vajadzības gadījumā veidot liegumus.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Avotiņš, 1996; 4. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 5. Durinck, Skov, Andell, 1992; 6. Тауриный, 1961.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A very rare and disappearing species. Included in the Red Data Books of Belarus, Estonia, Lithuania, Poland, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Norway, Finland, Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Breeds very rarely - on the mires Lielais Kemeru tīrelis, Sudas purvs, Kodu-Kapzemes purvs, Ollas (Saklauru) purvs, Lielais purvs (the districts of Limbaži, Cēsis, Rīga), Pelečāres purvs, Teiču purvs and on lake Plaužu ezers /1 - 3/. Latvia lies on the south-western periphery of the species range.

Habitat. Small lakes in large bogs. During the postbreeding period it stays mainly on the sea.

Number, population. About 5 -10 pairs breed; the number of individuals decreases /4/. During the winter of 1992 there were 10,333 individuals both of *Gavia arctica* and *Gavia stellata* accounted in Latvia (within the territorial waters of Baltic Sea) /5/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. In the 1950s this species bred on small lakes in many bogs /6/. In the following decades its number and distribution has declined remarkably. Draining of mires has led to the loss of nesting Habitat. Also disturbances during the breeding season give a very negative effect. Availability of food stuff is threatened by water pollution (in Europe sometimes also by acid rain).

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the Teiči Reserve (on mire Teiču purvs), in the mire sanctuaries "Lielais Kemeru tīrelis", "Kodu-Kapzemes purvs", "Orlovas purvs", in the cranberry sanctuaries "Ollas purvs ar Piģeles upes ieleju", "Lielais Pelečāres purvs" and others, also in the nature sanctuary of local importance "Lielais un Pemmas purvs".

Suggestions for study and protection. To study the biology of this species and the dynamics of population number; to control state of the known localities (also the changes of water pH); to eliminate disturbances caused by presence of anglers, hunters and woodcutters near nesting sites; to create sanctuaries if necessary.



Mazais dumpis *Ixobrychus minutus* (Linnaeus, 1766)

Ardeidae - Gārņu dzimta

Statuss. Loti reta, izzūdoša šuga. Ierakstīta Baltkrievijas, Igaunijas, Lietuvas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Reti un nevienmērīgi - Piejūras zemienu sekļajos, aizaugošajos ezeros, iekšzemē pārsvarā rajonos, kas bagāti ar dažādiem saldūdeņiem. Sakarā ar apslēpto dzīvesveidu un specifisko dzīvesvietu grūto apsekošanu, konkrētu ziņu par ligzdošanu ļoti maz - Pūres apkārtnē, Engures ez., Daugavgrīva, Svences ez., Nagļu zivju dīki, Daugavpils apkārtnē, 3 atradnes Rēzeknes raj. /1 - 3/. Ligzdošana iespējama arī citās vietās.

Biotops. Dažāda lieluma ezeri, dīki, karjeri, vecupes, upju attekas u.c. ūdenstilpes, kas aizaugušas ar niedrēm, kārkliem vai citu blīvu veģetāciju.

Bioloģija. Ligzdotāja, celotāja un caurcelotāja šuga. Ligzda niedrēs, zemu krūmos vai kokos. Gadā parasti 1, reizēm 2 perējumi. Dējumā 5 - 6 (4 - 9) olas. Barībā sīkas zivis, abinieki, kukaiņi, dažkārt gliemji, dēles u.c. tārpī. Ziemo galvenokārt Austrumāfrikā (Sudānā, Etiopijā).

Skaitis, populācija. Ligzdo 10 - 30 pāri, pēdējo 25 gadu laikā atzīmēta ievērojama skaita samazināšanās /4/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Jau 20. gs. pirmajā pusē bija samērā rets ligzdotājs /5, 6/. Dzīvesvietas izzudušas nosusinot seklūdeņus un citādi pārveidojot ainavu. Būdam transekvatoriālais migrants, mazais dumpis ir pakļauts bojāejai migrācijas trasē, kā arī sausuma periodos ziemošanas vietās /7/.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Sporādiski ligzdo zooloģiskajos liegumos "Babītes ez.", "Engures ez.", "Kaņiera ez.", "Liepājas ez.", "Papes ez."; kompleksajā dabas liegumā "Svences ez. ar apkārtnējo ainavu"; vietējās nozīmes dabas liegumā "Daugavgrīva".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Kontrolēt atradņu ekoloģisko stāvokli un populācijas skaita dinamiku. Nenosusināt un neiznīcināt nelielus dīkus u.c. mazas ūdenstilpes. Izskaut nometišanu. Apdraudētās atradnēs veidot mikroliegumus. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Ventas ieleja", "Lubāns", "Nagļu zivju dīki", "Kirupes purvs", "Lubasts".

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 5. Grosse, Transehe, 1929; 6. Тауриныйш, Вилкс, 1949; 7. Marion, 1994.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A very rare and disappearing species. Included in the Red Data Books of Belarus, Estonia, Lithuania and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs rarely and irregularly, present in shallow and terrestrializing lakes of the Coastal Lowland, mainly within inland areas rich in freshwater bodies. Difficulties for observation pose its secretive habit and its habitat often hard to investigate. Therefore there are very few precise data on its breeding sites - the vicinity of Pūre, lake Engures ezers, Daugavgrīva, lake Svantes ezers, the fishponds of Nagļi, the vicinity of Daugavpils and 3 locations in the Rēzekne district /1 - 3/. Breeding may possibly occur also in some other sites.

Habitat. Lakes, ponds, quarries, old river beds, river branches and other waterbodies overgrown by dense vegetation (e.g., reeds, willows).

Number, population. About 10 - 30 pairs breed; during the last 25 years the number has declined remarkably /4/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. It was a rather rare nester already in the first half of the 20th century /5, 6/. Draining of shallow waters, transformation of landscapes have led to the loss of habitats. This trans-equatorial migrant is endangered on its migration route as well as within its overwintering areas during arid periods /7/.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds sporadically in the zoological sanctuaries "Babītes ezers", "Engures ezers", "Kaņiera ezers", "Liepājas ezers", "Papes ezers", in the complex nature sanctuary "Svantes ezers ar apkārtējo ainavu" and in the nature sanctuary of local importance "Daugavgrīva".

Suggestions for study and protection. To control ecological state of the localities and the dynamics of population number; not to drain or destroy small ponds and other small waterbodies; to eliminate hunting; to create microsantuaries within threatened localities. Nature areas suggested for protection: "Ventas ieleja", "Lubāns", "Nagļu zivju dīķi", "Kirupes purvs", "Lubasts".



Garknābja gaura *Mergus serrator* Linnaeus, 1758

Anatidae - Piļu dzimta

Statuss. Loti reta, izzūdoša suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Lietuvas, Polijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Norvēģijas un Vācijas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Ļoti reti un nevienmērīgi. Vairums atradņu atrodas Latvijas austrumu daļā - Rāzna, Drīdis, Sīvers, Gauja pie Jēciem, Selgas dolomītu karjeri, kā arī 1 atradne Kuldīgas raj. Sporādiski ligzdo Engures ez. /1 - 3/.

Biotops. Ar veģetāciju un krūmiem apaugušas salas ezeros.

Bioloģija. Ligzdotāja, celotāja un caurcelotāja suga. Ligzda parasti uz zemes blīvā augājā. Gadā 1 perējums. Dējumā 8 - 11 olas. Barībā zivis, kuras ķer ienirstot ūdenī. Vasarā barībā arī gliemji, vārdes, posmtārpi, sīkie vēžveidīgie, kukaiņi. Ziemo Baltijas jūrā, Ziemeļjūrā, Atlantijas okeāna piekrastē (Norvēģijā līdz Polārajam lokam, Britu salās), Vidusjūras piekrastē, kā arī Ziemeļāfrikā, Mazāzijā, Kaspijas jūras dienvidu daļā un Persijas līcī.

Skaits, populācija. Ligzdo ne vairāk par 10 - 20 pāriem, pēdējo 25 gadu laikā atzīmēta ievērojama skaita samazināšanās /4/. Latvijā (Baltijas jūras teritoriālajos ūdeņos) 1992. gada ziemā uzskaitīti 280 īpatņi /5/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Kopš 1970. gada pārstājusī ligzdot Engures ezerā, kur pirms tam ligzdoja regulāri /1/. Iespējamie skaita samazināšanās cēloņi ir ligzdošanas biotopa zudums, tā pārveide un traucējumi ligzdošanas periodā.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1992. Ligzdo kompleksajā dabas liegumā "Drīdža ez. ar apkārtējo ainavu"; iespējama ligzdošana zooloģiskajā liegumā "Engures ez."

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Precizēt ziņas par izplatību, pilnīgāk apzinot iespējamās atradnes. Nodrošināt esošo un iespējamo atradņu aizsardzību un saglabāšanu, izveidot tur liegumus. Ieteikt aizsardzībai teritoriju "Rāzna", kurā īpaši nozīmīga ir ezera rietumu daļa ar līciem un salām.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 5. Durinck, Skov, Andell, 1992.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A very rare and disappearing species. Included in the Red Data Books of Belarus, Lithuania, Poland and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Norway and Germany.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs very rarely and irregularly. Most of the localities are in eastern Latvia - the lakes Rāzna, Dridzis, Sivers, also river Gauja at Jēci, the dolomite quarries of Selga and one locality in the Kuldīga district. Breeds sporadically on lake Engures ezers /1 - 3/.

Habitat. Islets of lakes with abundant vegetation and shrubs.

Number, population. Up to 10 - 20 pairs breed; during the last 25 years the number has declined remarkably /4/. In the winter of 1992 there were 280 individuals accounted in Latvia (within the territorial waters of Baltic Sea) /5/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Since 1970 this species has not been observed breeding on lake Engures ezers where it had regularly bred before /1/. Transformation or loss of nesting habitat, disturbances during the breeding season are potential reasons for the decline in number.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1992. Breeds in the complex nature sanctuary "Dridža ezers ar apkārtni"; breeding may possibly occur in the zoological sanctuary "Engures ezers".

Suggestions for study and protection. To specify data on distribution of this species, by investigating its potential localities; to guarantee preservation for presently known and potential localities where also sanctuaries should be created. Nature area "Rāzna" is suggested for protection, especially for its inlets and islets in the western part of the area.



Sarkanā klija *Milvus milvus* (Linnaeus, 1758)

Accipitridae - Vanagu dzimta

Statuss. Ļoti reta, izzūdoša suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Lietuvas, Polijas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Krievijas, Norvēģijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Ļoti reti, galvenokārt Latvijas rietumdaļā. Senāk 3 vietās Jelgavas apkārtnē, pie Zebrus ez., Birzgalē, Dunikas mežniecībā, Bikavā, kā arī pie Saulkrastiem un Carnikavā /1 - 4/, pēdējos gados pie Snēpeles un Usmas ez. apkārtnē /5/. Latvija atrodas sugas areāla ziemeļaustrumu perifērijā.

Biotops. Lapkoku un jauktie meži, kas mijas ar atklātām ainavām un ūdenstilpēm.

Bioloģija. Ligzdotāja un celotāja suga. Ligzda kokos, tajā nereti lupatas un cita draža. Izmanto arī vecas citu putnu (vārnu un klijānu) ligzdas. Gadā 1 perējums. Dējumā 2 - 3 olas. Barībā siki mugurkaulnieki, krituši dzīvnieki, dažādi atkritumi. Zivju īpatsvars mazāks nekā melnās klijas (*Milvus migrans*) barībā. Ziemo Ībērijas pussalā, Vidusjūras piekrastes zemēs, Balkānos, kā arī Ziemeļrietumāfrikā.

Skaitis, populācija. Domājams, ka ligzdo līdz 3 pāriem, notikusi skaita samazināšanās /6/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Arī senāk Latvijā ligzdoja lokāli un nelielā skaitā /7 - 9/. Skaita samazināšanās cēloņi ir ligzdošanas biotopa pārveide, traucējumi ligzdošanas periodā, dažkārt arī vajāšana.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Viena pāra barošanās iecirknis ietilpst Moricālas rezervātā.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Precizēt sugas izplatību un nodrošināt atradņu aizsardzību. Ap ligzdām 150 m radiusā izveidojami liegumi, kuros aizliegta jebkāda saimnieciskā darbība. Sugas saglabāšanai ieteicamas šādas teritorijas: "Usmas ez. ar tuvējo apkārtni" un "Ventas ieleja", kurās suga daudzkārt novērota un kuru pašreizējā aizsardzība aprobežojas ar rezervāta un kompleksā dabas lieguma statusu.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Vilks, 1943; 2. Löwis, 1898; 3. Sawitzky, 1899; 4. Виксне, 1983; 5. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 6. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 7. Stoll, 1904; 8. Вилкс, 1968; 9. Каспарсон, 1970.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A very rare and disappearing species. Included in the Red Data Books of Belarus, Lithuania, Poland, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Norway, Russia and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs very rarely, mainly in western Latvia. Previously it was found at 3 sites - in the vicinity of Jelgava, near lake Zebrus ezers, at Birzgale, the Dunika forestry district, Bikava, at Carnikava and near Saulkrasti /1 - 4/, but in recent years also at Snēpele and near lake Usmas ezers /5/. Latvia lies on the north-eastern periphery of the species range.

Habitat. Deciduous and mixed forests bordering on open sites and waterbodies.

Number, population. Probably up to 3 pairs breed; the number has declined /6/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. In Latvia this species had bred only locally and in a small number /7 - 9/. Transformation of habitat, disturbances during the breeding season, sometimes also persecution are the main reasons for the decline in number.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. One pair feeds in the Moricsala Reserve.

Suggestions for study and protection. To specify the distribution of this species and guarantee the protection of localities. Sanctuaries, where all kinds of economic activities are prohibited, should be created around nests in a radius of 150 meters. This bird has been observed repeatedly in the nature areas suggested for protection "Usmas ezers ar tuvējo apkārtni" and "Ventas ieleja". Presently these areas have the status of a nature reserve and a complex nature sanctuary.



Jūras ērglis *Haliaeetus albicilla* (Linnaeus, 1758)

Accipitridae - Vanagu dzimta

Statuss. Reta, izzūdoša suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Igaunijas, Lietuvas, Polijas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Krievijas, Norvēģijas, Somijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Ligzdo ļoti reti - Rīgas līča piekrastes joslā atrodošos seklūdens ezeru apkārtnē un iekšzemē lielāko zivju dīķu sistēmu vai lielu ezeru apkārtnē: Engures ez., Kaņiera ez., Babītes ez., Lubānas ez., Skrundas, Sātiņu un Nagļu zivju dīķi /1 - 3/. 1996. gadā nesekmīga ligzdošana arī pie Usmas ez. /4/. Iespējams, ligzdo arī cituviet.

Biotops. Klusi, pārsvarā lapkoku un jauktie meži zivīm un ūdensputniem bagātu ezeru u.c. ūdenstilpju piekrastēs.

Bioloģija. Ligzdotāja, caurcelotāja un ziemotāja suga. Masīva, no rupjiem zariem būvēta ligzda kokos. Gadā 1 perējums. Dējumā 2 - 3 (1 - 4) olas. Barībā vidēja lieluma putni (dūkuri, lauči, kaijas, pīles), reizēm arī lielāki putni (meža zosis, dzērves), zivis, zīdītāji u.c. mugurkaulnieki, arī krituši dzīvnieki. Medījumu masa parasti nepārsniedz 0,5 - 3,0 kg. Atņem barību citiem plēsīgiem putniem. Veci putni parasti ziemo ligzdošanas vietu tuvumā, bet jaunie aizklist simtiem km attālu.

Skaitis, populācija. Ligzdo 8 - 15 pāri. Latvijā ziemo 15 - 30 īpatņi. Atzīmēta mērena skaita palielināšanās /5/.
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Ap 19. un 20. gs. miju Latvijā ligzdojuši līdz 10 pāri /6/, bet 20. gs. 70. gados, bija zināmas tikai 3 ligzdošanas vietas /1/. Skaita samazināšanās cēlonis ir ligzdošanas vietu zudums (galvenokārt veco mežu izciršana), traucējumi, vajāšana, kā arī saindēšanās ar hlororganiskajiem savienojumiem, smagajiem metāliem u.c. toksiskām vielām. Neraugoties uz novēroto skaita pieaugumu pēdējos gados, šīs sugas izdzīvošanai joprojām saglabājas nopietni draudi.

Līdzsīnējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo zooloģiskajos liegumos "Engures ez." un "Kaņiera ez."; vietējās nozīmes dabas liegumā "Sātiņi". Zināmajās ligzdošanas vietās ierikoti mikroliegumi.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju un populācijas skaita dinamiku. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Engures ez. ar Jaunplavas mežiem", "Lubānas ieplakas purvi", "Nagļu zivju dīķi", "Burtņieki", "Kalnciema dumbrāji", "Sedas dīķi" un "Sedas plavas".



Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. A. Liepas pers. zin.; 4. J. Lipsberga nepubl. dati; 5. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 6. Transehe, 1965. Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.

Status. A rare and disappearing species. Included in the Red Data Books of Belarus, Estonia, Lithuania, Poland, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Finland, Germany, Norway, Russia and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Breeds very rarely - near shallow lakes lying on the coast of the Gulf of Rīga and close to large lakes or fishponds: the lakes Engures ezers, Kanjera ezers, Babītes ezers, Lubānas ezers, also Skruna, Sātiņi and the fishponds of Nagļi /1 - 3/. One unsuccessful breeding attempt was observed near lake Usmas ezers in 1996 /4/. Probably breeds also at other sites.

Habitat. Mainly in undisturbed deciduous and mixed forests on the shores of lakes and other waterbodies rich in fish and waterfowl.

Number, population. About 8 - 15 pairs breed. Approximately 15 - 30 individuals overwinter in Latvia. The number has increased a little /5/.

Distribution and occurrence in Latvia. Around the eve of the 20th century, up to 10 pairs bred in Latvia /6/, but only 3 breeding sites were registered in the 1970s /1/. The main causes for the decline in number are as following: loss of breeding sites mainly due to the removal of old forests; disturbances; persecution and poisoning with chlororganic substances, heavy metals and other toxic compounds. In spite the increase in number observed during recent years, survival of this species is still endangered.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the zoological sanctuaries "Engures ezers" and "Kanjera ezers", in the nature sanctuary of local importance "Sātiņi". Microsanctuaries have been created within the presently known breeding sites.

Suggestions for study and protection. To study the biology of this species and the dynamics of population number. Nature areas suggested for protection: "Engures ezers ar Jaunplavas mežiem", "Lubānas iepakas purvi", "Nagļu zivju dīķi", "Burtnieki", "Kalnciema dumbrajī", "Sedas dīķi" and "Sedas plavas".



Čūsku ērglis *Circus gallicus* (Gmelin, 1788) syn. *C. ferox* (Gm.)

Accipitridae - Vanagu dzimta

Statuss. Loti reta, izzūdoša suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Igaunijas, Lietuvas, Polijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Krievijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Loti reti visā teritorijā - Griņu rezervāta apkaime, Bažu purvs, Stiklu purvi, Kemeru tīrelis, Teiču purvs, Stompaku purvs, Mūrnieku purvs /1 - 4/.

Biotops. Priežu meži, kas mijas ar sūnekliem vai cita tipa purviem, plāvām u.c. klajām vietām.

Bioloģija. Ligzdotāja un ceļotāja suga. Ligzda kokos (galotnes daļā), samērā maza, no nelieliem zariem. Gadā 1 perējums. Dējumā 1 ola. Barībā rāpuļi, īpaši čūskas (līdz 110 cm garas) un ķirzakas, ļoti reti arī sīki zīdītāji un putni. Medijumu izseko no lidojuma vai koka. Ziemu galvenokārt Āfrikā uz dienvidiem no Sahāras, arī Dienvidāzijā (Irānā, Indijā u.c.).

Skaitis, populācija. Ligzdo 5 - 12 pāri, skaits svārstīgs /5/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Kaut gan ir grūti novērtēt šīs reti sastopamās sugas skaita absolūtās izmaiņas, ir nepārprotamas liecības, ka tā izzudusi agrāk zināmajās atradnēs /6 - 8/. Viens no nozīmīgākajiem areāla sašaurināšanās cēloņiem ir barošanās vietu degradēšanās vai izzušana nosusinot pārpurvotās zemes. Nelabvēlīgi ietekmē arī vajāšana.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Sastopams vai ligzdo Slīteres, Teiču, Griņu rezervātā; purvu liegumos "Lielais Kemeru tīrelis", "Stiklu purvi"; dzērvenāju liegumos "Stompaku purvs", "Mūrnieku purvs"; vietējās nozīmes dabas liegumā "Lielais Pemmas purvs".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Kontrolēt atradņu stāvokli un populācijas skaita dinamiku. Ligzdošanas vietās veidot mikroliegumus. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Zabolotjes purvs" (daļā no tā ir purvu un dzērvenāju liegums), "Kreiču purvs", "Pārabaine", "Kirbas purvs".

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Petriņš, Bergmanis, 1986; 4. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 5. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 6. Löwis, 1898; 7. Stoll, 1904; 8. Rācenis, 1942.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A very rare and disappearing species. Included in the Red Data Books of Belarus, Estonia, Lithuania, Poland, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Germany, Russia and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs very rarely throughout the whole territory - the vicinity of Grīņi Reserve, the mires Bažu purvs, Stiklu purvi, Ķemeru tīrelis, Teiču purvs, Stompaku purvs, Mūrnieku purvs /1 - 4/.

Habitat. Coniferous forests bordering on mires, meadows and other open sites.

Number, population. About 5 - 12 pairs breed; the number varies /5/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Although it is very hard to estimate the absolute changes in the number of individuals, there are certain data verifying the extinction of this species in the previously known localities /6 - 8/. Destruction or even loss of feeding sites caused by draining of paludified areas as well as persecution are the main reasons for range reduction.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. The species occurs or breeds in the Slītere Reserve, Teiči Reserve and Grīņi Reserve, in the mire sanctuaries "Lielais Ķemeru tīrelis" and "Stiklu purvi", in the cranberry sanctuaries "Stompaku purvs" and "Mūrnieku purvs", in the nature sanctuary of local importance "Lielais Pemmas purvs".

Suggestions for study and protection. To control the state of localities and the dynamics of population number; to create microsanctuaries within the breeding sites of this species. Nature areas suggested for protection: "Zabolotjes purvs" (a part of this area is a mire sanctuary and cranberry sanctuary), "Kreiču purvs", "Pārabaine", "Kirbas purvs".



Lauka lija *Circus cyaneus* (Linnaeus, 1766)

Accipitridae - Vanagu dzimta

Statuss. Ļoti reta, izzūdoša suga. Ierakstīta Igaunijas, Polijas, Zviedrijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Norvēģijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Ļoti reti visā teritorijā: Gavieze, Sātiņi, Snēpele, Smārde, Kaive, Korģene, Mālpils, Bērzpils, Teiču rezervāta apkārtnē, Pielubāna (Salas 1) purvs, Zosna /1 - 3/.

Biotops. Purvainas, daļēji ar krūmiem apaugušas plavas, purvi, ezeru un upju sliksņainās piekrastes.

Bioloģija. Ligzdotāja, celotāja un caurcelotāja suga. Ligzda uz zemes. Gadā 1 perējums. Dējumā 4 - 6 (3 - 12) olas. Barībā sīki zīdītāji un putni. Ziemo Dienvidēiropā un Dienvidrietumeiropā, kā arī Ziemeļāfrikā, Arābijas pussalā, Turcijā, Irānā un Irākā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 10 - 20 pāri, atzīmēta ievērojama skaita samazināšanās /4/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. 20. gs. sākumā bieži sastopama ligzdotāja /5/. Turpmākajos gados novērota vispārēja skaita samazināšanās /1, 6, 7/, kam par cēloni bija lauksaimniecības intensifikācija un biotopu nosusināšana. Nav izskausta arī vajāšana.

Līdzsīnējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo Teiču rezervātā, zooloģiskajā liegumā "Salas 1 purvs" un vietējās nozīmes dabas liegumā "Sātiņi".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pilnīgāk noskaidrot sugas izplatību. Kontrolēt atradņu stāvokli un populācijas skaita dinamiku. Ligzdošanas vietās veidot mikroliegumus. Aizsardzībai ieteicama teritorija "Zosnas purvs".

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 5. Loudon, 1909; 6. Тауриньш, Вилкс, 1949; 7. Вилкс, 1968.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A very rare and disappearing species. Included in the Red Data Books of Estonia, Poland, Sweden and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Norway and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs very rarely throughout the whole territory: Gavieze, Sātiņi, Snēpele, Smārde, Kaive, Korģene, Mālpils, Bērzpils, the vicinity of Teiči Reserve, mire Pielubāna (Salas 1) purvs, Zosna /1 - 3/.

Habitat. Paludified meadows, partially covered with shrubs, mires, sloughy shores of lakes and rivers.

Number, population. About 10 - 20 pairs breed; the number has decreased remarkably /4/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. It was a common nester at the beginning of the 20th century /5/, but in following years the number has decreased /1, 6, 7/ as a result of intensification of agriculture and by draining of habitats. Also persecution has not been exterminated.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the Teiči Reserve, in the zoological sanctuary "Salas 1 purvs" and in the nature sanctuary of local importance "Sātiņi".

Suggestions for study and protection. To study in detail the distribution of this species; to control the state of localities and the dynamics of population number; to create microsantctuaries within its nesting sites. Nature area suggested for protection "Zosnas purvs".



Vidējais ērglis *Aquila clanga* Pallas, 1811

Accipitridae - Vanagu dzimta

Statuss. Loti reta, izzūdoša, suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Igaunijas, Lietuvas, Polijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Krievijas, Somijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā, Pasaules apdraudēto dzīvnieku Sarkanajā sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Ļoti reti. Kādreizējās atradnes: Dundaga (domājams bij. Vidāles ez. apkārtnē), Kipati (Engures ez. apkārtnē), Lielauce, Bulduri, Burtnieku ez. apkārtnē, Trikāta, Strenči (Sedas tīrela apkārtnē), Lubānas ez. apkārtnē, Ežezers, Šķaunes apkārtnē /1 - 4/. Pēdējos gados novērots un, iespējams, ligzdo tikai atsevišķos gadījumos /4 - 6/. Latvija atrodas sugas areāla rietumu perifērijā.

Biotops. Veci lapkoku un jauktie meži ūdenstilpju tuvumā.

Bioloģija. Ligzdotāja un celotāja suga. Ligzda lielos kokos. Gadā 1 perējums. Dējumā 2 (1 - 3) olas. Barībā ūdensputni, kā arī citi putni, sīki zīdītāji, abinieki, dažkārt kukaiņi un krituši dzīvnieki. Ziemo galvenokārt Turcijā un Kaspijas jūras piekrastes zemēs, nelielā skaitā Dienvidēiropā, Dienvidrietumeiropā, Ziemeļāfrikā.

Skaits, populācija. Ligzdo 1 - 5 pāri, atzīmēta ievērojama skaita samazināšanās /7/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Notikusi ligzdojošo pāru skaita samazināšanās /8/, kam par cēloni ir vides izmaiņas saimnieciskās darbības rezultātā (sugai vitāli nozīmīgo mežaudžu izciršana u.c.), traucējumi ligzdošanas periodā, saindēšanās ar pesticīdiem un vajāšana.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Sastopams un sporādiski ligzdo zooloģiskajā liegumā "Engures ez." un vietējās nozīmes dabas liegumā "Zvārde".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Kontrolēt atradņu stāvokli. Ap ligzdām 500 - 1000 m rādiusā (atkarībā no konkrētās situācijas) izveidot mikroliegumus, kur aizliegta jebkāda saimnieciskā darbība. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Lagažu-Šņitku purvs" un "Pededzes lejtece".

Informācijas avoti (Information sources). 1. Löwis, 1898; 2. Vilks, 1943; 3. Виксне, 1983; 4. Petriņš, Strazds, Bergmanis 1997; 5. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 6. Strazds, 1989; 7. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 8. Вилкс, 1968.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A very rare and disappearing species. Included in the Red Data Books of Belarus, Estonia, Lithuania, Poland, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Finland, Russia and Europe, in the IUCN Red List of Threatened Animals.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs very rarely. Former locations: Dundaga (probably the vicinity of the former lake Vidāles ezers), Kipati (vicinity of lake Engures ezers), Lielauce, Bulduri, the vicinity of lake Burtnieku ezers, Trikāta, Strenči (vicinity of mire Sedas tīrelis), the vicinity of lake Lubānas ezers, lake Ežezers, the vicinity of Šķaune /1 - 4/. In recent years this bird was observed very rarely /4 - 6/. Latvia lies on the western periphery of the species range.

Habitat. Old deciduous and mixed forests near waterbodies.

Number, population. About 1 - 5 pairs breed; the number has decreased remarkably /7/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. The number of breeding pairs has declined /8/ due to environmental changes caused by economic activities (e.g., removal of forest-stands important for this species) and by disturbances during its breeding season, persecution and by poisoning with pesticides.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. This species occurs or breeds sporadically in the zoological sanctuary "Engures ezers" and in the nature sanctuary of local importance "Zvārde".

Suggestions for study and protection. To control the state of localities. Microsanctuaries, where all kinds of economic activities are prohibited, should be created around nests in a radius of 500 - 1000 m (according to local circumstances). Nature areas suggested for protection: "Lagažu-Šņitku purvs" and "Pēdēzes lejtece".



Klinšu ērglis *Aquila chrysaetos* (Linnaeus, 1758)

Accipitridae - Vanagu dzimta

Statuss. Ļoti reta, izzūdoša suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Igaunijas, Lietuvas, Polijas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Krievijas, Norvēģijas, Somijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Ļoti reti. Kādreizējās, tagad izzudušās atradnes: Pope, Lielais Kemeru tīrelis, Burtnieku ez. apkārtnē, Sedas purvs, Cirgaļi, Smiltene, Cēsis, Nainiekstes purvs /1 - 9/. Pašreiz ligzdo Kodu - Kapzemes purvā, Olgas purvā, Pielubāna (Salas 1) purvā, Teiču purvā un Mūrnieku purvā. Latvijas rietumu daļā ligzdošana atzīmēta vai ir ticama Slīteres rezervāta mežos, starp Saldu un Ezeri, starp Saldu un Auci /10 - 12/.

Biotops. Lieli skujuoku (īpaši priežu) un jauktie meži sūnekļu tuvumā.

Bioloģija. Ligzdotāja, caurcelotāja un ziemotāja suga. Masīva ligzda no rupjiem zariem lielos kokos. Gadā 1 perējums. Dējumā 2 (1 - 3) olas. Barībā dažāda lieluma zīdītāji un putni, arī lieli kritušie dzīvnieki, medījumu pārpalikumi, jūras piekrastē izskalotie dzīvnieki. Vecie putni ziemo ligzdošanas iecirkņū tuvumā, bet jaunie aizklist simtiem km tālu.

Skaits, populācija. Ligzdo 7 - 12 pāri. Latvijā ziemo 15 - 30 īpatņi /13/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Skaits samazinājies un areāls sašaurinājies sakarā ar biotopa degradēšanos un izzušanu (kūdras ieguve, mežizstrāde), traucējumiem ligzdošanas periodā, vajāšanu. Suga cieš arī no ligzdošanai piemērotu koku trūkuma.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Sastopams vai ligzdo Teiču rezervātā (Teiču purvs), Slīteres rezervātā (Bažu purvs); zooloģiskajā liegumā "Salas 1 purvs"; purvu liegumos "Kodu-Kapzemes purvs", "Lielais Kemeru tīrelis", "Stiklu purvi", "Pluču tīrelis", "Lielpurvs"; dzērvenāju liegumos "Oļlas purvs ar Piģeles upes ieleju", "Mūrnieku purvs", "Stompaku purva daļa"; vietējās nozīmes dabas liegumos "Lielais un Pemmas purvs", "Melnasalas-Kaulezera purvi".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Ap ligzdām 500 - 1000 m radiusā (atkarībā no konkrētās situācijas) izveidot mikroliegumus, kur aizliegta jebkāda saimnieciskā darbība. Novērst putnu traucēšanu ligzdošanas periodā, olu vākšanu, sagūstīšanu, ievainošanu un nogalināšanu. Sugas saglabāšana no iznīcības atkarīga no vairāku aizsardzībai ieteicamu teritoriju apstiprināšanas, vai nu paplašinot to sastāvā jau esošos dabas liegumus, vai izveidojot tos pilnīgi no jauna un nosakot stingrāku aizsardzības režīmu. Tās ir "Lielais un Pemmas purvs", "Gaujiēna", "Pārbaine", "Madiešēnu purvs", "Olgas purvs", "Kuldīgas meži", "Ances meži un purvi".



Informācijas avoti (Information sources). 1. Meyer, 1815; 2. Karpiensky, 1904; 3. Stoll, 1904; 4. - 5. Vilks, 1936, 1943; 6. Transehe, 1965; 7. Kalniņš, 1970; 8. Zastrow, 1946; 9. Виксне, 1983. 10. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 11. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 12. A. Petriņa pers. ziņ.; 13. Strazds, Priednieks, Vāveriņš, 1994.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.

Status. A very rare and disappearing species. Included in the Red Data Books of Belarus, Estonia, Lithuania, Poland, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Finland, Germany, Norway, Russia and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs very rarely. Previously known locations: Pope, mire Lielais Kemeru tīrelis, the vicinity of lake Burtnieku ezers, mire Sedas purvs, Cīrgaļi, Smiltene, Cēsis, mire Nainiekstes purvs /1 - 9/. Presently this bird breeds on the mires Kodu - Kapzemes purvs, Olgas purvs, Pielubāna purvs, Teiču purvs and Mūmieku purvs. In western Latvia its breeding has been recorded or is credible in the forests of Slitere Reserve, between Saldus and Ezere, between Saldus and Auce /10 - 12/.

Habitat. Large coniferous forests (especially pine forests) and mixed forests in the vicinity of bogs.

Number, population. About 7 - 12 pairs breed. Approximately 15 - 30 individuals winter in Latvia /13/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. The number has declined and the range has reduced as a result of destruction and loss of habitats caused by peat extraction and by exploitation of forests as well as by persecution and disturbances during the breeding season. This species suffers from the lack of trees suitable for nesting.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. This species occurs or breeds in the Teiči Reserve (on mire Teiču purvs), Slitere Reserve (on mire Bažu purvs), in the zoological sanctuary "Salas 1 purvs", in the mire sanctuaries "Kodu-Kapzemes purvs", "Lielais Kemeru tīrelis", "Stiklu purvi", "Pluču tīrelis", "Lielpurvs", in the cranberry sanctuaries "Oļlas purvs ar Piģeles upes ieleju", "Mūmieku purvs", "Stompaku purva daļa", in the nature sanctuaries of local importance "Lielais un Pemmas purvs", "Melnasalas-Kaulezera purvi".

Suggestions for study and protection. Microsanctuaries, where all kinds of economic activities are prohibited, should be created around nests in a radius of 500 - 1000 m (according to local circumstances). To eliminate disturbances during the breeding season, harvesting of eggs, capturing, injuring and killing of birds. Survival of this species depends on certifying new nature areas suggested for protection. Presently existing sanctuaries should be expanded or new ones should be created establishing more severe protection regime. Nature areas suggested for protection: "Lielais un Pemmas purvs", "Gaujiena", "Pārabaine", "Madiešēnu purvs", "Olgas purvs", "Kuldīgas meži", "Ances meži un purvi".



Lauka piekūns *Falco tinnunculus* Linnaeus, 1758
syn. *Cerchneis tinnunculus* (L.)

Falconidae - Piekūnu dzimta

Statuss. Ļoti reta, izzūdoša suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Igaunijas, Lietuvas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Norvēģijas, Somijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Ļoti reti visā teritorijā, pārsvarā agrokultūrainavā /1, 2/.

Biotops. Nelielas mežaudzes lauku un pļavu tuvumā, arī kapi, parki un atsevišķas koku grupas pie viensētām. Dažkārt arī pilsētā.

Bioloģija. Ligzdotāja, celotāja un caurcelotāja suga. Ligzda kokos, arī dažādu torņu un citu augstu celtnu nišās. Izmanto arī vecas vārnu u.c. putnu ligzdas. Gadā 1 perējums. Dējumā 4 - 6 (3 - 7) olas. Barībā siki grauzēji (strupastes u.c.), retāk putni, to mazuli un kukaiņi (vaboles, spāres). Izsekojot medījumu, plivinās gaisā uz vietas. Ziemo Rietumeiropā un Dienvideiropā, daļēji Viduseiropā, arī Ziemeļāfrikā un Centrālāfrikā, Turcijā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 100 - 200 pāri, atzīmēta ievērojama skaita samazināšanās. Latvijā ziemo 5 - 20 īpatņi /3/.

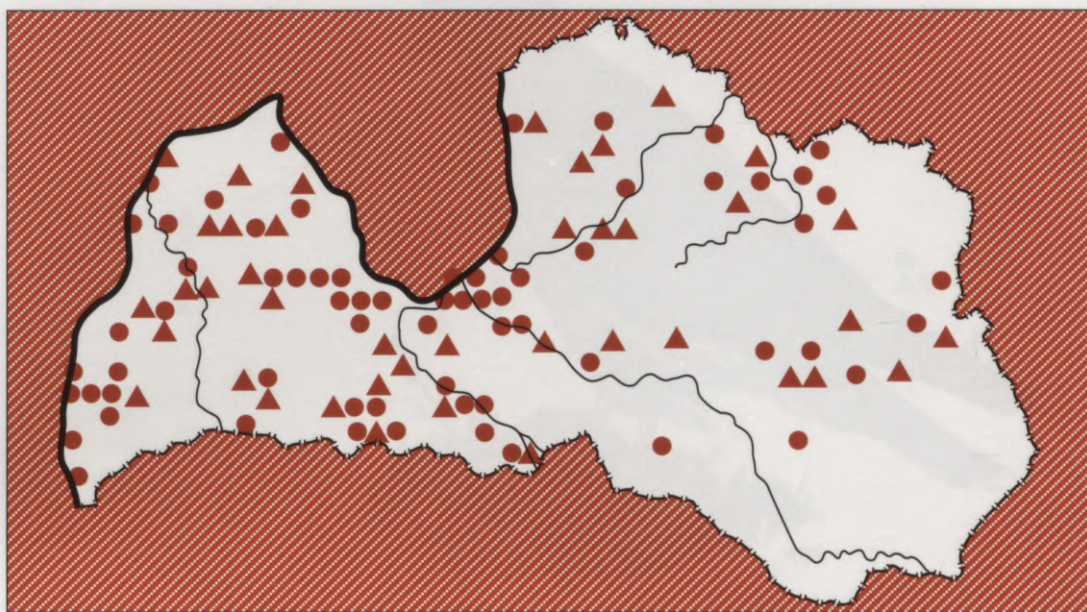
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Salīdzinot ar 20. gs. pirmo pusi, kad ligzdoja ļoti bieži /4, 5/, skaits krasi samazinājies /6 - 8/. Skaita samazināšanās un areāla sašaurināšanās galvenie cēloņi ir lauksaimniecības intensifikācija un saindēšanās ar pesticīdiem.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Atsevišķām aizsargājamām teritorijām var būt zināma loma sugas aizsardzībā, taču lauku piekūns galvenokārt saistīts ar agroainavu, bīrzēm un mežmalām, kas parasti atrodas ārpus aizsargājamām teritorijām.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Kontrolēt atradņu stāvokli un populācijas skaita dinamiku. Agroainavā jāveido lauku, dažādu robežjoslu un mežaudžu mozaika. Stingri jākontrolē pesticīdu pielietošana lauksaimniecībā. Lauku apkārtnē saglabājamas vecās vārnu ligzdas.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 2. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 3. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 4. Grosse, Transehe, 1929; 5. Vilks, 1943; 6. Вилкс, 1968; 7. Каспарсон, 1970; 8. Виксне, 1983.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A very rare and disappearing species. Included in the Red Data Books of Belarus, Estonia, Lithuania and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Norway, Finland, Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs very rarely throughout the whole territory, mainly in agricultural landscapes /1, 2/.

Habitat. Small forest-stands near fields and meadows, also in cemeteries, parks and separate groups of trees nearby individual farms. Sometimes also in towns.

Number, population. About 100 - 200 pairs breed; the number has decreased remarkably. Approximately 5 - 20 individuals overwinter in Latvia /3/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. By the first half of the 20th century it had bred very frequently /4, 5/, later the number declined sharply /6 - 8/. Intensification of agriculture and poisoning with pesticides are the main reasons for the decline in number and range reduction.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Although this bird mostly inhabits agricultural landscape, also groves and forest edges sometimes may be protective for this species.

Suggestions for study and protection. To control the state of localities and the dynamics of population number. Agricultural landscapes should be created as mosaic-like structures compiling fields, bordering zones and forest-stands. Application of pesticides must be strictly controlled. Old nests of crows found near fields should be maintained.



Purva piekūns *Falco columbarius* Linnaeus, 1758
syn. *Aesalon columbarius* L.

Falconidae - Piekūnu dzimta

Statuss. Ļoti reta, izzūdoša suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Igaunijas, Lietuvas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Norvēģijas, Somijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Ļoti reti, galvenokārt teritorijas austrumdaļā /1, 2/. Latvija atrodas sugas areāla dienvidrietumu perifērijā.

Biotops. Sūnu purvi un mežaudzes atklātu vietu tuvumā, dažkārt arī meži pie apdzīvotām vietām un pilsētām.

Bioloģija. Ligzdotāja, celotāja, caurcelotāja (reizēm arī ziemitāja) suga. Ligzda uz zemes vai kokos citu putnu vecās ligzdās. Gadā 1 perējums. Dējumā 4 - 5 (3 - 7) olas. Barībā sīki putni (čipstes, žubītes, meža strazdi u.c.), kas dzīvo atklātās un pusatklātās vietās, retāk sīki zidītāji un kukaini. Ziemo Dienvidrietumeiropā un Dienvidēiropā, daļēji jau Viduseiropā sākot no Polijas un Zviedrijas dienvidrietumiem, Melnās jūras piekrastes zemēs, Irānā un Irākā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 30 - 100 pāri, notikusi skaita samazināšanās /3/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. 60. gadu beigās atzīmēta krasa skaita samazināšanās /4, 5/. Dzīvesvietu zudumu izraisīja augsto purvu nosusināšana un kūdras ieguve. Vietām par skaitu limitējošiem faktoriem kļuvi traucējumi un vārnu ligzdu trūkums.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo Slīteres rezervātā (Bažu purvs), Teiču rezervātā (Teiču purvs); zooloģiskajā liegumā "Salas 1 purvs"; purvu liegumos "Lielais Kemeru tīrelis", "Kodu-Kapzemes purvs", "Lielpurvs", "Sudas purva daļa", "Orlovas purvs"; dzērvenāju liegumā "Mūrnīeku purvs".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Apzināt sugas atradnes. Pētīt sugas bioloģiju. Kontrolēt atradņu stāvokli un populācijas skaita dinamiku. Novērst traucējumus ligzdošanas vietās, veidot mikroliegumus. Sūnekļos nepieļaut patvarīgu vārnu ligzdu nojaukšanu. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Dzelves-Krona un Rampas-Bitnieku purvs", "Cenas tīrelis" u.c.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Priednieks, Strazds, u.c., 1989; 2. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 3. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 4. Вилкс, 1968; 5. Каспарсон, 1970.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A very rare and disappearing species. Included in the Red Data Books of Belarus, Estonia, Lithuania and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Finland, Germany, Norway, and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs very rarely, mainly in the eastern part of the territory /1, 2/. Latvia lies on the south-western periphery of the species range.

Habitat. Bogs and forest-stands near open sites, sometimes also in forests close to towns and settlements.

Number, population. About 30 - 100 pairs breed; the number has declined /3/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. The number has decreased sharply at the end of the 1960s /4, 5/. Draining of mires and peat extraction had led to the loss of habitats. Disturbances and insufficient number of crow nests have appeared to be limiting factors.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the Slitere Reserve (on mire Bažu purvs), Teiči Reserve (on mire Teiču purvs), in the zoological sanctuary "Salas 1 purvs", in the mire sanctuaries "Lielais Kemeru tīrelis", "Kodu-Kapzemes purvs", "Lielpurvs", "Sudas purva daļa", "Orlovas purvs", in the cranberry sanctuary "Mūrnieku purvs".

Suggestions for study and protection. To investigate localities; to study the biology of this species; to control the state of localities and the dynamics of population number; to eliminate disturbances within its nesting sites; to create microsanctuaries; not to allow destruction of old nests of crows. Nature areas suggested for protection: "Dzelves-Krona un Rampas-Bitnieku purvs", "Cenas tīrelis" and others.



Baltirbe *Lagopus lagopus* (Linnaeus, 1758)

Phasianidae - Fazānu dzimta

Statuss. Ļoti reta, izzūdoša suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Igaunijas, Lietuvas, Polijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Senāk samērā bieži, pārsvarā teritorijas austrumu daļā. Tagad ļoti reti, tikai dažās vietās - Lubānas (Sulagala) purvs, Teiču purvs, Zabolotjes purvs, Aklais purvs (Preiļu raj.), iespējami arī Kreiču purvs un Bērzpils purvs /1, 2/.

Biotops. Lielie sūnu purvi.

Bioloģija. Ligzdotāja un ziemotāja suga. Ligzda uz zemes. Gadā 1 perējums. Dējuma 6 - 11 (4 - 17) olas. Barība galvenokārt augu izcelsmes - ogas (dzērvenes, brūklenes), kā arī graudzāļu sēklas, kukaiņi, to kāpuri. Ziemā barojas ar kārklū un bērzu pumpuriem, jauniem dzinumiem, bērzu spurdzēm, melleņu mētrām.

Skaitis, populācija. Ligzdo 5 - 20 pāri, skaits ievērojami samazinājies. Latvijā ziemo 10 - 50 īpatņi /3/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Ap 1930. gadu ligzdoja līdz 3000 pāri, 1959. gadā - ap 300 pāri /4, 5/, 60. gadu beigās - ap 100 īpatņi /6/. Skaita samazināšanās cēloņi ir klimata izmaiņas, sūnekļu platību degradēšanās un izzušana, traucējumi ligzdošanas periodā, medišana.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo Teiču rezervātā (Teiču purvs), purvu liegumā "Klešniku purvs", dzērvenāju liegumā "Gulbju un Platpirovas purvi". (Abi liegumi iekļaujas Zabolotjes purva masīvā.)

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Kontrolēt pēdējās saglabājušās sugas ligzdošanas vietas un rūpīgi sekot, lai nepasliktinātos to ekoloģiskais stāvoklis. Nepieļaut nedaudzo, relatīvi maz pārveidoto, sūnekļu nosusināšanu un saimniecisko izmantošanu. Pilnīgākas baltirbes dzīvesvietu aizsardzības nodrošināšanai nepieciešams izveidot vienotu dabas liegumu visā Zabolotjes, Kreiču un Aklajā purvā, kā arī noteikt aizsardzības statusu Bērzpils purvam un Lubānas purvam.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 2. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 3. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 4. Tauriņš, 1960; 5. Тауриньш, 1961; 6. Вилкс, 1968.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A very rare and disappearing species. Included in the Red Data Books of Belarus, Estonia, Lithuania, Poland and the Baltic region.

Distribution and occurrence in Latvia. Although being comparatively frequent, this bird had occurred mainly in the eastern part of the territory. Presently it occurs very rarely, only at several sites - in the mires Lubānas (Sulagala) purvs, Teiču purvs, Zabolotjes purvs, Aklais purvs (Preiļi district), probably also in the mires Kreiču purvs and Bērzpils purvs /1, 2/.

Habitat. Large bogs.

Number, population. About 5 - 20 pairs breed; the number has decreased remarkably. Approximately 10 - 50 individuals overwinter in Latvia /3/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Up to 3000 pairs bred around the year 1930, about 300 pairs in 1959 /4, 5/ and about 100 individuals at the end of the 1960s /6/. Climatic changes, destruction and loss of bogs, hunting and disturbances during the breeding season are the reasons for the decline in number.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the Teiči Reserve (on mire Teiču purvs), in the mire sanctuary "Klešniku purvs" and in the cranberry sanctuary "Gulbju un Platpirovas purvi" (both sanctuaries are located in the mire Zabolotjes purvs).

Suggestions for study and protection. To control the utmost nesting sites and to observe carefully their ecological state; not to allow draining and economic use of untouched bog areas. In order to protect the habitat of this species more effectively, it is necessary to create a sanctuary combining the mires Zabolotjes purvs, Kreiču purvs and Aklais purvs. The mires Bērzpils purvs and Lubānas purvs should be also protected.



Ķikuts *Gallinago media* (Latham, 1787) syn. *Capella media* (Lath.)

Scolopacidae - Sloku dzimta

Statuss. Ļoti reta, izzūdoša suga. Ierakstīta Igaunijas, Lietuvas, Polijas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Norvēģijas, Somijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Ļoti reti. Agrāk ligzdojis pie Kaņiera ez., Lubānas ez. un Lubānas apkārtnē /1 - 3/. Ligzdošana pierādīta un ticama 2 vietās Lubānas ez. apkārtnē /4, 5/. 1997. gadā iegūtas ziņas par ticamu ligzdošanu (novērots riests) pie Svētes ietekas Lielupē /6/, pie Bārtas uz dienvidiem no Liepājas ezera /7/, Balupes un Aiviekstes sateces rajonā /8/. Ligzda pirmoreiz Latvijā atrasta 1992. gadā Īdenā /9/. Latviju šķērso sugas areāla dienvidrietumu robeža.

Biotops. Zāļu purvi un mitras, cinainas plavas.

Bioloģija. Ligzdotāja un ceļotāja suga. Ligzda uz zemes samērā augstā augājā, dažkārt starp krūmiem. Gadā 1 perējums. Dējumā 4 olas. Barībā dažādi bezmugurkaulnieki - tārpī, kukaiņi, gliemji, kā arī augu mikstās daļas. Ziemeļ Dienvidāfrikā un Centrālāfrikā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 5 - 10 pāri, skaits nestabils /10/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Jau kopš 19. gs. beigām atzīmēta ievērojama skaita samazināšanās /11, 12/. Galvenie izzušanas cēloņi ir dzīvesvietu degradācija un bojāeja sakarā ar lauksaimniecības intensifikāciju un zemju nosusināšanu.

Līdzšinēja aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1992. Iespējams, ka ligzdo zooloģiskajā liegumā "Salas 1 purvs" un vietējās nozīmes dabas liegumā "Mežole".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Konkretizēt ligzdošanas vietas, izstrādāt šīm teritorijām piemērotu apsaimniekošanas režīmu un noteikt aizsardzības statusu. Izveidojami liegumi gan riesta, gan ligzdošanas vietās. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Aiviekstes klāni" un "Sedas plavas".

Informācijas avoti (Information sources). 1. Grosse, 1942, 2. Vilks, 1943; 3. Виксне, 1983; 4. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 5. J. Baumaņa pers. zin.; 6. O. Keiša pers. zin.; 7. O. Keiša un E. Račinska pers. zin.; 8. V. Rozes un A. Petrīna pers. zin.; 9. V. Ādamsona pers. zin.; 10. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 11. Löwis, 1898; 12. Lühr, 1918.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A very rare and disappearing species. Included in the Red Data Books of Estonia, Lithuania, Poland, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Norway, Finland, Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs very rarely. It has bred near the lakes Kaņiera ezers, Lubānas ezers and in the vicinity of Lubāna /1 - 3/. Its breeding was certain at 2 sites in the vicinity of lake Lubānas ezers /4, 5/. In 1997 credible data were recorded from several sites where its mating was observed - near the mouth of river Svēte /6/, in the vicinity of Bārta south of lake Liepājas ezers /7/, in the confluence area of the rivers Balupe and Aiviekste /8/. For the first time a nest of this bird was found at Īdeņa in 1992 /9/. In Latvia this species reaches the south-western limit of its range.

Habitat. Fens, moist meadows rich in hummocks.

Number, population. About 5 - 10 pairs breed; the number is not stable /10/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Since the end of the 19th century the number has been decreasing remarkably /11, 12/. Destruction and loss of habitats as a result of intensification of agriculture and draining of land are the main threatening factors.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1992. It possibly breeds in the zoological sanctuary "Salas 1 purvs" and in the nature sanctuary of local importance "Mežole".

Suggestions for study and protection. To specify nesting sites; to elaborate appropriate management regime and to establish the protection Status. Sanctuaries should be created at mating and nesting sites. Nature areas suggested for protection: "Aiviekstes klāni" and "Sedas plavas".



Šinca šņibītis *Calidris alpina schinzii* (C.L.Brehm, 1822)

Scolopacidae - Sloku dzimta

Statuss. Loti reta, izzūdoša pasuga. Ierakstīta Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Krievijas un Somijas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Loti reti, galvenokārt jūras piekrastē - pie Liepājas ez., pie Mērsraga, Daugavgrīvā, pie Ainažiem un Kuivižiem, sausajā Daugavā pie Doles, pie Vaboles ez. /1 - 3/. Latvijā atrodas pasugas areāla dienvidaustrumu perifērijā.

Biotops. Mitrās plavas ar zemu veģetāciju.

Bioloģija. Ligzdotāja, ceļotāja un caurceļotāja pasuga. Ligzda nelielā augājā uz zemes, nereti uz ciņa. Gadā 1 perējums. Dējumā 4 (2 - 5) olas. Barībā kukaiņi, tārpi, sīkie vēži u.c. bezmugurkaulnieki. Ziemā galvenokārt Ziemeļrietumāfrikā un Austrumāfrikā, nelielā skaitā Eiropā - Atlantijas okeāna un Vidusjūras piekrastes zemēs, Britu salās.

Skaitis, populācija. Ligzdo līdz 5 pāri, ievērojama skaita samazināšanās /4/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Izzudis virknē agrāk zināmo atradņu /1, 5/. Ligzdošanas samazināšanās cēloņi ir ligzdošanas vietu pārveide un izžušana sakarā ar lauksaimniecības intensifikāciju un rekreācijas slodzes pieaugumu. Biotops degradējas arī pakāpeniski aizaugot ar niedrēm un krūmiem, ko var novērst mērena teritoriju noganišana un plaušana.

Līdzšīnējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo Teiču rezervātā; zooloģiskajos liegumos "Jūras piekraste no Kuivižiem līdz Ainažiem", "Jūras piekraste Mērsragā", "Liepājas ez."; kompleksajā dabas liegumā "Vecdaugava"; vietējās nozīmes dabas liegumā "Daugavgrīva".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Kontrolēt atradņu stāvokli. Novērst traucējumus ligzdošanas periodā. Regulēt atpūtnieku plūsmu, izveidot sezonas mikroliegumus. Aizsardzībai ieteicama teritorija "Salacgrīva" (jūras piekraste no Salacas līdz Svētūpei).

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 5. Mihelsons, 1960. Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A very rare and disappearing subspecies. Included in the Red Data Books of Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Finland and Russia.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs very rarely, mainly along the seashore - in the vicinity of lake Liepājas ezers, near Mērsrags, at Daugavgrīva, near Ainaži and Kuivīži, in the dry part of river Daugava near Dole, in the vicinity of lake Vaboles ezers /1 - 3/. Latvia lies on the south-eastern periphery of the subspecies range.

Habitat. Moist meadows having low-lying vegetation.

Number, population. Up to 5 pairs breed; the number has decreased remarkably /4/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. It has become extinct in many previously known locations /1, 5/. Transformation and loss of nesting sites caused by intensification of agriculture and by increase of recreational load are the main reasons for the breeding decline. Appropriate grazing and mowing regimes may prevent habitat from overgrowing by reeds and shrubs.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the Teiči Reserve, in the zoological sanctuaries "Jūras piekraste no Kuivīžiem līdz Ainažiem", "Jūras piekraste Mērsragā", "Liepājas ezers", in the complex nature sanctuary "Vecdaugava", in the nature sanctuary of local importance "Daugavgrīva".

Suggestions for study and protection. To control the state of localities; to eliminate disturbances during the breeding season; to limit the presence of holiday-makers; to create seasonal microsantuaries. Nature area suggested for protection "Salacgrīva" (seashore between the rivers Salaca and Svētupe).



Ūpis *Bubo bubo* (Linnaeus, 1758)

Strigidae - Pūču dzimta

Statuss. Loti reta, izzūdoša suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Lietuvas, Polijas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Krievijas, Norvēģijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Loti reti Rīgas līča piekrastes joslā - Kolka, Engures ez. piekraste, Garciems, Svētciems; iekšzemē - pie Burtnieku ez., pie Ērgļu klintīm, pie Aumeisteriem, pie Lēdurgas, pie Lorupes ietekas Gaujā, pie Līgatnes, Siguldas apkārtnē /1, 2/, pie Jaunciema /3/.

Biotops. Lielie priežu un jaukto mežu masīvi jūrmalas joslā, pie ezeriem un dīkiem, kas bagāti ar ūdensputniem, klinšainas upju piekrastes iekšzemē, pēdējos gados arī lielu atkritumu izgāztuvju apkārtnē, pie kažokzvēru fermām.

Bioloģija. Ligzdotāja, ziemoāja un daļēji klejotāja suga. Ligzda parasti uz zemes, zemas eglītes vai celma aizsegā, retāk upes stāvkrastu nišās, dažkārt arī kokos, vecās citu putnu ligzdās vai lielos, cauros koku stumbros. Gadā 1 perējums. Dējumā 2 - 4 (1 - 6) olas. Barībā vidēja lieluma zīdītāji (peles, žurkas, vāveres, eži), putni (vārnas, kaijas, vistveidīgie, dažkārt pat citu sugu pūces un plēsīgie putni), abinieki, lieli kukaiņi.

Skaitis, populācija. Ligzdo 30 - 50 pāri, skaits samērā stabils. Latvijā ziemo 50 - 100 īpatņi /4/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Senāk bijis plašāk izplatīts un ligzdojis biežāk /5 - 8/. Skaitis samazinājies un areāls sašaurinājies sakarā ar traucējumiem ligzdošanas periodā un vajāšanu.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīts LSG, 1980. Ligzdo Slīteres rezervātā, zooloģiskajā liegumā "Engures ez.", Gaujas nacionālajā parkā, Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā. Ap ligzdām izveidoti mikroliegumi.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Apzināt sugas atradnes. Kontrolēt atradņu stāvokli. Ap ligzdām 300 m radiusā ierīkot mikroliegumus, kur aizliegta jebkāda saimnieciskā darbība. Piemērotās vietās, kokos vai stāvkrastos specialīstu vadībā var ierīkot mākslīgas ligzdvietas. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Zaļais un Raganu purvs", "Gaujas ieleja", "Keizaru purvs", "Kačoru purvs".

Informācijas avoti (Information sources). 1. Strazds, Priednieks u.c., 1989; 2. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 3. G. Graubica pers. ziņ.; 4. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 5. Russow, 1880; 6. Löwis, 1893; 7. Grosse, Transehe, 1929; 8. Transehe, 1965.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A very rare and disappearing species. Included in the Red Data Books of Belarus, Lithuania, Poland, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Germany, Norway, Russia and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs very rarely; present along the coastal belt of the Gulf of Riga: Kolka, the shoreline of lake Engures ezers, Garciems, Svētciems; inland - near lake Burtnieku ezers and the cliffs of Ērgli, near Aumeisteri and Lēdurga, close to the mouth of river Lorupe, near Līgatne, in the vicinity of Sigulda /1, 2/, near Jaunciems /3/.

Habitat. Large pine forests and tracts of mixed forests on the coastal belt, near lakes and ponds rich in waterfowl, rocky banks of inland rivers. In recent years also near large dumps and fur-bearing animal breeding farms.

Number, population. About 30 - 50 pairs breed; the number is relatively stable; 50 - 100 individuals overwinter in Latvia /4/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Previously it occurred and bred rather frequently /5 - 8/. The decline in number and range are caused by persecution and by disturbances during the breeding season.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the Slitere Reserve, in the zoological sanctuary "Engures ezers", in the Gauja National Park, in the Ziemeļvidzeme Biosphere Reserve. Microsanctuaries have been created around nests.

Suggestions for study and protection. To control the state of localities. Microsanctuaries, where all kinds of economic activities are prohibited, should be created around nests in a radius of 300 meters. Under the guidance of experts, artificial nesting sites might be arranged on trees or cliffs within appropriate sites. Nature areas suggested for protection: "Zaļais un Raganu purvs", "Gaujas ieleja", "Keizaru purvs", "Kačoru purvs".



Purva pūce *Asio flammeus* (Pontoppidan, 1763)

Strigidae - Pūču dzimta

Statuss. Loti reta, izzūdoša suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Igaunijas, Lietuvas, Polijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Loti reti visā teritorijā. Pēc 1980. gada ligzdošana konstatēta Lejasciema apkārtnē, Teiču purvā /1, 2/, kā arī Kreiču purvā /3/. Ligzdošanas sezonā novērota arī citur.

Biotops. Dažādas atklātas vietas - purvi, krūmainas un mitras plavas pie upēm un ezeriem, mitri lauki un niedrāji.

Bioloģija. Ligzdotāja, ceļotāja un caurceļotāja suga. Ligzda uz zemes augājā. Gadā parasti 1, bet īpaši labvēlīgos gados (pelveidīgo grauzēju pārpilnība) 2 perējumi. Dējumā 3 - 8 olas. Barībā galvenokārt siki grauzēji (strupastes). Ziemo Eiropā Vidusjūras piekrastes zemēs, Centrālāfrikā, Dienvidrietumāzijā, Indijā.

Skaitis, populācija. Ligzdo līdz 10 pāri, skaits ievērojami samazinājies /4/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. 20. gs. pirmajā pusē bija bieži sastopama ligzdotāja /5 - 11/, bet gs. otrajā pusē skaits stipri sarucis /12/. Ligzdošanas biotopu zudumu sekmējusi zemju nosusināšana, valējo grāvju tikla izzušana.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo Teiču un Slīteres rezervātā; zooloģiskajos liegumos "Engures ez.", "Salas 1 purvs"; purvu liegumā "Lielais Kemeru tīrelis".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas izplatību. Kontrolēt atradņu stāvokli un populācijas skaita dinamiku. Saglabāt ligzdošanas biotopu, nepieciešamības gadījumos veidot liegumus.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Strazds, Priednieks u.c., 1989; 2. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 3. A. Avotiņa pers. ziņ.; 4. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 5. Grosse, Transehe, 1929; 6. Transehe, Sināts, 1936; 7. Grosse, 1942; 8. Vilks, 1943; 9. Тауриныйш, Вилкс, 1949; 10. Kalniņš, 1970; 11. Transehe, 1965; 12. Виксне, 1983.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A very rare and disappearing species. Included in the Red Data Books of Belarus, Estonia, Lithuania, Poland and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Very rare throughout the whole territory. Since 1980 it has been found breeding in the vicinity of Lejasciems, on the mires Teiču purvs /1, 2/ and Kreiču purvs /3/. This species has been observed also at some other sites during its breeding season.

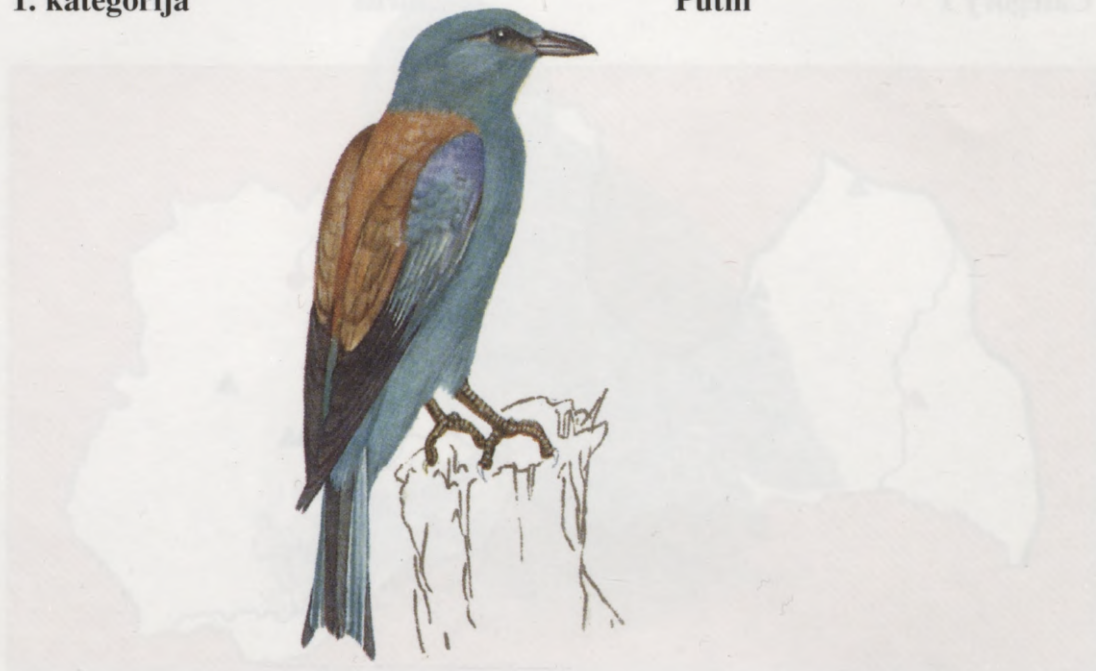
Habitat. Open sites, for example, mires, moist meadows rich in shrubs near rivers and lakes, moist fields and reed beds.

Number, population. Up to 10 pairs breed; the number has decreased remarkably /4/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. It was a common nester at the beginning of the 20th century /5 - 11/, but in following years the number has declined remarkably /12/. Land draining and vanishing of ditch nets have promoted the loss of nesting habitats.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the Teiči Reserve and Slitere Reserve, in the zoological sanctuaries "Engures ezers", "Salas 1 purvs", in the mire sanctuary "Lielais Kemeru tirelis".

Suggestions for study and protection. To study the distribution of this species; to control the state of localities and the dynamics of population number; to preserve its nesting habitats; to create sanctuaries if necessary.



Zaļā vārna *Coracias garrulus* Linnaeus, 1758

Coraciidae - Zaļvārnu dzimta

Statuss. Ļoti reta, izzūdoša suga. Ierakstīta Igaunijas, Lietuvas, Polijas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Ļoti reti visā teritorijā /1, 2/. Agrākajās atradnēs daudzviet izzudusi.

Biotops. Galvenokārt sausi priežu meži ar jaunaudzēm, laucēm, virsājiem un degumiem, retāk lapkoku vai jauktie meži. Reizēm arī veci parki un atsevišķi augoši koki.

Bioloģija. Ligzdotāja un ceļotāja suga. Ligzda koku dobumos un putnu būros. Gadā 1 perējums. Dējumā 4 - 8 olas. Barībā vidēji lieli un lieli kukaiņi (vaboles, taisnspārņi), reizēm arī sīki zīdītāji, nelielas ķirzakas, sliekas u.c. bezmugurkaulnieki. Ziemo Dienvidaustrumāfrikā. Latvijā gredzenotie putni atrasti Kiprā, Grieķijā, Turcijā, Palestīnā un Ēģiptē.

Skaitis, populācija. Ligzdo 10 - 100 pāri, notikusi ievērojama skaita samazināšanās /3/.

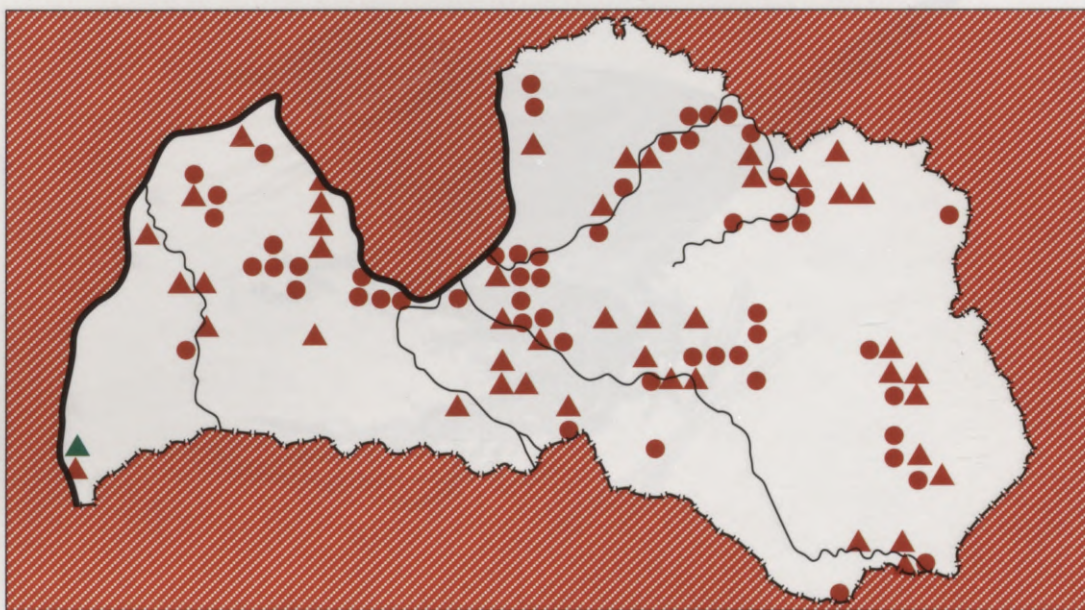
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. 20. gs. sākumā bieži, reizēm pat ļoti bieži sastopama suga /4 - 7/. 50. gadu sākumā sākās strauja skaita samazināšanās /8, 9/. Galvenais izzušanas cēlonis ir lauksaimniecības intensifikācija, kā arī pesticīdu pielietošana, kas veicināja barības bāzes noplicināšanu.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo Gaujas nacionālajā parkā, Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā, vietējās nozīmes dabas liegumā "Kalnišķi".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pilnīgāk apzināt sugas izplatību un saglabājušos atradņu rajonus. Nozīmīgākajās ligzdošanas vietās izveidot mikroliegumus. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Gaujas ieleja", "Meži pie Zīles" un "Andrupenes meži".

Informācijas avoti (Information sources). 1. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 2. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 3. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 4. Loudon, 1909; 5. Grosse, Transehe, 1929; 6. Vilks, 1943; 7. Тауриньш, Вилкс, 1949; 8. Вилкс, 1961; 9. Тауриньш, 1974.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A very rare and disappearing species. Included in the Red Data Books of Estonia, Lithuania, Poland, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Very rare throughout the whole territory /1, 2/. This species has become extinct in many previously known localities.

Habitat. Mainly in dry coniferous forests having undergrowth, glades, heath and burned-out sites; less frequently in deciduous or mixed forests. Sometimes inhabits old parks and separately growing trees.

Number, population. About 10 - 100 pairs breed; the number has declined remarkably /3/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. At the beginning of the 20th century it was a common, sometimes even a very common species /4 - 7/. The number of individuals started to decline sharply at the beginning of the 1950s /8, 9/. Intensification of agriculture, use of pesticides causing the reduction of food supply are the main threatening factors for this species.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the Gauja National Park, in the Ziemeļvidzeme Biosphere Reserve, in the nature sanctuary of local importance "Kalnišķi".

Suggestions for study and protection. To study in detail both the distribution of this species and the presently known localities; to create microsanctuaries within the most important breeding sites. Nature areas suggested for protection: "Gaujas ieleja", "Meži pie Zīles" and "Andrupenes meži".



Grīšļu ķauķis *Acrocephalus paludicola* (Vieillot, 1817)

Muscicapidae - Mušķērāju dzimta, Sylviinae - Ķauķu apakšdzimta

Statuss. Ļoti reta, izzūdoša suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Lietuvas, Polijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Krievijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā, Pasaules apdraudēto dzīvnieku sugu Sarkanajā sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Nepietiekami noskaidrota. Pirmoreiz ligzdošana pierādīta 1940. gadā pie Babītes ez. /1/. Vienīgā pašreiz zināmā atradne (ticama ligzdošana) atrodas pie Papes ez. /2/. Ligzdošana iespējama Liepājas ezeram pieguļošajās plāvās, Sārnates un Užavas vecupju plāvās, pie Kaņiera ez. /3/, kā arī Pasiectes vecupēs /4/. Latviju šķērso sugas areāla ziemeļu robeža.

Biotops. Zāļu purvi, ūdenstilpju krastmalas, kas apaugušas ar grīšļiem u.c. mitrainēm raksturīgu veģetāciju.

Bioloģija. Ligzdotāja un celotāja suga. Ligzda blīvā augājā tuvu pie zemes. Gadā 1 perējums. Dējumā 4 - 6 olas. Barībā galvenokārt kukaiņi, to kūniņas un kāpuri. Ziemeļrietumāfrikā uz dienvidiem no Sahāras.

Skaitis, populācija. Ligzdo 10 - 50 pāri /5/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Maz pētīta suga, par kuras skaita izmaiņām trūkst ziņu. 60. - 80. gados pie Babītes ez. veikti plaši hidromeliorācijas darbi, izvietojot visapkārt ezeram dambjus un polderus /6/. Līdz ar to, šīs sugas tipiskais biotops - palieņu grīšļu plavas - tika lielā platībā likvidēts. Maz ticams, ka šī suga tur vēl ligzdo. Dažviet ligzdošanas biotops degradējies, aizaugot ar blīvu niedrāju un krūmiem. Biotopu nelabvēlīgi ietekmē arī dedzināšana.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG 1992. Sastopams un iespējams ligzdo zooloģiskajā liegumā "Papes ez."

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Noskaidrot sugas izplatību, pirmkārt apsekojot nosusinātās iespējamās ligzdošanas vietas Liepājas ez., Kaņiera ez. un Papes ez. piekrastē, kā arī aizsardzībai ieteicamās teritorijās: "Sārnates purvi" un "Ventas ieleja" (Pasiectes vecupes). Ligzdošanas biotopa saglabāšanai nepieciešama attiecīgo teritoriju mērena noganīšana vai plauja neligzdošanas periodā. Potenciālajās ligzdošanas vietās nedrīkst pielaut biotopa izmaiņas saimnieciskas vai cita veida darbības rezultātā, nedrīkst pavājināt šo teritoriju aizsardzības režīmu /7/.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Roms, 1942; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Viksne, 1994; 4. M. Strazda pers. ziņ.; 5. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 6. Šķiņķis, 1992; 7. Heredia, 1996.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A very rare and disappearing species. Included in the Red Data Books of Belarus, Lithuania, Poland and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Germany, Russia and Europe, in the IUCN Red List of Threatened Animals.

Distribution and occurrence in Latvia. Insufficiently studied. For the first time its breeding was proved near lake Babites ezers in 1940 /1/. The only presently known locality is near lake Papes ezers /2/. Breeding possibly occurs in meadows close to lake Liepājas ezers, also in meadows of old river beds of Sārnate and Užava, near lake Kaņiera ezers /3/ as well as in meadows of the Pasiekste old river bed /4/. Latvia lies on the northern limit of this species range.

Habitat. Fens, banks of waterbodies covered by sedges and other plants typical for wetlands.

Number, population. About 10 - 50 pairs breed /5/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. This species is not studied sufficiently enough and there are no data about changes in the number of individuals. During the 1960s - 1980s a wide network of dams and polders was created near lake Babites ezers /6/ resulting in a broad loss of flood plain meadows rich in sedges - the typical habitat of this species. It seems that this species does not breed there any more. Occasionally its breeding habitat has been damaged by overgrowing of dense reed vegetation and shrubs. Also burning of grass is not favourable for the Habitat.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB 1992. This species occurs and probably breeds in the zoological sanctuary "Papes ezers".

Suggestions for study and protection. To clarify the distribution of this species by investigating meliorated areas within potential breeding sites nearby the lakes Liepājas ezers, Kaņiera ezers and Papes ezers, as well as in the nature areas suggested for protection: "Sārnates purvi" and "Ventas ieleja" (Pasiekste old river bed). Here in these sites, appropriate grazing or mowing regimes during its nonbreeding periods are needed. Habitat changes must not be allowed within its potential breeding areas. Protection regime within these areas must be kept as stringent as now /7/.



Illinois is a state in the central United States. It is the largest state in the Midwest and is known for its diverse geography, including the Mississippi River and the Illinois River. The state is home to major cities such as Chicago, Springfield, and St. Louis. Illinois is also known for its agricultural production, particularly in corn and soybeans. The state's history is rich, with many significant events and figures associated with it. The map above shows the state's location within the United States.

CATEGORY 2. KATEGORIJA

sarūkošās sugas
vulnerable species

Putni

Birds



Melnkakla dūkuris *Podiceps nigricollis* C.L.Brehm, 1831
syn. *P. caspius* (Hablizl), *Colymbus nigricollis* Brehm.

Podicipedidae - Dūkuru dzimta

Statuss. Samērā reta, sarūkoša suga. Ierakstīta Lietuvas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Ļoti reti un nevienmērīgi. Pēc 1980. gada ligzdošana konstatēta Snēpeles apkārtnē, Engures ez., Babītes ez., Daugavgrīvā, Ozolainē (Bauskas raj.) Naglu zivju dīkos u.c. /1 - 4/.

Biotops. Aizaugoši ezeri un zivju dīki.

Bioloģija. Ligzdotāja un ceļotāja suga. Ligzda uz ūdens (peldoša). Gadā 1, dažkārt 2 perējumi. Dējumā 3 - 4 (2 - 8) olas. Barībā zivis, kuras ķer nirstot, nedaudz arī dažādi sīkie vēžveidīgie un ūdenskukaiņi. Ziemo Rietumeiropā - Britu salās, Ziemeļjūras, Atlantijas okeāna un Vidusjūras piekrastes zemēs, kā arī Ziemeļāfrikā un Mazāzijā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 25 - 50 pāri, ievērojama skaita samazināšanās /5/.

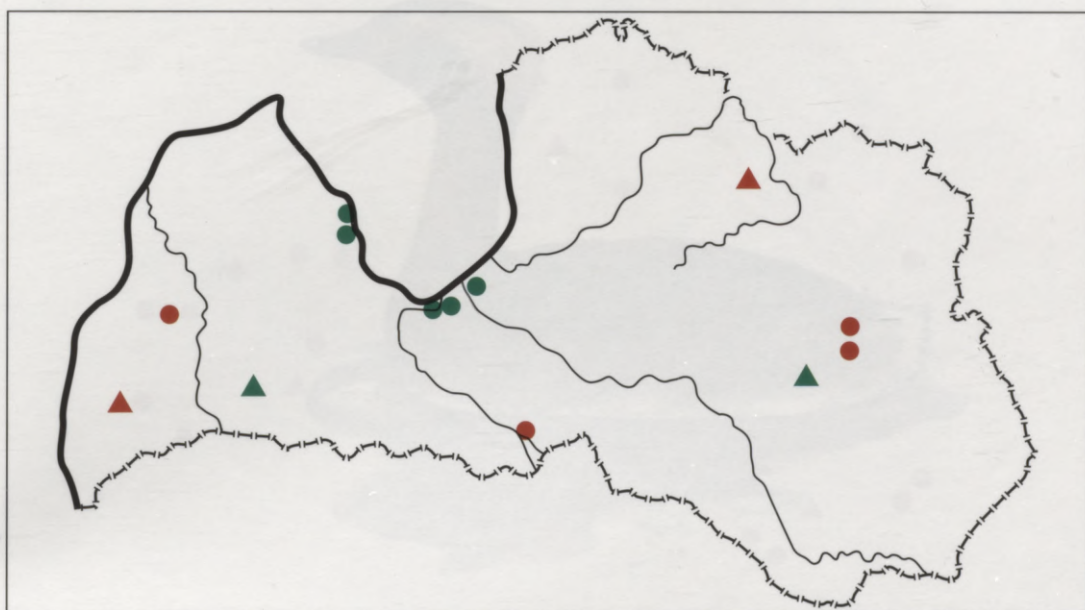
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Pēdējos gadu desmitos atzīmēta ievērojama skaita samazināšanās. Šīs parādības iemesli nepietiekoši pētīti, nav izslēgta arī starpsugu konkurence ar ragaino dūkuri (*Podiceps auritus*) /1/.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG 1992. Ligzdo Teiču rezervātā (Pieslaista ez.); zooloģiskajos liegumos "Engures ez.", "Babītes ez."; vietējās nozīmes dabas liegumos "Daugavgrīva", "Sātini".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Kontrolēt sugas populācijas skaita dinamiku un dzīvesvietu ekoloģisko stāvokli. Pētīt skaitu limitējošos faktoros. Ja nepieciešams, veidot liegumus apdraudētās ligzdošanas vietās. Aizsardzībai ieteicama teritorija "Naglu zivju dīki", kur ir lielākā sugas atradne. Atsākot rudenos ūdensputnu medības, medniekiem šajā teritorijā īpaši jāuzmanās, lai netiktu nomedīti melnkakla dūkuri.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks. Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. LOB arhīvs (1990 - 1996); 5. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A comparatively rare and diminishing species. Included in the Red Data Books of Lithuania, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs very rarely and irregularly. Since 1980 this species has been found breeding in the vicinity of Snēpele, on the lakes Engures ezers, Babītes ezers and at Daugavgrīva, Ozolaine (Bauska district), the fish ponds of Nagli and at other sites /1 - 4/.

Habitat. Terrestrializing lakes and fish ponds.

Number, population. About 25 - 50 pairs breed; the number has declined remarkably /5/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. During the last decades the number has declined remarkably. Reasons for the decline has not been studied sufficiently enough. Probably there is an interspecific competition with *Podiceps auritus* /1/.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB 1992. Breeds in the Teiči Reserve (on lake Pieslaista ezers), in the zoological sanctuaries "Engures ezers", "Babītes ezers", in the nature sanctuaries of local importance "Daugavgrīva" and "Sātiņi".

Suggestions for study and protection. To control the dynamics of population number and the ecological state of habitats; to study factors limiting the number; to create sanctuaries (if necessary) within threatened breeding areas. Nature area "Nagli zivju diķi" is suggested for protection. The most abundant locality has been found in this territory, and during autumn hunting seasons on waterfowl, hunters should be very careful not to hunt *Podiceps nigricollis*.



Ragainais dūkuris *Podiceps auritus* (Linnaeus, 1758)
syn. *Colymbus auritus* L.

Podicipedidae - Dūkuru dzimta

Statuss. Samērā reta, sarūkoša suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Igaunijas, Zviedrijas, Baltijas reģiona, un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Reti visā teritorijā /1 - 3/.

Biotops. Dažādas aizaugošanas ūdenstilpes, galvenokārt ezeri un zivju diķi.

Bioloģija. Ligzdotāja un celotāja suga. Ligzda uz ūdens (peldoša). Gadā parasti 1, dažkārt 2 perējumi. Dējumā 4 (3 - 5) olas. Barībā vasarā dažādi sīkie vēzveidīgie un ūdenskukaiņi, ziemā pārsvarā sīkas zivis. Ziemo Baltijas jūras rietumu piekrastē, Atlantijas okeāna Eiropas piekrastē (no 70. Z.pl.gr. līdz Biskajas līcim), Itālijā un Adrijas jūras austrumu piekrastē, kā arī Melnās jūras ziemeļu piekrastē.

Skaitis, populācija. Ligzdo 200 - 300 pāri /4/.

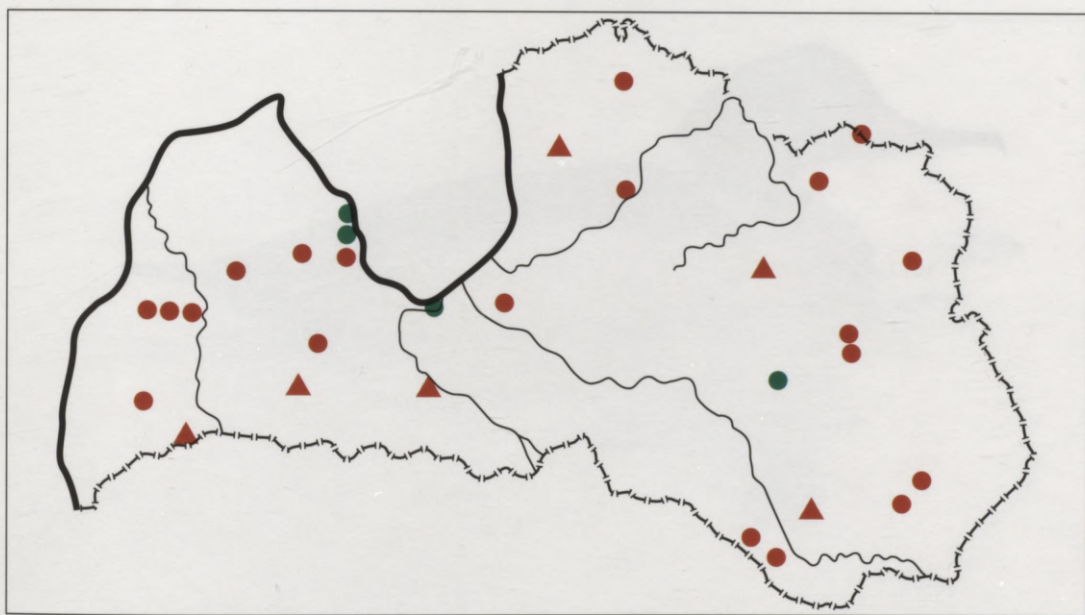
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Atsevišķās ūdenstilpēs, piemēram, Engures ez. /1, 5/ un Babītes ez. /6, 7/ atzīmēta ievērojama skaita samazināšanās. Šis parādības cēloņi nav pietiekami izpētīti, iespējama starpsugu konkurence ar melnkakla dūkuri (*Podiceps nigricollis*) /1/.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1992. Ligzdo Teiču rezervātā (Vaboles ez.), zooloģiskajos liegumos "Engures ez." un "Babītes ez."

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju un skaitu limitējošos faktoros. Kontrolēt atradņu ekoloģisko stāvokli un populācijas skaita dinamiku. Novērst iespējamus dzīvesvietu zudumus, kas rodas nosusinot diķus u.c. ūdenstilpes. Apdraudētās dzīvesvietās veidot liegumus. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Burtnieki" (Rūjas zivju diķi), "Nagļu zivju diķi", "Mašēnu ez."

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 5. Miķelsons, 1960; 6. Sawitzky, 1899; 7. Volkova u.c., 1975.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A comparatively rare and diminishing species. Included in the Red Data Books of Belarus, Estonia, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Rare throughout the whole territory /1 - 3/.

Habitat. In various terrestrializing waterbodies, mainly in lakes and fish ponds.

Number, population. About 200 - 300 pairs breed /4/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. The number has declined remarkably in some waterbodies, for example, in the lakes Engures ezers /1, 5/ and Babītes ezers /6, 7/. Reasons for the decline has not been studied sufficiently enough. Probably there is an interspecific competition with *Podiceps nigricollis* /1/.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1992. Breeds in the Teiči Reserve (on lake Vaboles ezers), in the zoological sanctuaries "Engures ezers" and "Babītes ezers".

Suggestions for study and protection. To study the biology of this species and factors limiting the number; to control the ecological state of localities and the dynamics of population number; to prevent draining of ponds and other waterbodies in order to preserve habitats; to create sanctuaries within threatened localities. Nature areas suggested for protection: "Burtnieki" (fish ponds of Rūja), "Nagļu zivju dīki", "Mašēnu ezers".



Lielā gaura *Mergus merganser* Linnaeus, 1758

Anatidae - Piļu dzimta

Statuss. Samērā reta, sarūkoša suga. Ierakstīta Lietuvas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Dānijas un Vācijas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Reti un nevienmērīgi. Rīgas līča piekrastē un iekšzemē gar upēm un ezeriem /1, 2/. Visvairāk perējumu novērots Gaujā, Abavā, Ventā un Salacā, arī mazākās upēs - Amatā, Vitrupē, Sedā u.c. /3/.

Biotops. Upju, ezeru un jūras mežainās piekrastes ar dobumainiem kokiem, dažkārt arī tālu no ūdens.

Bioloģija. Ligzdotāja, celotāja, caurcelotāja un ziemotāja suga. Ligzda koku dobumos vai būros. Gadā 1 perējums. Dējumā 7 - 12 (15) olas. Barībā nelielas zivis, kuras noķer nirstot, arī dažādi tārpi, kukaiņi, gliemji, sīkie vēzveidīgie. Salīdzinot ar garknābja gauru (*Mergus serrator*), šai sugai zivju īpatsvars barībā ir lielāks.

Skaitis, populācija. Ligzdo 100 - 150 pāri, mērena skaita samazināšanās. Latvijā ziemo 500 - 3000 īpatņi /4/.

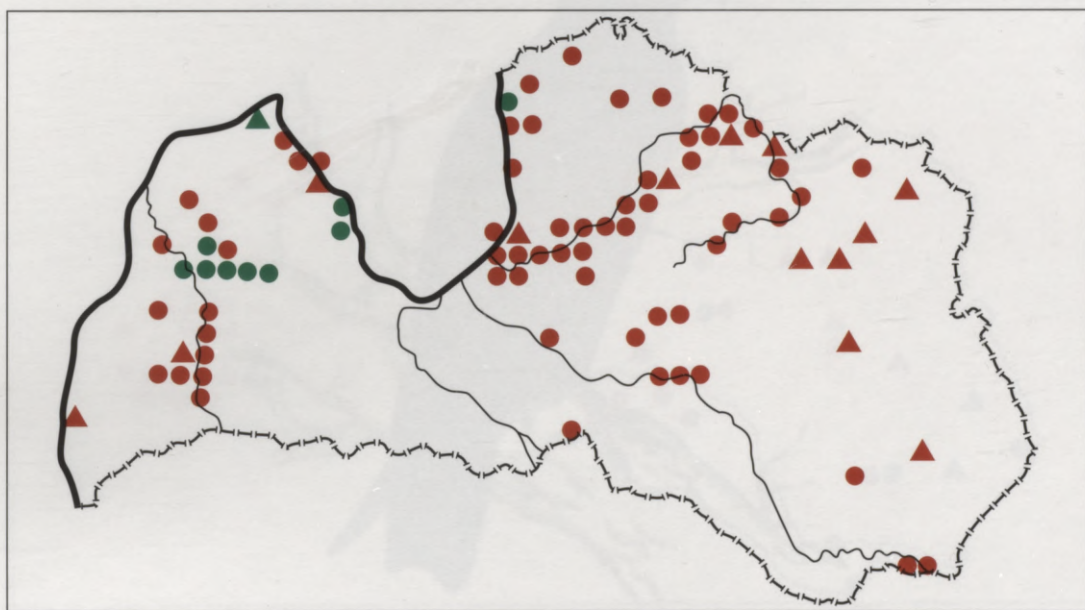
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. 20. gs. otrajā pusē atzīmēta ievērojama skaita samazināšanās /1/. Galvenie limitējošie faktori ir dobumaino koku trūkums, traucējumi upēs pēc mazūlu izvešanas (ūdenstūrisma plūsmas pieaugums), dažkārt arī nomedīšana.

Līdzsīnējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1992. Ligzdo zooloģiskajos liegumos "Engures ez.", "Jūras piekraste no Kuivīziem līdz Aināziem"; kompleksajos dabas liegumos "Salacas upes ieleja", "Ventas upes ieleja no Kuldīgas līdz Abavai", "Abavas upes ieleja".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Kontrolēt atradņu stāvokli un populācijas skaita izmaiņas. Saudzēt dobumainos kokus. Izvietot būrus. Novērst neatļauto nomedīšanu. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Ventas ieleja", "Daugavas ieleja", "Gaujās ieleja".

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 3. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 4. Strazds, Priednieks, Vāverīņš, 1994.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A comparatively rare, diminishing species. Included in the Red Data Books of Lithuania and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Denmark and Germany.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs rarely and irregularly. Found along the coast of the Gulf of Rīga and along inland rivers and lakes /1, 2/. Breeds successfully near the rivers Gauja, Abava, Venta and Salaca, also along smaller rivers, such as Amata, Vitupe, Seda and others /3/.

Habitat. Woody lake shores, river banks and the sea coast, but sometimes also far away from waterbodies.

Number, population. About 100 - 150 pairs breed; the number decreases temperately. Approximately 500 - 3000 individuals overwinter in Latvia /4/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. An important decrease in the number of individuals has been observed during the second half of the 20th century /1/. Absence of hollow trees, disturbances (mainly caused by presence of a large number of water tourists and sometimes also hunters) after fledgling period are the main limiting factors for this species.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1992. Breeds in the zoological sanctuaries "Engures ezers", "Jūras piekraste no Kuivižiem līdz Ainažiem", in the complex nature sanctuaries "Salacas upes ieleja", "Ventas upes ieleja no Kuldīgas līdz Abavai", "Abavas upes ieleja".

Suggestions for study and protection. To control the present state of localities and changes in population number; to preserve hollow trees; to arrange nest boxes; to eliminate unpermitted hunting. Nature areas suggested for protection: "Ventas ieleja", "Daugavas ieleja", "Gaujas ieleja".



Melnā klija *Milvus migrans* (Boddaert, 1783) syn. *M. korschun* (Gm.)

Accipitridae - Vanagu dzimta

Statuss. Samērā reta, sarūkoša suga. Ierakstīta Igaunijas, Lietuvas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Reti visā teritorijā /1 - 3/.

Biotops. Mežaini apvidi, lielākoties ezeru un zivju dīķu, retāk upju tuvumā, dažāda tipa mežaudzes, dažkārt arī nelieli koku puduri.

Bioloģija. Ligzdotāja, ceļotāja un caurceļotāja suga. Ligzda kokos, tajā parasti dažādas drizas - lupatas, vilna un papīra gabali. Gadā 1 perējums. Dējumā 2 - 3 (1 - 5) olas. Barībā no ūdens virsas uzlasītas jau beigtas vai mazkustīgas zivis, siki zidītāji un putni, to mazuli, savainoti un krituši dzīvnieki, dažādi atkritumi. Ziemo Dienvidēiropā Vidusjūras piekrastes zemēs, Dienvidāfrikā, Centrālāfrikā, Madagaskārā, kā arī Turcijas austrumos, Irākā un Irānā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 20 - 50 pāri, mērena skaita samazināšanās /4/.

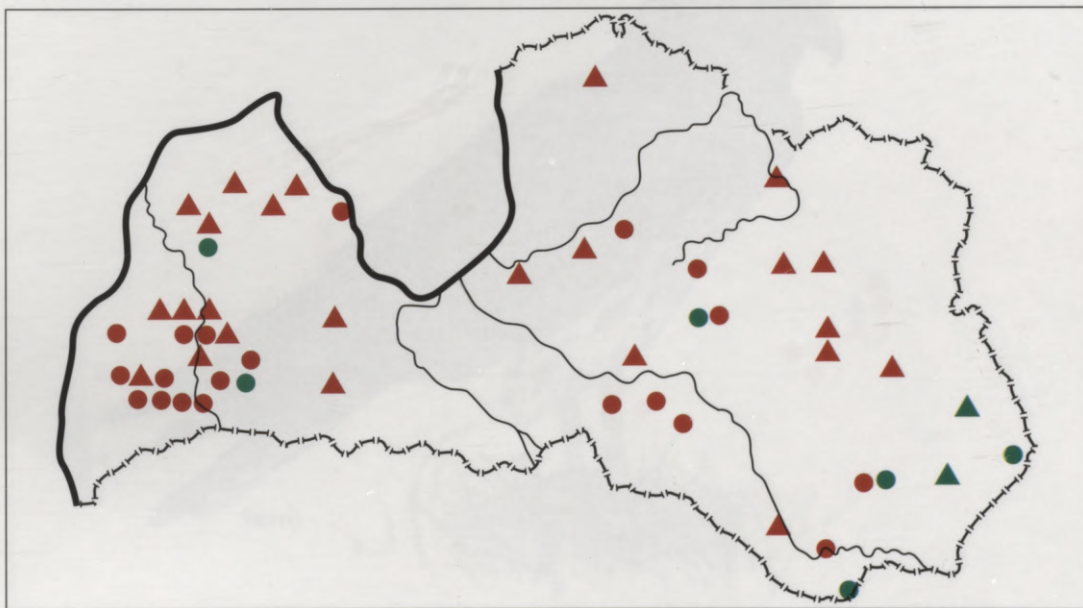
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Ap 20. gs. vidu atzīmēta vispārēja skaita samazināšanās /5, 6/. Skaita samazināšanās cēloņi ir vajāšana, traucējumi ligzdošanas periodā un saindēšanās ar pesticīdiem u.c. toksiskām vielām.

Līdzsīnējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Sastopama vai ligzdo kompleksajos dabas liegumos "Abavas upes ieleja", "Pildas ezers ar apkārtējo ainavu", "Rīča ezera apkārtnē un Silenes mežs", "Istras ezers ar apkārtējo ainavu"; botāniskajos liegumos "Ežezera salas", "Rušona ezera salas", "Kālu ezera salas"; kompleksajā dabas liegumā "Zebrus un Svētes ezeri ar apkārtējo ainavu"; vietējās nozīmes dabas liegumā "Sātiņi".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju. Kontrolēt atradņu ekoloģisko stāvokli (vides piesārņojuma pakāpi) un populācijas skaita dinamiku. Saglabāt mitrzemes, seklūdeņus un mežus ūdenstilpju piekrastēs. Ap ligzdām 150 m rādiusā izveidot mikroliegumus, kuros aizliegta jebkāda saimnieciskā darbība. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Vilgales ez.", "Skrundas zivju dīķi", "Durbes ez.", "Puzes ez.", "Dviete", "Virānes ez.", "Kālu ez.", "Rušons".

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. Strazds, Priednieks, Vāverīņš, 1994; 5. Вилкс, 1968; 6. Каспарсон, 1970.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A comparatively rare and diminishing species. Included in the Red Data Books of Estonia, Lithuania and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Rare throughout the whole territory /1 - 3/.

Habitat. Mainly in woodlands nearby lakes and fish ponds, less frequently near rivers, forest stands and sometimes even in small clusters of trees.

Number, population. About 20 - 50 pairs breed; the number decreases temperately /4/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. An important decline in the number was observed in the mid-20th century /5, 6/. Persecution, disturbances during its breeding season and poisoning with pesticides and other toxic substances are the main reasons for the decline.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. This species occurs or breeds in the complex nature sanctuaries "Abavas upes ieleja", "Pildas ezers ar apkārtējo ainavu", "Rīča ezera apkārtnē un Silenes mežs", "Istras ezers ar apkārtējo ainavu", in the botanical sanctuaries "Ežezera salas", "Rušona ezera salas", "Kālu ezera salas", in the complex sanctuary "Zebrus un Svētes ezeri ar apkārtējo ainavu" and in the nature sanctuary of local importance "Sātiņi".

Suggestions for study and protection. To study the biology of this species; to control the ecological state (e.g., pollution level) of localities and the population dynamics; to preserve wetlands, shallow waters and forests near waterbodies. Microsanctuaries, where all kinds of economic activities are prohibited, should be created around nests in a radius of 150 m. Nature areas suggested for protection: "Vilgales ezers", "Skrundas zivju dīki", "Durbes ezers", "Puzes ezers", "Dviete", "Virānes ezers", "Kālu ezers", "Rušons".



Plavas lija *Circus pygargus* (Linnaeus, 1758)

Accipitridae - Vanagu dzimta

Statuss. Samērā reta, sarūkoša suga. Ierakstīta Igaunijas, Lietuvas, Polijas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Vācijas, un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Visā teritorijā, taču ļoti reti un nevienmērīgi /1 - 3/.

Biotops. Mitras, niedrāju un krūmu ieskautas upju piekrastes, arī purvi (galvenokārt zāļu purvi).

Bioloģija. Ligzdotāja un celotāja suga. Ligzda augājā uz zemes. Gadā 1 perējums. Dējumā 4 - 5 (3 - 6) olas. Barībā sīki zīdītāji un putni, reizēm arī kukaiņi. Par šīs, vismazākās lijas medījumu, salīdzinājumā ar citām lijām, kļūst vissīkākie dzīvnieki. Ziemeļ Dienvidāfrikā un Centrālāfrikā, kā arī Irānā un Irākā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 50 - 150 pāri, mērena skaita samazināšanās /4/.

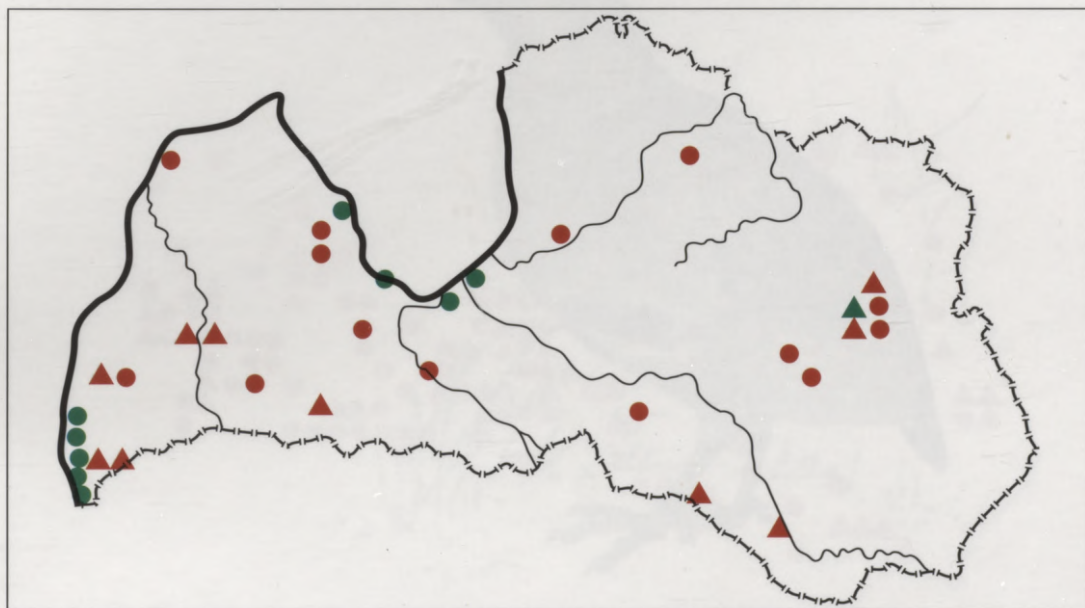
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Pēdējos gadu desmitos skaitis ir ievērojami samazinājies /5/. Ligzdošanas vietas izzudušas lauksaimniecības intensifikācijas un biotopu nosusināšanas dēļ. Nav vēlama plavu pārmērīga aizaugšana ar niedrēm un krūmiem.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo zooloģiskajos liegumos "Papes ez.", "Liepājas ez.", "Engures ez.", "Kaņiera ez.", "Babītes ez."; vietējās nozīmes dabas liegumā "Nidas purvs".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju. Kontrolēt atradņu ekoloģisko stāvokli un populācijas skaita dinamiku. Saglabāt sugas ligzdošanas biotopu un novērst iespējamus traucējumus ligzdošanas sezonas laikā. Ap ligzdām, kas atrastas plaujot, atstājamas augāja skupsnas. Pastāvīgajās ligzdošanas vietās veidojami liegumi. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Sārnates purvi" (daļa teritorijas ietilpst purvu liegumā), "Mēķes ez.", "Kīrbas purvs", "Dunikas tirelis", "Lielaucē", "Dviete", "Lagažu-Šņitku purvs", "Aiviekstes klāni", "Lubāns". (Dažas no šīm teritorijām daļēji jau ietilpst dažādos dabas liegumos.)

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 5. Вилкс, 1968.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A comparatively rare and diminishing species. Included in the Red Data Books of Estonia, Lithuania, Poland, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Germany, and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs rarely and irregularly throughout the whole territory /1 - 3/.

Habitat. Moist banks of rivers enclosed by reeds and shrubs, mires (mainly fens).

Number, population. About 50 - 150 pairs breed; the number decreases temperately /4/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. During the last decades the number has declined remarkably /5/. Breeding sites has disappeared as a result of intensification of agriculture and draining of habitats. Excessive overgrowth by reeds and shrubs in meadows is not favourable.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the zoological sanctuaries "Papes ezers", "Liepājas ezers", "Engures ezers", "Kaņiera ezers", "Babītes ezers" and in the nature sanctuary of local importance "Nidas purvs".

Suggestions for study and protection. To study the biology of this species; to control the ecological state of localities and the dynamics of population number; to preserve breeding areas and eliminate disturbances during its breeding season. Clumps of vegetation should be maintained around nests found during mowing. Sanctuaries should be created within permanent breeding sites. Nature areas suggested for protection: "Sāmates purvi" (part of the territory is included in the mire sanctuary), "Mēķes ezers", "Kirbas purvs", "Dunikas tīrelis", "Lielaucē", "Dviete", "Lagažu-Šņitku purvs", "Aiviekstes klāni", "Lubāns" (some of these areas are already partly included in nature sanctuaries).



Laukirbe *Perdix perdix* (Linnaeus, 1758)

Phasianidae - Fazānu dzimta

Status. Samērā reta, sarūkoša suga. Ierakstīta Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Norvēģijas, Somijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Samērā reti un ļoti nevienmērīgi visā teritorijā, biežāk tās dienvidu daļā /1 - 3/.

Biotops. Galvenokārt agrokultūrainava - kultivēti lauki, robežjoslas, laukmales, ar zālāju un krūmiem aizsargātas neizmantojamās platības, dažkārt, arī pilsētas (būvlaukumi u.c.) un pat meža izcirtumi.

Bioloģija. Ligzdotāja un ziemotāja suga. Ligzda uz zemes, blīvā augājā. Gadā 1 perējums. Dējumā 10 - 12 (8 - 24) olas. Barībā lakstaugu jaunie dzinumi, lapas, pumpuri, nezāļu sēklas, graudi, ogas, kā arī kukaiņi un to kāpuri. Barojas tikai uz zemes.

Skaitis, populācija. Ligzdo 500 - 5000 pāri, skaits ievērojami samazinājies. Latvijā ziemo 5000 - 15 000 īpatņi /4/.

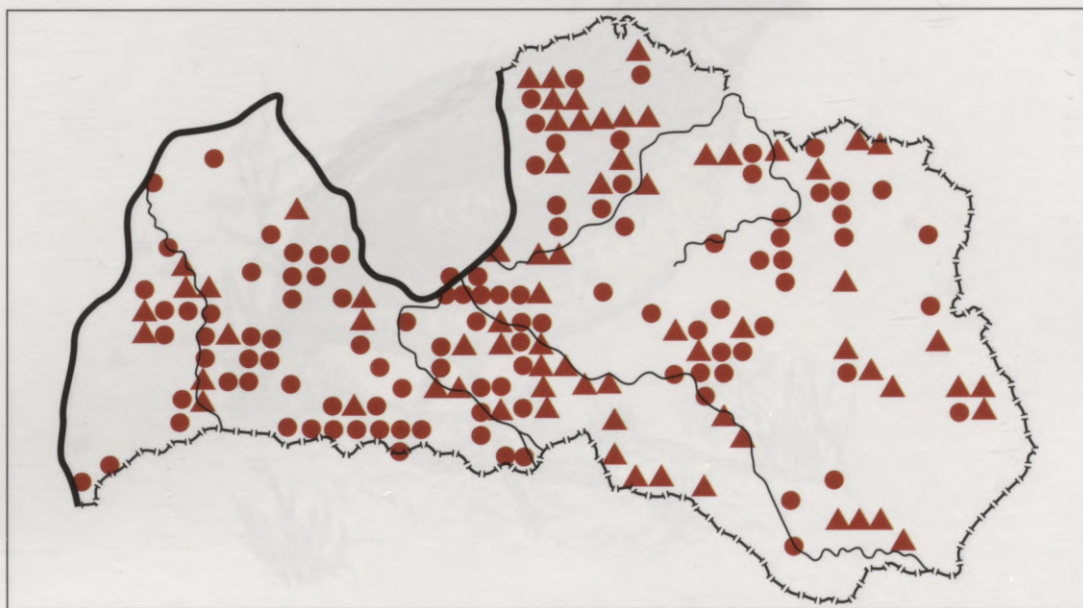
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Kopš 20. gs. 40. gadu beigām krasa skaita samazināšanās un areāla sašaurināšanās /5 - 7/, ko izraisa lauksimniecības intensifikācija, meliorācija, lauku masivizācija, monokultūru ieviešana, robežjoslu zudums, mehanizēta plauja. Dažkārt, skaitu limitē bargās ziemas un lokāli savairojušies dabiskie ienaidnieki. Apdraud plēsīgie dzīvnieki.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo vairākos kompleksajos dabas liegumos, dabas parkos un aizsargājamo ainavu apgabalos, taču galvenokārt ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Kontrolēt atradņu ekoloģisko stāvokli un populācijas skaita dinamiku. Vēlams saglabāt nelielus laukus, zālājus, robežjoslas, kas rada sugai piemērotu biotopu un optimālus barošanās apstākļus. Mehanizētā plauja veicama no lauka vidus. Bargās ziemās nepieciešama regulāra piebarošana vietās, ko neapdraud plēsīgie dzīvnieki. Ap ligzdām, kas atrastas plaujot, atstājamas augāja skupsnas. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas "Daugavas ieleja", "Ventas ieleja".

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 5. Тауриньш, Вилкс, 1949; 6. Тауриньш, 1956; 7. Тауриньш, 1966.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A comparatively rare and diminishing species. Included in the Red Data Books of Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Norway, Finland, Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs comparatively rarely and very irregularly throughout the whole territory, more frequently found in the southern part of the area /1 - 3/.

Habitat. Mainly in agricultural landscapes, for example, in cultivated fields, borderlands, field edges, undisturbed areas covered with grass and shrubs, sometimes also in towns (e.g., building sites) and even in forest clearings.

Number, population. About 500 - 5000 pairs breed; the number has declined remarkably. Approximately 5000 - 15 000 individuals overwinter in Latvia /4/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Since the end of the 1940s the number has sharply declined and the range of this species has shrunk /5 - 7/. Intensification of agriculture, melioration, land expansion, introduction of monocultures, loss of borderlands, mechanised mowing are the main reasons for the decline. Both severe winters and local expansion of natural enemies sometimes can limit the number. This species is also threatened by predators.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in several complex nature sanctuaries, nature parks and within protected landscapes, but mainly outside specially protected nature areas.

Suggestions for study and protection. To control the ecological state of localities and the dynamics of population number. Small fields, grasslands and borderlands should be maintained in order to create suitable habitat and feeding circumstances for this species. Mechanised mowing should be started from the centre of the field. During severe winters a regular food supply should be arranged at sites free from predators. Clumps of vegetation should be maintained around nests found during mowing. Nature areas suggested for protection: "Daugavas ieleja", "Ventas ieleja".



Paipala *Coturnix coturnix* (Linnaeus, 1758)

Phasianidae - Fazānu dzimta

Status. Ļoti reta, sarūkoša suga. Ierakstīta Lietuvas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Norvēģijas, Somijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Ļoti reti un sporādiski visā teritorijā /1 - 3/.

Biotops. Atklātas, ar veģetāciju klātas vietas - kultivēti lauki, sausas plavas un ganības.

Bioloģija. Ligzdotāja un celotāja suga. Ligzda uz zemes. Gadā parasti 1, dažkārt 2 perējumi. Dējumā 8 - 13 (6 - 16) olas. Barībā galvenokārt augu sēklas un bezmugurkaulnieki. Barības sastāvs līdzīgs laukirbes (*Perdix perdix*) barībai, taču ar ievērojami augstāku sēklu un kukaiņu īpatsvaru, bet augu zaļās daļas mazāk pārstāvētas. Ziemo Dienvidāfrikā un Centrālāfrikā, arī Arābijā, Irānā, Pakistānā un Indijā. Nelielā skaitā ziemo Eiropā - Britu salās, Vidusjūras piekrastes zemēs un Ziemeļāfrikā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 20 - 100 pāri /4/.

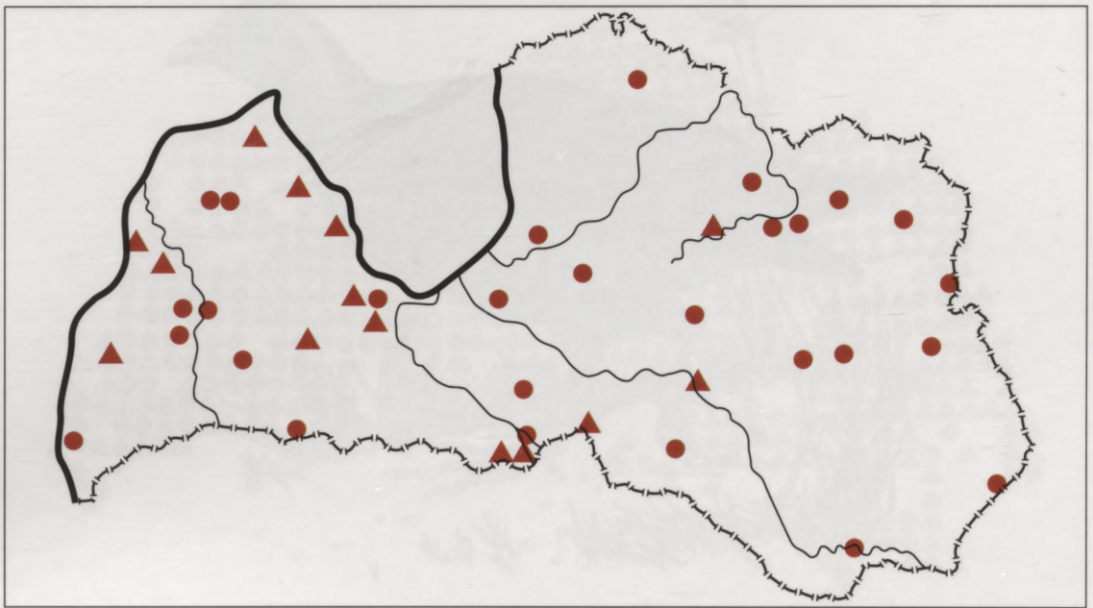
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Skaitis ļoti nepastāvīgs un atšķirīgs atsevišķos gados. Populāciju nelabvēlīgi ietekmē lauksaimnieciskās ražošanas intensifikācija, herbicīdu un insekticīdu lietošana, kas samazina barības resursus - nezāļu sēklas un kukaiņus. Dažādiem draudiem šis gājputns pakļauts arī migrāciju trasē un ziemošanas mītnēs /5/.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Turpināt sugas atradņu reģistrāciju un kartēšanu. Ierobežot pesticīdu u.c. toksisko ķīmikāliju pielietošanu lauksaimniecībā, lietot putnus saudzējošus mehanizētās plaujas paņēmienus. ES valstīs šīs sugas aizsardzībai iesaka un pat finansiāli atbalsta neintensīvu lauksaimniecības metožu ieviešanu /5/.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 5. Aebischer, Potts, 1994.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A very rare and diminishing species. Included in the Red Data Books of Lithuania, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Norway, Finland, Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs very rarely and sporadically throughout the whole territory /1 - 3/.

Habitat. Open sites covered with vegetation (e.g., cultivated fields, dry meadows and pastures).

Number, population. About 20 - 100 hundred pairs breed /4/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. The number varies annually. Intensification of agriculture, use of herbicides and insecticides reduce food resources (weed seeds and insects). This migratory bird is threatened also on its migration rout and within its wintering areas /5/.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980.

Suggestions for study and protection. To continue registration and mapping of the presently known localities; to limit application of pesticides and other toxic substances; to use only those mechanical mowing techniques which do not pose any threat to birds. In order to preserve this species, introduction of nonintensive agricultural methods is suggested and even supported financially within the European Union /5/.



Grieze *Crex crex* (Linnaeus, 1758)

Rallidae - Dumbrvistiņu dzimta

Statuss. Globāli apdraudēta suga. Ierakstīta Lietuvas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Norvēģijas, Somijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā, Pasaules apdraudēto dzīvnieku Sarkanajā sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Visā teritorijā, bet nevienmērīgi. Blīvums lielāks mežu ieskaudās ekstensīvās lauksaimniecības zemēs Ziemeļkurzemē un Vidzemē (3,75 pāri uz km² piemērotās platības) mazāks Kurzemē (0,75 pāri uz km² piemērotās platības).

Biotops. Atklātas ainavas - palienes, daudzgadīgie zālāji, plavas, ganības, labības lauki, atmatas un bijušo viensētu vietas. Cieši saistīta ar lauksaimniecībā izmantojamām zemēm. Labākās ligzdošanas vietas ir paliņu plavas. Lielākā populācijas daļa (ap 76 %) apdzīvo zālājus /1/.

Bioloģija. Slēpts dzīvesveids, parasti dzirdama tikai balss ("griež" pārsvarā tēviņi). Ligzdotāja, celotāja un caurcelotāja suga. Ligzda uz zemes. Gadā 1 - 2 perējumi. Dējumā 8 - 12 (6 - 14) olas. Barībā kukaiņi, to kāpuri u.c. sīki bezmugurkaulnieki, arī augu zaļās daļas un sēklas, reizēm sīki zīdītāji, putni, nelielas vardes. Ziemeļgalvenokārt Dienvidaustrumāfrikā un Centrālāfrikā, arī Madagaskārā, dažkārt jau Dienvidēiropā Vidusjūras zemēs.

Skaitis, populācija. Pēc 1996. gada datiem ligzdo 26 000 - 38 000 pāri (vokalizējoši īpatņi) /2/.

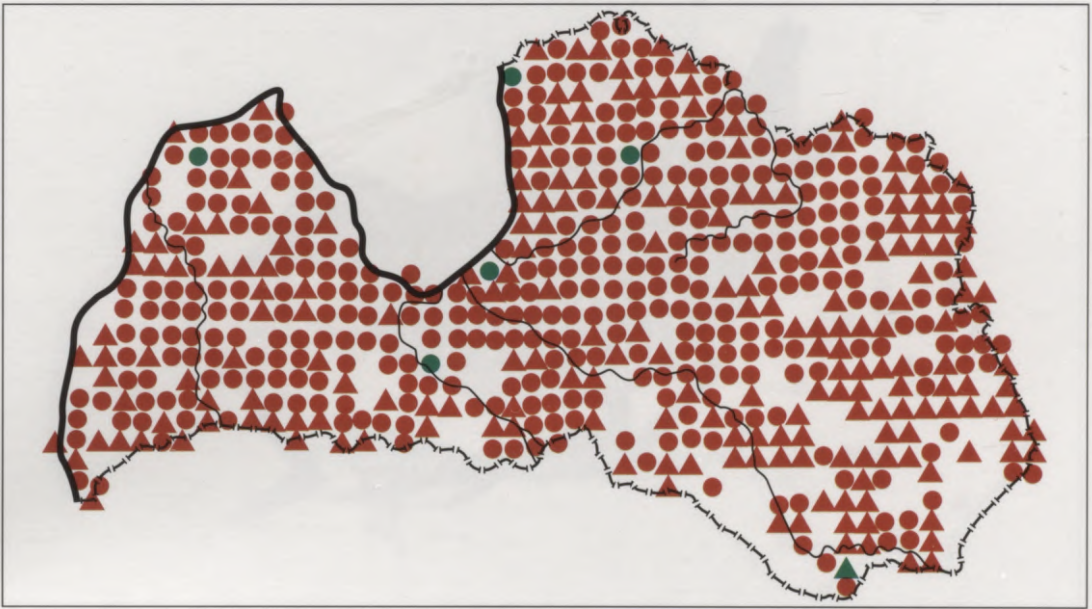
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Skaita samazināšanās Eiropā sākusies 19. gs. beigās. Arī Latvijā, salīdzinājumā ar 20. gs. sākumu, atzīmēta jūtama skaita samazināšanās /3/. Šīs parādības galvenie cēloņi - mehanizēta plauja, lauksaimniecības intensifikācija, dabisko biotopu transformācija, ķimizācija un zemju nosusināšana. Ļoti kaitīgi ietekmē agra siena plauja, kad aiziet bojā perējumi un pieauguši putni. Pašlaik, sakarā ar lauksaimniecības krīzi, griežu skaits Latvijā nesamazinās /2/. Areālam ir tendence sašaurināties austrumu virzienā.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo kompleksajā dabas liegumā "Vecdaugava"; purvu liegumos "Vikvēnu purvs", "Skarbes (Silkalēju) purvs", "Glušonkas purvs"; vietējās nozīmes dabas liegumā "Lielupes paliņu plavas" u.c.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Novērtēt tradicionālās plaušanas laikā bojā gājušo griežu skaitu un ieteikt optimālāko plaušanas laiku. Ieteikt plaut no lauka vidus. Pētīt plaušanas izraisīto migrāciju. Aizsardzībai ieteicamas dabas teritorijas: "Burtņieki", "Ziemeļsusejas plavas", "Lubāns", "Ičas plavas" u.c.

Informācijas avoti (Information sources). 1. - 2. Keiĥs, 1997 a, 1997 b; 3. Виксне, 1983.

Sastādīja (Compiled by) Oskars Keiĥs.



Status. A globally endangered species. Included in the Red Data Books of Lithuania, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Norway, Finland, Germany and Europe, in the 1996 IUCN Red List of Threatened Animals.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs irregularly throughout the whole territory. Density is higher within extensively used agricultural areas surrounded by forests in northern Kurzeme and Vidzeme (3.75 pairs per sq.km within suitable sites) than in Kurzeme (0.75 pairs per sq.km within suitable sites).

Habitat. Open sites, such as flood plains, perennial grasslands, meadows, pastures, corn fields, fallow lands and within former individual farms. Flood-plain meadows are preferred for nesting. About 76 % of population number inhabit grasslands /1/.

Number, population. According to the data collected in 1996, about 26 000 - 38 000 pairs (singing birds) breed /2/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Since the end of the 19th century a decline in number has already started in Europe. In comparison with the beginning of the 20th century, the number has declined also in Latvia /3/. Mechanised mowing, intensification of agriculture, alteration of natural habitats, chemicalization and land draining are the main reasons for the decline. Early start of mowing season poses a threat to nestlings as well as adult birds. Presently the number of *Crex crex* does not decline in Latvia in connection with a crisis in agriculture /2/. The range of this species trends to reduce towards the east.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the complex nature sanctuary "Vecdaugava", in the mire sanctuaries "Vikvēnu purvs", "Skarbes (Silkalēju) purvs", "Glušonkas purvs", in the sanctuary of local importance "Lielupes paliņu plavas" and in other sanctuaries.

Suggestions for study and protection. To estimate the number of killed specimens during annual mowing seasons; to suggest the best time schedule for mowing season; to recommend starting mowing from the centre of a field; to study moving of birds caused by mowing. Nature areas suggested for protection: "Burtnieki", "Ziemeļsusejas plavas", "Lubāns", "Ičas plavas" and others.



Ormanītis *Porzana porzana* (Linnaeus, 1766)

Rallidae - Dumbrvistiņu dzimta

Status. Samērā reta, sašķoša suga. Ierakstīta Lietuvas, Polijas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Norvēģijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Samērā reti visā teritorijā /1 - 3/.

Biotops. Dažādu ūdenstilpju un upju mitrās piekrastes (plavas), zemie purvi.

Bioloģija. Ligzdotāja, celotāja un caurcelotāja suga. Ligzda uz zemes blīvā augājā. Gadā 1 - 2 perējumi. Dējumā 8 - 12 (6 - 14) olas. Barībā sīki bezmugurkaulnieki (gliemji, kukaiņi, zirnekļi) kā arī zaļās augu daļas. Ziemo Dienvidrietumeiropā - Vidusjūras rietumu piekrastē, Francijā, kā arī Āfrikā, Dienvidrietumāzijā un Indijā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 200 - 1000 pāri, skaits mēreni samazinājies /4/.

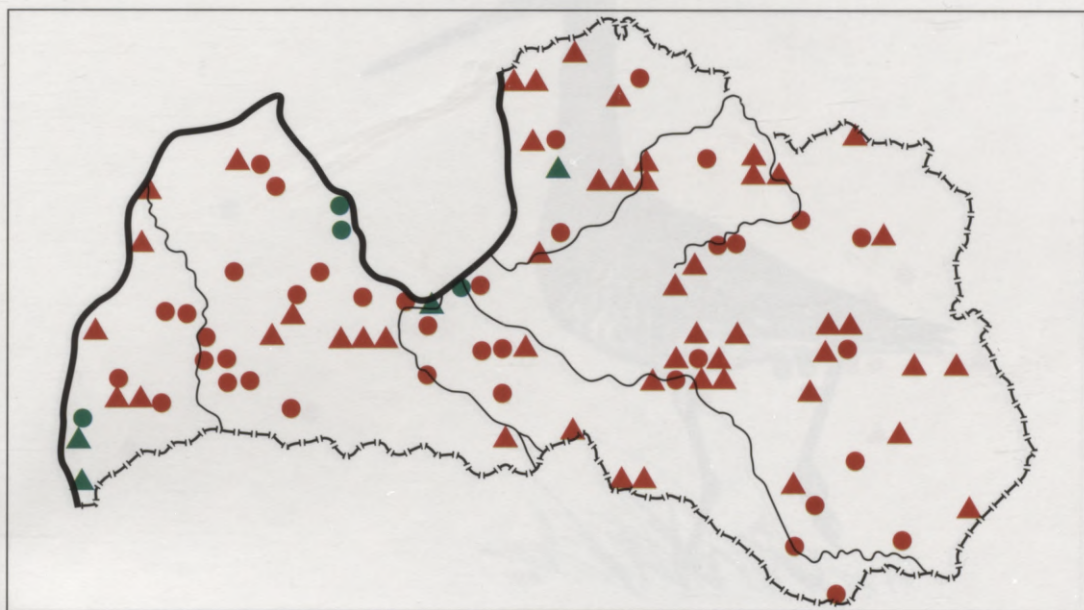
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Ari 20. gs. pirmajā pusē rets ligzdotājs /5, 6/. 70. gados konstatēta neliela skaita samazināšanās /1/, ko izraisa dzīvesvietu zudums vai ekoloģisko apstākļu pasliktināšanās tajās.

Lidzšīnējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1992. Ligzdo zooloģiskajos liegumos "Papes ez.", "Liepājas ez.", "Engures ez.", "Dūnezers"; vietējās nozīmes dabas liegumā "Daugavgrīva" u.c. dabas liegumos.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju. Kontrolēt atradņu ekoloģisko stāvokli un populācijas skaita dinamiku. Nodrošināt palieņu plauņu un mitrzemju saglabāšanu. Nepieciešamības gadījumos veidot liegumus. Sugas ligzdošanas sekmes pieaug zālāju plauju uzsākot vēlu - vislabāk pēc 1. jūlija. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Skrundas zivju dīki", "Lielupes grīva", "Nagļu zivju dīki", "Lubasts", "Zosnas purvs".

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 5. Grosse, Transehe, 1929; 6. Тауриныйш, Вилкс, 1949.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A comparatively rare and diminishing species. Included in the Red Data Books of Lithuania, Poland, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Norway, Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs quite rarely throughout the whole territory /1 - 3/.

Habitat. Moist areas (meadows) nearby rivers and other waterbodies, fens.

Number, population. About 200 - 1000 pairs breed; the number has declined temperately /4/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. It was a rare nester in the first half of the 20th century /5, 6/. A small decline in number was registered during the 1970s /1/, probably caused by worsening of the ecological state of habitats or even by their loss.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1992. Breeds in the zoological sanctuaries: "Papes ezers", "Liepājas ezers", "Engures ezers", "Dūņezers", in the nature sanctuary of local importance "Daugavgrīva" and in other sanctuaries.

Suggestions for study and protection. To study the biology of this species; to control the ecological state of the presently known localities and the dynamics of population number; to preserve flood-plain meadows and wetlands; to create sanctuaries if necessary. Breeding success of this species increases if the mowing season is started later, better after July 1. Nature areas suggested for protection: "Skrundas zivju dīķi", "Lielupes grīva", "Nagļu zivju dīķi", "Lubasts", "Zosnas purvs".



Melnā puskuitala *Limosa limosa* (Linnaeus, 1758)

Scolopacidae - Sloku dzimta

Status. Visai reta, sarūkoša suga. Ierakstīta Lietuvas, Zviedrijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Norvēģijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Ļoti reti, galvenokārt jūras piekrastes joslā un purvos /1 - 3/. Ligzdošana pirmoreiz Latvijā pierādīta 1929. gadā Babītes ez. /4/. Latvijā atrodas sugas areāla ziemeļu perifērijā.

Biotops. Mitras plavas un ganības ezeru, upju krastos un jūrmaalā, arī zemie purvi. Pēdējos gados sastopama arī stipri urbanizētā ainavā - lidostās un dzīvojamo namu kvartālu tuvumā.

Bioloģija. Ligzdotāja un celotāja suga. Ligzda uz zemes garā zālē. Gadā 1 perējums. Dējumā 4 (3 - 5) olas. Barībā dažādi bezmugurkaulnieki - sauszemes kukaiņi, ūdenskukaiņi, to kūniņas, tārpi, vēzveidīgie, gliemji, arī augu sēklas. Ziemeļrietumā un Dienvidrietumā - Atlantijas okeāna piekrastē (Francijā, Portugālē, Spānijā), retāk Vidusjūras austrumu piekrastē, bet galvenokārt Ziemeļāfrikā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 80 - 100 pāri /5/.

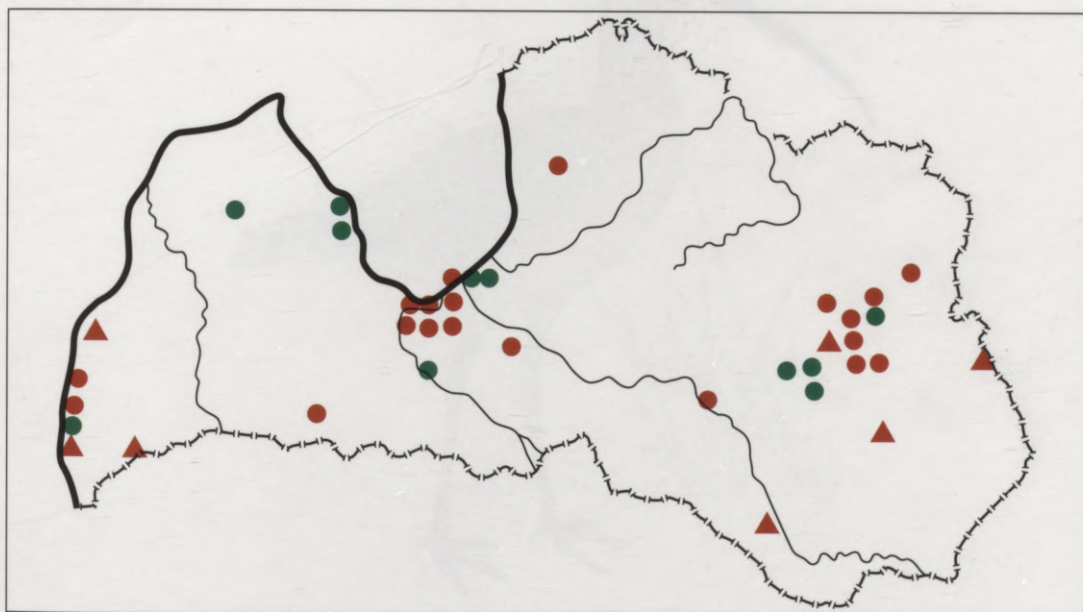
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Kopš 20. gs. 30. gadiem, kad aizsākās sugas ligzdošana Latvijā /4, 6/ skaits nedaudz palielinājies. Šai laikā suga netika konstatēta ligzdojam pie Engures ez. /7/ un Kaņiera ez. /8/, bet gs. otrajā pusē jau ligzdoja šeit regulāri /9, 10/. Nelabvēlīgi ietekmē izmaiņas biotopā (aizaugšana ar niedrēm, krūmiem u.c.), kā arī traucējumi.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1992. Ligzdo zooloģiskajos liegumos "Engures ez.", "Jūras piekraste pie Mērsraga", "Liepājas ez.", "Salas I purvs"; kompleksajā dabas liegumā "Vecdaugava"; purvu liegumā "Stiklu purvi"; dzērvenāju liegumā "Lielais Pelecāres purvs", vietējās nozīmes dabas liegumos "Lielupes palīnu plavas", "Daugavgrīva".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Kontrolēt populācijas skaita dinamiku. Sekmēt tādu zemes izmantošanas un apstrādes veidus, kas paredz neintensīvu ganišanu, vēlinu plauju, kā arī zālāju joslu izveidi. Ap ligzdām, kas atrastas plaušanas gaitā, atstājamas augāja skupsnas. Dabiskos biotopos veidojami liegumi. Aizsardzībai ieteicamas dabas teritorijas: "Dviete", "Bērziņš purvs", "Lubānas iepakas purvu masīvi", "Naglu zivju dīki", "Zabolotjes purvs".

Informācijas avoti (Information sources). 1. Викине, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. Bērziņš, 1934; 5. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 6. Transehe, Sināts, 1936; 7. Transehe, 1942; 8. Grosse, 1942; 9. Mihelsons, 1960; 10. Viksne, 1967.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A comparatively rare and diminishing species. Included in the Red Data Books of Lithuania, Sweden and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Norway, Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs very rarely, mainly along the seashore and in mires /1 - 3/. For the first time its breeding was observed on lake Babītes ezers in 1929 /4/. Latvia lies on the northern periphery of the species range.

Habitat. Moist meadows and pastures nearby rivers and lakes as well as on the seashore; fens. During recent years it occurs also in urban areas, for example, near airports and blocks of apartment houses.

Number, population. About 80 - 100 pairs breed /5/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Since the 1930s, when this species was found breeding in Latvia /4, 6/, the number has increased a little. During this period this species was not observed breeding near the lakes Engures ezers /7/ and Kaņiera ezers /8/, where it has been breeding regularly in the second half of the 20th century /9,10/. Disturbances and transformation of habitats (e.g., overgrowth by reeds, shrubs) are not favourable for this species.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1992. Breeds in the zoological sanctuaries "Engures ezers", "Jūras piekraste pie Mērsraga", "Liepājas ezers", "Salas I purvs", in the complex nature sanctuary "Vecdaugava", the mire sanctuary "Stiklu purvi", in the cranberry sanctuary "Lielais Pelečāres purvs" and in the nature sanctuaries of local importance "Lielupes palienu plavas", "Daugavgrīva".

Suggestions for study and protection. To control the dynamics of population number; to promote land use practises providing nonintensive grazing, late start of mowing season and inserting of grassland zones. Clumps of vegetation should be maintained around those nests found during mowing. Sanctuaries should be created within natural habitats. Nature areas suggested for protection: "Dviete", "Bērzpils purvs", "Lubānas ieplakas purvu masīvi", "Nagļu zivju dīki", "Zabolotjes purvs".



Kuitala *Numenius arquata* (Linnaeus, 1758)

Scolopacidae - Sloku dzimta

Statuss. Visai reta, sarūkoša suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Lietuvas, Polijas, Zviedrijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Krievijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Reti visā teritorijā /1 - 3/. Veido lokālas "izplatības salas".

Biotops. Dažādas atklātas vietas, plavas un lauki ezeru, upju u.c. ūdenstilpju krastos, kā arī visu tipu purvi. Pēdējā laikā arvien biežāk arī agroainava - tūrumi un kultivēti lauki.

Bioloģija. Ligzdotāja, ceļotāja un caurceļotāja suga. Ligzda uz zemes augājā. Gadā 1 perējums. Dējumā 4 (3 - 5) olas. Barībā kukaiņi, sliekas, sīkie vēžveidīgie, tārpi, gliemji u.c. bezmugurkaulnieki, reizēm arī ogas. Ziemo Atlantijas okeāna Eiropas piekrastē, Britu salās, Vidusjūras piekrastes zemēs un Āfrikā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 150 - 200 pāri, novērojama mērena skaita samazināšanās /4/.

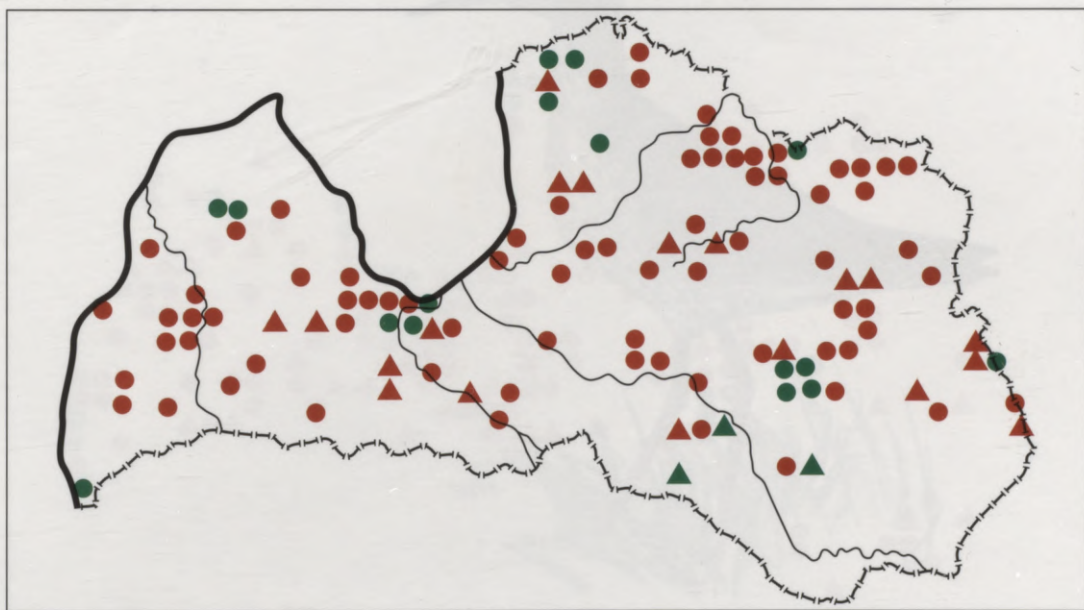
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. 20. gs. pirmajā pusē bieži sastopama ligzdotāja /5 - 7/, bet gs. otrajā pusē ligzdojošo pāru skaits atradnēs, salīdzinot ar agrāko, samazinājies /8 - 11/. Skaita samazināšanās cēloņi ir ligzdošanas vietu zudums un pārveide (zemes nosusināšana, apbūve) kā arī traucējumi ligzdošanas periodā.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo Teiču rezervātā (Teiču purvs); purvu liegumos "Lielais Kemeru tūrelis", "Kodu-Kapzemes purvs", "Niedrāju-Pilkas purvs", "Stiklu purvi", "Klešniku purvs", "Supes purvs", "Kraukļu purvs" u.c.; dzērvenāju liegumos "Oļlas purvs ar Pīgeles upes ieleju", "Lielais Pelečāres purvs", "Ašinieku purvs"; vietējās nozīmes dabas liegumos "Melnasalas-Kaulezera purvs", "Lielais un Pemmas purvs", "Madiešēnu purvs" (ietilpst Augstroztes kompleksajā liegumā).

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju. Kontrolēt populācijas skaita dinamiku. Aizsargāt dabiskās dzīvesvietas, nepakļaujot tās nosusināšanai un pārāk intensīvai lauksaimnieciskai darbībai. Ligzdošanas vietās nav pieļaujama agrīna plauja. Ap ligzdām, kas atrastas plaujas gaitā, atstājamas augāja skupsnas. Dabiskos biotopos veidojami liegumi. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas : "Cenas tūrelis", "Laugas purvs" (Limbažu raj.), "Aizkraukles (Aklais) purvs", "Taures purvs", "Lagažu-Šņitku purvs", "Bērzpils purvs", "Kreīču purvs". Sugas nozīmīgākās dzīvesvietas pēc iespējas ātrāk jāņem aizsardzībā.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виске, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1994); 4. Strazds, Priednieks, Vāverīnš, 1994; 5. Loudon, 1909; 6. Grosse, Transehe, 1929; 7. Тауриныйш, Вилкс, 1949; 8. Mihelsons, 1960; 9. Вилкс, 1961; 10. Kalniņš, 1970; 11. Petriņš, 1982.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A comparatively rare and diminishing species. Included in the Red Data Books of Belarus, Lithuania, Poland, Sweden and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Germany, Russia and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Rare throughout the whole territory /1 - 3/. Occurs locally.

Habitat. Open sites, meadows and fields nearby lakes, rivers and other waterbodies; mires. Recently it occurs more frequently also in agricultural landscapes (e.g., arable lands, cultivated fields).

Number, population. About 150 - 200 pairs breed; the number declines temperately /4/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. It was a common nester during the first half of the 20th century /5 - 7/. Later the number of breeding pairs declined within the known localities /8 - 11/. Disturbances during its breeding season, transformation or even loss of nesting sites caused by draining and building construction are factors resulting in the decline in number.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the Teiči Reserve (on mire Teiču purvs), in the mire sanctuaries "Lielais Kemeru tīrelis", "Kodu-Kapzemes purvs", "Niedrāju-Pilkas purvs", "Stiklu purvi", "Klešniku purvs", "Supes purvs", "Kraukļu purvs" and in others, in the cranberry sanctuaries "Oļļas purvs ar Piģeles upes ieleju", "Lielais Pelēčāres purvs", "Ašinieku purvs" and in the nature sanctuaries of local importance "Melnšāls-Kaulezera purvs", "Lielais un Pemmas purvs", "Madiešēnu purvs".

Suggestions for study and protection. To study the biology of this species; to control the dynamics of population number; to protect natural habitats from draining and over-intensive agricultural activities. Early start of mowing season is inadmissible within nesting sites. Clumps of vegetation should be maintained around those nests found during mowing. Sanctuaries should be created in natural habitats. Nature areas suggested for protection: "Cenas tīrelis", "Laugas purvs" (Limbaži district), "Aizkraukles (Aklais) purvs", "Taures purvs", "Lagažu-Šņitku purvs", "Bērzpils purvs", "Kreiču purvs". Most significant locations should be protected as soon as possible.



Plāvas tilbīte *Tringa totanus* (Linnaeus, 1758)

Scolopacidae - Sloku dzimta

Statuss. Samērā reta, sarūkoša suga. Ierakstīta Lietuvas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Samērā reti visā teritorijā /1 - 4/.

Biotops. Mitras plavas ezeru, dīku, upju krastos un jūrmalā, purvi. Nereti arī pilsētu nomales (piem. lidlauki), apdzīvotu vietu tuvumā.

Bioloģija. Ligzdotāja, celotāja un caurcelotāja suga. Ligzda uz zemes, ieslēpta zāles puduros. Gadā 1 perējums. Dējumā 4 (3 - 5) olas. Barībā gk. kukaiņi (plēvspārņi, vaboles, spāres, viendienītes), sliekas u.c. bezmugurkaulnieki, ziemā dažādi vēži, tārpi. Ziemā sākot no Skandināvijas dienvidiem līdz Vidusjūras piekrastes zemēm, kā arī Āfrikā, Tuvējos Austrumos, Priekšāzijā un Rietumindijā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 500 - 1000 pāri, skaits mēreni samazinās /5/.

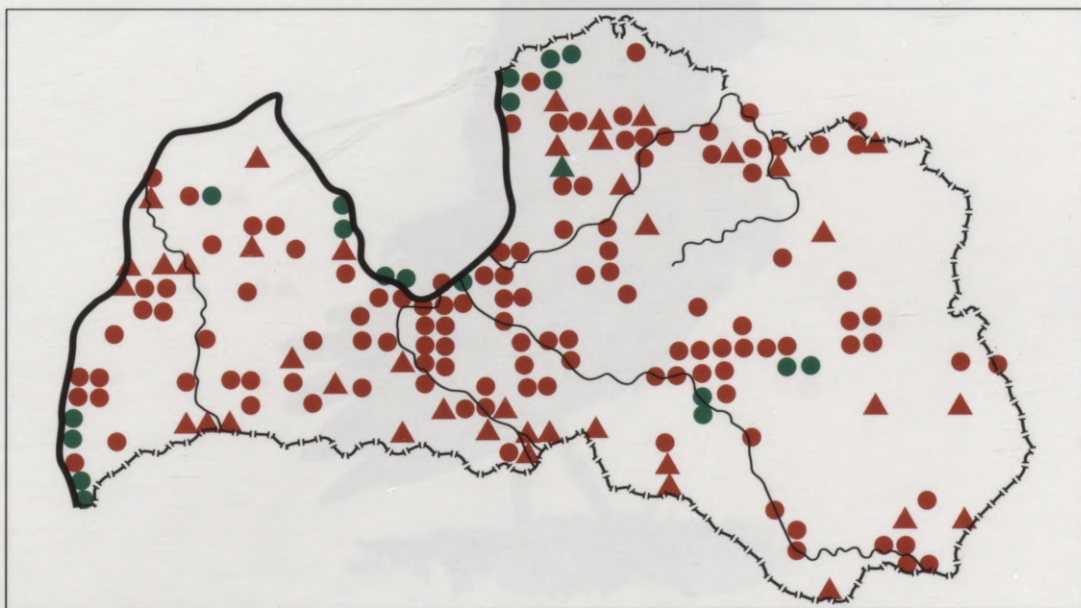
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Pēdējos gadu desmitos atzīmēta ievērojama skaita samazināšanās /1/. Nozīmīgākie skaita samazināšanās cēloņi ir ligzdošanas biotopu zudums un pārveide sakarā ar lauksaimnieciskās ražošanas intensifikāciju, kā arī teritoriju aizaugšana ar krūmiem un niedrēm.

Lidzšīnējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1992. Ligzdo Teiču rezervātā; zooloģiskajos liegumos "Engures ez.", "Liepājas ez.", "Papes ez.", "Kaņiera ez.", "Jūras piekraste no Kuivīžiem līdz Ainažiem"; purvu liegumos "Stiklu purvi", "Kodu-Kapzemes purvs", "Lielpurvs", "Purgaiļu purvs", "Gargrodes purvs"; dzērvenāju liegumos "Ollas purvs ar Piģeles upes ieleju", "Spulģu purvs"; vietējās nozīmes dabas liegumos "Daugavgrīva", "Jānišu-Dainas purvs" u.c.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Kontrolēt atradņu ekoloģisko stāvokli un populācijas skaita pieaugumu. Sugas sekmīgai ligzdošanai izmantojamās plāvās jāuztur mērens mājdzīvnieku blīvums un jāveic vēlna plauja. Ap ligzdām, kas atrastas plaujas gaitā, jāatstāj augāja skupsnas. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Cenas tīrelis", "Lielupes grīva".

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. LOB arhīvs (1990 - 1996); 5. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A comparatively rare and diminishing species. Included in the Red Data Books of Lithuania and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs quite rarely throughout the whole territory /1 - 4/.

Habitat. Moist meadows nearby lakes, ponds, rivers and on the seaside, mires. Frequently occurs also in suburban areas (e.g., airports) and near settlements.

Number, population. About 500 - 1000 pairs breed; the number decreases temperately /5/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. During the last decades the number has declined remarkably /1/. Transformation or even loss of nesting sites caused by intensification of agriculture as well as overgrowth with shrubs and reeds are the main factors leading to the decline in number.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1992. Breeds in the Teiči Reserve, in the zoological sanctuaries "Engures ezers", "Liepājas ezers", "Papes ezers", "Kaņiera ezers", "Jūras piekraste no Kuivīziem līdz Ainažiem", in the mire sanctuaries "Stiklu purvi", "Kodu-Kapzemes purvs", "Lielpurvs", "Purgaiļu purvs", "Gargrodes purvs", in the cranberry sanctuaries "Oļlas purvs ar Piģeles upes ieleju", "Spulģu purvs" and in the sanctuaries of local importance "Daugavgrīva", "Jānišu-Dainas purvs" and in others.

Suggestions for study and protection. To control the ecological state of localities as well as the increase in population number. In order to provide successful breeding of this species a reasonable density of cattle grazing in meadows should be maintained. Late start of mowing season is also advisable. Clumps of vegetation should be maintained around those nests found during mowing. Nature areas suggested for protection: "Cenas tīrelis", "Lielupes grīva".



Gugatnis *Philomachus pugnax* (Linnaeus, 1758)

Scolopacidae - Sloku dzimta

Status. Ļoti reta, sarūkoša suga. Ierakstīta Lietuvas, Polijas, Zviedrijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Ļoti reti un nevienmērīgi: Liepājas ez., Engures ez., Kaņiera ez., Dūņezera apkārtnē (Limbažu raj.), Daugavgrīvā, Vecdaugavā, Lielupes plāvās pie Jelgavas, Soku-Kapzemes purvā, Teiču purvā u.c. /1 - 3/.

Biotops. Mitras plāvas upju, ezeru u.c. ūdenstilpju krastos, purvi.

Bioloģija. Ligzdotāja, ceļotāja un caurceļotāja suga. Barībā bezmugurkaulnieki - ūdenskukaiņi, dažādi tārpī (pārsvarā sliekas), gliemji, arī augu sēklas. Ziemeļgalvenokārt Dienvidāfrikā un Centrālāfrikā, daļēji arī Dienvidēiropā un Rietumeiropā - Ziemeļjūras un Atlantijas okeāna piekrastē, Britu salās un Vidusjūras zemēs.

Skaitis, populācija. Ligzdo 50 - 200 pāri, ievērojama skaita samazināšanās /4/.

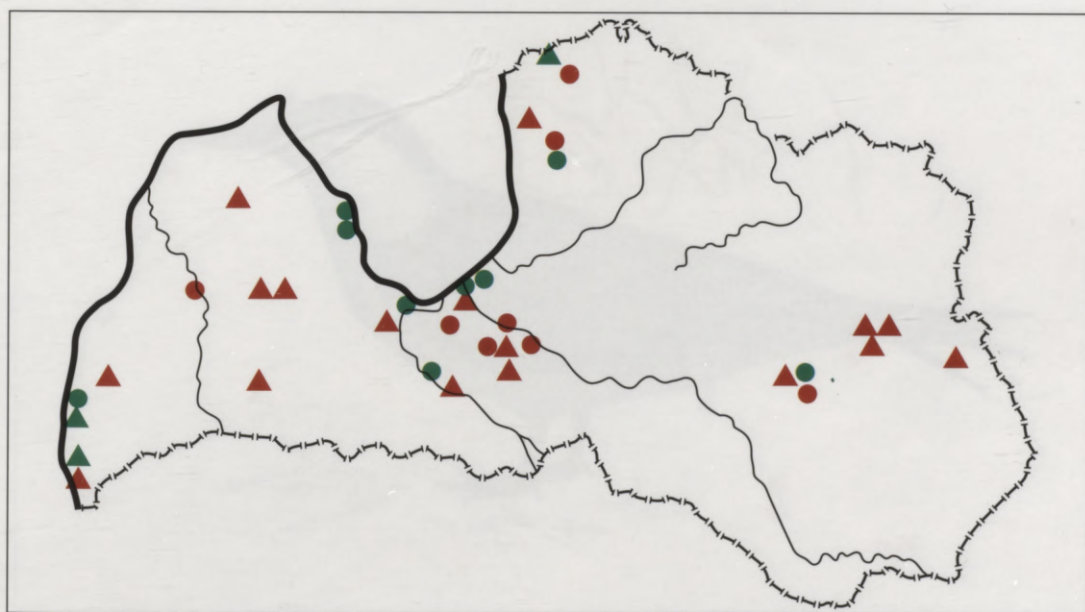
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Salīdzinot ar 20. gs. pirmo pusi /5/, ligzdošanas areāls ir sašaurinājies un skaits ievērojami samazinājies /1/, kam par cēloni ir dzīvesvietu zudums un pārveide sakarā ar saimniecisko darbību un rekreācijas pasākumiem.

Līdzšīnējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1992. Sastopams vai ligzdo Teiču rezervātā (Teiču purvs, Vaboles purvs); zooloģiskajos liegumos "Liepājas ez.", "Papes ez.", "Kaņiera ez.", "Dūņezers"; kompleksajā dabas liegumā "Vecdaugava"; purvu liegumā "Kodu-Kapzemes purvs"; vietējās nozīmes dabas liegumos "Daugavgrīva", "Lielupes palieņu plāvas".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Kontrolēt atradņu ekoloģisko stāvokli un populācijas skaita dinamiku. Saglabāt mitrzesmes un novērst traucējumus ligzdošanas vietās. Ligzdošanas vietās veidot liegumus.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 5. Transehe, 1965.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A very rare and diminishing species. Included in the Red Data Books of Lithuania, Poland, Sweden and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs very rarely and irregularly: in the lakes Liepājas ezers, Engures ezers, Kaņiera ezers, in the vicinity of lake Dūņezers (Limbaži district), in Daugavgrīva, Vecdaugava, within the meadows of river Lielupe near Jelgava, in the mires Soku-Kapzemes purvs, Teiču purvs and at other sites /1 - 3/.

Habitat. Moist meadows on the banks of rivers, lakes and other waterbodies; mires.

Number, population. About 50 - 200 pairs breed; the number decreases remarkably /4/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. In comparison with the first half of the 20th century /5/, both its breeding range and the number have declined significantly /1/ mainly as a result of transformation and loss of habitat caused by economic and recreational activities.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1992. This species occurs or breeds in the Teiči Reserve (on the mires Teiču purvs, Vaboles purvs), in the zoological sanctuaries "Liepājas ezers", "Papes ezers", "Kaņiera ezers", "Dūņezers", in the complex nature sanctuary "Vecdaugava", in the mire sanctuary "Kodu-Kapzemes purvs" and in the nature sanctuaries of local importance "Daugavgrīva" and "Lielupes palienų plavas".

Suggestions for study and protection. To control the ecological state of localities and the dynamics of population number; to preserve wetlands; to eliminate disturbances and to create sanctuaries within its nesting sites.



Mazais zīriņš *Sterna albifrons* Pallas, 1764
syn. *Sternula albifrons* (Pall.)

Laridae - Kaiju dzimta

Statuss. Reta, sarūkoša suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Igaunijas, Lietuvas, Polijas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Visai reti, galvenokārt jūras piekrastē un gar Daugavu /1 - 3/.

Biotops. Smilšainas un oļainas piekrastes vai sēres jūrmalā (īpaši upju grīvu rajonos), iekšzemē pie upēm un ezeriem. Dažkārt arī citas vietas - grants karjeri, zivju dīki, būvlaukumi, uzskalotas sēres vai uzbērumi.

Bioloģija. Ligzdotāja, celotāja un caurcelotāja suga. Ligzda uz zemes smiltīs vai oļos. Parasti ligzdo nelielās kolonijās, 67% gadījumu kopā ar upes zīriņu (*Sterna hirundo*) un jūras zīriņu (*Sterna paradisea*) /4/. Gadā 1 perējums. Dējumā 2 - 3 olas. Barībā sikas zivis, dažkārt gliemji, vēži un kukaiņi. Barību iegūst strauji pikējot ūdenī. Ziemo Ziemeļāfrikas austrumu un rietumu piekrastē, Madagaskārā, Dienvidarābijā un Sarkanās jūras piekrastē.

Skaitis, populācija. Ligzdo 250 - 300 pāri /5/.

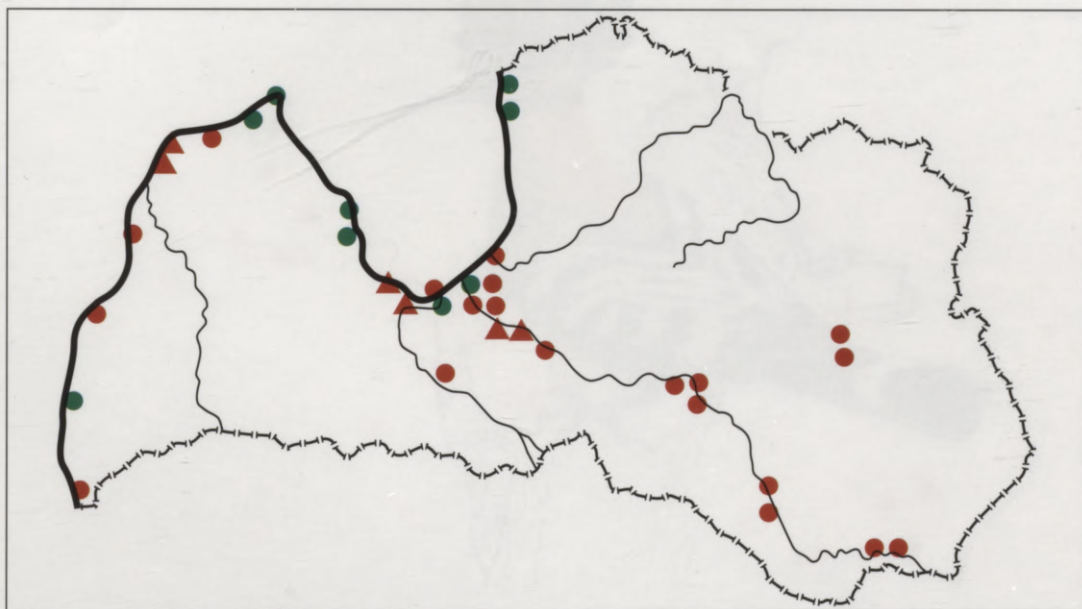
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Skaitis neliels, taču samērā stabils /6, 7/. Draudus rada dzīvesvietu zudums cilvēka saimnieciskās darbības dēļ, kā arī traucējumi ligzdošanas periodā.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo Slīteres rezervātā; zooloģiskajos liegumos "Liepājas ez.", "Engures ez.", "Babītes ez.", "Jūras piekraste no Kuivīziem līdz Ainažiem", "Mērsraga jūrmala"; kompleksajā dabas liegumā "Vecdaugava"; vietējās nozīmes dabas liegumā "Daugavgrīva".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Ligzdošanas vietās jānovērš saimnieciskā darbība (norakšana un taml.). Traucējumu novēršanai var būt nepieciešama attiecīgās teritorijas iezogošana. Pret dažu dzīvnieku (suņu, vārnveidīgo putnu u.c.) postījumiem efektīva var būt mazulu slēptuvju ierīkošana, vienkāršākajā gadījumā - uz paliktņiem (akmeņiem, sprunguļiem) balstīts saplāksnis, dēlis vai šīfera plātne. Nozīmīgākajās atradnēs veidojami liegumi. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Užava", "Ovišu jūrmala", "Lielupes grīva", "Daugavas ieleja", "Mašēnu ez.", "Selgas dolomīta karjers", "Jēkabpils dolomīta karjers", "Gomelis".

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1986 - 1989); 4. Viksne, Janaus, 1989; 5. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 6. Bērziņš, 1946; 7. Виксне, 1978.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A rare and diminishing species. Included in the Red Data Books of Belarus, Estonia, Lithuania, Poland, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs rather rarely, mainly along the seashore and nearby river Daugava /1 - 3/.

Habitat. Sandy or pebbly shorelines, sands nearby the seaside (especially near estuaries), near inland lakes and rivers. Sometimes also at other sites - gravel pits, fish ponds, building sites, dams or drifted sands.

Number, population. About 250 - 300 pairs breed /5/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. The number is small but quite stable /6, 7/. Both disturbances during its breeding season and economic activities leading to the loss of habitats, pose a threat to this species.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the Slitere Reserve, in the zoological sanctuaries "Liepājas ezers", "Engures ezers", "Babītes ezers", "Jūras piekraste no Kuivižiem līdz Aināžiem", "Mērsraga jūrmala", in the complex nature sanctuary "Vecdaugava" and in the nature sanctuary of local importance "Daugavgrīva".

Suggestions for study and protection. Economic activities (e.g., land levelling) should be prohibited within its nesting sites. Probably, in order to limit the impact of disturbances, these areas should be fenced. Any shelter, for example, a piece of veneer, board or slate based on stones or sticks, may protect nestlings from predators (e.g., dogs, birds of the family Corvidae and others). Sanctuaries should be created within most significant localities. Nature areas suggested for protection: "Užava", "Ovišu jūrmala", "Lielupes grīva", "Daugavas ieleja", "Mašēnu ezers", "Selgas dolomīta karjers", "Jēkabpils dolomīta karjers", "Gomelis".



Pupuķis, badadzeguze *Upupa epops* Linnaeus, 1758

Upupidae - Pupuķu dzimta

Status. Visai reta, sarūkoša suga. Ierakstīta Igaunijas, Lietuvas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Reti un nevienmērīgi visā teritorijā /1, 2/.

Biotops. Atklātas un sausas vietas ar atsevišķiem veciem kokiem - mežmalas, izcirtumi, ganības, upju un ezeru piekrastes, nereti arī parki, dārzi un apstādījumi apdzīvotu vietu tuvumā.

Bioloģija. Ligzdotāja un ceļotāja suga. Ligzda koku dobumos, pamestu un nomalu celtnu spraugās, pažobelēs, malkas grēdās, akmeņu kaudzēs u.taml. vietās, arī putnu būros. Gadā 1, dažkārt 2 perējumi. Dējumā 5 - 6 (4 - 9) olas. Barībā lieli kukaiņi (t.sk. vaboles), sliekas, nelielas ķirzakas u.c. dzīvnieki. Ziemo Ziemeļāfrikā un Centrālāfrikā uz dienvidiem no Sahāras, daļēji arī Dienvidrietumeiropā - Portugālē un Spānijā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 100 - 300 pāri, mērena skaita samazināšanās /3/.

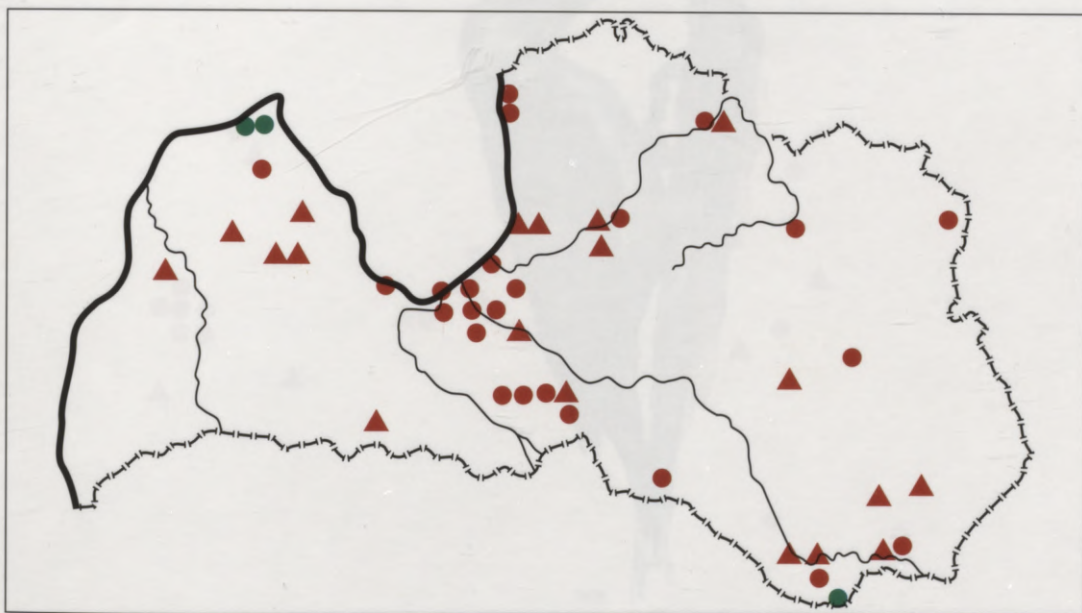
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. 20. gs. atzīmētas skaita svārstības - gan pieaugums un areāla paplašināšanās (galvenokārt ziemeļu virzienā), gan arī skaita samazināšanās /4 - 6/. Skaita samazināšanos, domājams, sekmēja iepriekšējo 50 gadu laikā notikušās krasās izmaiņas lauku ainavā un lauksaimnieciskās ražošanas veidā, kas izpaudās kā lauku masivizācija, mehanizācija, plaša ķimikāliju pielietošana, viensētu (un ar tām saistīto ainavas elementu) izzušana. Šīs norises nelabvēlīgi ietekmēja barošanās un ligzdošanas apstākļus.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo Slīteres rezervātā, Ziemeļvidzemes reģionālās dabas aizsardzības kompleksā, kompleksajā dabas liegumā "Rīca ez. apkārtnē un Silenes mežs" un iespējams arī citos dabas liegumos.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju un populācijas skaita dinamiku. Viensētu atjaunošanas gaitā jāveido sugai labvēlīga vide - ganību, pļavu, noru, nelielu lauku un robežjoslu mozaika, saudzējot vecu koku grupas un saglabājot dobumainos kokus. Izliekami arī būri. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Andrupenes meži", "Papes ezers un Nidas purvs" u.c.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 2. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1986 - 1989); 3. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 4. - 6. Вилкс, 1953, 1961, 1968.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A comparatively rare and diminishing species. Included in the Red Data Books of Estonia, Lithuania, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs rarely and irregularly throughout the whole territory /1, 2/.

Habitat. Open and sandy sites having a few old trees, for example, forest edges, clearings, pastures, shorelines of lakes and rivers, frequently in parks and gardens near settlements.

Number, population. About 100 - 300 pairs breed; the number decreases temperately /3/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. During the 20th century an increase in number and range expansion (mainly toward the north), but also the number decline have been observed /4 - 6/. Changes in agriculture and landscape (e.g., field expansion, mechanisation, wide use of chemicals, loss of individual farms and their surrounding landscapes) during the past 50 years, have probably promoted the decline. All these factors have affected negatively feeding and nesting circumstances.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the Slitere Reserve, in the Ziemeļvidzeme Regional Nature Protection Complex, in the complex nature sanctuary "Rīča ezers apkārtnē un Silenes mežs" and, probably, also in several other sanctuaries.

Suggestions for study and protection. To study the biology of this species and the dynamics of population number. Together with reestablishment of individual farms, favourable environment to this species should be created including formation of mosaic-like structures composed by pastures, meadows, glades, small fields and bordering zones. Maintenance of hollow trees and clumps of old trees is advisable. Also nest boxes should be arranged. Nature areas suggested for protection: "Andrupenes meži", "Papes ezers un Nidas purvs" and others.



Zaļā dzilna *Picus viridis* Linnaeus, 1758

Picidae - Dzeņu dzimta

Statuss. Visai reta, sarūkoša suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Igaunijas, Lietuvas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Reti visā teritorijā /1 - 3/. Regulāri novērota tikai nelielā teritorijā uz dienvidaustrumiem no Rīgas liča.

Biotops. Dažādu tipu meži un parki.

Bioloģija. Ligzdotāja un ziemotāja suga. Ligzda pašizkaltos dobumos. Gadā 1 perējums. Dējumā 5 - 8 olas. Barībā skudras, reizēm arī citi kukaiņi, augli, ļoti reti augu sēklas. Barojas uz zemes atklātās vietās.

Skaitis, populācija. Ligzdo 200 - 600 pāri, ziemo 600 - 1500 īpatņi /4/.

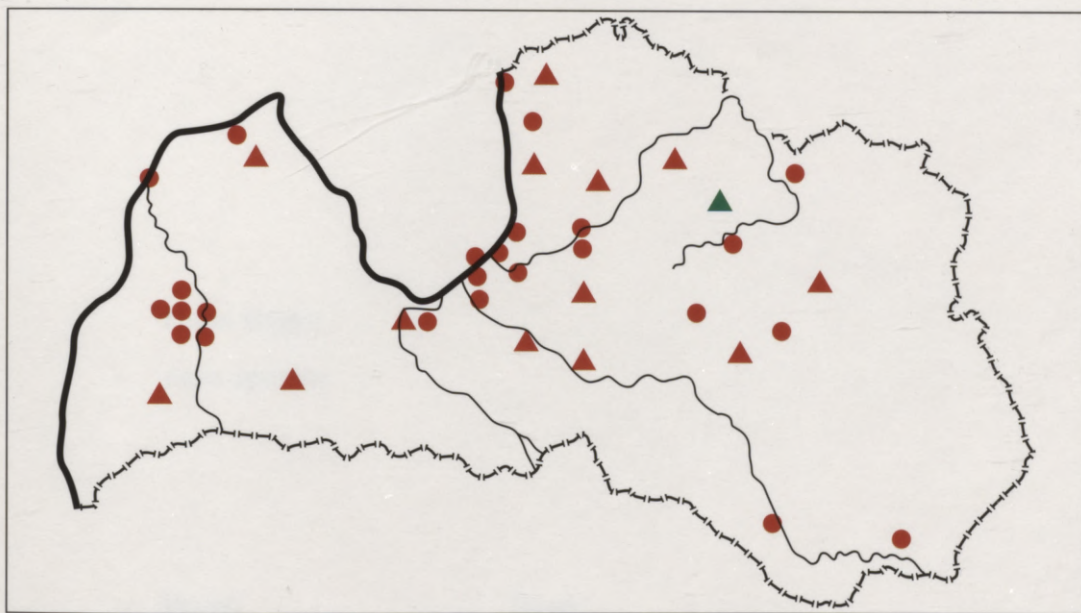
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Skaitis pēdējās desmitgadēs samazinājies nezināmu iemeslu dēļ. Par areāla izmaiņām drošu ziņu nav. Sugu apdraudošie faktori nav zināmi.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1992. Ligzdo vietējās nozīmes dabas liegumā "Mezole" un, iespējams, arī citos dabas liegumos.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas ligzdošanas bioloģiju un barošanos. Precizēt ziņas par skaitu un izplatību. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Kalnciema dumbņi", "Lielais Mārku purvs".

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds, u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994.

Sastādīja (Compiled by) Madars Bergmanis.



Status. A comparatively rare and diminishing species. Included in the Red Data Books of Belarus, Estonia, Lithuania and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Rare throughout the whole territory /1 - 3/. It has been observed regularly only within a small area south-east of the Gulf of Riga.

Habitat. Different types of forests, parks.

Number, population. About 200 - 600 pairs breed; approximately 600 - 1500 individuals overwinter /4/.

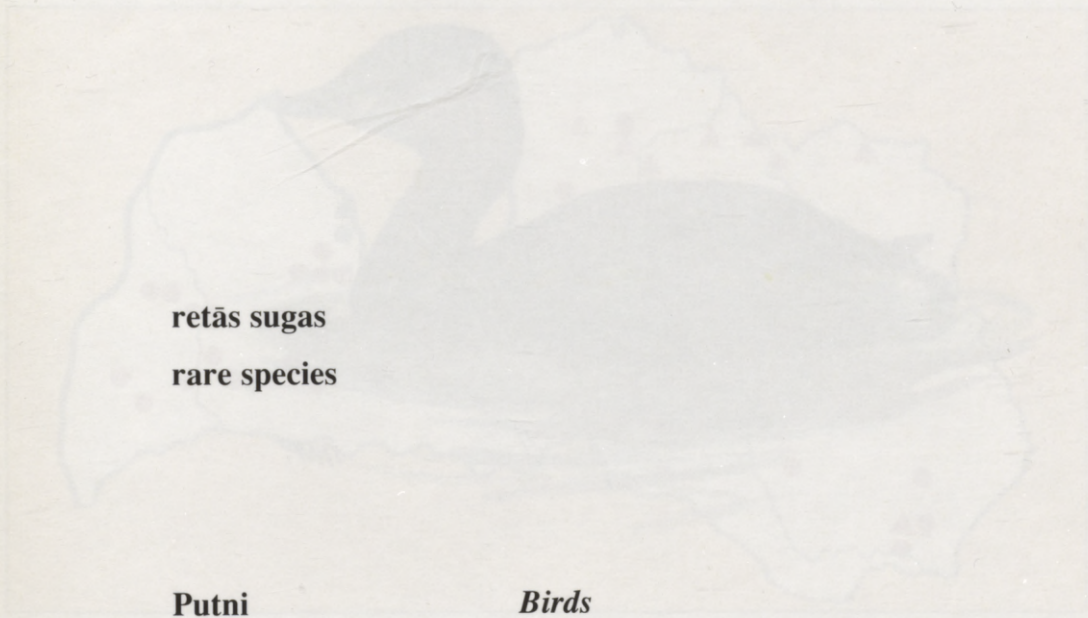
Changes in number and range; reasons and potential threat. During the last decades the number has declined. Reasons for the decline in number as well as threatening factors are not known. There are no precise data on the changes in range.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1992. Breeds in the nature sanctuary of local importance "Mežole" and, probably, also in several other sanctuaries.

Suggestions for study and protection. To study breeding and feeding habits of this species; to specify data on its number and distribution. Nature areas suggested for protection: "Kalnciema dumbrāji", "Lielais Mārku purvs".



CATEGORY 3. KATEGORIJA



Putni

Birds



Mazais dūkuris *Tachybaptus ruficollis* (Pallas, 1764)
 syn. *Podiceps ruficollis* Pall., *Colymbus ruficollis* Pall.

Podicipedidae - Dūkuru dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Igaunijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Reti visā teritorijā /1 - 4/.

Biotops. Dažādas aizaugušas (arī nelielas un seklas) ūdenstilpes - ezeri, dīki, purvu ezeriņi, upju līči, attekas, kūdras karjeri.

Bioloģija. Ligzdotāja, ceļotāja un caurceļotāja suga. Ligzda uz ūdens (peldoša). Gadā 2, reizēm 3 perējumi. Dējumā 4 - 6 (2 - 7 vai pat 10) olas. Barībā ūdenskukaiņi, to kāpuri un sikas zivis. Ziemo Baltijas jūras rietumu piekrastē, Rietumeiropas Atlantijas okeāna un Vidusjūras piekrastē, Ziemeļāfrikā, Mazāzijā un Persijas līcī.

Skaitis, populācija. Ligzdo 300 - 800 pāri, skaits samērā stabils. Latvijā ziemo 0 - 20 īpatņi /5/.

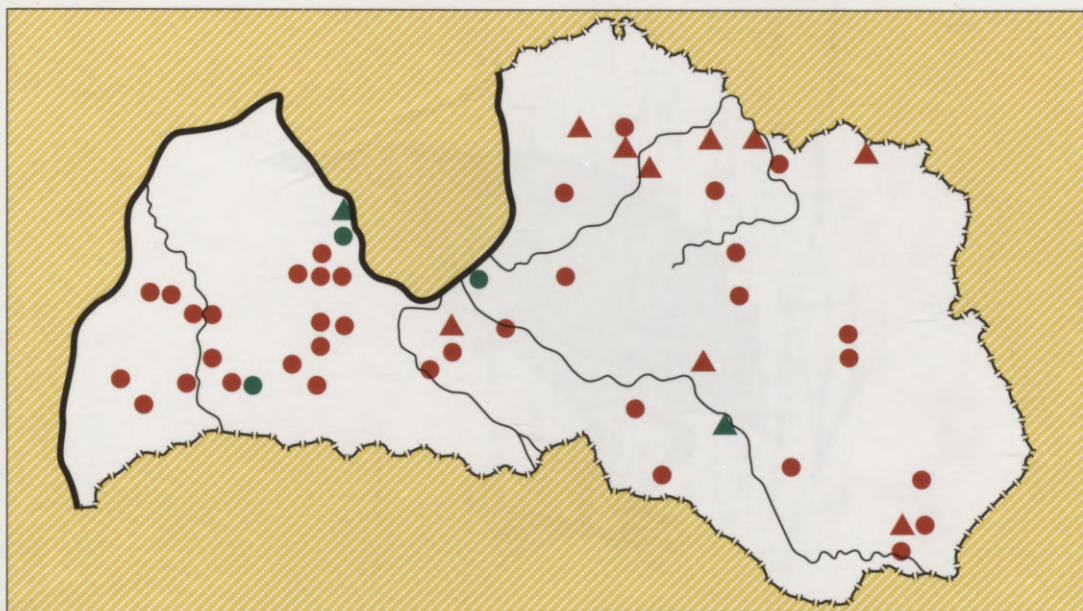
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Ziņu par skaita dinamiku trūkst. Dzīvesvietu zudumu izraisa nelielu dīķu un ūdenstilpju nosusināšana.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1992. Ligzdo zooloģiskajā liegumā "Engures ez."; kompleksajā dabas liegumā "Vecdaugava"; purvu liegumā "Kraukļu purvs"; vietējās nozīmes dabas liegumā "Sātiņi".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju un populācijas skaita dinamiku. Kontrolēt atradņu stāvokli. Novērst nelielo, seklo ūdenstilpju likvidēšanu, nepielaujot to nosusināšanu vai aizbēršanu. Aizsardzībai ieteicamas dabas teritorijas: "Remtes ez.", "Cenas tīrelis", "Lūkumītis", "Sivers un Drīdžis", "Nagļu zivju dīķi".

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. LOB arhīvs (1990 - 1996); 5. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Estonia and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Rare throughout the whole territory /1 - 4/.

Habitat. Various terrestrialized waterbodies, including small and shallow ones - lakes, ponds, small lakes with in mires, coves of rivers, river branches, peat pits.

Number, population. About 300 - 800; the number is comparatively constant; 0 - 20 individuals overwinter in Latvia /5/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. There are no data on the dynamics of population number. Draining of waterbodies and small ponds results in loss of habitats.

Existing protection. LMPL 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1992. Breeds in the zoological sanctuary "Engures ezers", in the complex nature sanctuary "Vecdaugava", in the mire sanctuary "Kraukļu purvs", in the nature sanctuary of local importance "Sātini".

Suggestions for study and protection. To study the biology of this species and the dynamics of population number; to control the state of localities; not to allow draining and filling-up of small and shallow waterbodies. Nature areas suggested for protection: "Remtes ezers", "Cenas tīrelis", "Lūkumītis", "Sivers un Drīdzis", "Nagļu zivju dīki".



Lielais dumpis *Botaurus stellaris* (Linnaeus, 1758)

Ardeidae - Gārņu dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Igaunijas, Lietuvas, Polijas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Vācijas, Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Samērā reti, visā teritorijā /1 - 4/.

Biotops. Plašas virsūdens augāja (parasti niedru) audzes ezeru u.c. ūdenstilpju piekrastēs, dažkārt vecupes, bebru dīki, kūdras karjeri.

Bioloģija. Ligzdotāja un caurcelotāja suga. Ligzda niedrājos, lielākoties seklā ūdenī vai sliksnā. Gadā viens perējums. Dējumā 4 - 6 (3 - 7) olas. Tēviņš poligāms. Barībā zivis, vardes, nereti citi mugurkaulnieki (sīki putni, nelieli ziditāji, reizēm pat ugunskrupji un varžu krupji) kā arī kukaiņi u.c. bezmugurkaulnieki. Ziemo Dienvideiropā, Dienvidrietumeiropā, Ziemeļāfrikā, Centrālāfrikā (arī uz dienvidiem no ekvatora) un Turcijā. Siltās ziemās atsevišķi putni ziemo Latvijā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 200 - 300 pāri, skaits diezgan stabils. Latvijā ziemo 0 - 20 īpatņi /5/.

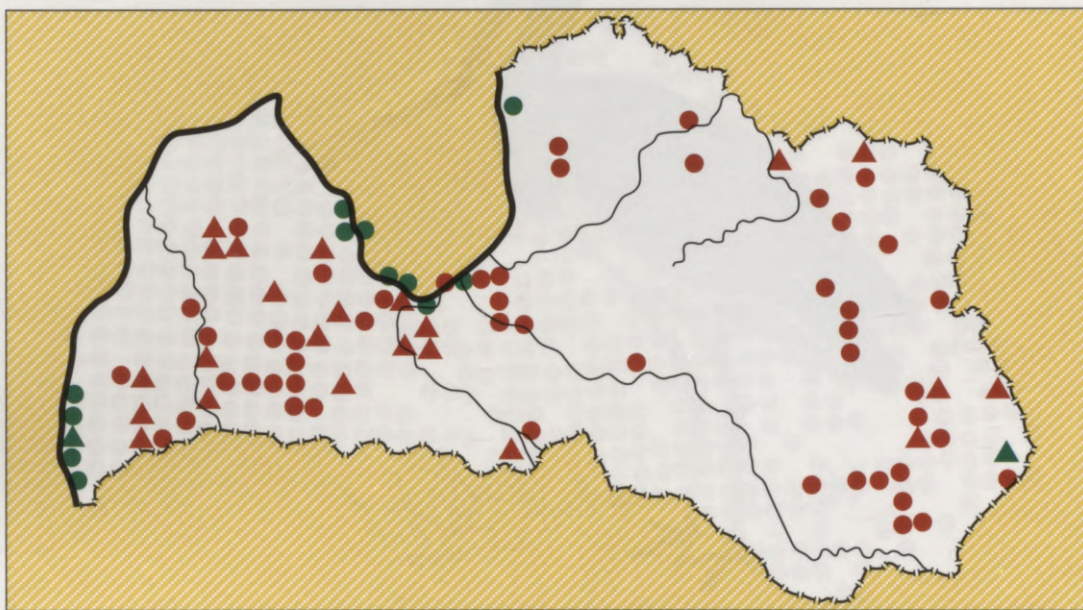
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. 20 gs. pirmajā pusē samērā bieži sastopams ligzdotājs /6 - 8/. Vēlāk atzīmēta skaita samazināšanās /1, 9/. Apdraud purvu, aizaugošu ezeru u.c. ūdenstilpju nosusināšana un pārmitro zemju pārveidošana, vajāšana un neatlauta medišana.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo zooloģiskajos liegumos "Papes ez.", "Liepājas ez.", "Engures ez.", "Kaniņa ez.", "Babītes ez.", "Dūņezers"; kompleksajos dabas liegumos "Istras ez. ar apkārtni", "Zebrus un Svētes ezeri ar apkārtni"; botāniskajā liegumā "Randu plavas"; vietējās nozīmes dabas liegumos "Daugavgrīva" un "Sātiņi".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju. Kontrolēt populācijas skaita dinamiku. Izskaut vajāšanu. Nepieciešamības gadījumos veidot liegumus. Aizsardzībai ieteicamas dabas teritorijas: "Skrundas zivju dīki", "Naglu zivju dīki", "Sedas dīki", "Lielupes grīva", "Durbes ez.", "Remtes ez.", "Zebrus ez.", "Svētes ez.", "Lūkumītis", "Rāzna", "Cirmas ez.", "Rušons". Šajās vietās saglabājami niedrāji, nav pieļaujamas hidroloģiskā režīma izmaiņas.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. LOB arhīvs (1990 - 1996); 5. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 6. Grosse, Transehe, 1929; 7. Тауриныйш, Вилкс, 1949; 8. Transehe, 1965; 9. Kalniņš, 1970.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Estonia, Lithuania, Poland, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs rather rarely throughout the whole territory /1 - 4/.

Habitat. Wide belts of helophyte (mainly reed) vegetation along lakes and other water bodies, sometimes old river-beds, beaver ponds, peat pits.

Number, population. About 200 - 300 pairs breed; the number is relatively stable; 0 - 20 individuals overwinter in Latvia /5/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. During the first half of the 20th century it was a rather frequent nester /6 - 8/. Later its number declined /1, 9/. Draining of mires, terrestrialized lakes and other waterbodies as well as transformation of wetlands, persecution and unpermitted hunting are the main threatening factors.

Existing protection. LMPL 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the zoological sanctuaries: "Papes ezers", "Liepājas ezers", "Engures ezers", "Kaņiera ezers", "Babītes ezers", "Dūnezers", in the complex nature sanctuaries "Istras ezers ar apkārtni", "Zebrus un Svētes ezeri ar apkārtējo ainavu", in the botanical sanctuary "Randu pļavas", in the sanctuaries of local importance "Daugavgrīva" and "Sātiņi".

Suggestions for study and protection. To study the biology of this species; to control the dynamics of population number; to eliminate persecution; to create sanctuaries if necessary. Nature areas suggested for protection: "Skrundas zivju dīki", "Nagļu zivju dīki", "Sedas dīki", "Lielupes grīva", "Durbes ezers", "Remtes ezers", "Zebrus ezers", "Svētes ezers", "Lūkumītis", "Rāzna", "Cirmas ezers", "Rušons". Here in these areas reed swamps should be maintained. Here also changes in hydrological regime are inadmissible.



Melnais stārķis, gandr*Ciconia nigra* (Linnaeus, 1758)

Ciconiidae - Stārķu dzimta

Statuss. No aizsardzības atkarīga (jūtīga) suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Igaunijas, Lietuvas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Krievijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Visā teritorijā, retāk apvidos ar mazu mežainību un augstu apdzīvotības blīvumu.

Biotops. Veci (vairāk kā 150 gadus) vai jaukta vecuma, dažāda tipa meži, kuros ir pietiekamā daudzumā barošanās vietas - strauti, upītes, grāvji, zivju dīki.

Bioloģija. Gājputns. Individuāli ligzdojoša suga. Ligzda kokos. Gadā 1 perējums. Dējumā 3 - 5 olas. Ligzdu var lietot vairāk kā 45 gadus /1/. Barībā zivis, abinieki, kukaiņi, sīki zīdītāji. Nokrišņiem bagātos gados ievērojami barības daļu sastāda abinieki. Barojas pārsvarā ūdenī, gan taktīli, gan izmantojot redzi (atkarībā no ūdens dziudrības). Ziemo Austrumāfrikā un Izraēlā.

Skaitis, populācija. 1996. gadā 750 - 900 klātesoši pāri, no kuriem ligzdo līdz 2/3. Uzturas arī neligzdotāji (mazāk par 100 īpatņiem) /2/.

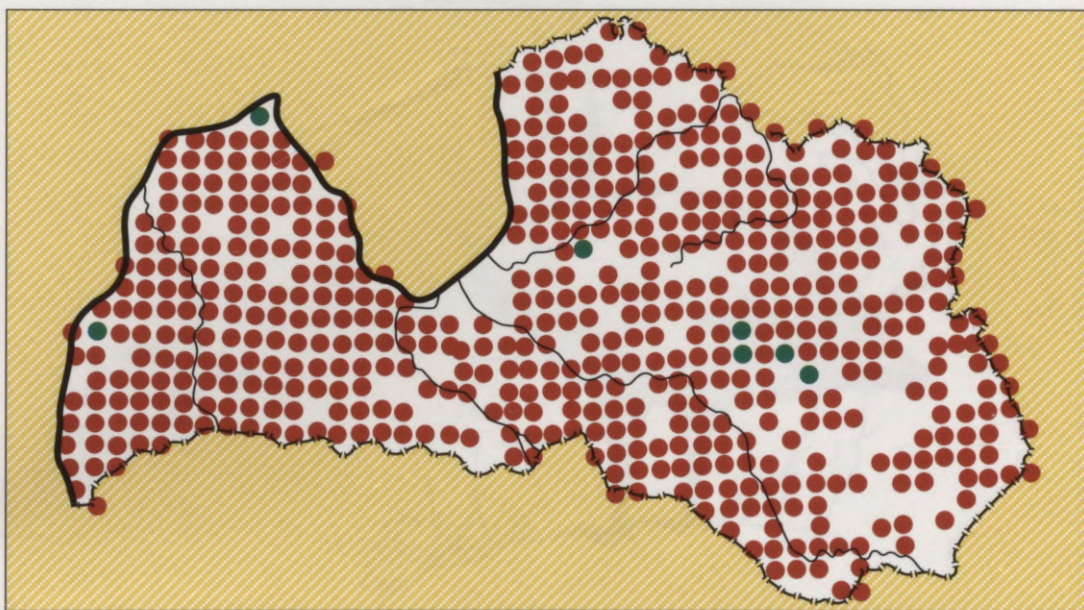
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. 20. gs. 40. gados ligzdoja 300 - 500 pāri /3/, pēc tam skaits it kā samazinājies - 70. gados 150 - 200 pāri /4/. 80. gadu otrajā pusē ligzdojošo pāru skaits pieaudzis līdz 1200 - 1300 pāriem, bet 90. gadu sākumā skaits atkal samazinājās, jo daudzi ligzdošanas iecirkņi tika izcirsti /2/. Apdraud mežu izcirstāna, vecu koku trūkums, zivju dīku likvidēšana, traucējumi. Potenciāli apdraud arī atklāto meliorācijas sistēmu aizaugšana, ūdens eitrofikācija, zivju un abinieku skaita samazināšanās

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ap ligzdām veidoti mikroliegumi /5/, līdz 1990. gadam nodrošinot apmēram trešdaļas Latvijā ligzdojošo pāru aizsardzību /6/. Ligzdo Grīņu, Slīteres, Krustkalnu un Teiču rezervātā, Gaujas nacionālajā parkā (Sudas purvs).

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Veidot vismaz 20 ha lielus liegumus visām optimālajām ligzdošanas vietām. Turpināt ligzdu meklēšanu un nodrošināt to aizsardzību. Kontrolēt populācijas stāvokli un ligzdošanas sekmes, ik gadus apsekojot vismaz 50 ligzdas.

Informācijas avoti (Information sources). 1.- 2. Strazds, 1995, 1996; 3. Transehe, 1965; 4. БИЛТВИЛКС, 1972; 5. Lipsbergs, 1983; 6. Strazds, 1993.

Sastādīja (Compiled by) Māris Strazds.



Status. Survival of this species depends on protecting measures. Included in the Red Data Books of Belarus, Estonia, Lithuania, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Germany, Russia and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs throughout the whole territory, but less frequently in sparse woodlands and densely populated areas.

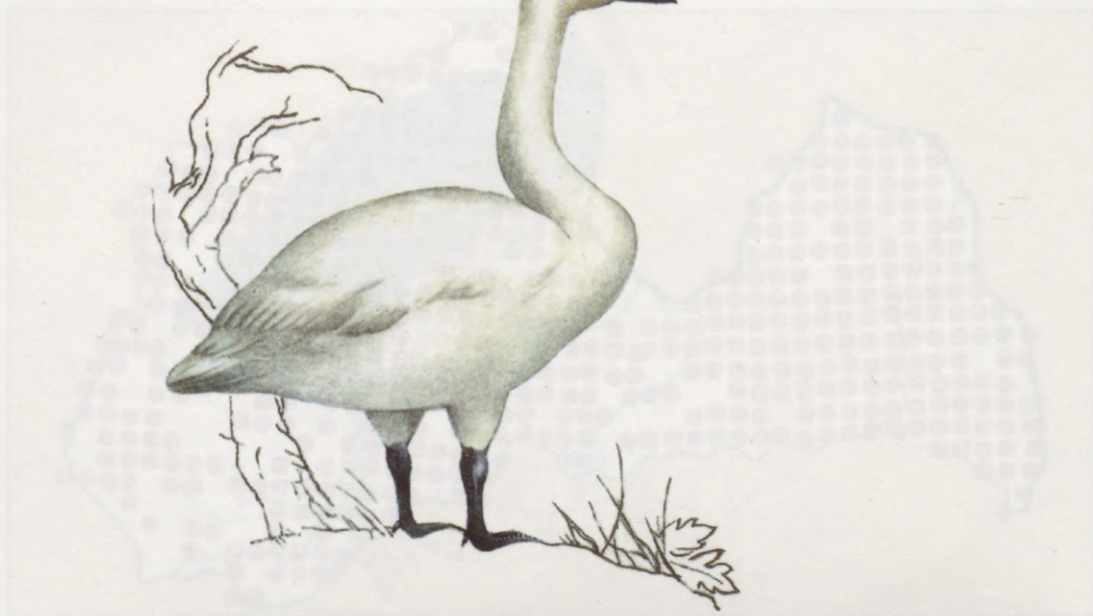
Habitat. Forests of various types, but mainly in over 150 years old ones, having sufficiently enough sites for feeding, for example, brooks, small rivers, ditches and fish ponds.

Number, population. In 1996 two thirds of 750 - 900 registered pairs bred. Also non-breeding birds (less than 100 individuals) had occurred /2/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. About 300 - 500 pairs bred in the 1940s /3/, later the number had probably declined as there were 150 - 200 pairs registered in the 1970s /4/. During the second half of the 1980s the number of breeding pairs increased up to 1200 - 1300, but at the beginning of the 1990s it declined again because of clear-cuttings within many of its breeding sites /2/. This species is threatened by removal of forests, absence of old trees, elimination of fish ponds and by disturbances. Overgrowth of open draining systems, eutrophication processes and decreasing number of fish and amphibians are potential threatening factors.

Existing protection. LMPL 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Microsanctuaries were created around nests /5/, providing protection for about one third of the total number of birds breeding in Latvia until 1990 /6/. Breeds in the Grīņi Reserve, Slitere Reserve, Krustkalni Reserve and Teiči Reserve, in the Gauja National Park (on mire Sudas purvs).

Suggestions for study and protection. To create at least 20 ha wide sanctuaries at all sites suitable for nesting; to continue searching of nests and to provide their protection; to control the state of population and the breeding success of this species by investigating at least 50 nests annually.



Ziemeļu gulbis *Cygnus cygnus* (Linnaeus, 1758) syn. *Olor cygnus* (L.)

Anatidae - Piļu dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Igaunijas, Zviedrijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Norvēģijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Samērā reti, galvenokārt Rietumlatvijā /1 - 4/. Pirmoreiz ligzdošana konstatēta 1973. gadā /5/. Latvija atrodas sugas areāla dienvidrietumu perifērijā.

Biotops. Pārsvārā zivju dīķi, retāk citas ūdenstilpes, nereti ceļu un apdzīvotu vietu tuvumā. Novērots viens ligzdošanas mēģinājums sūneklī.

Bioloģija. Ligzdotāja, ceļotāja un caurceļotāja suga. Ligzda seklā ūdenī, sliksnā vai uz zemes (saliņā) tuvu ūdenim. Gadā 1 perējums. Dējumā 5 - 6 (4 - 8) olas. Barībā dažādi ūdensaugi (elodejas, glīvenes, ūdenszāles) un zāle; arī spilvu u.c. augu sēklas, dažkārt ozolzīles, plūmes, atkritumi. Ziemo Baltijas jūras (galvenokārt tās rietumdaļas), Ziemeļjūras, Atlantijas okeāna Eiropas daļas un Vidusjūras piekrastes zemēs, kā arī Melnajā un Kaspijas jūrā. Bargās ziemās sasniedz tikai Britu salas.

Skaitis, populācija. Ligzdo 20 - 30 pāri, ievērojams skaita pieaugums. Latvijā ziemo 10 - 100 īpatņi /6/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Ligzdošanas areāls paplašinās un pieaug ligzdojošo pāru skaits /7, 8/. Dažviet, it īpaši mazās ūdenstilpēs, draudus ligzdojošiem putniem rada traucējumi un ūdensputnu medības, kā arī dīķu nolaišana ligzdošanas sezonā.

Līdzšīnējā aizsardzība. LMPL 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Sastopams vai ligzdo zooloģiskajā liegumā "Salas 1 purvs" (reģistrēts viens ligzdošanas mēģinājums) un vietējās nozīmes dabas liegumā "Sātiņi".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju. Kontrolēt populācijas skaita dinamiku. Sugas dzīvesvietu saglabāšanas nolūkā vēlams nesamazināt līdzšīnējo dīķu skaitu. Aizliedzamas ūdensputnu medības nelielajos dīķos, kuros ligzdo ziemeļu gulbis, jo traucējumu dēļ krasi pieaug vēl nelidojošo jauno putnu bojāeja.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. LOB arhivs (1990 - 1996); 5. Baumanis, 1975; 6. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 7. Lipsbergs, 1995; 8. Račinskis, 1995.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Estonia, Sweden and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Norway, Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs rather rarely, mainly in western Latvia /1 - 4/. For the first time its breeding was observed in 1973 /5/. Latvia lies on the south-western periphery of the species range.

Habitat. Mainly in fish-ponds, less frequently in other waterbodies, sometimes near roads and settlements. One breeding attempt has been observed in a bog.

Number, population. About 20 - 30; the number has increased remarkably; 0 - 100 individuals overwinter in Latvia /6/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. The breeding range as well as the number of breeding pairs increase /7, 8/. At several sites, especially in small waterbodies, disturbances, hunting and also water lowering in ponds during its breeding season are the main threatening factors for birds breeding.

Existing protection. LMPL 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. This species occurs or breeds in the zoological sanctuary "Salas 1 purvs", where one breeding attempt has been registered, and in the nature sanctuary of local importance "Sātiņi".

Suggestions for study and protection. To study the biology of this species; to control the dynamics of population number. In order to protect habitat of this species, the present number of ponds should be maintained. Hunting on waterfowl in small ponds where this species breeds should be forbidden, as disturbances cause a sharp increase in the death rate of *Cygnus cygnus* nestlings.



Meža zoss *Anser anser* (Linnaeus, 1758)

Anatidae - Piļu dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Igaunijas, Lietuvas, Zviedrijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Dānijas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Ļoti reti, galvenokārt Rietumlatvijā. 19. gs. un 20. gs. sākumā atsevišķi pāri vēl ligzdojuši vienīgi Kurzemē (Goebel, 1873) un Bullupē /1, 2/. Līdz 20. gs. 50. gadiem ziņu par ligzdošanu nav /3, 4/, taču turpmākajos gados ligzdošana pamazām atsākas piejūras joslas aizaugošajos ezeros - Papes ez., Liepājas ez., Engures ez., Kaņiera ez., kā arī zivju dīķos Irlavā un Kuldīgas raj., iespējams arī citur /5 - 10/.

Biotops. Lielo, seklo piejūras ezeru plašie niedrāji, dažkārt arī zivju dīķi un nomaļi purva ezeriņi vai citas ūdenstilpes ar bagātu virsūdens veģetāciju.

Bioloģija. Ligzdotāja, ceļotāja un caurceļotāja suga. Ligzda niedrājos uz sauszemes (slikšnās) vai seklā ūdenī, balstīta uz augāja sakneņiem. Gadā 1 perējums. Dējumā 5 - 6 (3 - 9) olas. Barībā dažādu plavaugu, ūdensaugu un kultūraugu (ziemāji, āboliņš, kāposti u.c.) daļas - lapas, sēklas, sakneņi. Ziemeļrietumlatvijā un Dienvidrietumlatvijā, galvenokārt Atlantijas okeāna piekrastē no Dānijas līdz Spānijai un Portugālei, arī Vidusjūras un Kaspijas jūras piekrastē, kā arī Ziemeļāfrikā un Austrumtunisijā. Siltās ziemās atsevišķi īpatņi ziemo arī Latvijā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 50 - 80 pāri, ievērojams skaita pieaugums /11, 12/. Latvijā ziemo 0 - 20 īpatņi /11/.

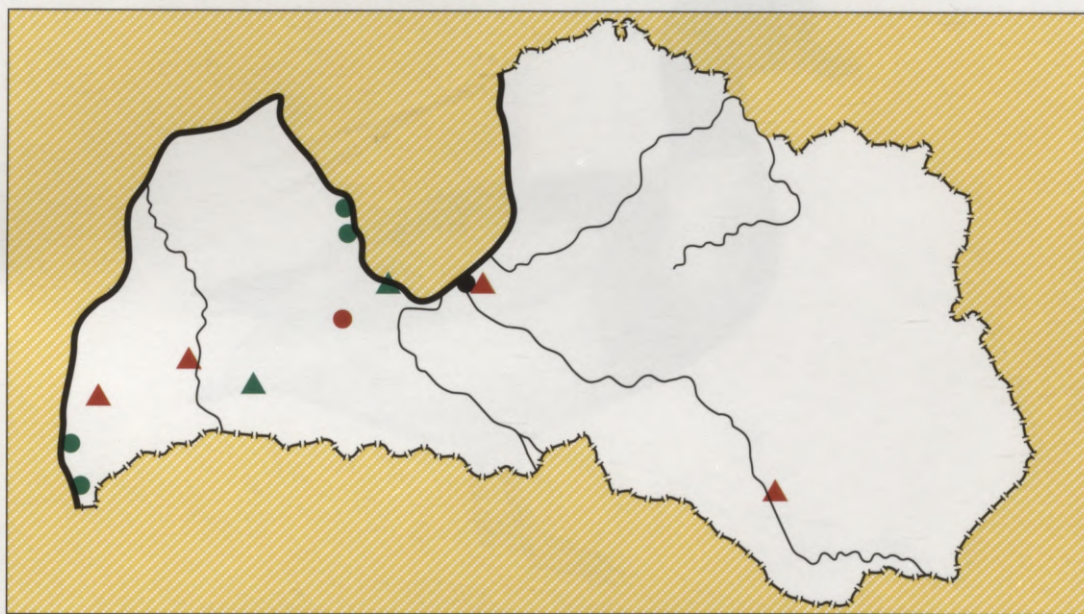
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Pēc ligzdošanas atsākšanās 20. gs. 70. gados, skaits ievērojami pieaudzis /12/. Galvenos draudus rada traucējumi un ūdens līmeņa izmaiņas ligzdošanas laikā.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo zooloģiskajos liegumos "Engures ez.", "Kaņiera ez.", "Liepājas ez.", "Papes ez."

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas izplatību un populācijas skaita dinamiku. Kontrolēt atradņu stāvokli. Kopš ledus izkuššanas līdz jūnijam nepieļaut cilvēku klātbūtni ligzdošanas vietās. Ja atradnes apdraudētas, veidot liegumus. Aizsardzībai ieteicamas dabas teritorijas: "Lielupes grīva", "Krievu-Jersikas purvs".

Informācijas avoti (Information sources). 1. Transehe, 1965; 2. Rāčenis, 1942; 3. Тауриныйш, Вилкс, 1949; 4. Mihelsons, 1960; 5. Viksne, 1967; 6. Виксне, 1983; 7. Mednis, Kacs, 1987; 8. Lipsbergs, 1989; 9. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 10. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 11. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 12. Bauga, Lipsbergs (in press).

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Estonia, Lithuania, Sweden and the Baltic region; in the List of Threatened Species of Denmark.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs very rarely, mainly in western Latvia. In the 19th century and at the beginning of the 20th century individual pairs were still observed breeding only in Kurzeme (Goebel, 1873) and in river Bullupe /1, 2/. Afterwards until the 1950s there were no data on its breeding /3, 4/, but in the following years this bird gradually restarted breeding in terrestrializing lakes near the seacoast, for example in the lakes Papes ezers, Liepājas ezers, Engures ezers, Kaņiera ezers and also in the fish-ponds at Irlava and Kuldīga district /5 - 10/.

Habitat. Reed swamps of large and shallow coastal lakes, frequently also in fish-ponds and separate small lakes within mires or other waterbodies rich in helophyte vegetation.

Number, population. About 50 - 80 pairs breed; the number has increased remarkably /11, 12/; 0 - 20 individuals overwinter in Latvia /11/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Since the 1970s when this species restarted its breeding in Latvia, the number has increased remarkably /12/. Both disturbances and changes in water level during the breeding season are the main threatening factors.

Existing protection. LMPL 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the zoological sanctuaries "Engures ezers", "Kaņiera ezers", "Liepājas ezers" and "Papes ezers".

Suggestions for study and protection. To study the distribution of this species and the dynamics of population number; to control the state of localities; to eliminate presence of people within breeding sites starting from the ice thaw in spring until June; to create sanctuaries if localities of this species are threatened. Nature areas suggested for protection: "Lielupes grīva", "Krievu-Jersikas purvs".



Sāmsalas dižpīle *Tadorna tadorna* (Linnaeus, 1758)

Anatidae - Piļu dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Igaunijas, Lietuvas, Polijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Reti, galvenokārt Rīgas līča piekrastē un tās tuvumā /1 - 3/, dažkārt arī Baltijas jūras piekrastē /4/. Pirmoreiz ligzdošana pierādīta 1973. gadā /5/.

Biotops. Jūras piekraste nozīmīgāko sēkļu un upju grīvu rajonos, kas raksturīgi ar pludmales ainavas daudzveidību - plašām seklūdens lāmām un dabisko aizsegu (akmeni, mozaikveidīgas meldru un niedru audzes u.tml.). Novērota ligzdotāju koncentrēšanās ap jūrmalas ciemiem.

Bioloģija. Ligzdotāja, ceļotāja un caurceļotāja suga. Ligzda zvēru alās, iedobēs zem celmiem, akmens kaudzēs, malkas grēdās, drupās, sienu šķūņos u.tml. vietās. Dažkārt arī atklāti - blīvā augājā vai piemērota lieluma putnu būros un mākslīgi veidotās alās. Gadā 1 perējums. Dējumā 8 - 12 olas. Barībā gliemji, dažādi tārpi un vēžveidīgie, retāk ūdensaugi vai cita augu barība, kukaiņi. Ziemo Rietumeiropā un Dienvidēiropā, galvenokārt Ziemeļjūras dienvidu piekrastē (Dānija), Vidusjūras piekrastē, kā arī Ziemeļāfrikā un Mazāzijā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 15 - 25 pāri. Latvijā ziemo 0 - 20 īpatņi /6/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Paplašinoties areālam, sākotnēji Latvijā ieviesusies no Igaunijas /1/. Skaitis lēnām aug. Galvenos draudus rada traucējumi ligzdošanas periodā un neatļauta medīšana rudeni. Iespējams, lokāli perētāju skaitu limitē piemērotu ligzdošanas vietu trūkums.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo Slīteres rezervātā, zooloģiskajos liegumos "Jūras piekraste Mērsragā" un "Jūras piekraste no Kuivīziem līdz Ainažiem".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju un izplatību. Kontrolēt populācijas skaita dinamiku. Ierīkot mākslīgas ligzdošanas vietas - būrus un alas. Izskaust vajāšanu. Propagandēt sugas aizsardzību jūras piekrastes iedzīvotāju un mednieku vidū.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. LOB arhīvs (1990 - 1996); 5. Lipsbergs, Pēterhofs, Kazubiernis, 1980; 6. Strazds, Priednieks, Vāverīšs, 1994.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Estonia, Lithuania, Poland and the Baltic region; in the List of Threatened Species of Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs rarely, mainly nearby the coast of the Gulf of Riga /1 - 3/, frequently also along the shore of the Baltic Sea /4/. For the first time its breeding was proved in 1973 /5/.

Habitat. At the seashore, within the areas having widest strands and estuaries, rich in large and shallow pools as well as in natural shelters (e.g., stones, mosaic-like structures of sedge and reed beds). Gathering of breeding birds has been observed in the vicinity of seaside villages.

Number, population. About 15 - 25 pairs breed; 0 - 20 individuals overwinter in Latvia /6/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Due to the range expansion, this species has spread from Estonia to Latvia /1/. The number slowly increases. Both disturbances during its breeding period and unpermitted hunting in the autumn are the main threatening factors. Probably, the absence of suitable nesting sites locally limits the number of brood-hens.

Existing protection. LMPL 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the Slitere Reserve, in the zoological sanctuaries "Jūras piekraste Mērsragā" and "Jūras piekraste no Kuivižiem līdz Ainažiem".

Suggestions for study and protection. To study the biology and distribution of this species; to control the dynamics of population number; to create artificial nesting sites - nest boxes and burrows; to eliminate persecution; to inform inhabitants of seaside villages as well as hunters about the necessity to protect this species.



Zivju ērglis *Pandion haliaetus* (Linnaeus, 1758)

Pandionidae - Zivjērgļu dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Igaunijas, Lietuvas, Polijas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Norvēģijas, Somijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Samērā reti visā teritorijā /1 - 4/, pārsvarā reģionos ar zivīm bagātiem, dzidriem ūdeņiem.

Biotops. Atklātas vai skraji apaugušas vietas - purvi, mežu izcirtumi vai to tuvumā. Priekšroku dod priežu audzēm. Apkārtne mēdz būt ar zivīm bagātas ūdenstilpes vai upes.

Bioloģija. Ligzdotāja, ceļotāja un caurceļotāja suga. Ligzda parasti tuvākās apkārtnes visaugstākā koka pašā galotnē, arī nokaltušos kokos. Labprāt aizņem mākslīgas ligzdas. Gadā 1 perējums. Dējumā 2 - 3 (4) olas. Barībā galvenokārt zivis, kuras noķer strauji pikējot ūdenī. Ja zivju noķeršana apgrūtināta, barībā arī sīki ziditāji, putni un abinieki. Ziemo Centrālāfrikā, Dienvidrietumeiropā un Dienvidēiropā, kā arī Tuvajos Austrumos.

Skaitis, populācija. Ligzdo 100 - 120 pāri, ievērojams skaita pieaugums /4, 5/.

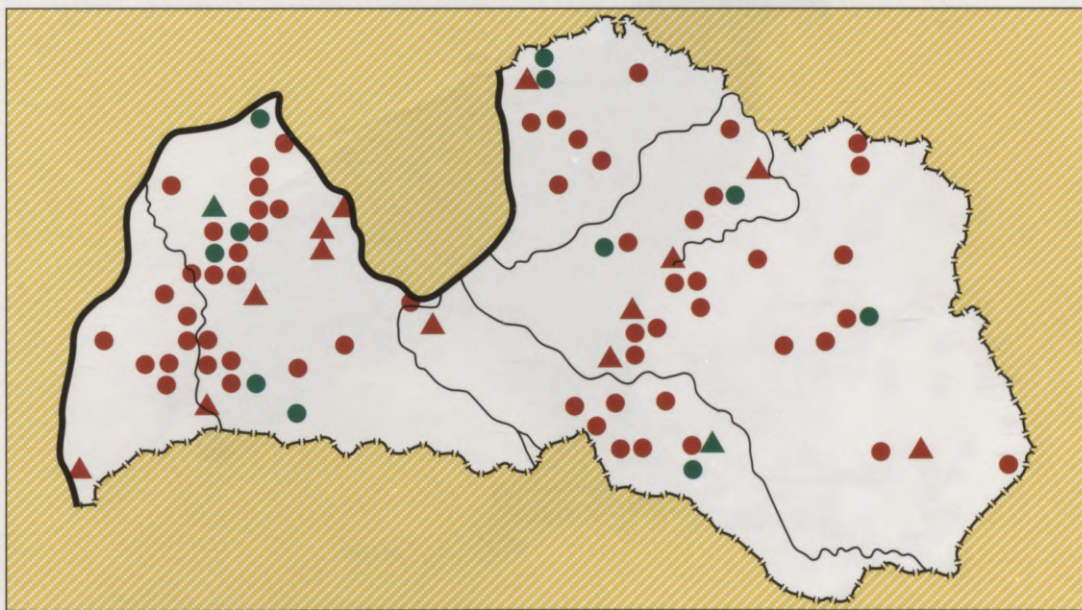
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Traucējumu un vajāšanas dēļ 20. gs. 60. - 70. gados ligzdoja tikai 10 - 15 pāri /6, 7/. Pateicoties stingrākai aizsardzībai un aizsardzības propogandai, pēdējos gadu desmitos skaits palielinājies /4, 5/. Samērā izplatīta ir zivju ērgļa ligzdu nobrukšana stipro vēju un sniega kupenu dēļ. Dažkārt, vistiešākos draudus zivju ērgļa ligzdošanai konkrētā apvidū nosaka pat viena, sugai stratēģiski nozīmīga (nereti vispār vienīgā noderīgā) koka nociršana.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Suga sastopama vai ligzdo Sliteres un Moricsalas rezervātā; zooloģiskajā liegumā "Salas 1 purvs"; kompleksajā dabas liegumā "Istras ez. ar apkārtējo ainavu"; purvu liegumos "Stiklu purvi", "Pluču tīrelis", "Lielpurvs", "Nomavas purvs", "Supes purvs"; vietējās nozīmes dabas liegumos "Sātīni", "Zvārde", "Mežole". Izveidoti 38 mikroliegumi.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Sugas ligzdošanai ir svarīga kokaudžu saglabāšana purvu salās un pussalās, kā arī atsevišķu izcilu priežu (sēklkoku) saglabāšana cirmās. Ap ligzdām 150 m radiusā izveidojami mikroliegumi, kur aizliegta jebkāda saimnieciskā darbība. Ligzdošanas sekmes var palielināt, izgatavojot mākslīgās ligzdas

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. Kreilis, 1990; 5. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 6. Каспарсон, 1970; 7. Spuris, Lapiņa, Viksne, 1974.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Estonia, Lithuania, Poland, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Finland, Germany, Norway, Russia and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Comparatively rare throughout the whole territory /1 - 4/, mainly in areas with clear waterbodies rich in fish.

Habitat. Open or sparsely overgrown sites, for example, mires, forest clearings and their surrounding areas; preferably in pine stands. Waterbodies rich in fish are often found nearby.

Number, population. About 100 - 120 pairs breed. The number has increased remarkably /4, 5/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. As a result of disturbances and persecution, only 10 - 15 bred in the 1960s to 1970s /6, 7/. During the last decades the number has increased due to the strengthening of protection regime and public awareness /4, 5/. Strong winds and snow-drifts frequently destroy *Pandion haliaetus* nests. Sometimes removal of even one tree, especially when it is the only one suitable for nesting, may threaten nesting possibilities in the area.

Existing protection. LMPL 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. This species occurs or breeds in the Slitere Reserve and Moricsala Reserve, in the zoological sanctuary "Salas 1 purvs", in the complex nature sanctuary "Istras ezers ar apkārtējo ainavu", in the mire sanctuaries "Stiklu purvi", "Plūču tīrelis", "Lielpurvs", "Nomavas purvs", "Supes purvs", in the sanctuaries of local importance "Sātiņi", "Zvārde", "Mežole". Thirty eight microsanctuaries are created.

Suggestions for study and protection. Both the maintenance of forest stands within mire areas and the maintenance of prominent pine trees within forest-cutting areas are important for breeding of this species. Microsanctuaries, where all kinds of economic activities are prohibited, should be created around nests in a radius of 150 meters. Arrangement of artificial nests can also increase the breeding success of this species.



Mazais ērglis *Aquila pomarina* C.L.Brehm, 1831

Accipitridae - Vanagu dzimta

Status. Piemērotā biotopā samērā bieža, taču kopumā nevienmērīgi izplatīta suga. Ierakstīta Igaunijas, Lietuvas, Polijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Krievijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Visā teritorijā /1 - 5/, izņemot lielākus, monolītus mežu (īpaši priežu) masīvus. Latvijā suga atrodas areāla ziemeļu perifērijā.

Biotops. Vecas, mitras lapkoku, jauktas un eglu audzes, kas mijas ar plāvām un laukiem.

Bioloģija. Ligzdotāja, celotāja un caurcelotāja suga. Ligzda lapkokos vai eglēs. Gadā 1 perējums. Dējumā parasti 2, retāk 1 ola, bet mazulis 1 (loti retos gadījumos 2). Barībā siki grauzēji (lielākoties strupastes), arī citi nelieli zīdītāji (kurmji, eži), abinieki, siki putni un kukaiņi, dažkārt lielāku kritušo dzīvnieku paliekas. Ziemo Centrālāfrikā, Ziemeļāfrikā, mazākā skaitā Dienvideiropā (Balkānu pussalā, Grieķijā), kā arī Sirijā un Turcijā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 800 - 1500 pāri /6/, bet pēc pēdējā precizētā vērtējuma pat 2000 - 2800 pāri /7/.

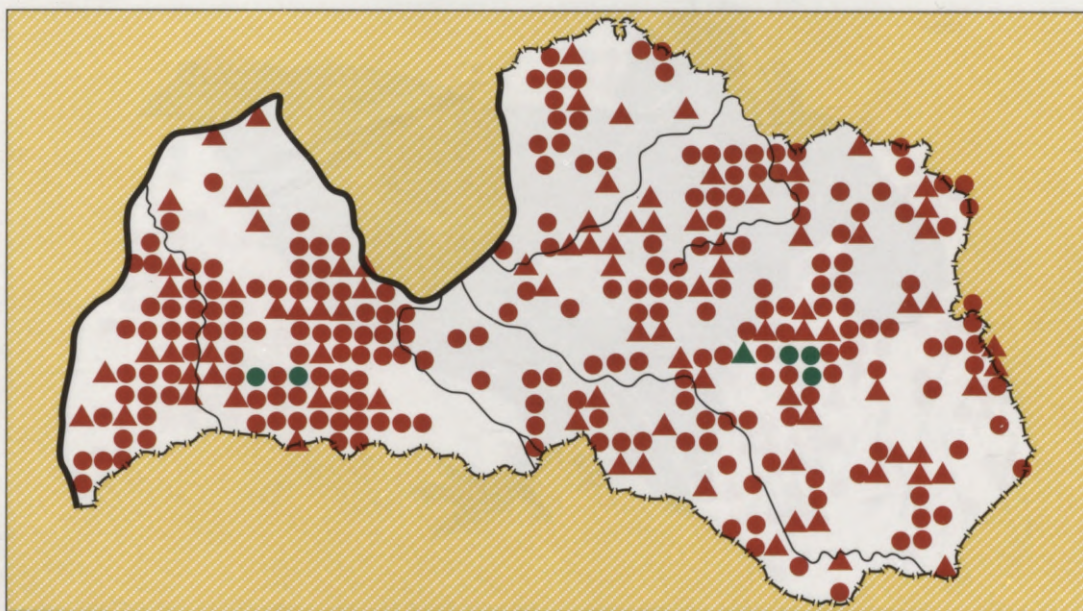
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. 20. gs. Latvijā atzīmēta skaita samazināšanās /8, 9/, kam par iemeslu bija saimnieciskā darbība, traucējumi un vajāšana. Pēdējās desmitgadēs skaits pamazām palielinājies, ko sekmējusi relatīvi ekstensīvā lauksaimniecība, piemērotu koku sugu labvēlīgas vecuma un sastāva struktūras izmaiņas, mežsaimniecības prakse un dabas aizsardzības pasākumi

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo Teiču un Krustkalnu rezervātā, vietējās nozīmes dabas liegumos "Sātiņi" un "Zvārde". Ap ligzdām veidoti mikroliegumi.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Precizēt ziņas par izplatību un skaitu, noskaidrot skaita izmaiņu patiesos cēlonus. Pētīt sugas bioloģiju. Kontrolēt izveidoto mikroliegumu režīma ievērošanu, to tuvumā aprīli un maijā pārtraukt mežizstrādes darbus.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 2. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 3. Bergmanis, Petriņš, Kemlers, 1993; 4. Bergmanis, Petriņš, Strazds, 1990; 5. LOB arhīvs (1990 - 1996); 6. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 7. Strazds, Bergmanis, Petriņš, 1997; 8. Вилкс, 1968; 9. Transehe, 1965.

Sastādīja (Compiled by) Aivars Petriņš.



Status. An irregularly distributed species, but fairly frequent in suitable habitats. Included in the Red Data Books of Estonia, Lithuania, Poland and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs throughout the whole territory /1 - 5/, excluding large monolithic forests, especially pine forests. Latvia lies on the northern periphery of the species range.

Habitat. Old and moist deciduous, mixed or spruce forests bordering on meadows and fields.

Number, population. About 800 - 1,500 pairs breed /6/. According to the latest accounting data, there are even 2,000 - 2,800 pairs /7/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. During the 20th century the number has declined in Latvia /8, 9/ as a result of economic activities, disturbances and persecution. During the last decades the number has gradually increased favoured by comparatively extensive agriculture, positive changes in age and composition of appropriate tree species, forestry practice and nature protection activities.

Existing protection. LMPL 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the Teiči Reserve and Krustkalni Reserve, in the sanctuaries of local importance "Sātiņi" and "Zvārde". Microsanctuaries are created around nests.

Suggestions for study and protection. To specify the distribution of this species and the number of individuals; to clarify the real reasons for the changes in number; to study the biology of this species; to control the observance of protection regime established in the microsanctuaries; to forbid commercial use of forests nearby the microsanctuaries in April and May.



Rubenis *Tetrao tetrix* Linnaeus, 1758 syn. *Lyrurus tetrix* (L.)

Phasianidae - Fazānu dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Lietuvas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Krievijas, Vācijas un Eiropas Aizsargājamo sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Samērā reti visā teritorijā /1 - 3/.

Biotops. Lapkoku un jauktas mežaudzes ar izcirtumiem un laucēm, dažāda tipa purvi, pārpuvotas, krūmainas plavas, ganības u.c. atklātas vietas.

Bioloģija. Ligzdotāja un ziemotāja suga. Ligzda uz zemes zemā augājā, parasti atrodas rieta tuvākajā apkārtnē. Gadā 1 perējums. Dējumā 7 - 10 (3 - 16) olas. Tēviņš poligāms. Barībā skujuas, arī dažādu augu pumpuri, lapas, jaunie dzinumi, sēklas un ogas, vasarā arī bezmugurkaulnieki (kukaiņi u.c.).

Skaitis, populācija. Ligzdo 5000 - 10 000 pāri, ievērojama skaita samazināšanās. Latvijā ziemo 15 000 - 30 000 īpatņi /4/.

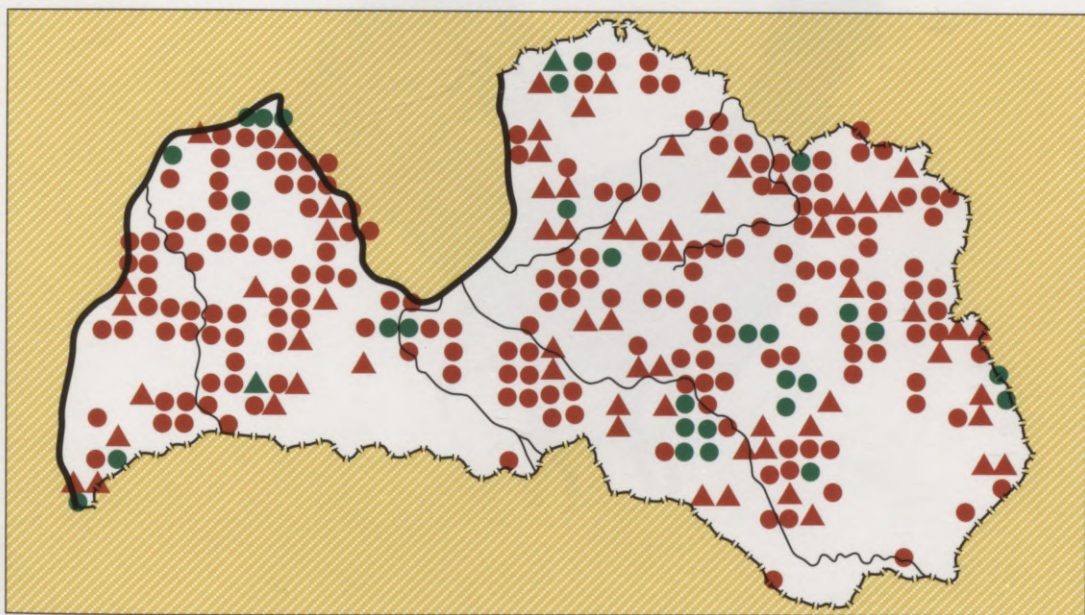
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. 20. gs. pirmajā pusē bieži sastopama suga /5, 6/. Turpmākajos gadu desmitos skaits nepārtraukti samazinājies /7, 8/. Uzskaites materiāli liecina, ka 1928. gadā bija 57 000, 1950. gadā 30 426, 1965. gadā 45 000, 1975. gadā 34 965, 1978. gadā 21 800, 1981. gadā 18 222 īpatņi. Skaita sarukumam ir dažādi cēloņi - rieta vietu izzušana tās nosusinot un izcērtot, traucējumi rieta un mazulu vadāšanas periodā, saindēšanās ar pesticīdiem, granulētajiem minerālmēsliem u.c. ķīmikālijām, dažviet arī dabisko ienaidnieku pieaugums.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo Slīteres, Teiču un Krustkalnu rezervātā, arī vairākos purvu un dzērvenāju liegumos.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Nepieciešami īpaši pētījumi par šīs sugas stāvokli Latvijā. Pastāvīgajās rieta vietās izveidojami liegumi. Jāsamazina traucējumi ligzdošanas un mazulu vadāšanas vietās. Suga mīt un ligzdo 18 aizsardzībai ieteicamās teritorijās.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1984; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 5. Grosse, Transehe, 1929; 6. Тауриньш, Вилкс, 1949; 7. Вилкс, 1953; 8. Тауринш, 1956.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Lithuania and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Comparatively rare throughout the whole territory /1 - 3/.

Habitat. Deciduous and mixed forests with clearings and glades, mires, paludified meadows overgrown by shrubs, pastures and other open sites.

Number, population. About 5,000 - 10,000 pairs breed; the number has declined remarkably; 15,000 - 30,000 individuals overwinter in Latvia /4/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. It was a common species at the beginning of the 20th century /5, 6/, but during following decades the number continuously declined /7, 8/. Data show that 57,000 individuals were accounted in 1928; 30,426 in 1950; 45,000 in 1965; 34,965 in 1975; 21,800 in 1978; 18,222 in 1981. Reasons for the decline are as following: loss of mating places caused by land draining or forest cutting, disturbances during mating and fledgling caring period, poisoning with pesticides, granular fertilizers and other chemicals. At several sites also the increasing number of their natural enemies.

Existing protection. LMPL 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the Slitere Reserve, Teiči Reserve and Krustkalni Reserve and in several mire and cranberry sanctuaries.

Suggestions for study and protection. Detailed study is necessary regarding the present state of this species in Latvia. Sanctuaries should be created within permanent mating places. Disturbances should be eliminated at breeding and fledgling caring sites. This species occurs and breeds in 18 nature areas suggested for protection.



Mednis *Tetrao urogallus* Linnaeus, 1758

Phasianidae - Fazānu dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Igaunijas, Lietuvas, Polijas, Zviedrijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Samērā reti un nevienmērīgi, galvenokārt lielākajos skujkoku mežu masīvos (pārsvārā silos) sūnu purvu apkaimē /1 - 5/.

Biotops. Lieli, veci meži, galvenokārt purvainas priežu un jauktas kokaudzes sūnekļu tuvumā.

Bioloģija. Ligzdotāja un ziemotāja suga, tipiska nometniece. Ligzda uz zemes nelielā augājā. Gadā 1 perējums. Dējumā 5 - 8 (4- 12) olas. Tēviņš poligāms. Barībā dominē dažādi augu komponenti - ziemā skujkoku (pārsvārā priežu) skujuas, jaunie dzinumi un pumpuri, dažkārt čiekuri, kadīku skujuas un ogas, pavasarī vairāk lapkoku mikstās daļas - dzinumi, lapas, ziedi. Ēd arī dzērveņu, brūkleņu, melleņu un vīstēņu ogas.

Skaitis, populācija. Ligzdo 1000 - 1200 pāri. Kopš 1970. gada vērojama mērena skaita samazināšanās /4/.

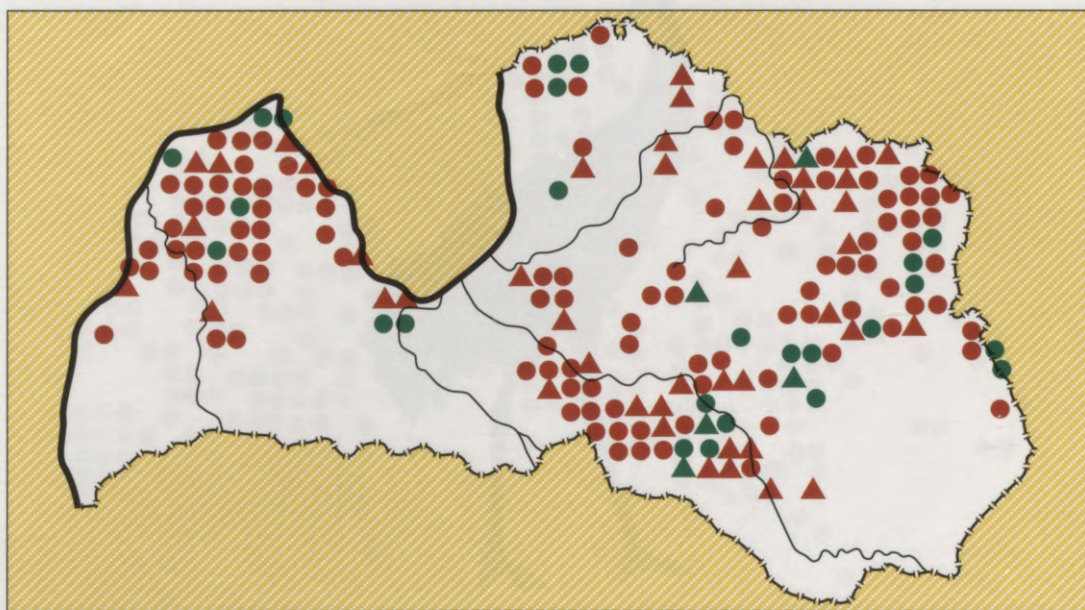
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. 19.gs. beigās un 20.gs. pirmajā pusē visos skujkoku mežos bieži sastopama suga /5 - 8/. Vēlākā laikā skaits un areāls ievērojami samazinājies /9/. Par to liecina uzskaišu materiāli: 1926. gadā - 8000, 1950. gadā - 2797, 1965. gadā - 4000, 1970. gadā - 3950, 1975. gadā - 2552, 1978. gadā - 2076, 1981. gadā - 2012 īpatņi. Skaita sarūkšana turpinās. Populācijas sarūkšanu sekmējuši intensīvi mežizstrādes darbi riestu tuvumā, mežaudžu sadrumstalošana, izretināšana un nosusināšana, dažādu citu traucējumu pieaugums riesta un mazuļu vadāšanas periodā, dažkārt arī nepietiekami kontrolētas medības.

Līdzšīnējā aizsardzība. LMPL 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo Teiču, Krustkalnu un Slīteres rezervātā, vairākos purvu un dzērvenāju liegumos, kā arī īpašos medņu riesta liegumos atsevišķās mežniecībās.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Kontrolēt populācijas skaita dinamiku, veicot regulāras uzskaites riestos. Riestu tuvumā neveikt mežizstrādes, nosusināšanas darbus, neierīkot meža cūku barotavas, regulēt plēsīgo dzīvnieku skaitu. 300 m rādiusā ap riestiem izveidot liegumus. Limitēt gaiļu medības, to gaitā veicot selektīvo atlasi. Suga mit vairāk nekā 20 aizsardzībai ieteicamās teritorijās.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 5. Russow, 1880; 6. Lhr, 1918; 7. Grosse, Transehe, 1929; 8. Тауриныйш, Вилкс, 1949; 9. Тауриныйш, 1966.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Estonia, Lithuania, Poland, Sweden and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs rather rarely and irregularly, mainly in large coniferous forests, in the vicinity of bogs /1 -5/.

Habitat. In old, large forests, mainly in paludified pine-forest and mixed-forest stands nearby bogs.

Number, population. About 1,000 - 1,200 pairs breed. Since 1970 the number has declined temperately /4/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. At the end of the 19th century and in the first half of the 20th century it was frequently observed in all coniferous forests of Latvia /5 - 8/. In following years its number and range have declined remarkably /9/. Data show that 8,000 individuals were accounted in 1926; 2,797 in 1950; 4,000 in 1965; 3,950 in 1970; 2,552 in 1975; 2,076 in 1978; 2,012 in 1981. The number is still declining. Intensive commercial use of forests near its mating places, splitting, draining and pruning of forests, increase of other disturbances during its mating and fledgling caring period, frequently also insufficiently controlled hunting are those factors favouring the decline.

Existing protection. LMPL 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the Teiči Reserve, Krustkalni Reserve and Slitere Reserve, in several mire and cranberry sanctuaries as well as in sanctuaries specifically created in order to protect its mating places within a few forestries.

Suggestions for study and protection. To control the dynamics of population number, regularly accounting birds during their mating period; not to carry out forest cutting and draining in the vicinity of mating places; not to create feeding sites for wild boars; to control the number of predators; to create sanctuaries in a radius of 300 m around mating places; to limit hunting on cocks. This species occurs in more than 20 nature areas suggested for protection.



Dzērve *Grus grus* (Linnaeus, 1758) syn. *Megalornis grus* (L.)

Gruidae - Dzērvju dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Igaunijas, Lietuvas, Zviedrijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Norvēģijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Samērā reti, visā teritorijā /1 - 3/.

Biotops. Visu tipu purvi, mitras un slapjas zemienes un ieplakas ar atsevišķiem kokiem un krūmiem, ezeru un citu ūdenstilpju sliksņas, arī mitri un purvaini meži.

Bioloģija. Ligzdotāja, celotāja un caurcelotāja suga. Ligzda sausumā uz zemes vai seklā ūdenī. Gadā 1 perējums. Dējumā 2 (1 - 3) olas. Barībā savvaļas graudzāles, griši un labības augi - to dzinumi, lapas, ziedpumpuri, ziedi, sakneņi, graudi (kvieši, mieži, rudzi, griķi, prosa, kukurūza), zirņi, ogas (dzērvenes, brūklenes, mellenes, vistenes), dažkārt pērnīe kartupeļi, reizēm arī sīkie ziditāji, abinieki (vardenes), rāpuļi (kirzakas), sikas zivis, putni, to mazuli un olas, kā arī kukaiņi, gliemji, tārpi u.c. bezmugurkaulnieki. Ziemu Ziemeļāfrikā un Ziemeļaustrumāfrikā, kā arī Turcijā, Irānā, Spānijā un Portugālē.

Skaitis, populācija. Ligzdo 300 - 600 pāri, kopš 1970. gada ievērojams skaita pieaugums /4/.

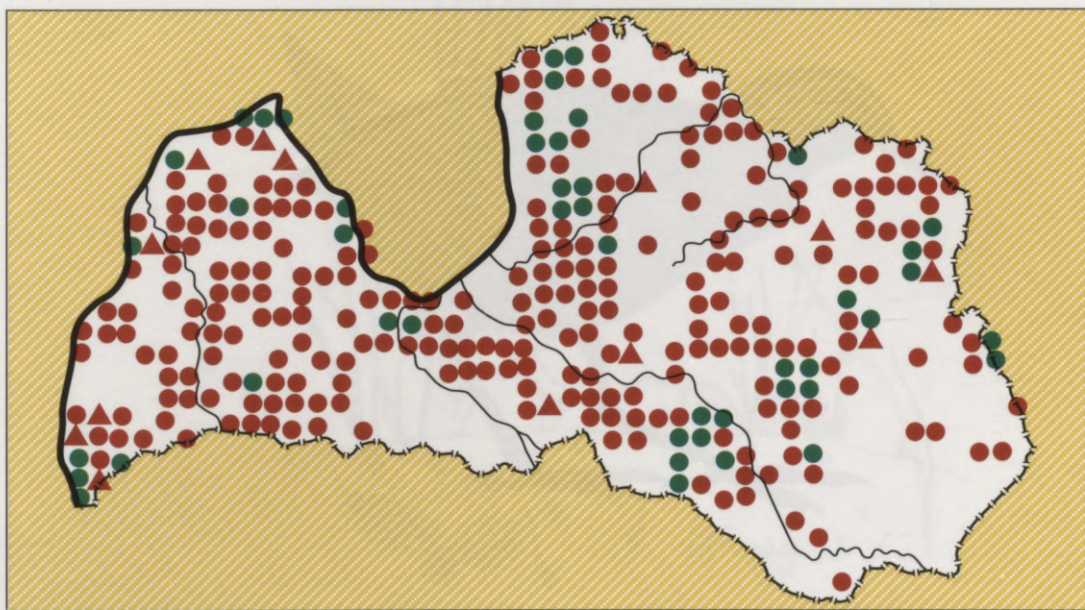
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. 20. gs. pirmajā pusē visai izplatīta ligzdotāja /5, 6/, bet jau 40. gadu beigās atzīmēta skaita samazināšanās /7/. Kūdras ieguves un mežizstrādes darbu intensifikācija izraisīja ligzdošanas biotopu degradāciju un bojāeju. Pēdējos gados situācija uzlabojusies, palielinājies ārpus purviem ligzdojošo putnu īpatsvars /2/.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL 1997, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo Teiču un Slīteres rezervātā, zooloģiskajos liegumos "Papes ez.", "Engures ez.", vairākos purvu un dzērvenāju liegumos, Gaujas nacionālajā parkā (Sudas purvs).

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju un populācijas skaita dinamiku. Nodrošināt dzīvesvietu - purvu, slapjo mežu un citu mitrzemju aizsardzību, novērst traucējumus ligzdošanas periodā. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Lagažu-Šņitku purvs", "Lielais Mārku purvs", "Cenas tīrelis", "Aklais (Aizkraukles) purvs", "Taurus purvs", "Kreiču purvs".

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 5. Grosse, Transehe, 1929; 6. Transehe, 1965; 7. Тауриныйш, Вилкс, 1949.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Belarus, Estonia, Lithuania, Sweden and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Norway, Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Comparatively rare throughout the whole territory /1 - 3/.

Habitat. Mires, moist and damp lowlands as well as depressions having individual trees and shrubs, sloughy sites in lakes and other waterbodies, also moist and paludified forests.

Number, population. About 300 - 600 pairs breed. Since 1970 the number has increased remarkably /4/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. It was a fairly common nester in the first half of the 20th century /5, 6/, but its number declined at the end of 1940s /7/. Intensification of peat extraction and commercial use of forests had caused destruction and loss of nesting sites. In recent years the situation has been improved; the number of birds breeding out of mires has increased /2/.

Existing protection. LMPL 1997, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the Teiči Reserve and Slitere Reserve, in the zoological sanctuaries "Papes ezers", "Engures ezers", in several mire and cranberry sanctuaries, in the Gauja National Park (on mire Sudas purvs).

Suggestions for study and protection. To study the biology of this species and the dynamics of population number; to provide protection of habitats (e.g., mires, damp forests and other wetlands); to eliminate disturbances during its breeding period. Nature areas suggested for protection: "Lagažu-Šņitku purvs", "Lielais Mārku purvs", "Cenas tīrelis", "Aklais (Aizkraukles) purvs", "Taures purvs", "Kreiču purvs".



Mazais ormanītis *Porzana parva* (Scopoli, 1769)

Rallidae - Dumbrvistiņu dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Igaunijas, Lietuvas, Polijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Reti, galvenokārt Rīgas līča dienvidrietumu piekrastes joslā (Engures ez., Kaņiera ez., Babītes ez., Daugavgrīva), dažviet Baltijas jūras piekrastes joslā (Papes ez., Liepājas ez.) vai iekšzemē (Gomelis, Nagļu zivju dīki) /1 - 4/, iespējams arī citur. Latvija atrodas pie sugas areāla ziemeļu robežas.

Biotops. Aizaugoši ezeri, zivju dīki, kādreizējie kūdras ieguves karjeri.

Bioloģija. Ligzdotāja un ceļotāja suga. Ligzda blīvā augājā uz zemes vai nedaudz virs tās, slišķnā vai ceros. Gadā 1 - 2 perējumi. Dējumā 7 - 9 (4 - 11) olas. Barībā bezmugurkaulnieki, mazāk augu sēklas un dažādas augu daļas. Atšķirībā no ormaniša (*Porzana porzana*), augu barībai sugas uzturā ir mazāka nozīme. Nereti barojas pel-dot. Ziemo Ziemeļrietumeiropā, Dienvidāfrikā, Arābijas pss., Irānā un Irākā, nelielā skaitā arī Nilas lejtecē, kā arī vietām Dienvidrietumeiropā un Dienvidēiropā, atsevišķi ipatni pat Viduseiropā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 50 - 100 pāri. Kopš 1970. gada vērojama mērena skaita samazināšanās /5/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Rets ligzdotājs 20. gs. pirmajā pusē /6, 7/. Salīdzinot ar 60. gadiem /8/, skaits nedaudz samazinājies /1/. Skaita izmaiņu cēloņi nepietiekami izpētīti. Nelabvēlīgi var ietekmēt hidroloģiskais režims un virsūdens augāja izmaiņas.

Līdzsīnējā aizsardzība. LMPL 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo zooloģiskajos liegumos "Papes ez.", "Liepājas ez.", "Kaņiera ez.", "Babītes ez."; vietējās nozīmes dabas liegumos "Daugavgrīva" un "Sātiņi".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju. Kontrolēt biotopu stāvokli un populācijas skaita dinamiku. Aizsargāt sugas ierastās dzīvesvietas - ūdenstilpes ar slišķnainām salīnām un piekrastēm. Nav pieļaujama šo vietu dabiskās veģetācijas iznīcināšana un hidroloģiskā režīma izmaiņas ligzdošanas sezonas laikā. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Ventas ieleja" (Pasiectes vecupes), "Nagļu zivju dīki", "Kīrupes purvs" u.c. **Informācijas avoti (Information sources).** 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. LOB arhīvs (1990 - 1996); 5. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 6. Grosse, Transehe, 1929; 7. Тауриньш, Вилкс 1949; 8. Blūms, 1967.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Belarus, Estonia, Lithuania, Poland and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs rarely, mainly on the south-western coast of the Gulf of Riga (the lakes Engures ezers, Kaņiera ezers, Babītes ezers and at Daugavgrīva), at several sites on the coastal belt of the Baltic Sea (the lakes Papes ezers, Liepājas ezers) or inland (Gomelis, fish ponds of Nagli) /1 - 4/, probably also at other sites. Latvia lies nearby the northern limit of the species range.

Habitat. Terrestrializing lakes, fish ponds, former peat pits.

Number, population. About 50 - 100 pairs breed. Since 1970 the number has declined temperately /5/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. It was a rare nester in the first half of the 20th century /6, 7/. Comparing with the 1960s /8/, the number has declined a little /1/. Reasons for the decline are not studied sufficiently enough. Probably any changes in hydrological regime as well as in helophyte vegetation can cause a negative effect.

Existing protection. LMPL 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the zoological sanctuaries "Papes ezers", "Liepājas ezers", "Kaņiera ezers", "Babītes ezers", in the sanctuaries of local importance "Daugavgrīva" and "Sātiņi".

Suggestions for study and protection. To study the biology of this species; to control the state of habitats and the dynamics of population number; to preserve the habitat of this species - waterbodies having sloughy islets and shorelines. At those sites destruction of typical vegetation as well as any changes in hydrological regime during the breeding period are inadmissible. Nature areas suggested for protection: "Ventas ieleja" (of the Pasiekste old river bed), "Nagļu zivju dīķi", "Kirupes purvs" and other sites.



Jūrasžagata *Haematopus ostralegus* Linnaeus, 1758

Haematopodidae - Jūrasžagatu dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Lietuvas, Polijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Ligzdo Rīgas līča piekrastē, piekrastes ezeros, Rīgā, Daugavas ielejā visā tās garumā, Gaujas lejtecē, arī uz lauksaimniecības zemēm Daugavas un Gaujas tuvumā /1 - 3/.

Biotops. Rīgas līča piekrastē ligzdo liedaga paplašinājumos, uz sērēm vai salīnām upju ieteku rajonos. Upju ielejās - uz salīnām, retāk krastos, dolomīta un grants karjeros. Lauksaimniecības ainavā ligzdo uz aramzemes, priekšroku dodot kultivētiem laukiem bez veģetācijas. Līdz šim ligzdošana uz lauksaimniecības zemes konstatēta ne tālāk kā 2 km no upēm (Daugavas, Gaujas). Rīgas pilsētas teritorijā ligzdo būvlaukumos, smilšu uzskalojumos, attīrīšanas iekārtu dūņu laukos.

Bioloģija. Ligzdotāja, ceļotāja un caurceļotāja suga. Ligzda uz zemes, parasti neliela bedrīte atklātā vietā uz kaila substrāta. Gadā 1 perējums. Dējumā 2 - 3 (1 - 4) olas. Nesekmīgas ligzdošanas gadījumā pāris var veikt vēl 2 ligzdošanas mēģinājumus. Šķilšanās sekmes iekšzemes ligzdotājiem upju ielejās - 47,2 %, Rīgas līča piekrastē - 19,3 %, uz lauksaimniecības zemēm - 6,2 %. Barībā pārsvarā litorālās joslas bezmugurkaulnieki - gliemenes, dažādi vēžveidīgie un tārpi, kurus iegūst uz sauszemes vai bradājot seklā ūdenī. Ziemo Rietumeiropā un Dienvideiropā - Ziemeļjūras dienvidu piekrastē (Nīderlandē, Beļģijā), Britu salās, Atlantijas okeana un Vidusjūras piekrastē, kā arī Ziemeļāfrikā, tās rietumu un ziemeļaustrumu daļā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 60 - 110 pāri. Iespējams, ka populācija nedaudz palielinās uz lauksaimnieciskajās zemēs ligzdojošo pāru skaita pieauguma rēķina. Latvijā ziemo 0 - 1 īpatnis.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Suga ātri adaptējas dažādos cilvēka radītos biotopos. Izplatību Latvijā traucē ligzdošanas biotopu (smiltāju, karjeru) aizaugšana cilvēka darbības un dabīgās sukcesijas rezultātā, kā arī vietām kritiskās ligzdošanas sekmes. Galvenie faktori, kas negatīvi ietekmē ligzdošanas sekmes ir plēsēji, cilvēku radītie traucējumi, strauja ūdens līmeņa maiņa.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo Slīteres rezervātā; zooloģiskajos liegumos "Jūras piekraste no Kuivīziem līdz Ainažiem", "Jūras piekraste Mērsragā"; vietējās nozīmes dabas liegumā "Daugavgrīva".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Kontrolēt populācijas skaita dinamiku. Novērot sugas turpmāko izplatību lauksaimniecības zemēs. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Lielupes grīva", "Daugavas ieleja", "Mazā Baltezera sala", "Salacgrīva" (jūras piekraste no Salacas līdz Svētūpei), "Selgas dolomīta karjeri", "Jēkabpils dolomīta karjeri".



Informācijas avoti (Information sources). 1. - 2. Opermanis, 1993, 1996; 3. Opermanis, Strazds u.c., 1996. Sastādīja (Compiled by) Otars Opermanis.

Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Belarus, Lithuania, Poland and the Baltic region.

Distribution and occurrence in Latvia. Breeds along the coast of the Gulf of Riga, in coastal lakes, in Riga, in the Daugava river valley, at the lower Gauja, also on agricultural lands nearby the rivers Daugava and Gauja /1 - 3/.

Habitat. Breeds on broad beaches along the coastline of the Gulf of Riga, on drifted sands or on islets of river estuaries also on islets in river valleys, less frequently on their banks, in dolomite and gravel pits. It also breeds on arable lands, preferably on cultivated fields free of vegetation. Until now its breeding on agricultural lands has been observed no farther than 2 km away from the rivers Daugava and Gauja. In Riga this species has been found breeding at building sites, on sand drifts or slime fields of sewage treatment plants.

Number, population. About 60 - 110 pairs breed. Probably, a small increase of the population relates on the increase in number of pairs breeding on agricultural lands; 0 - 1 specimen overwinters in Latvia.

Changes in number and range; reasons and potential threat. This species quickly adapts to various artificial habitats. Distribution of this species in Latvia is limited by overgrowth of its breeding grounds (e.g., sands, quarries) caused by human activities and by natural succession. Predators, disturbances, sharp fluctuations in water level are the main factors affecting negatively its breeding success being crucial at several sites.

Existing protection. LMPL 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the Slitere Reserve, in the zoological sanctuaries "Jūras piekraste no Kuivīziem līdz Ainažiem", "Jūras piekraste Mērsragā", in the nature sanctuary of local importance "Daugavgrīva".

Suggestions for study and protection. To control the dynamics of population number; to observe the further distribution trend of this species within agricultural lands. Nature areas suggested for protection: "Lielupes grīva", "Daugavas ieleja", "Mazā Baltezera sala", "Salacgrīva" (seashore between the rivers Salaca and Svētupe), "Selgas dolomīta karjeri", "Jēkabpils dolomīta karjeri".



**Dzeltenais tārtiņš *Pluvialis apricaria* (Linnaeus, 1758)
syn. *Charadrius apricarius* (L.)**

Charadriidae - Tārtiņu dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Lietuvas, Polijas, Zviedrijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Dānijas un Vācijas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Samērā reti un lokāli visā teritorijā, biežāk Latvijas austrumdaļā /1 - 4/. Sugas salveidīgo izplatību nosaka specifiskā un vienīgā ligzdošanai noderīgā biotopa - sūnekļa - mozaikveidīgais teritoriālais izvietojums. Austrumbaltijas populācija atrodas tālu uz dienvidiem no sugas pamatareāla tundras un mežatundras joslā.

Biotops. Klajas vietas sūnu purvos.

Bioloģija. Ligzdotāja, celotāja un caurcelotāja suga. Ligzda uz zemes nelielā augājā. Gadā 1 perējums. Dējumā 4 (3) olas. Barībā kukaiņi, dažādi tārpi u.c. bezmugurkaulnieki, arī augu daļas. Ziemo Rietumeiropā Atlantijas okeāna piekrastē, Dienvideiropā pie Vidusjūras, Mazāzijā, Vidējos Austrumos un Indijā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 350 - 450 pāri. Kopš 1970. gada vērojams mērens skaita pieaugums /5/.

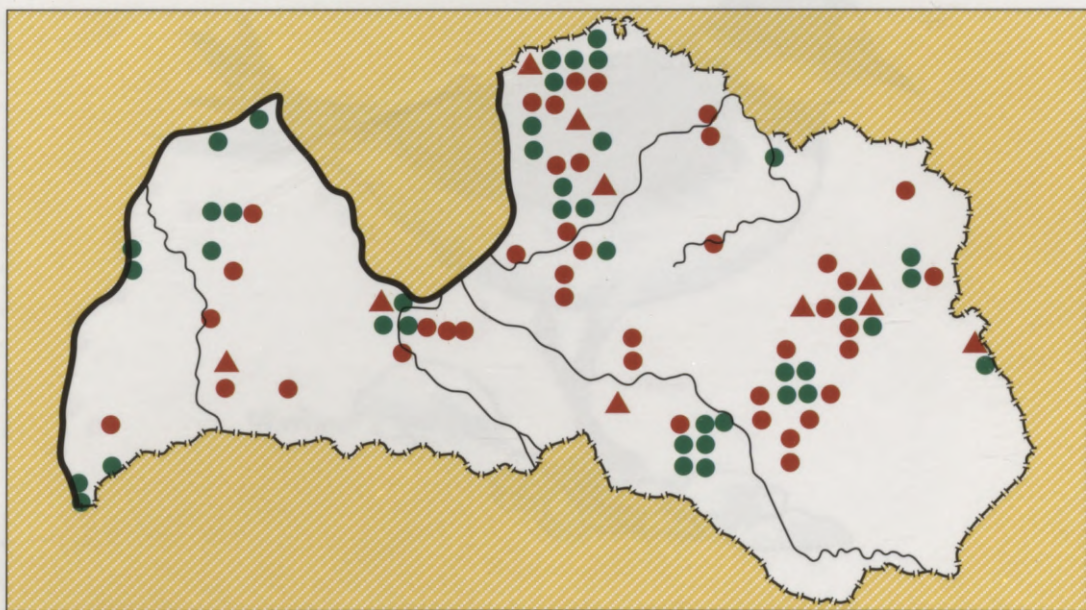
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Par skaita izmaiņām grūti spriest, jo purvu nepietiekamās apsekotības dēļ, sākotnējais populācijas novērtējums - ap 30 - 40 pāri /6/, izrādījies stipri pazemināts salīdzinot ar vēlāk noteikto /1, 2/. Draudus sugai rada tās šauri specifiskā biotopa - augsto un pārejas purvu pārveide, kūdras ieguve, kļājo vietu aizaugšana ar krūmiem un kokiem. Nākotnē šādi draudi sugai varētu rasties sakarā ar iecerēto plaši izvērstu dzērvenāju kultivēšanu Latvijas purvos. Savukārt, mērena nosusināšana vietām pat spēj uzlabot ligzdošanas biotopu.

Lidzsinējā aizsardzība. LMPL 1977, 1987. Ierakstīta LSG 1980. Ligzdo Teiču un Sliteres rezervātā, kā arī daudzās, kopskaitā vairāk nekā 30, aizsargājamās teritorijās.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju un populācijas skaita dinamiku. Saglabāt augstos un pārejas tipa purvus. Uzturas un ligzdo virknē aizsardzībai ieteicamo teritoriju.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. LOB arhīvs (1990 - 1996); 5. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 6. Тауриньш, 1961.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Lithuania, Poland, Sweden and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Denmark and Germany.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs comparatively rarely and locally throughout the whole territory, mainly in eastern Latvia /1 - 4/. Scattered distribution of this species is determined by the mosaic-like territorial structure of bogs which are the only habitat suitable for its breeding. The population of eastern Baltic occurs far to the south of the species main range in the tundra and the forest tundra regions.

Habitat. Open sites in bogs.

Number, population. About 350 - 450 pairs breed. Since 1970 the number has increased temperately /5/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. It is hard to judge on changes in number as the first estimations (about 30 - 40 pairs) /6/, due to insufficient investigation of mires, appeared to be less comparing with data obtained later /1, 2/. Transformation of bogs and transitional mires, peat extraction, overgrowth by shrubs and trees are the presently known threatening factors. Wide cultivation of cranberries planned for Latvian mires may also pose a threat to this species in the future. Appropriate draining can sometimes improve the state of its breeding habitat.

Existing protection. LMPL 1977, 1987. Included in the LTV RDB 1980. Breeds in the Teiči Reserve, Slitere Reserve and in more than 30 nature protected areas.

Suggestions for study and protection. To study the biology of this species and the dynamics of population number; to preserve bogs and transitional mires. This species occurs and breeds in several nature areas suggested for protection.



Smilšu tārtiņš *Charadrius hiaticula* Linnaeus, 1758

Charadriidae - Tārtiņu dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Polijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Vismaz 80 % Latvijas ligzdotāju populācijas ligzdo Baltijas jūras piekrastes līdāgā. Reti ligzdo Rīgas līča piekrastē (Kaltene, Lielupes grīva, Gaujas grīva, posms no Salacgrīvas līdz Ainaziem), Rīgā. Konstatēti atsevišķi ligzdošanas gadījumi uz lauksaimniecības zemēm (Kekava) un karjeros (pie Pļaviņām u.c.) /3/.

Biotops. Jūras piekraste, dodot priekšroku oļainiem un granšainiem līdāgiem. Rīgā raksturīgs biotops ir plaši smilšu lauki būvlaukumos un uzskalojumos, kā arī dūņu lauki attīrīšanas iekārtās. Lauksaimniecības zemēs vienīgā ligzda atrasta papuvē ar vāji attīstītu veģetāciju.

Bioloģija. Ligzdotāja, celotāja un caurcelotāja suga. Ligzda uz zemes, parasti atklātā vietās. Gadā 1 - 2 perējumi. Dējumā 2 - 4 olas. Nesekmīgas ligzdošanas gadījumā var vismaz vienu reizi dēt atkārtoti. Barībā kukaiņi, tārpi u.c. bezmugurkaulnieki. Putni no Skandināvijas, Vācijas un Baltijas valstīm ziemo apgabalā no Britu salām līdz Francijai, Ibērijas pussalai un Ziemeļrietumāfrikai. Latvijā gredzenotie putni atrasti Itālijā, Francijā un Marokā.

Skaitis, populācija. Jūras piekrastē ligzdo ap 50 pāri /1/. Nemot vērā, ka dažkārt suga tiek atrasta lauksaimniecības zemēs un citur, iekšzemē ligzdojošo pāru skaits var būt arī augstāks. Populācija kopumā stabila.

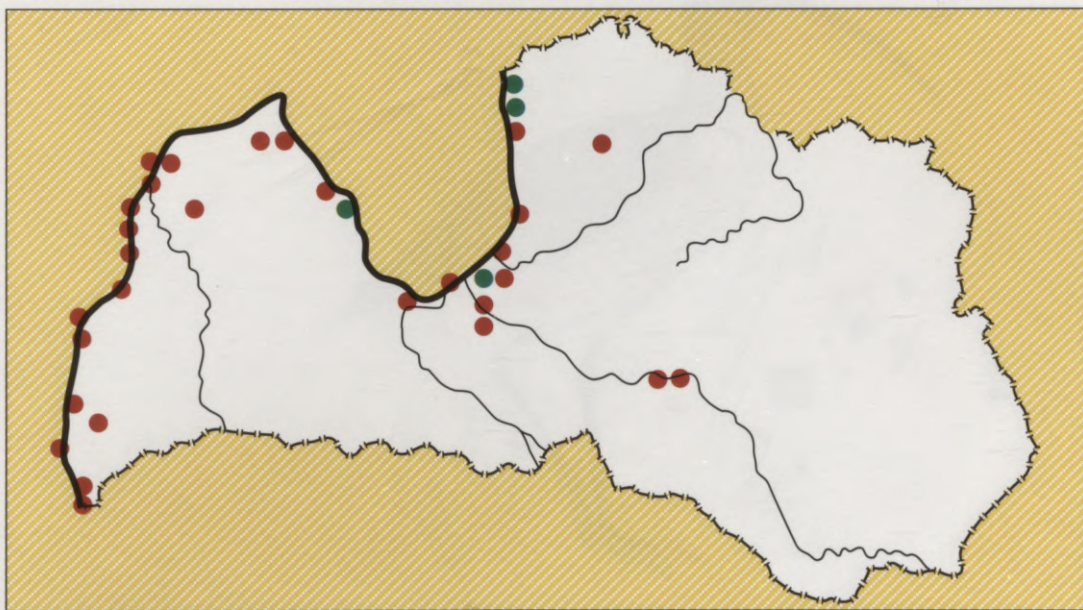
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Dažas agrākās nozīmīgās atradnes ir izzudušas saimnieciskās darbības rezultātā /2/. Iekšzemē ligzdojošo pāru skaits var samazināties sakarā ar izmantoto karjeru un smiltāju aizaugšanu. Baltijas jūras piekrastē ligzdojošos putnus negatīvi ietekmē pieaugošā rekreācijas slodze.

Līdzšinēja aizsardzība. LMPL 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1992. Ligzdo zooloģiskajos liegumos "Jūras piekraste no Kuivižiem līdz Ainaziem", "Jūras piekraste Mērsragā"; vietējās nozīmes dabas liegumā "Daugavgrīva".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Jāiegūst vairāk datu par sugas ligzdošanas bioloģiju, īpaši Kurzemes piekrastē, kur koncentrēta lielākā populācijas daļa. Jādokumentē katrs konstatētais ligzdošanas gadījums iekšzemē. Ievērojama populācijas daļa ligzdo aizsardzībai ieteicamās teritorijās: "Jūrmala starp Ziemupi un Akmenragu", "Užavas jūrmala", "Ovišu jūrmala".

Informācijas avoti (Information sources). 1. Opermanis, Strazds u.c., 1996; 2. Виксне, 1983; 3. A. Avotiņa pers. ziņ.

Sastādīja (Compiled by) Otars Opermanis.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Poland and the Baltic region; in the List of Threatened Species of Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. At least 80 % of breeding bird population breed along the beach of the Baltic Sea. This species breeds rarely on the shoreline of the Gulf of Rīga (Kaltene, estuaries of the rivers Lielupe and Gauja, also within a distance between Salacgrīva and Ainaži) and in Rīga. Its breeding has been observed also on agricultural lands at Kekava, in quarries at Pļaviņas and at other sites /3/.

Habitat. At the seashore, preferably on pebbly and gravely beaches. In Rīga, typical habitat for this species are wide sandy areas at building sites, drifted sands and also slime fields at sewage treatment plants. One nest has been found also on a fallowland having poor vegetation.

Number, population. About 50 pairs breed on the seashore /1/. Probably, the number of birds breeding inland is higher as sometimes this species has been found on agricultural lands and at other sites. In general terms the population is stable.

Changes in number and range; reasons and potential threat. A few previously important localities have become extinct as a result of economic activities /2/. The number of pairs breeding inland can decline due to overgrowth of sands and former quarries. Increasing recreational load affects negatively those birds breeding at the coast of the Baltic Sea.

Existing protection. LMPL 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1992. Breeds in the zoological sanctuaries "Jūras piekraste no Kuivīžiem līdz Ainažiem", "Jūras piekraste Mērsragā", in the nature sanctuary of local importance "Daugavgrīva".

Suggestions for study and protection. Additional data should be obtained clarifying the breeding biology of this species, especially at the seaside in Kurzeme, where the main part of population is found. Any breeding attempt of this species inland should be registered. A considerable part of population breeds in the nature areas suggested for protection: "Jūrmala starp Ziemupi un Akmenragu", "Užavas jūrmala", "Ovišu jūrmala".



Lietuvainis *Numenius phaeopus* (Linnaeus, 1758)

Scolopacidae - Sloku dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Igaunijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Vācijas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Loti reti, galvenokārt Austrumlatvijā /1 - 5/. Latviju šķērso sugas areāla dienvidrietumu robeža /2 - 5/.

Biotops. Lieli, klaji sūnu purvi.

Bioloģija. Ligzdotāja, celotāja un caurcelotāja suga. Ligzda uz zemes atklātās vietās. Gadā 1 perējums. Dējumā 3 - 4 (6) olas. Vasarā barībā pārsvarā kukaiņi, ziemā - sīki jūras vēzveidīgie, gliemji un dažādi tārpi. Arī ogām (dzērvenes, brūklenes, miltenes, vistenes) lietuvaīņa barībā ir lielāka nozīme nekā kuitalas (*Numenius arquata*) barībā. Ziemo Rietumeiropā un Dienvidēiropā - Atlantijas okeana piekrastē, Britu salās, nelielā skaitā Vidusjūras piekrastes zemēs, Āfrikas rietumu, austrumu un dienvidu piekrastē, Madagaskārā un Dienvidrietumāzijā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 60 - 100 pāri, skaits svārstīgs /6/.

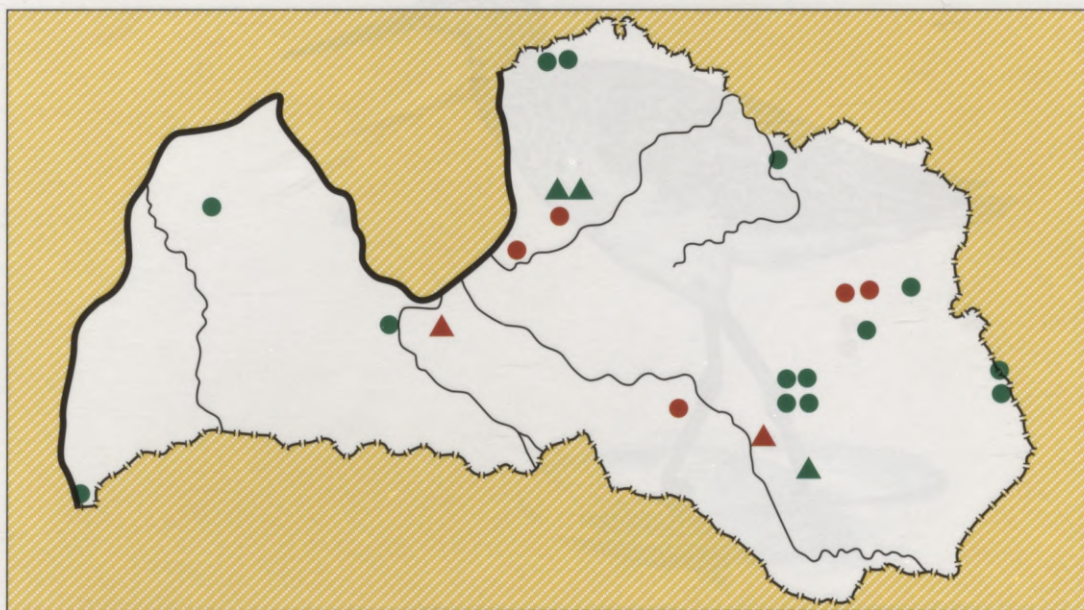
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. 20. gs. vidū atzīmēta ievērojama skaita samazināšanās /7/, bet 60. - 70. gados skaits sācis pieaugt /1, 8/. Kūdras ieguve un purvu nosusināšana sašaurina sugas areālu.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL 1977, 1987. Ierakstīta LSG 1980. Ligzdo Teiču rezervātā; zooloģiskajā liegumā "Salas I purvs"; purvu liegumos "Stiklu purvi", "Lielais Kemeru tīrelis", "Orlovas purvs", "Klešniku purvs"; dzērvenāju liegumos "Oļlas purvs ar Pīgeles upes ieleju", "Lielais Pelecāres purvs", "Ašinieku purvs", "Gulbju un Platpīrovas purvi"; vietējās nozīmes dabas liegumos "Melnasalas-Kaulezera purvs", "Nidas purvs", "Lielais un Pemma purvs".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju. Kontrolēt populācijas skaita dinamiku. Novērst nosusināšanu un apmežošanu, kas izraisa ligzdošanas vietu degradēšanu un iznīcināšanu, kā arī traucējumus ligzdošanas sezonā. Nepieciešamības gadījumā veidot liegumus. Konstatēts vai ligzdo aizsardzībai ieteicamās teritorijās: "Tīrelis", "Dzelves-Kroņa un Rampas-Bitnieku purvs", "Laugas purvs" (Limbažu raj.), "Lagažu-Šnitku purvs", "Skrebelu-Skrūzmaņu purvs".

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Strazds, 1986; 4. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 5. LOB arhīvs (1990 - 1996); 6. Strazds, Priednieks, Vāverīņš, 1994; 7. Тауриныйш, 1961; 8. Petriņš, 1982.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Estonia and the Baltic region; in the List of Threatened Species of Germany.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs very rarely, mainly in eastern Latvia /1 - 5/. Latvia is on the south-western limit of the species range /2 - 5/.

Habitat. Large and open bogs.

Number, population. About 60 - 100 pairs breed; the number varies /6/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. In the mid-20th century the number declined remarkably /7/, but in the 1960s to 1970s it started increasing /1, 8/. Peat extraction and mire draining shrink the species range.

Existing protection. LMPL 1977, 1987. Included in the LTV RDB 1980. Breeds in the Teiči Reserve, in the zoological sanctuary "Salas I purvs", in the mire sanctuaries "Stiklu purvi", "Lielais Kemeru tīrelis", "Orlovas purvs", "Klešņiku purvs", in the cranberry sanctuaries "Oļļas purvs ar Piģeles upes ieleju", "Lielais Pelečāres purvs", "Ašinieku purvs", "Gulbju un Platpirovās purvi", in the sanctuaries of local importance "Melnšāls-Kaulezera purvs", "Nidas purvs", "Lielais un Pemmas purvs".

Suggestions for study and protection. To study the biology of this species; to control the dynamics of population number; to prevent breeding sites from draining and afforestation; to eliminate disturbances during its breeding season; to create sanctuaries if necessary. This species occurs or breeds in the nature areas suggested for protection: "Tīrelis", "Dzelves-Kroņa un Rampas-Bitnieku purvs", "Laugas purvs" (Limbaži district), "Lagažu-Šņitku purvs", "Skrēbeļu-Skrūzmaņu purvs".



Dīķa tilbīte *Tringa stagnatilis* (Bechstein, 1803)

Scolopacidae - Sloku dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Baltkrievijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Ļoti reti, tikai dažas atradnes Austrumlatvijā Lubāna apkārtnē; Nagļu zivsaimniecības dīķi - Nagli, Īdena (Kvapāni), Zvejsala, kā arī grants karjeri pie Līvāniem /1 - 6/. Ligzdošana pirmoreiz Latvijā pierādīta 1974. gadā /4, 5/. Atsevišķi putni novēroti arī citur Latvijā - pie Engures ez., pie Lipovsku ez. (Ludzas raj.) /5/.

Biotops. Dīķu vai citu ūdenstilpju purvainās piekrastes.

Bioloģija. Sporādiski ligzdotāja un ceļotāja suga. Ligzda uz zemes zālē. Dažkārt ligzdo izretinātās kolonijās. Gadā 1 perējums. Dējumā 4 (5) olas. Barībā dažādi ūdenskukaiņi, sīkie vēžveidīgie, gliemji u.c. sīki bezmugurkaulnieki. Ziemo Vidusāfrikā un Dienvidāfrikā, Komoru salās, Arābijas pss., Irākā, Dienvidāzijā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 10 - 30 pāri /7/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Šī, ziemeļos mītošā, suga Latvijā pirmoreiz konstatēta pirms nedaudz vairāk kā 20 gadiem. Ieceļotāju skaits neliels un svārstīgs. Ligzdošanas atsākšanos Lubāna apkārtnē, domājams, sekmēja plašo dīķu sistēmas izveide. Lielmēroga dīķsaimnieciskās darbības apstākumos Nagļos uzlūkojams par būtiskāko biotopisko apdraudējumu sugai.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1992.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju. Kontrolēt populācijas skaita dinamiku. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas "Nagļu zivju dīķi" un "Zaborovjes purvs".

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. Бауманис, 1979; 5. Baumanis, 1989; 6. J. Baumaņa pers. zin.; 7. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Belarus and the Baltic region; in the List of Threatened Species of Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs very rarely, only at a few sites in eastern Latvia in the vicinity of lake Lubāns; at the fish-ponds of Nagli - Nagli, Īdeņa (Kvapāni), Zvejsala and in gravel pits near Livāni /1 - 6/. For the first time its breeding in Latvia was proved in 1974 /4, 5/. Individual birds have been observed also near the lakes Engures ezers and Ļipovsku ezers (Ludza district) /5/.

Habitat. Paludified banks of ponds or other waterbodies.

Number, population. About 10 - 30 pairs breed /7/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. For the first time this species mostly occurring in the north, was found in Latvia some 20 years ago. The number of birds arrived was small and unstable. Construction of wide pond systems had, probably, favoured restart of its breeding in the vicinity of lake Lubāns. Reduced intensity of a large-scale fish breeding industry at Nagli might be considered as the main threatening factor for the habitat of this species.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1992.

Suggestions for study and protection. To study the biology of this species; to control the dynamics of population number. Nature areas suggested for protection "Naglu zivju diki" and "Zaborovjes purvs".



Terekija, pelēkā tilbite *Xenus cinereus* (Gldenstdt, 1775)
 syn. *Terekia cinerea* (Gld.), *Tringa terek* (Lath.)

Scolopacidae - Sloku dzimta

Statuss. Ļoti reta suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Ļoti sporādiski. Līdz šim konstatēta ligzdojam vienīgi Latvijas austrumdaļā. Ligzdošana pirmoreiz pierādīta 1987. gadā, kad Nagļu zivju dīķos atrasta ligzda, taču regulāra sugas klātbūtne novērota jau kopš 1980. gada, un ir pamats domāt, ka vismaz 1 pāris šeit ligzdojis visus šos gadus /1, 2/. Ārpus pašreizējā ligzdošanas areāla, kas iekļauj Nagļu un Īdenas apkārtni, suga novērota arī Kolkā, Doles salā un Kaltenē /3/.

Biotops. Purvi un dažādu saldūdens ūdenstilpju piekrastes. Latvijā līdz šim ligzdojusi nolaistos zivju dīķos. Ligzdošana iespējama arī izstrādājamo sūneklū kūdras frēzlaukos.

Bioloģija. Ligzdotāja un ceļotāja suga. Ligzda uz zemes, ūdeņu tuvumā, vietās ar zemu zālāju vai krūmiem, dažkārt arī pilnīgi kļaji. Gadā 1 perējums. Dējumā 4 olas. Barībā kukaiņi, galvenokārt trisuļodi, zirnekļi u.c. sīki bezmugurkaulnieki, augu sēklas. Ziemo Āfrikā, Komoru salās, Madagaskārā un Tuvajos austrumos.

Skaitis, populācija. Ligzdo 5 - 10 pāri /4/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Nav konkrētu ziņu.

Līdzšinējā aizsardzība. Ierakstīta LSG, 1997.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Ligzdošanai vispiemērotākā biotopa - nolaisto dīķu - aizsardzība ir grūti realizējama. Šo teritoriju uzpludināšanu, iespēju robežās, nebūtu vēlams veikt līdz jūlija beigām.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Baumanis, 1989; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1983; 3. Baumanis, Celmiņš, 1995; 4. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A very rare species. Included in the Red Data Books of Belarus, the Baltic region and the Nordic countries.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs very sporadically. It has been found breeding only in eastern Latvia. Although this species has been observed regularly since 1980, for the first time its breeding was proved in 1987 when a nest was found at the fish-ponds of Nagli. Probably, at least one pair had bred at this site for years /1, 2/. Outside the current breeding range within the surroundings of Nagli and Īdeņa, this species has been observed also at Kolka, Doles sala and Kaltene /3/.

Habitat. Mires and shorelines of various freshwater bodies. This species has bred on drained fish ponds. Its breeding may possibly occur also on bogs where peat excavation takes place.

Number, population. About 5 - 10 pairs breed /4/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Precise data do not exist.

Existing protection. Included in the LTV RDB, 1997.

Suggestions for study and protection. Protection of drained ponds being the most suitable breeding habitat of this species is not easy. Tiding up of those areas should not be carried out until the end of July.



Baltspārnu zīriņš *Chlidonias leucopterus* (Temminck, 1815)

Laridae - Kaiju dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Polijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.
Izplatība un sastopamība Latvijā. Sporādiski visā teritorijā: ligzdo Lubānā, Vaboles ez., Lobes ez., Engures ez., Liepājas ez., diķos pie Pelciem, iespējams, arī Lubastā pie Daugavpils, diķos Babītes ez. dienvidrietumu piekrastē u.c. /1 - 4/. Pirmoreiz Latvijā ligzda atrasta 1957. gadā /1/. Ar dambi no Lubānas ez. atdalītajā daļā - Gomeli 1986. gadā ligzdoja ap 200 pāri /5/, kas ir maksimāli vienā atradnē reģistrētais skaits.

Biotops. Lielākoties stipri aizaugušas un seklas ūdenstilpes (ezeri, diķi).

Bioloģija. Ligzdotāja un ceļotāja suga. Ligzda parasti augājā uz ūdens. Ligzdošanas kolonijas reizēm veido kopā ar melno zīriņu (*Chlidonias niger*). Gadā 1 perējums. Dējumā 3 (2 - 4) olas. Barībā galvenokārt kukaiņi, arī sikas zivis. Ziemeļ Centrālāfrikā un Dienvidāfrikā.

Skaits, populācija. Ligzdo 10 līdz 200 pāri, skaits ļoti svārstīgs /6/.

Skaits un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Vairāk nekā 4 reizes secīgos novērojumu gados Gomelī atzīmētas ievērojamas skaita svārstības /5/. Šo kraso skaita svārstību iemesli nav zināmi. Draudus sugai var radīt hidroloģiskā režīma izmaiņas, augāja izmaiņas, kā arī traucējumi.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1992. Ligzdo Teiču rezervātā (Vaboles ez.), zooloģiskajos liegumos "Engures ez." un "Liepājas ez."

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju. Kontrolēt atradņu bioloģisko stāvokli un populācijas skaita dinamiku. Nav pieļaujama nosusināšana un ūdens līmeņa izmaiņas ligzdošanas sezonā. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Gomelis", "Lubasts", "Lobes ez. un apkārtējie purvi un meži", kur suga konstatēta vai ligzdo.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Викине, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1985; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. LOB arhīvs (1990 - 1996); 5. Viksne, Janaus, 1989; 6. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Poland and the Baltic region; in the List of Threatened Species of Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs sporadically throughout the whole territory; breeds on the lakes Lubāns, Vaboles ezers, Lobes ezers, Engures ezers, Liepājas ezers, ponds near Pelči, probably also on lake Ļubasts near Daugavpils, on ponds nearby the south-western shore of lake Babītes ezers and at other sites /1 - 4/. For the first time its nest in Latvia was found in 1957 /1/. In 1986 about 200 pairs bred on Gomelis (separated part of lake Lubāns ezers) /5/. This is the maximum number of birds registered at one site.

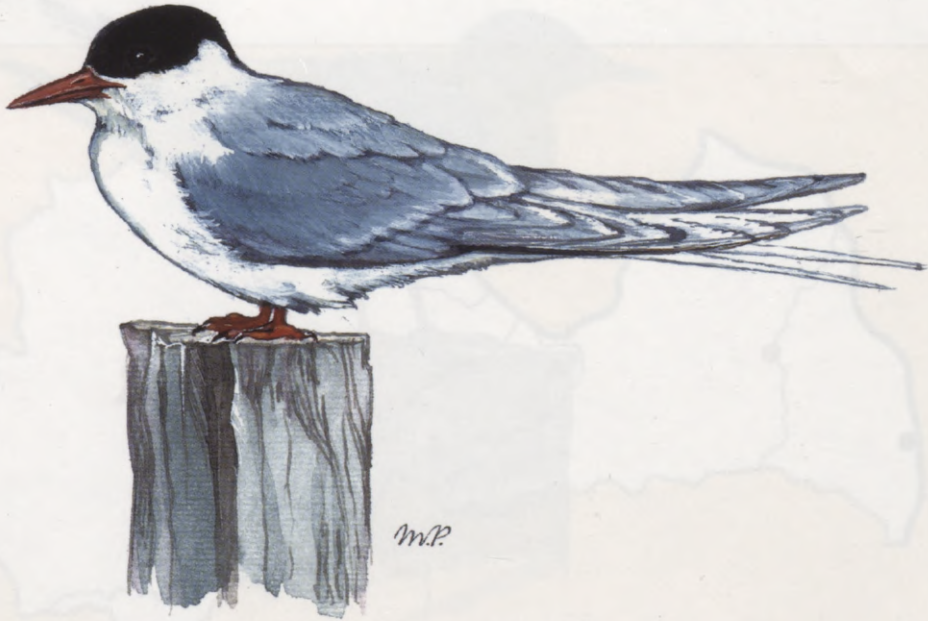
Habitat. Mainly in terrestrialized and shallow waterbodies (lakes, ponds).

Number, population. From 10 up to 200 pairs breed; the number varies considerably /6/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. More than four times during regular observations in Gomelis the number has varied remarkably /5/. Reasons are not clear. Probably, changes in hydrological regime, alterations in vegetation as well as disturbances may pose a threat to this species.

Existing protection. LMPL 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1992. Breeds in the Teiči Reserve (on lake Vaboles ezers), in the zoological sanctuaries "Engures ezers" and "Liepājas ezers".

Suggestions for study and protection. To study the biology of this species; to control the biological state of localities and the dynamics of population number. Draining and changing the water level during its breeding season are inadmissible. This species occurs or breeds in the nature areas suggested for protection: "Gomelis", "Ļubasts", "Lobes ezers un apkārtējie purvi un meži".



Jūras zīriņš *Sterna paradisaea* Pontoppidan, 1763 syn. *S. macrura* Naumann

Laridae - Kaiju dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Polijas, Vācijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Ļoti reti. Rīgas līča piekrastē (Ainaži, Kuiviži, Daugavgrīva, Kundziņsala, Milgrāvis, Lielupes grīva) un Irbes grīvā /1 - 4/. Pirmās ticamās ziņas par ligzdošanu Latvijā iegūtas 1972. gadā /5/, bet ligzdas atrastas tikai 1979. gadā /6/.

Biotops. Smilšaini līdagi jūras piekrastē, parasti upju grīvās. Dažkārt arī būvlaukumi, mākslīgi radīti smilšu uzbērumi.

Bioloģija. Ligzdotāja, ceļotāja un caurceļotāja suga. Ligzda uz zemes - smiltīs, oļos vai īsā augājā. Ligzdošanas kolonijās bieži kopā ar mazo zīriņu (*Sterna albifrons*) vai upes zīriņu (*Sterna hirundo*). Gadā 1 perējums. Dējumā 1 - 3 olas. Barībā galvenokārt sīkas zivis, taču arī kukaiņi, sīkie vēžveidīgie u.c. dzīvnieki. Ziemo Atlantijas okeāna dienviddaļā - Antarktīdas piekrastē un peldošā ledus joslā, nelielā skaitā arī Dienvidāfrikas piekrastē.

Skaitis, populācija. Ligzdo 80 - 100 pāri /7/.

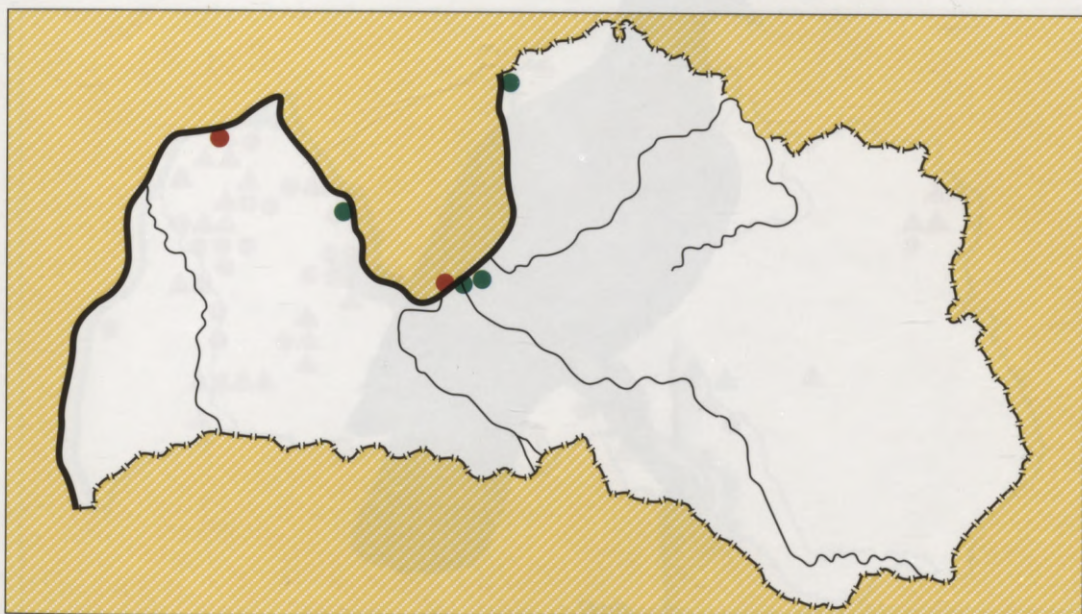
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Drošu ziņu par skaita izmaiņām nav. Dažkārt draudus sugai rada biotopa pārveide un apbūve, kā arī izmantošana rekreācijai. Suga jutīga pret dažāda veida traucējumiem ligzdošanas sezonas laikā.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1992. Ligzdo zooloģiskajos liegumos "Jūras piekraste no Kuivižiem līdz Ainažiem", "Jūras piekraste Mērsragā"; kompleksajā dabas liegumā "Vecdaugava"; vietējās nozīmes dabas liegumā "Daugavgrīva".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju. Kontrolēt populācijas skaita dinamiku. Novērst iespējamus traucējumus ligzdošanas vietās veidojot sezonas mikroliegumus. Aizsardzībai ieteikt teritoriju "Irbes upes grīva", kur ligzdo 60 - 70 % jūras zīriņu Latvijas populācijas.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. LOB arhīvs (1990 - 1996); 5. Виксне, 1978; 6. Strazds A, Strazds M., 1981; 7. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Poland, Germany and the Baltic region; in the List of Threatened Species of Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs very rarely; along the coast of the Gulf of Rīga (Ainaži, Kuivīži, Daugavgrīva, Kundziņsala, Milgrāvis, the mouth of river Lielupe) and at the mouth of river Irbe /1 - 4/. First credible data on its breeding in Latvia was obtained in 1972 /5/, although nests were found only in 1979 /6/.

Habitat. Sandy offshore beaches, usually near river mouths, occasionally also at building sites or artificial sand drifts.

Number, population. About 80 - 100 pairs breed /7/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Credible data on changes in the number do not exist. Building construction within its habitats, site transformation and use for recreational purposes are not favourable for this species being susceptible to disturbances during its breeding period.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1992. Breeds in the zoological sanctuaries "Jūras piekraste no Kuivīžiem līdz Ainažiem" and "Jūras piekraste Mērsragā", in the complex nature sanctuary "Vecdaugava", in the nature sanctuary of local importance "Daugavgrīva".

Suggestions for study and protection. To study the biology of this species; to control the dynamics of population number; to eliminate disturbances at its breeding sites by creating seasonal microsantuaries. About 60 - 70% of *Sterna paradisea* population in Latvia breed in the nature area suggested for protection "Irbes upes grīva".



Meža balodis *Columba oenas* Linnaeus, 1758

Columbidae - Baložu dzimta

Status. Reta suga. Ierakstīta Igaunijas, Lietuvas, Zviedrijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Norvēģijas un Somijas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Samērā reti un nevienmērīgi visā teritorijā /1 - 3/.

Biotops. Dažāda tipa vecas mežaudzes ar dobumainiem kokiem, priekšroku dod priežu audzēm (siliem).

Bioloģija. Ligzdotāja, celotāja un caurcelotāja suga. Ligzda galvenokārt melnās dzilnas (*Dryocopus martius*) kaltos koku dobumos. Gadā 2 - 3 perējumi. Dējumā 2 olas. Barībā galvenokārt augu - graudzāļu, tauriņziežu un krustziežu sēklas un dzinumus, kā arī ozolzīles, retāk ogas, dažkārt arī kukaiņi, gliemji un sliekas. Ziemo Rietumeiropā un Dienvideiropā, dažās vietās Ziemeļāfrikā un Turcijā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 150 - 200 pāri. Kopš 1970. gada skaitis mēreni samazinājies /4/.

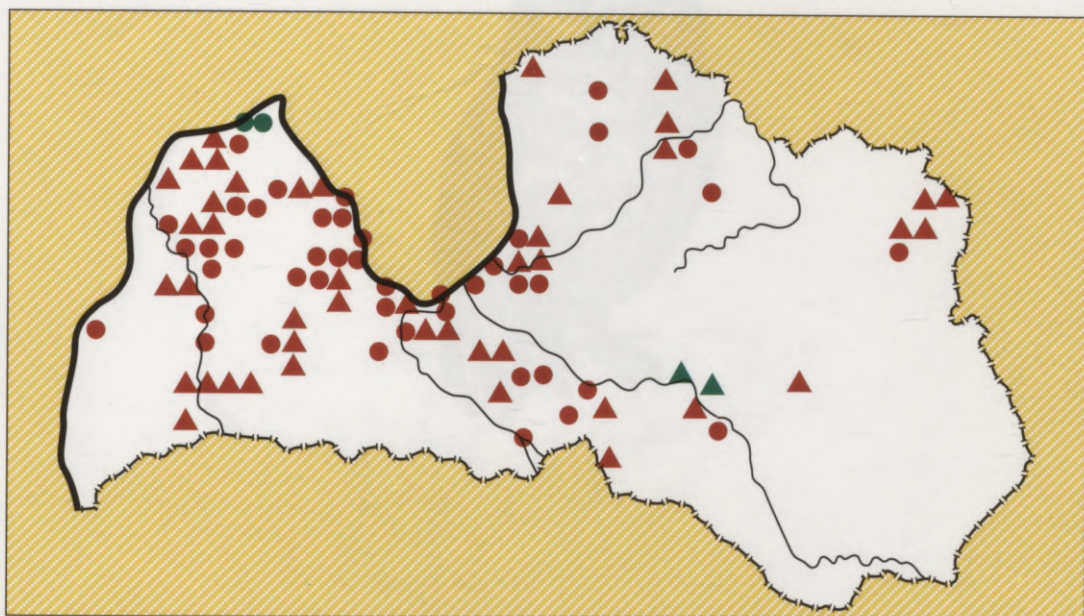
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. 20. gs. pirmajā pusē bieži ligzdojoša suga /5, 6/. Vēlāk skaitis ievērojami samazinājies /7/. Ligzdošanas apstākļus pasliktina intensīva mežizstrāde, bet barošanās iespējas limitē lauku masivizācija un lauksaimniecības intensifikācija. Trūkst ligzdošanai nepieciešamo dobumaino koku.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo Slīteres un Teiču rezervātā, Ziemeļvidzemes reģionālajā dabas aizsardzības kompleksā, Gaujas nacionālajā parkā, vietējās nozīmes dabas liegumā "Stiklu purvi".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju. Kontrolēt atradņu ekoloģisko stāvokli un populācijas skaita dinamiku. Mežu apsaimniekošanā saglabājamas vecas mežaudzes ar dobumainiem kokiem, jo dobumaino koku klātbūtne, it īpaši klaju vietu tuvumā, ir nozīmīgs skaitu limitējošs faktors. Izveidot mikrolieģumus, kuros aizliegta mežizstrāde un no 1. marta līdz 1. jūlijam arī cita veida saimnieciskā darbība. Lokāli jāsamazina sugas galvenā ienaidnieka - meža caunas skaitis. Stingri jāievēro meža baloža medību aizliegums. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Ciravas riesti", "Nidas purvs", "Plūču un Novadu tīreļi", "Ūlu purvi", "Zaļais un Raganu purvs", "Dzelves-Krona un Rampas-Bitnieku purvs", "Ērberģe", "Liepna-Kuprava".

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 5. Grosse, Transehe, 1929; 6. Тауриньш, Вилкс, 1949; 7. Вилкс, 1968.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Estonia, Lithuania, Sweden and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Norway and Finland.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs comparatively rarely and irregularly throughout the whole territory /1 - 3/.

Habitat. In various old forests having hollow trees, but preferably in pine stands (*Cladinoso-callunosa*).

Number, population. About 150 - 200 pairs breed. Since 1970 the number has declined temperately /4/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. It was a frequent nester at the beginning of the 20th century /5, 6/. In following years the number declined remarkably /7/. Intensive commercial use of forests negatively affects its breeding circumstances; both expansion of fields and intensification of agriculture limit its chance for feeding. There are not enough hollow trees suitable for its nesting.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the Slitere Reserve and Teiči Reserve, in the Ziemeļvidzeme Regional Nature Protection Complex, in the Gauja National Park, in the nature sanctuary of local importance "Stiklu purvi".

Suggestions for study and protection. To study the biology of this species; to control the ecological state of localities and the dynamics of population number; to create microsanctuaries where commercial use of forests, but from March 1 till July 1 also all other economic activities are forbidden. Old forests having hollow trees should be maintained, as presence of such trees, especially nearby open sites, is an important number-limiting factor for this species. At several sites the number of its main enemy - meža caunas should be reduced. The hunting ban on *Columba oenas* must be strictly observed. Nature areas suggested for protection: "Ciravas riesti", "Nīdas purvs", "Pluču un Novadu tīreļi", "Ūlu purvi", "Zaļais un Raganu purvs", "Dzelves-Krona un Rampas-Bitnieku purvs", "Ērberģe", "Liepna-Kuprava".



Mājas apogs *Athene noctua* (Scopoli, 1769)

Strigidae - Pūču dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Lietuvas, Zviedrijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Dānijas un Vācijas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Ļoti reti: Ventspils apkārtnē, Vītiņi (Liepājas raj.), Nīgrandes un Zaņas apkārtnē (Saldus raj.), Apšupes apkārtnē (Dobeles raj.), Adžūnu apkārtnē (Bauskas raj.), Skaistkalne, Embūtes apkārtnē, Rīga (Torņakalns), Olaine, Smiltenes apkārtnē, Kokneses apkārtnē /1 - 4/. Latviju šķērso areāla ziemeļu robeža.

Biotops. Atklāta ainava - parki, dārzi, apdzīvotas vietas.

Bioloģija. Ligzdotāja un ziemotāja suga. Ligzda koku dobumos, ēku spraugās un nišās, arī putnu būrišos. Gadā parasti 1, reizēm 2 perējumi. Dējumā 4 - 5 (2 - 5) olas. Barībā galvenokārt pelveidīgie grauzēji (strupastes), sīki putni, kā arī abinieki, kukaiņi u.c. bezmugurkaulnieki.

Skaits, populācija. Ligzdo 10 - 30 pāri, skaits svārstīgs. Latvijā ziemo 20 - 100 īpatņi /5/.

Skaits un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Arī 20. gs. pirmajā pusē ļoti reti ligzdotājs /6 - 9/, apzinātas tikai dažas konkrētas atradnes /10/.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas sastopamību. Izlikt būrus piemērotos biotopos.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Strazds, Priednieks u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantā (1985 - 1989); 4. Baumanis, Celmiņš, 1995; 5. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 6. Loudon, 1909; 7. Grosse, Transehe, 1929; 8. Transehe, Sināts, 1936; 9. Тауриньш, Вилкс, 1949; 10. Sawitzky, 1899.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Belarus, Lithuania, Sweden and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Denmark and Germany.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs very rarely: near Ventspils, Vitini (Liepāja district), near Nigrande and Zaņa (Saldus district), near Apšupe (Dobele district) and Adžūni (Bauska district), Skaistkalne, near Embūte, Rīga (Tornakalns), Olaine, near Smiltene and Koknese /1 - 4/. Latvia lies on the northern limit of the species range.

Habitat. Open sites - parks, gardens, settlements.

Number, population. About 10 - 30 pairs breed; the number varies; 20 - 100 individuals overwinter in Latvia /5/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. It was a very rare nester already during the first half of the 20th century /6 - 9/. Only a few locations were known for sure /10/.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980.

Suggestions for study and protection. To study the occurrence of this species; to arrange nest boxes within appropriate habitats.



Urālpūce, garastes pūce *Strix uralensis* Pallas, 1771

Strigidae - Pūču dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Igaunijas, Polijas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Norvēģijas un Vācijas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Samērā reti teritorijas austrumdaļā, galvenokārt ziemeļaustrumu rajonos /1 -4 /. Latviju šķērso sugas areāla dienvidrietumu robeža.

Biotops. Lieli, mitri, ar kritālām un stumbeņiem bagāti skujkoku un jaukto mežu masīvi, izcirtumu, lauku, plavu u.c. atklātu vietu tuvumā.

Bioloģija. Ligzdotāja un ziemotāja suga. Ligzda lielos koku dobumos, nolauztu stumbru galos, citu putnu vecās ligzdās, arī būros. Gadā 1 perējums. Dējumā 3 - 4 (2 - 6) olas. Barībā strupastes u.c. nelieli ziditāji, putni, retāk citi mugurkaulnieki, reizēm arī krituši dzīvnieki. Grauzējus spēj noķert pat zem 20 - 30 cm biezas sniega segas.

Skaitis, populācija. Ligzdo 500 - 2000 pāri. Skaitis svārstīgs. Latvijā ziemo 1000 - 5000 īpatņi /5/.

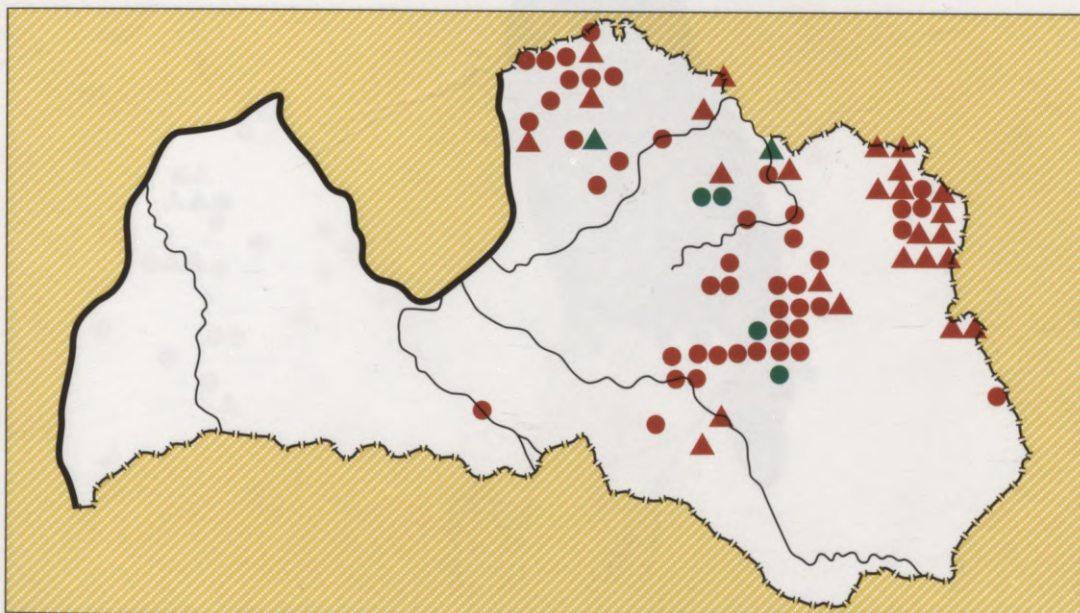
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Iespējams, ka notiek vispārēja skaita samazināšanās /1/. Skaitu limitējošs faktors var būt vecu, dobumainu koku un plēsīgo putnu vecu ligzdu trūkums, kā arī mežizstrādes darbu intensifikācija.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG 1980. Ievērojama daļa atradņu ir Ziemeļvidzemes reģionālajā dabas aizsardzības kompleksā. Suga sastopama vai ligzdo Teiču un Krustkalnu rezervātā, kompleksajā dabas liegumā "Augstroze", vietējās nozīmes dabas liegumā "Mežole".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju. Kontrolēt populācijas skaita dinamiku. Pastāvīgās ligzdošanas vietās izveidojami mikroliegumi. Lielāku lauku, vecu izcirtumu u.c. klaju vietu tuvumā izliekami piemēroti (lieli) būri. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Keizaru purvs", "Meži pie Gaujienas", "Meži pie Ābeliem", "Pededzes meži", "Zaicevas meži", "Silguldas purvs", "Liepna-Kuprava", "Pārabaine", "Mūrnieku purvs", "Salinieku-Brieževkas purvs".

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксна, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. LOB arhīvs (1990 - 1996); 5. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Belarus, Estonia, Poland, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Norway and Germany.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs comparatively rarely in eastern Latvia, but mainly in the north-eastern districts /1 - 4/. Latvia lies on the south-western limit of the species range.

Habitat. In large and moist coniferous and mixed forests as well as nearby forest clearings, fields, meadows and other open sites.

Number, population. About 500 - 2,000 pairs breed; the number varies; 1,000 - 5,000 individuals overwinter in Latvia /5/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Possibly the number is on the decline /1/. Absence of old hollow trees and abandoned nests of birds of prey as well as intensive commercial use of forests are probably the number-limiting factors.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB 1980. A considerable part of localities is in the Ziemeļvidzeme Regional Nature Protection Complex. This species occurs or breeds in the Teiči Reserve and Krustkalni Reserve, in the complex nature sanctuary "Augstroze", in the nature sanctuary of local importance "Mežole".

Suggestions for study and protection. To study the biology of this species; to control the dynamics of population number. Microsanctuaries should be created at permanent breeding sites. Large nest boxes should be arranged nearby wide glades, old clearings and other open sites. Nature areas suggested for protection: "Keizaru purvs", "Meži pie Gaujienas", "Meži pie Ābeļiem", "Pededzes meži", "Zaicevas meži", "Silguldas purvs", "Liepna-Kuprava", "Pārabaine", "Mūrnieku purvs", "Salinieku-Brieževkas purvs".



Bikšainais apogs *Aegolius funereus* (Linnaeus, 1758)

Strigidae - Pūču dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Igaunijas, Lietuvas, Polijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Samērā reti visā teritorijā /1 - 4/.

Biotops. Dažāda tipa, pārsvarā skujkoku un jaukti meži, parasti purvu, izcirtumu u.c. klaju vietu tuvumā.

Bioloģija. Ligzdotāja, celotāja (arī caurcelotāja) un daļēji nometniece. Ligzda koku dobumos, priekšroku dodot melnās dzilnas (*Dryocopus martius*) kaltiem dobumiem. Gadā parasti 1, retāk 2 perējumi. Dējumā 4 - 6, reizēm līdz 10 olas. Barībā dažādi sīki graužēji un nelieli putni.

Skaitis, populācija. Ligzdo 500 - 1500 pāri, skaits samērā stabils. Latvijā ziemo 100 - 1000 īpatņi /5/.

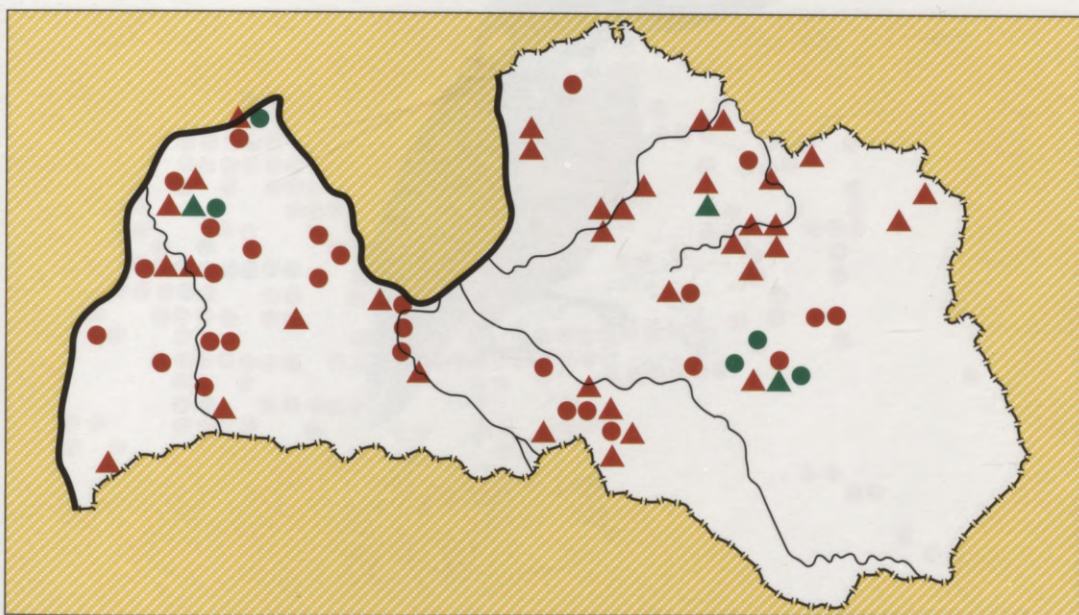
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Ir norādījumi par iespējamo skaita samazināšanos /1/. Skaitu limitējošs faktors ir vecu, dobumainu koku trūkums mežaudzēs. Ligzdošanu traucē mežizstrāde un meža caunas postījumi.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo Sliteres, Teiču un Krustkalnu rezervātā, vietējās nozīmes dabas liegumos "Stiklu purvi" un "Mežole".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju. Kontrolēt populācijas skaita dinamiku. Ieteicama dobumaino koku saudzēšana, it īpaši vietās, kur to ir maz. Var piesaistīt ligzdošanai izliktot būrus. Aizsardzībai ieteicamas dabas teritorijas: "Daudzevas (Aklais) purvs", "Ērbērģe", "Lāču ez.", "Rūšsala", "Meži pie Kuldīgas", "Mordanga" u.c.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. LOB arhīvs (1990 - 1996); 5. Strazds, Priednieks, Vāveriņš, 1994.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Belarus, Estonia, Lithuania, Poland the Baltic region; in the List of Threatened Species of Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Comparatively rare throughout the whole territory /1 - 4/.

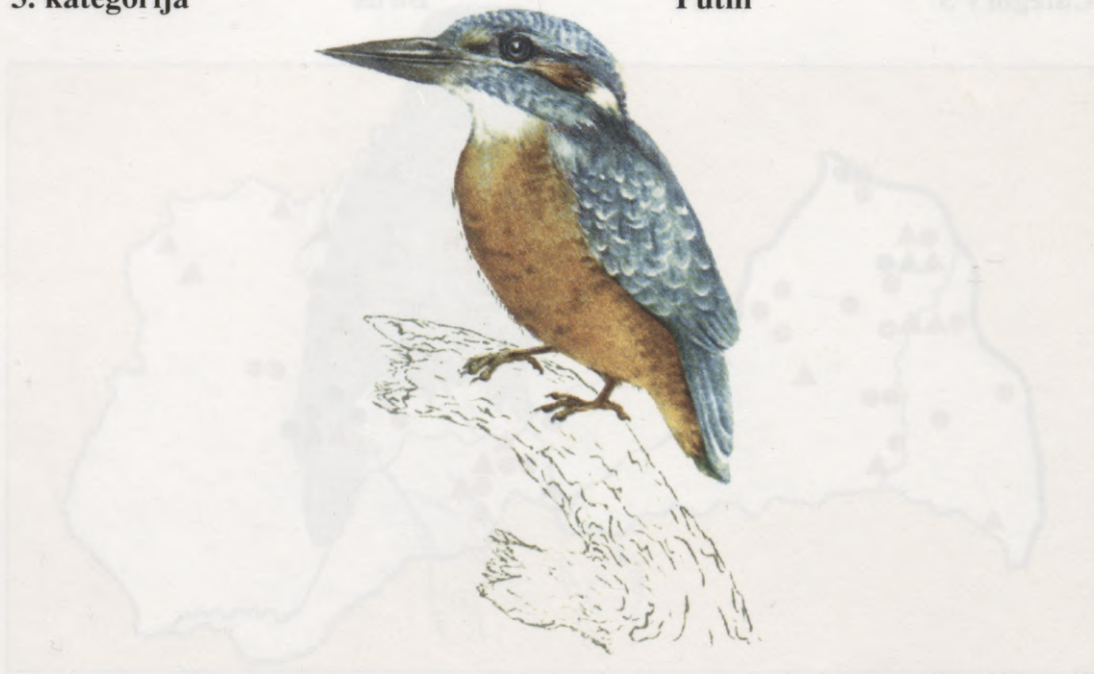
Habitat. Mainly in coniferous and mixed forests, usually nearby mires, forest clearings and other open sites.

Number, population. About 500 - 1,500 pairs breed; the number is quite constant; 100 - 1,000 individuals overwinter in Latvia /5/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. A few records show that, probably, the number is on the decline /1/. Absence of old hollow trees in forests is a number-limiting factor for this species. Commercial use of forests as well as its natural enemy - *Martes martes* disturb its breeding.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the Slitere Reserve, Teiči Reserve and Krustkalni Reserve, in the sanctuaries of local importance "Stiklu purvi" and "Mežole".

Suggestions for study and protection. To study the biology of this species; to control the dynamics of population number. Maintenance of hollow trees and arranging of nest boxes may be favourable for its breeding. Nature areas suggested for protection: "Daudzevas (Aklais) purvs", "Ērbērģe", "Lāču ezers", "Rūšsala", "Meži pie Kuldīgas", "Mordanga" and others.



Zivju dzenītis *Alcedo atthis* (Linnaeus, 1758)

Alcedinidae - Zivju dzenīšu dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Igaunijas, Lietuvas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas un Vācijas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Ligzdo visā teritorijā, biežāk centrālajā un rietumdaļā. /1 - 3/.

Biotops. Ligzdošanas laikā galvenokārt pie upēm ar augšnes un iežu atsegumiem meža un krūmāju apēnotos krastos. Neligzdojošiem, īpaši jaunažiem putniem, biotopu spektrs ievērojami plašāks.

Bioloģija. Ligzdotāja, celotāja un caurcelotāja suga. Ligzda pašizraktās alās, parasti upes krasta atsegumā. Gadā 2 - 3 (4) perējumi. Dējumā 6 - 7 (4 - 8) olas. Ligzdošanas sezona ļoti gara. Barībā sīkas (lielākoties zem 10 cm garas) zivis, kukaiņi u.c. nelieli ūdensdzīvnieki, dažkārt sīki vēžveidīgie, gliemji un vardes. Ziemeļ Dienvideiropā, Dienvidrietumeiropā un Ziemeļāfrikā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 600 - 1500 pāri. Latvijā ziemo 50 - 300 īpatņi /3/.

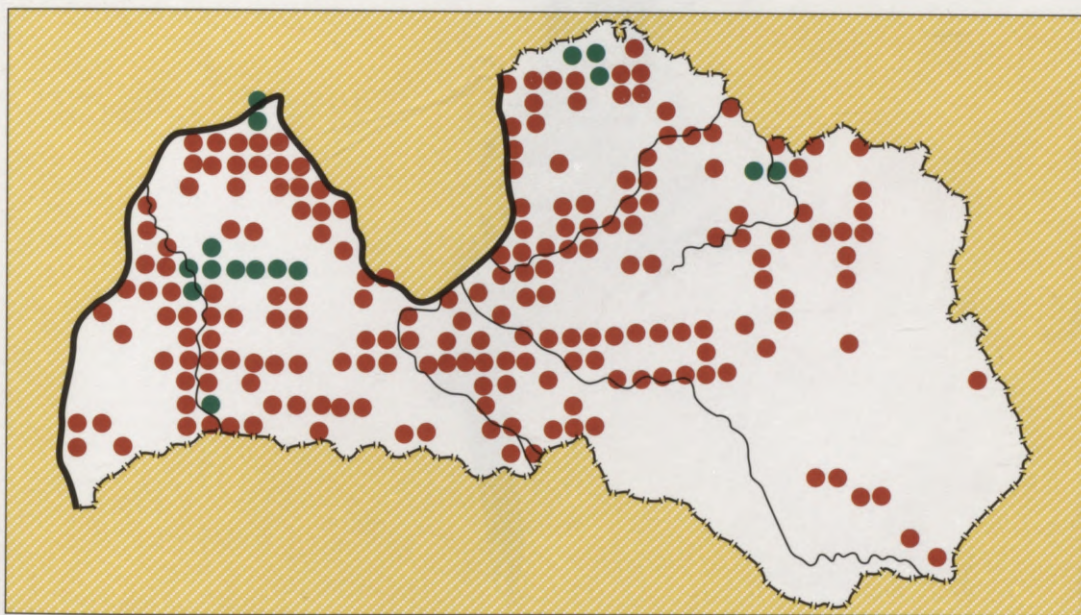
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Kopš 1970. gada ligzdojošo putnu skaits svārstīgs, tomēr bez noteiktas izmaiņu tendences /4/. No 1970. līdz 1990. gadam skaits samazinājies daudzās Eiropas valstīs, kam par cēloni ir galvenokārt ūdens ķīmiskais un bioloģiskais piesārņojums. Biotopu degradē arī upju dabisko posmu regulēšana, iztaisnošana, krasta joslas koku un krūmu izciršana /5/. Masveida bojāeja sugu piemeklē bargās ziemās.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo Slīteres rezervātā un kompleksajos dabas liegumos: "Abavas upes ieleja", "Ventas upes ieleja no Kuldīgas līdz Abavas ietekai", "Ventas un Šķērveļa upju ieleju posms", "Salacas upes ieleja", "Gaujas ielejas Virešu struktūras iecirknis un Palsas un Vizlas lejteces".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju un ekoloģiskās prasības. Kontrolēt populācijas skaita dinamiku. Nepieļaut upju iztaisnošanu un dabisko posmu regulēšanu. Jāievēro aizsargjoslas gar ūdenstecēm, nepieļaujot tajās koku un krūmu izciršanu un jebkādu citu, biotopu degradējošu, saimniecisku darbību.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 2. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1990); 3. Račinskis, 1996a; 4. Strazds, Priednieks, Vāverīšs, 1994; 5. Fry, 1994.

Sastādīja (Compiled by) Edmunds Račinskis.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Belarus, Estonia, Lithuania, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark and Germany.

Distribution and occurrence in Latvia. Breeds throughout the whole territory, but more frequently in central and western Latvia /1 - 3/.

Habitat. During the breeding season it stays mainly on river banks covered by forests and shrubs and having outcrops of soil and rocks. Non-breeding birds, especially juvenile ones, occur in more diverse habitats.

Number, population. About 600 - 1,500 pairs breed; 50 - 300 individuals overwinter in Latvia /3/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Since 1970 the number of breeding birds varies /4/. From 1970 until 1990, mainly as a result of chemical and biological pollution of water, the number declined in many European countries. Artificial transformation, including straightening of river stretches as well as removal of trees and shrubs nearby rivers destroy habitats /5/. This species suffers greatly during severe winters.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the Slitere Reserve and in the complex nature sanctuaries "Abavas upes ieleja", "Ventas upes ieleja no Kuldīgas līdz Abavas ietekai", "Ventas un Šķērveļa upju ieleju posms", "Salacas upes ieleja", "Gaujas ielejas Virešu struktūras iecirknis un Palsas un Vizlas lejteces".

Suggestions for study and protection. To study the biology and ecological requirements of this species; to control the dynamics of population number; not to allow straightening or any other artificial transformation of river stretches. Removal of trees and shrubs as well as other economic activities, destroying habitats within protected belts nearby rivers, should be prohibited.



Baltmuguras dzenis *Dendrocopos leucotos* (Bechstein, 1803)
syn. *Picoïdes leucotos* (Bechst.)

Picidae - Dzeņu dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Igaunijas, Lietuvas, Polijas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Somijas un Vācijas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Samērā vienmērīgi visā teritorijā /1, 2, 4/. Ligzdošana Latvijā pirmoreiz dokumentāli pierādīta 1916. gadā, kad A. Zaikovs Viesienā ievācis šīs sugas dējumu /1/. Latvija atrodas sugas areāla rietumu perifērijā.

Biotops. Lapkoku un jaukti meži, arī atklātas ainavas ar atsevišķiem kokiem vai koku grupām.

Bioloģija. Ligzdotāja un ziemotāja suga. Ligzda pašizkaltos dobumos, parasti nokaltušos lapkokos vai to stumbeņos. Gadā 1 dējums. Perējumā 2 - 5 olas. Barībā pārsvarā zem koku mizas dzīvojošo vabolu kāpuri, vasarā arī koku lapotnē brīvi lidojošie kukaiņi, dažkārt augļi un sēklas.

Skaitis, populācija. Ligzdo ap 2000 pāri, skaits samērā stabils /2, 3/. Latvijā ziemo 3000 - 4000 īpatņi /3/.

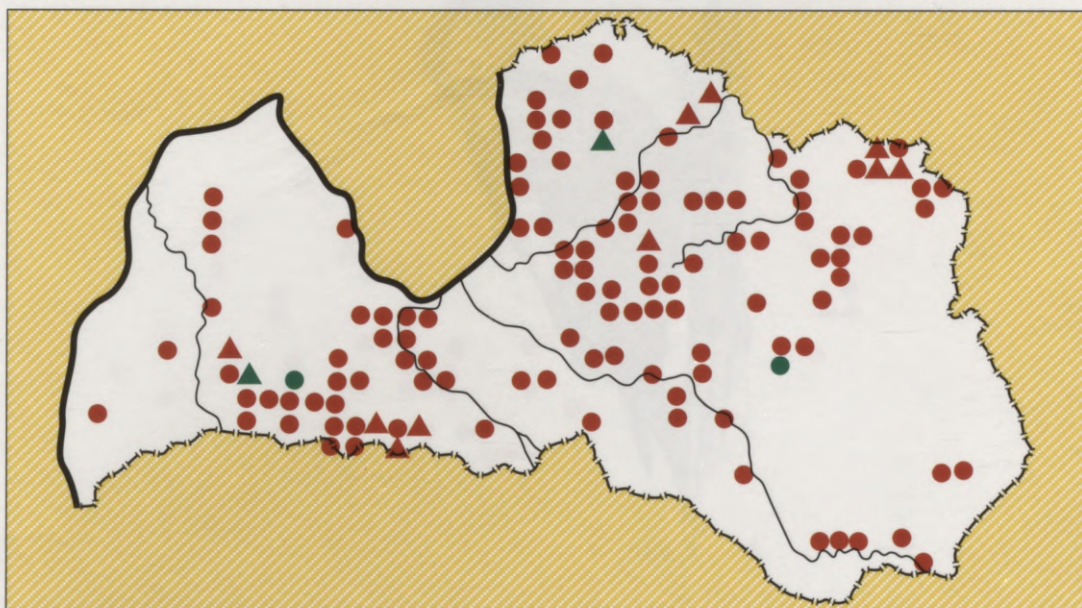
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Apdraud nokaltušo un kalstošo koku izvākšana, lapkoku meža un bioloģiski veco audžu īpatsvara samazināšanās.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo Moricsalas un Teiču rezervātā; vietējās nozīmes dabas liegumos "Sātiņi", "Zvārde". Sugas aizsardzībai ierīkoti īpaši aizsargājamie meža iecirkņi vairākās mežniecībās: Kalvenes, Bārtas (Liepājas virsmežn.), Bēnes, Līvberzes (Jelgavas virsmežn.), Ēdoles (Kuldīgas virsmežn.), Ungurpils, Katvaru (Limbažu virsmežn.), Pededzes (Cesvaines virsmežn.).

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Kontrolēt populācijas skaita dinamiku. Mežu apsaimniekošanā izvairīties no lapkoku mežu aizstāšanas ar egļu monokultūrām, kā arī saudzēt nokaltušos un bojātos kokus. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Svētes ieleja", "Sniķere", "Ukri", "Augstkalne", "Daugavas ieleja", "Liepna-Kuprava" u.c.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Bergmanis, Strazds, 1993; 3. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 4. LOB arhīvs (1990 - 1996).

Sastādīja (Compiled by) Madars Bergmanis.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Estonia, Lithuania, Poland, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Finland and Germany.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs quite regularly throughout the whole territory /1, 2, 4/. For the first time its breeding in Latvia was verified by A. Zaikovs at Viesiena in 1916 /1/. Latvia lies on the western periphery of the species range.

Habitat. Deciduous and mixed forests, open sites with individual trees or groups of trees.

Number, population. About 2,000 pairs breed; the number is comparatively constant /2, 3/; 3,000 - 4,000 individuals overwinter in Latvia /3/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. This species is threatened by removal of withered and withering trees and by reduction in the amount of deciduous forests and senile forest stands.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the Moricsala Reserve and Teiči Reserve, in the sanctuaries of local importance "Sātiņi" and "Zvārde". In order to preserve this species, especially protected forest areas have been established within the following forestries: at Kalvene, Bārta (Liepāja Head Forestry), Bēne, Līvērze (Jelgava Head Forestry), Ēdole (Kuldīga Head Forestry), Ungurpils, Katvari (Limbaži Head Forestry), Pēdēze (Cesvaine Head Forestry).

Suggestions for study and protection. To control the dynamics of population number; to avoid replacing deciduous forests with spruce monocultures, to preserve withered and decaying trees. Nature areas suggested for protection: "Svētes ieleja", "Sniķere", "Ukri", "Augstkalne", "Daugavas ieleja", "Liepna-Kuprava" and others.



Vidējais dzenis *Dendrocopos medius* (Linnaeus, 1758)
syn. *Picoides medius* (L.)

Picidae - Dzeņu dzimta

Statuss. Reta, suga. Ierakstīta Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Krievijas un Vācijas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Nevienmērīgi visā teritorijā, biežāk dienviddaļā, ziemdaļā novērots tikai dažas reizes /1, 2, 3/. Pirmoreiz ligzda atrasta 1985. gadā Vānē (A. Freibergs) /4/. Latvija atrodas uz sugas areāla ziemeļu robežas.

Biotops. Lapkoku un jaukti meži ar ievērojamu platlapju koku īpatsvaru, veci parki.

Bioloģija. Ligzdotāja, ziemotāja suga. Ligzda pašizkaltos dobumos, parasti nokaltušos lapkokos (visbiežāk apsēs) vai to stubeņos. Gadā 1 perējums. Dējumā 4 - 8 olas. Barībā koku lapotnes daļā un mizas spraugās vai zem mizas dzīvojošie kukaiņi un to kāpurī, ziemā arī augu sēklas (pārsvarā ozolu, dižskābaržu, lazdu, izņēmuma gadījumos skujkoku, reizēm plūmju un saldo ķiršu kauliņi).

Skaitis, populācija. Ligzdo 1500 - 2000 pāri. Kopš 1970. gada novērojams skaita pieaugums /2, 5/. Latvijā ziemo 3000 - 4000 īpatņi /5/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Pēdējos gadu desmitos, sugas areālam paplašinoties ziemeļu virzienā, skaits ievērojami pieaudzis /1/. Apdraud nokaltušo un kalstošo koku izvākšana, lapkoku mežu un bioloģiski veco audžu īpatsvara samazināšanās.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1992. Sastopams vai ligzdo Moricsalas rezervātā; botāniskajos liegumos "Barkavas ozolu audze", "Seldžu ozolu audze", "Pededzes ozolu audze", "Luknes skābaržu audze", kā arī šīs sugas aizsardzībai ierīkotajos īpašos aizsargājamajos meža iecirkņos vairākās mežniecībās: Ciravas, Grobiņas, Dunikas (Liepājas virsmežn.), Bēnes, Livbērzes (Jelgavas virsmežn.), Zvārdes (Saldus virsmežn.), Pededzes, Varakļānu (Cesvaines virsmežn.).

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Kontrolēt populācijas skaita dinamiku. Mežu apsaimniekošanā izvairīties no lapkoku mežu aizstāšanas ar egļu monokultūrām, veicināt ozolu un ošu audzēšanu, saudzēt nokaltušos kokus. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Jaunplavu meži", "Snikere", "Ukri", "Augstkalne", "Svētes ieleja", "Elejas meži", "Ābeli", "Rauda".



Informācijas avoti (Information sources). 1. Celmiņš, 1985; 2. Bergmanis, Strazds, 1993; 3. LOB arhīvs (1990 - 1996); 4. Mednis, Baumanis, 1987; 5. Strazds, Priednieks, Vāverīns, 1994.

Sastādīja (Compiled by) Madars Bergmanis.

Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark and Germany.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs irregularly throughout the whole territory, more frequently in southern Latvia, but rarely in northern Latvia /1, 2, 3/. For the first time its nest was found by A. Freibergs at Vāne in 1985 /4/. Latvia lies on the northern limit of the species range.

Habitat. Deciduous and mixed forests with a remarkable amount of broad-leaved trees; old parks.

Number, population. About 1,500 - 2,000 pairs breed. Since 1970 the number has increased /2, 5/. Approximately 3,000 - 4,000 individuals overwinter in Latvia /5/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. In recent decades the number has increased remarkably due to the range expansion towards the north /1/. This species is threatened by removal of withering and withered trees and by cutting of deciduous forests and senile forest stands.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1992. This species occurs or breeds in the Moricsala Reserve, in the botanical sanctuaries "Barkavas ozolu audze", "Seldžu ozolu audze", "Pededzes ozolu audze", "Luknes skābaržu audze" and also in specially protected forest areas within several forestries at Cīrava, Grobiņa, Dunika (Liepāja Head Forestry), Bēne, Livbērze (Jelgava Head Forestry), Zvārde (Saldus Head Forestry), Pededze, Varakļāni (Cesvaine Head Forestry).

Suggestions for study and protection. To control the dynamics of population number; to avoid replacing deciduous forests with spruce monocultures; to favour cultivation of oaks and ash-trees; to maintain withered trees. Nature areas suggested for protection: "Jaunplavu meži", "Sņikere", "Ukri", "Augstkalne", "Svētes ieleja", "Elejas meži", "Ābeli", "Rauda".



Trīspirkstu dzenis *Picoides tridactylus* (Linnaeus, 1758)

Picidae - Dzeņu dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Lietuvas, Polijas, Zviedrijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Vācijas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Sastopams galvenokārt centrālajā un ziemeļdaļā, dienviddaļā reti un nevienmērīgi. Ligzdošana Latvijā pirmoreiz pierādīta 1936. gadā Lejasciema apkārtnē /1/. Latvija atrodas sugas areāla dienvidrietumu perifērijā.

Biotops. Lielākoties skujkoku un jauktu mežu masīvi, retāk dumbrāja tipa lapkoku meži.

Bioloģija. Ligzdotāja un ziemotāja suga. Ligzda pašizkaltošos dobumos, biežāk nokaltušos kokos un stubņos. Gadā 1 perējums. Dējumā 3 - 6 olas. Barībā mizā un koksņē dzīvojošie kukaiņi, arī koku sula.

Skaitis, populācija. Ligzdo 1000 - 2000 pāri /2, 3/. Latvijā ziemo 2000 - 4000 īpatņi /3/.

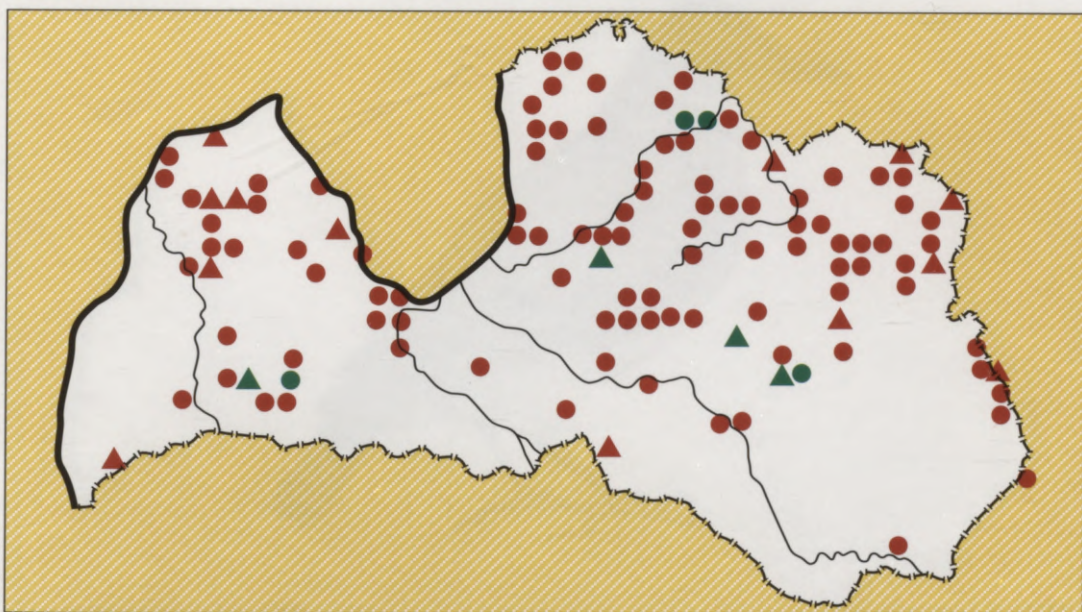
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Skaitis stabils, vai nedaudz palielinājies pēdējās desmitgadēs. Pieaudzis novērojumu skaits Latvijas dienviddaļā, kas iespējams izskaidrojams ar sugas areāla paplašināšanos dienvidu virzienā. Apdraud nokaltušo un kalstošo koku izvākšana, bioloģiski veco audžu īpatsvara samazināšanās.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo Moricsalas, Teiču un Krustkalnu rezervātā; botāniskajā liegumā "Luknes skābaržu audze"; vietējās nozīmes dabas liegumos "Sātiņi", "Zvārde". Sugas aizsardzībai izveidots īpaši aizsargājams meža iecirknis Unguru mežniecībā (Limbažu virsmežn.).

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju. Kontrolēt populācijas skaita dinamiku. Saudzēt nokaltušos un bojātos kokus. Suga konstatēta un iespējams ligzdo ap 20 aizsardzībai ieteicamās teritorijās: "Ovišu jūrmala", "Jaunplavu meži", "Ērbēģe", "Dzērbene" u.c.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Vilks, 1943; 2. Bergmanis, Strazds, 1993; 3. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994.

Sastādīja (Compiled by) Madars Bergmanis.



Status. A rare and irregularly distributed species. Included in the Red Data Books of Belarus, Lithuania, Poland, Sweden and the Baltic region; in the List of Threatened Species of Germany.

Distribution and occurrence in Latvia. Mainly occurs in central and northern Latvia, but rarely and irregularly in southern Latvia. For the first time its breeding in Latvia was proved in the vicinity of Lejasciems in 1936 /1/. Latvia lies on the south-western periphery of the species range.

Habitat. Mainly in coniferous and mixed forests, less frequently in deciduous forests, for example, *Dryopterioso-caricosa*.

Number, population. About 1,000 - 2,000 pairs breed /2, 3/. Approximately 2,000 - 4,000 individuals overwinter in Latvia /3/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. The number of individuals is stable or even has increased a little during the last decades. The number of records from southern Latvia has increased as well, probably, due to the range expansion southwards. This species is threatened by removal of withering and withered trees and by cutting of senile forest stands.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the Moricsala Reserve, Teiči Reserve and Krustkalni Reserve, in the botanical sanctuary "Luknas skābaržu audze", in the sanctuaries of local importance "Sātiņi", "Zvārde". A specially protected area has been created at the Unguri Forestry (Limbaži Head Forestry).

Suggestions for study and protection. To study the biology of this species; to control the dynamics of population number; to maintain withered and decayed trees. This species occurs and, probably, breeds within about 20 nature areas suggested for protection: "Ovišu jūrmala", "Jaunplāvu meži", "Ērbēģe", "Dzērbene" and others.



Cekulainais cīrulis *Galerida cristata* (Linnaeus, 1758)

Alaudidae - Cīruļu dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Igaunijas, Lietuvas, Zviedrijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Norvēģijas un Vācijas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Sporādiski nedaudzās vietās /1 - 4/, biežāk jūras piekrastē /5/. Pēc 1980. gada ligzdošana konstatēta Liepājā, Embūtes apkārtnē /3, 4/, iespējams arī Jūrkalnē, pie Ogres, pie Ilgām (Daugavpils raj.) /2/ u.c. Latvija atrodas sugas areāla ziemeļu perifērijā.

Biotops. Dažādas atklātas, sausas, parasti smilšainas vietas jūrmalas kāpu joslā, no veģetācijas brīvas, neapbūvētas teritorijas pilsētu nomalēs vai apdzīvotās vietās, dzelzceļa uzbērumi.

Bioloģija. Ligzdotāja un ziemotāja suga. Ligzda uz zemes zāles kušķa aizsegā. Gadā 2 perējumi. Dējumā 3 - 5 (6) olas. Barībā galvenokārt kukaiņi, to kāpuri arī augu sēklas, labības graudi un asni.

Skaitis, populācija. Ligzdo 10 - 50 pāri. Kopš 1970. gada vērojama mērena skaita samazināšanās. Latvijā ziemo 20 - 50 īpatņi /6/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Konkrētu ziņu par atradnēm ļoti maz /4, 7/. Galvenie skaita samazināšanās iemesli ir biotopu degradācija un pārveide (apbūve), kā arī rekreācijas slodzes pieaugums.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo aizsargjoslā gar Baltijas jūras un Rīgas līča piekrasti.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Kartēt atradnes. Kontrolēt populācijas skaita dinamiku. Rūpēties par kāpu joslas aizsardzību.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Вискне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1985; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1990); 4. V. Rozes un A. Celmiņa pers. ziņ.; 5. Тауриныйш, Вилкс, 1949; 6. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 7. Rāčenis, 1942.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Estonia, Lithuania, Sweden and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Norway and Germany.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs sporadically at few locations /1 - 4/, more frequently along the seashore /5/. Since 1980 it has been found breeding in Liepāja, in the vicinity of Embūte /3, 4/, probably also at Jūrkalne, near Ogre, at Ilgas (Daugavpils district) /2/ and at other sites. Latvia lies on the northern periphery of the species range.

Habitat. Various open and dry, usually sandy sites on dunes at the seaside, but also at sites free of vegetation, for example, in vacant suburban areas or settlements, on railway embankments.

Number, population. About 10 - 50 pairs breed. Since 1970 the number has declined temperately. Approximately 20 - 50 individuals overwinter in Latvia /6/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Very few precise data exist /4, 7/. Destruction and artificial transformation (building construction) of habitats as well as increase of recreational load are the main reasons for the decline in number.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the protected belt of the coast of the Baltic Sea and the Gulf of Rīga.

Suggestions for study and protection. To map locations; to control the dynamics of population number; to provide the protection of dune belt.



Stepes čipste *Anthus campestris* (Linnaeus, 1758)

Motacillidae - Cielavu dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Igaunijas, Lietuvas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas un Vācijas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Reti un sporādiski, galvenokārt Baltijas jūras un Rīgas līča piekrastes joslā /1, 2/, kur sastopama samērā vienmērīgi /2/. Iekšzemē tikai nedaudzās vietās - Garkalnes, Upesciema, Rēzeknes un Piedrujas apkārtnē /3, 4/.

Biotops. Atklātas, smilšainas vietas - jūrmalas kāpu josla, noras, izcirtumi, stādaudzētavas, būvlaukumi.

Bioloģija. Ligzdotāja un celotāja suga. Ligzda uz zemes starp augāja stublājiem. Iespējams, ka gadā līdz 2 perējumi. Dējumā 4 - 5 (6) olas. Vasarā barībā galvenokārt kukaiņi, ziemā - augu sēklas. Ziemo Āfrikā uz dienvidiem no Sahāras un Arābijas pss., austrumu populācija ziemo Dienvidirānā, Dienvidafganistānā un Indijā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 200 - 500 pāri. Kopš 1970. gada skaits samērā stabils /5/.

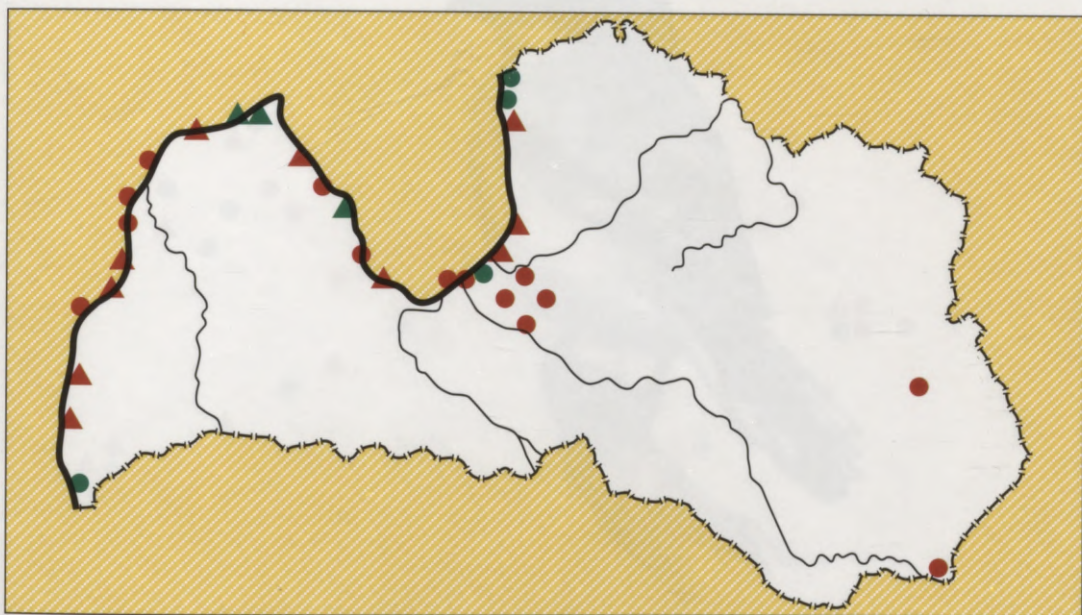
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Agrāk iekšzemē Austrumlatvijā sastapta biežāk /6/. Ir norādes par skaita palielināšanos pēc 1940. gada /7/, kas varēja notikt skaita fluktuācijas ietvaros. Apdraud antropogēnā darbība kāpu joslā.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1992. Ligzdo aizsargjoslā gar Baltijas jūras un Rīgas līča piekrasti; Slīteres rezervātā; zooloģiskajos liegumos "Jūras piekraste no Kuivižiem līdz Ainažiem", "Jūras piekraste pie Mērsraga"; vietējās nozīmes dabas liegumā "Daugavgrīva".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju. Kontrolēt populācijas skaita dinamiku. Aizsargāt kāpu joslu, atsevišķās vietās regulēt rekreācijas slodzi. Intensīvi izmantojamās lauksaimniecības zemēs sekmēt robežjoslu un neapstrādājamo zālāju ierīkošanu. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Užava", "Ziemepe, Akmenrags", "Papes ezers un Nidas purvs", "Ovišu jūrmala", "Irbes upes grīva", "Kolkas jūrmala", "Kaltene-Upesgrīva", "Lielupes grīva", "Salacgrīva" (no Salacgrīvas līdz Svētupes ietekai).

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Opermanis, Strazds u.c., 1996; 3. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 4. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 5. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 6. Rācenis, 1940; 7. Transehe, 1965.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Estonia, Lithuania, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark and Germany.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs rarely and sporadically, mainly on the coastal belt of the Baltic Sea and the Gulf of Rīga /1, 2/, where it has been found quite regularly /2/. Only at few sites inland - in surroundings of Garkalne, Upesciems, Rēzekne and Piedruja /3, 4/.

Habitat. Open and sandy sites, for example, coastal dunes, glades, forest clearings, seed-plots, building sites.

Number, population. About 200 - 500 pairs breed. Since 1970 the number is quite stable /5/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Previously in eastern Latvia it was observed more frequently /6/. Uncertain data testify that the number has increased since 1940 /7/. This species is threatened by human activities within coastal dunes.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1992. Breeds in the protected belt of the coast of the Baltic Sea and the Gulf of Rīga, in the Slitere Reserve, in the zoological sanctuaries "Jūras piekraste no Kuivīziem līdz Ainažiem", "Jūras piekraste pie Mērsraga", in the nature sanctuary of local importance "Daugavgrīva".

Suggestions for study and protection. To study the biology of this species; to control the dynamics of population number; to preserve coastal dunes and to regulate recreational load at several sites; to favour arranging borderlines and fallow grasslands on intensively used agricultural lands. Nature areas suggested for protection: "Užava", "Ziemepe, Akmenrags", "Papes ezers un Nidas purvs", "Ovišu jūrmala", "Irbes upes grīva", "Kolkas jūrmala", "Kaltene-Upesgrīva", "Lielupes grīva", "Salacgrīva" (between Salacgrīva and the mouth of river Svētupe).



Lielā čakste *Lanius excubitor* Linnaeus, 1758

Laniidae - Čakstu dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Igaunijas, Lietuvas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Dānijas Krievijas un Vācijas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Reti un nevienmērīgi, galvenokārt Austrumlatvijā /1 - 3/.

Biotops. Galvenokārt sūnu purvi, reizēm arī citas atklātas ainavas ar krūmiem.

Bioloģija. Ligzdotāja, celotāja, caurcelotāja un ziemotāja suga. Gadā 1 perējums. Dējumā 5 - 7 (3 - 9) olas. Barībā lieli kukaiņi un siki mugurkaulnieki - grauzēji, putni, abinieki, rāpuļi. Neapēsto barību uzsprauz uz koku vai krūmu ērkšķiem. Ziemo Dienvidēiropā un Dienvidrietumeiropā. Atsevišķi vietējās izcelsmes putni ziemā Latvijā. Latvijā gredzenotie putni ziemā atrasti Ungārijā, bij. Dienvidslāvijā un Itālijā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 100 - 150 pāri. Kopš 1970. gada vērojama mērena skaita samazināšanās /4/.

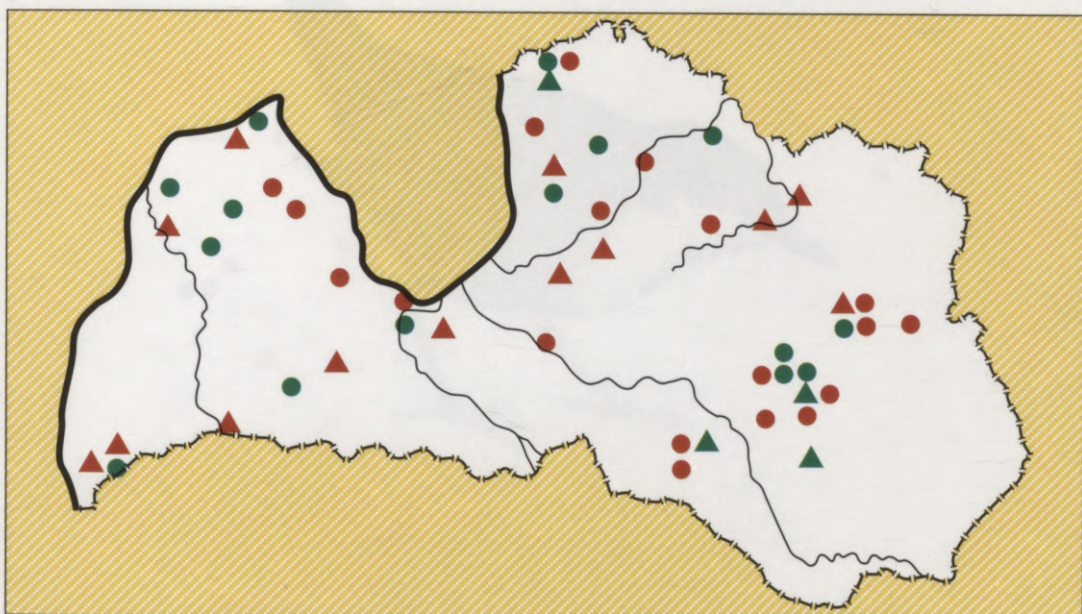
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. 20. gs. pirmajā pusē bieži ligzdo augstajos purvos /5 - 8/. Vēlākā laikā skaits strauji sarūk /9 - 11/. Skaita samazināšanās cēlonis ir biotopu pārveide vai destrūkcija, nosusinot augstos purvus, kā arī veicot tajos kūdras ieguvu. Iespējami arī citi neizzināti skaitu limitējoši faktori.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo Teiču rezervātā (Teiču purvs), Slīteres rezervātā (Bažu purvs); zooloģiskajā liegumā "Salas I purvs"; kompleksajā dabas liegumā "Augstroze"; purvu liegumos "Stiklu purvi", "Plūču tīrelis", "Klāņu purvs", "Lielais Kemeru tīrelis", "Kodu-Kapzemes purvs", "Nomavas purvs"; dzērvenāju liegumos "Dunikas tīrela daļa", "Pukšu purvs", "Lielais Pelečāres purvs", "Ašinieku purvs"; vietējās nozīmes dabas liegumos "Lielais un Pemmas purvs", "Zvārde".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju. Kontrolēt populācijas skaita dinamiku. Saglabāt sugas dzīvesvietas augstajos purvos. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Zaļais un Raganu purvs", "Cenas tīrelis", "Taurus purvs", "Sūpes purvs", "Lāču ez.", "Silguldas purvs", "Lielais Mārkū purvs", "Bērzs pils purvs", "Aklais purvs", "Medņu purvs".

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1985; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 5.- 6. Vilks, 1936, 1943; 7. Brandt, 1942; 8. Transehe, 1965; 9. Тауриныйш, 1961; 10. Вилкс, 1968; 11. Baumanis, 1980.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Belarus, Estonia, Lithuania and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Denmark and Germany.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs rarely and irregularly, mainly in eastern Latvia /1 - 3/.

Habitat. Mainly in bogs, occasionally at other open sites having shrubs.

Number, population. About 100 - 150 pairs breed. Since 1970 the number has declined temperately /4/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. During the first half of the 20th century this species frequently bred on bogs /5 - 8/. In following years the number declined sharply /9 - 11/. Destruction or transformation of habitats caused by peat extraction as well as by draining of bogs. are main reasons for the decline, but probably some other number-limiting factors exist.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the Teiči Reserve (on mire Bažu purvs), in the zoological sanctuary "Salas I purvs", in the complex nature sanctuary "Augstroze", in the mire sanctuaries "Stiklu purvi", "Pluču tīrelis", "Klāņu purvs", "Lielais Kemeru tīrelis", "Kodu-Kapzemes purvs" and "Nomavas purvs", in the cranberry sanctuaries "Dunikas tīrela daļa", "Pukšu purvs", "Lielais Pelečāres purvs", "Ašinieku purvs", in the sanctuaries of local importance "Lielais un Pemmas purvs", "Zvārde".

Suggestions for study and protection. To study the biology of this species; to control the dynamics of population number; to preserve its habitat (bogs). Nature areas suggested for protection: "Zaļais un Raganu purvs", "Cenas tīrelis", "Tauris purvs", "Sūpes purvs", "Lāču ezers", "Silguldas purvs", "Lielais Mārku purvs", "Bērzpils purvs", "Aklais purvs", "Medņu purvs".



Ūdensstrazds *Cinclus cinclus* (Linnaeus, 1758)

Cinclidae - Ūdensstrazdu dzimta

Status. Reta suga. Latvijai ir būtiska nozīme ziemojošo ūdensputnu nominālpasugas (*Cinclus. c. cinclus*) populācijas saglabāšanā. Ierakstīta Baltkrievijas, Igaunijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Dānijas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Zināmi atsevišķi pierādīti vai ticami ligzdošanas gadījumi - Rendā pie Īvandes, 2 vietās pie Ventas Kuldīgas apkārtnē, pie Pilsupes Gīpkas apkārtnē, pie Kalnupes Rideļu apkārtnē, pie Cieceres Saldū, pie Amatas Ierikos, pie Vaives upes Vaivē /1 - 4/. Latvija atrodas nominālpasugas areāla dienvidu - dienvidaustrumu perifērijā.

Biotops. Galvenokārt strauji un sekli upju posmi, bieži pie krācēm, aizsprostiem un ūdenskritumiem. Ligzdas ierīkošanai pie (virs, aiz) strauji tekoša un kritoša ūdens nepieciešami iežu atsegumi vai cilvēka radītas konstrukcijas (mūri, tilti).

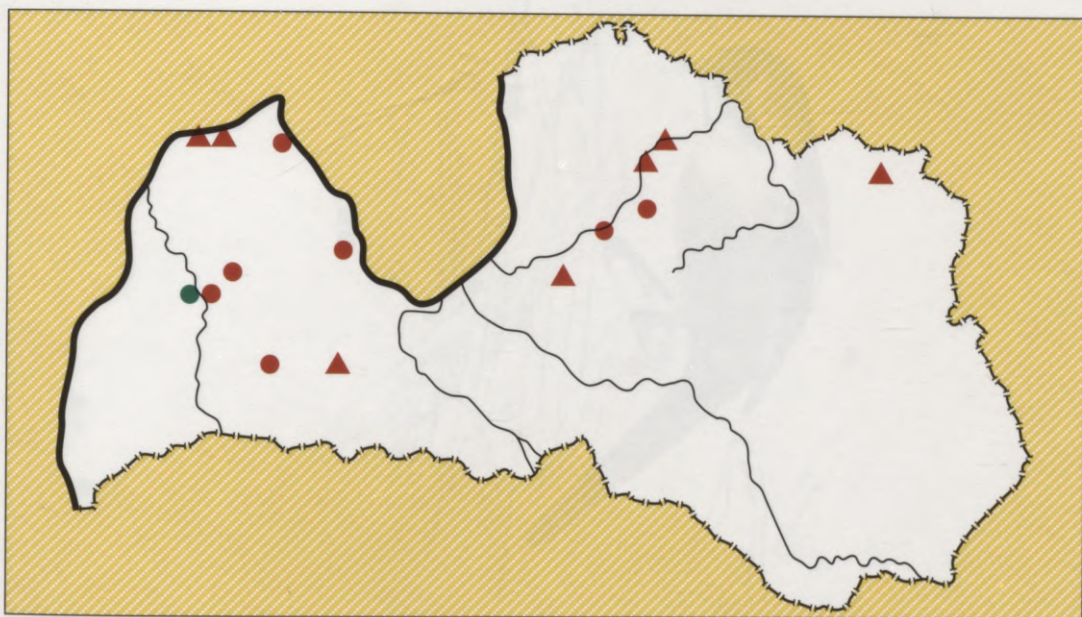
Bioloģija. Ligzdotāja, klejotāja un ziemotāja suga. Ligzda krastu vai mūru nišās, plaisās, uz tiltu sijām, arī piemērotos būrišos. Gadā 1-2 perējumi. Dējumā 4-5 (1-7) olas. Barībā ūdenskukaiņi, to kāpuri, gliemji, sīki vēzveidīgie u.c. saldūdens bezmugurkaulnieki, dažkārt sīkas zivis un abinieki. Lieliski peld, nirst un pārvietojas zem ūdens, piepalīdzot ar spārniem. Barības ieguve daudzveidīga - zem ūdens, piekrastē un gaisā. Skandināvijā (Zviedrijā un Norvēģijā), kā arī Latvijā ligzdojošā ūdensstrazda nominālpasuga *Cinclus c. cinclus* ziemo galvenokārt Polijas un Vācijas ziemeldalā, arī Baltijas valstīs un Dānijā, reti Nīderlandē un Britu salās.

Skaitis, populācija. Ligzdo 0 - 5 pāri. Ziemo 40 - 100 īpatni /5/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Ligzdotāju nelielo skaitu, iespējams nosaka ligzdošanas vietu un/vai barošanās apstākļu trūkums. Ticamu ziņu par skaita vai izplatības izmaiņām nav. Sugu apdraud biotopa degradācija, ko rada piesārņojums un dabīgo ūdensteču regulācija /6/.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo kompleksajā dabas liegumā "Ventas upes ieleja no Kuldīgas līdz Abavas ietekai".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Kontrolēt populācijas skaita dinamiku. Jāsamazina ūdeņu piesārņošana. Nav pieļaujama ūdensteču iztaisnošana un dabisko posmu regulēšana. Stingri jāievēro noteiktās aizsargjoslas gar ūdenstecēm, nepieļaujot biotopu degradējošas darbības. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Vankas grava", "Rojas ieleja", "Ventas ieleja", "Abava", "Tērvete", "Lielupes ieleja", "Salacas ieleja", "Gaujas ieleja", "Amata", "Daugavas ieleja", kas ir nozīmīgas ūdensstrazda ziemošanai.



Informācijas avoti (Information sources). 1. Grosse, Transehe, 1929; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. LOB arhīvs (1990 - 1996); 5. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 6. Tyler, Ormerod, 1994.
Sastādīja (Compiled by) Edmunds Račinskis un Rolands Lebuss.

Status. A rare species. Survival of wintering population of the nominal subspecies *Cinclus. c. cinclus* depends on the effectivity of protecting measures in Latvia. Included in the Red Data Books of Belarus, Estonia and the Baltic region; in the List of Threatened Species of Denmark.

Distribution and occurrence in Latvia. Several approved or credible data on its breeding are known: in river Renda near Īvande, at two sites near river Venta in the vicinity of Kuldīga, near river Pilsupe at Ģipka, near river Kalnupe at Rideli, near river Ciecere at Saldus, near river Amata at Ieriki, near river Vaives uppe at Vaive /1 - 4/. Latvia lies on the south-southeastern periphery of *Cinclus. c. cinclus* range.

Habitat. Mainly near shallow and fast flowing stretches of rivers, frequently in the vicinity of rapids, weirs and waterfalls. Presence of outcrops or artificial constructions (e.g., brick walls, bridges) nearby water courses is necessary for its nest construction.

Number, population. Up to 5 pairs breed; 40 - 100 individuals overwinter in Latvia /5/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. The small number of breeding birds is probably determined by lack of appropriate breeding sites and/or suitable feeding circumstances. There are no credible data regarding changes in the number or distribution. This species is threatened by destruction of habitat caused by pollution and artificial transformation of natural water courses /6/.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the complex nature sanctuary "Ventas upes ieleja no Kuldīgas līdz Abavas ietekai".

Suggestions for study and protection. To control the dynamics of population number. Water pollution has to be reduced. Artificial transformation of water courses is inadmissible. Protected belts established along water courses must be strictly observed by prohibiting any kind of habitat destruction. Nature areas suggested for protection: "Vankas grava", "Rojas ieleja", "Ventas ieleja", "Abava", "Tērvete", "Lielupes ieleja", "Salacas ieleja", "Gaujas ieleja", "Amata", "Daugavas ieleja", being important for its overwintering.



Bārdzīlīte *Panurus biarmicus* (Linnaeus, 1758)

Muscicapidae - Mušķērāju dzimta, Panurinae - Bārdzīlišu apakšdzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Lietuvas, Polijas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Ļoti nevienmērīgi, galvenokārt Baltijas jūras un Rīgas līča piekrastes joslā /1, 2/, iekšzemē atsevišķas atradnes ir tikai austrumdaļā (Lobes ez., Nagļu zivju dīki) /3/. Pirmoreiz ligzdošana pierādīta 1973. gadā Papes ezerā /4/.

Biotops. Plaši sliktānāni niedrāji pie aizaugošiem ezeriem, dīkiem, karjeriem, retāk jūras piekrastē vai pie upēm.

Bioloģija. Ligzdotāja, celotāja, caurcelotāja un ziemotāja suga. Gadā 2 - 3, reizēm pat 4 dējumi. Dējumā 5 - 7 (4 - 12) olas. Vasarā barībā kukaiņi, ziemā - niedru sēklas. Ziemā gan ligzdošanas apgabalā Latvijā, gan arī izceļo uz Viduseiropu un Dienvideiropu.

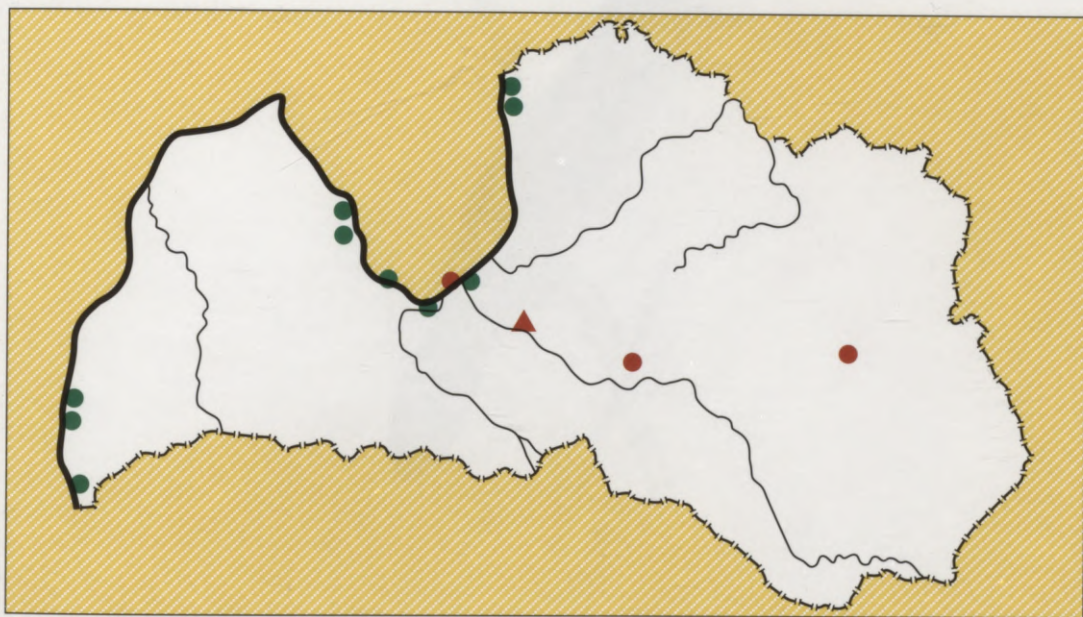
Skaitis, populācija. Ligzdo 600 - 1000 pāri, skaits svārstīgs. Latvijā ziemā 600 - 1000 īpatņi /5/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Vietējās populācijas ziemojošiem putniem letālas ir baras ziemas, pēc kurām ligzdotāju skaits krasi sarūk. Ligzdošanas biotopu degradē un iznīcina sliktānu un veco niedru sagāzumu likvidācija, niedru dedzināšana un vienlaidus izplaušana, aizaugušo ezeru un purvāju nosusināšana.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo zooloģiskajos liegumos "Papes ez.", "Liepājas ez.", "Engures ez.", "Kaņiera ez.", "Babītes ez."; botāniskajā liegumā "Randu pļavas"; vietējās nozīmes dabas liegumā "Daugavgrīva".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju. Kontrolēt atradņu ekoloģisko stāvokli un populācijas skaita dinamiku. Obligāts nosacījums ligzdošanai ir pērnā niedrāja biežņu un sagāzumu saglabāšana sliktānās. Ligzdošanu apdraud niedrāju iznīcināšana (izplaušana, izdedzināšana) lielās platībās, ūdens līmeņa izmaiņas. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas "Lielupes grīva", "Lobes ez.", "Daugavas vecupe pie Rīgas HES", "Nagļu zivju dīki".

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. Липсберг, 1975; 5. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994. Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Lithuania, Poland, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the List of Threatened Species of Denmark.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs very irregularly, mainly on the coast of the Baltic Sea and the Gulf of Riga /1, 2/. Several localities are in the eastern part of Latvia (lake Lobes ezers, fish ponds of Nagli) /3/. For the first time it was found breeding on lake Papes ezers in 1973 /4/.

Habitat. Wide and sloughy reed swamps close to terrestrializing lakes, ponds, quarries, less frequently on the seashore or nearby rivers.

Number, population. About 600 - 1,000 pairs breed; the number varies; 600 - 1,000 individuals overwinter in Latvia /5/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Wintering birds of the local population heavily suffer during severe winters resulting in a sharp decrease in the number of breeding birds. Removal and burning of old reed piles and sloughs, complete mowing, draining of terrestrialized lakes and mires cause destruction of its breeding habitat.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the zoological sanctuaries "Papes ezers", "Liepājas ezers", "Engures ezers", "Kaniņa ezers", "Babītes ezers", in the botanical sanctuary "Randu plavas", in the nature sanctuary of local importance "Daugavgrīva".

Suggestions for study and protection. To study the biology of this species; to control the ecological state of localities and the dynamics of population number. Presence of old dense reed stands and piles is necessary for its breeding being endangered by reduction of reed swamps as a result of complete mowing and burning as well as by changes in the water level. Nature areas suggested for protection "Lielupes grīva", "Lobes ezers", "Daugavas vecupe pie Rīgas HES", "Nagļu zivju dīki".



Sevi kauķis *Locustella luscinioides* (Savi, 1824)

Muscicapidae - Mušķērāju dzimta, Sylviinae - Kauķu apakšdzimta

Status. Reta suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas un Vācijas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Reti un nevienmērīgi, galvenokārt Baltijas jūras un Rīgas līča piekrastes joslas nēdrājos Papes ez., Liepājas ez., Tosmāres ez., Engures ez., Kaņiera ez., Babītes ez., Lilastes Dūņezērā, Daugavgrīvā, Vecdaugavā, Kuivižu nēdrājā, dažviet arī iekšzemē - Lakšezerā, Aburgu ez., Limbažu Dūņezērā, Lobes (Viskaļu) ez., Zvidzes ez., Skrundas, Sātiņu un Nagļu zivju diķos /1 - 3/. Pirmoreiz Latvijā ligzdošana pierādīta 1972. gadā /4/. Latvija atrodas sugas areāla ziemelastrumu joslā.

Biotops. Ar nēdrēm klātas sliķšņas aizaugušu ezeru, diķu un vecupju piekrastēs, dažkārt arī veci karjeri u.c. sek-lūdeņi ar sliķšņām virsūdens augājā vai piekrastē.

Bioloģija. Ligzdotāja un celotāja suga. Ligzda uz sliķšņas vai nedaudz piepacelta blīvā augājā. Gadā 2 perējumi. Dējumā 4 (3 - 6) olas. Barībā zirnēkli, dažādi sīki kukaiņi un to kūniņas. Rietumu populācija ziemo Rietumāfrikā uz dienvidiem no ekvatora.

Skaitis, populācija. Ligzdo 400 - 800 pāri. Kopš 1970. gada ievērojams skaita pieaugums /5/.

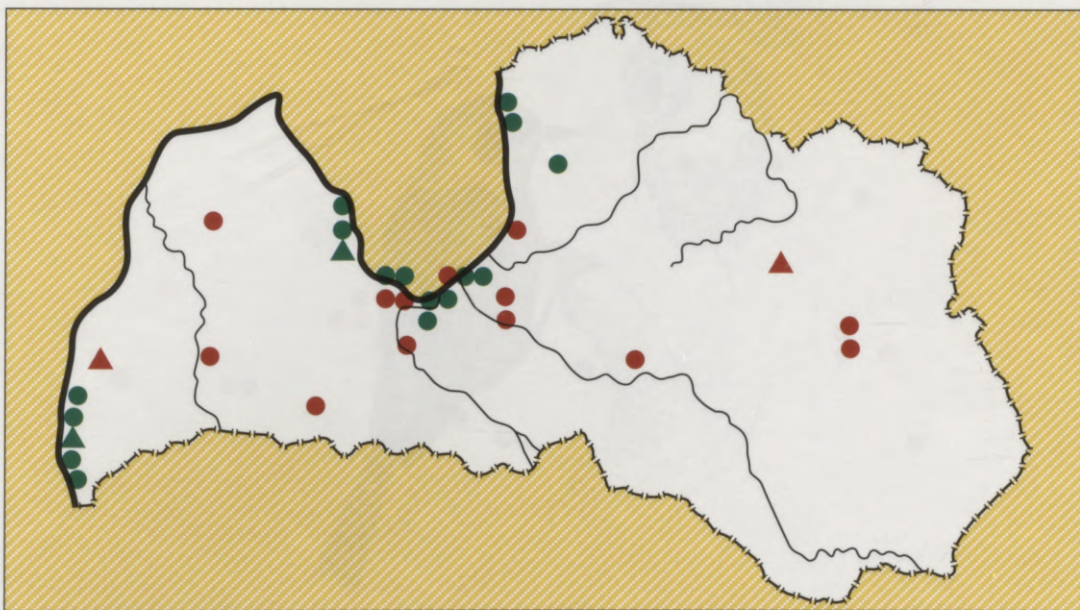
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. 70. gados atzīmēta areāla paplašināšanās un ievērojams skaita pieaugums /1/, kas turpinājās arī vēlāk /2/. Ieviešanās un izplatība Baltijas jūras dienvidaustrumu piekrastē laika ziņā sakrīta ar Eiropā atzīmēto sugas areāla paplašināšanos /6/.

Līdzšinējā aizsardzība. Ierakstīta LSG, 1995. Ligzdo zooloģiskajos liegumos "Papes ez.", "Liepājas ez.", "Engures ez.", "Kaņiera ez."; kompleksajā dabas liegumā "Vecdaugava"; botāniskajā liegumā "Randu plavas", vietējās nozīmes dabas liegumā "Daugavgrīva".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju. Kontrolēt atradņu ekoloģisko stāvokli un populācijas skaita dinamiku. Nav pieļaujama sliķšņu nosusināšana, to augāja likvidēšana vai degradēšana - veco nēdrāju masveidīga izplaušana vai izdedzināšana. Ligzdošanas periodā nav pieļaujamas ūdenstilpes līmeņa izmaiņas.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1998); 4. Липсберг, Приедниекс, 1975; 5. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 6. Cramp et al., 1992.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Belarus, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark and Germany.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs rarely and irregularly, mainly within reed swamps along the coast of the Baltic Sea and the Gulf of Rīga - at the lakes Papes ezers, Liepājas ezers, Tosmāres ezers, Engures ezers, Kaņiera ezers, Babītes ezers, Lilastes Dūnezers, also at Daugavgrīva, Vecdaugava and at the reed swamp of Kuiviži, at several sites inland, for example, at the lakes Lakšezers, Aburgu ezers, Limbažu Dūnezers, Lobes (Viskalu) ezers, Zvidzes ezers and also at the fish ponds of Skrunda, Sātiņi and Nagli /1 - 3/. For the first time its breeding in Latvia was proved in 1972 /4/. Latvia lies on the north-eastern belt of the species range.

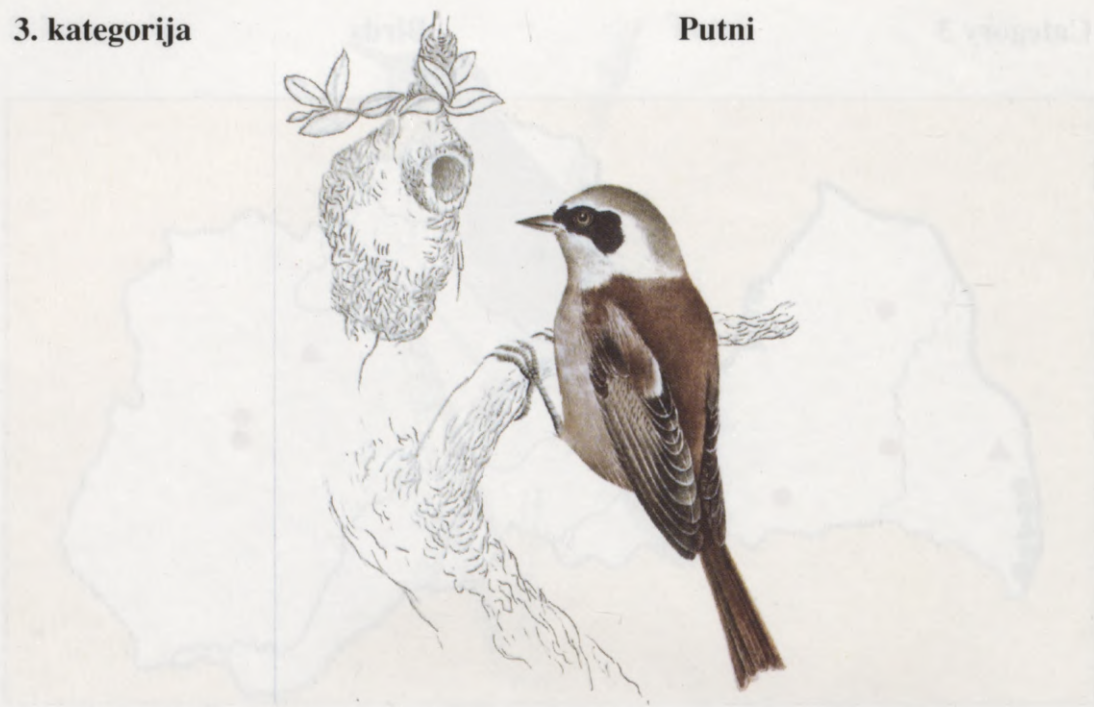
Habitat. Terrestrialized lakes, ponds, old river beds and other shallow waterbodies having sloughy banks covered by reeds; frequently also in old quarries.

Number, population. About 400 - 800 pairs breed. Since 1970 the number has increased remarkably /5/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Range expansion and a remarkable increase in the number was observed in the 1970s /1/ and also in the following years /2/. Its occurrence and distribution along the south-eastern shore of the Baltic Sea coincided with its range expansion in Europe /6/.

Existing protection. Included in the LTV RDB, 1995. Breeds in the zoological sanctuaries "Papes ezers", "Liepājas ezers", "Engures ezers", "Kaņiera ezers", in the complex nature sanctuary "Vecdaugava", in the botanical sanctuary "Randu plavas" and in the nature sanctuary of local importance "Daugavgrīva".

Suggestions for study and protection. To study the biology of this species; to control the ecological state of localities and the dynamics of population number. Draining of sloughy sites, destruction of their typical vegetation, for example, by complete mowing or burning of old reed swamps is inadmissible. Changes in the water level should not be allowed in waterbodies during the breeding period of this species.



Somzilite *Remiz pendulinus* (Linnaeus, 1758)

Remizidae - Somzīlišu dzimta

Status. Reta suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Igaunijas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Samērā reti un nevienmērīgi, biežāk rietumu nekā austrumu daļā /1-5/. Latvija atrodas sugas areāla ziemeļaustrumu perifērijā.

Biotops. Ar krūmiem un niedrēm aizaugušas, pārsvarā sliktņainas ezeru, dīku un upju piekrastes, arī veci (izstrādāti) karjeri ar atbilstošu veģetāciju.

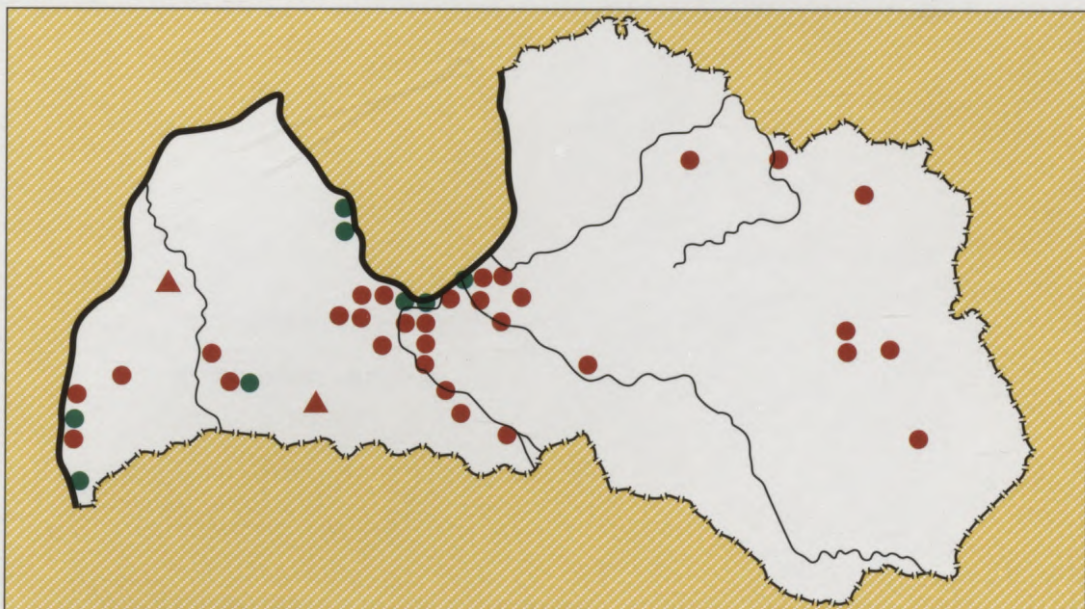
Bioloģija. Ligzdotāja, celotāja, caurcelotāja un ziemotāja suga. Ligzda brīvi karājas krūma vai lapkoka zara galā, nereti virs ūdens. Gadā 2 dējumi. Dējumā 6 - 7 (5 - 10) olas. Barībā kukaiņi, niedru un vilkvālišu sēklas. Ziemā Dienvideiropā un Dienvidrietumeiropā - Portugālē, Spānijā, Francijā, Itālijā, bij. Dienvidslāvijā, Austrijā, vietām arī Viduseiropā, reti Vidusjūras salās un Ziemeļāfrikā, siltās ziemās arī Latvijā. Latvijā gredzenotie putni atrasti Vācijā, bij. Čehoslovākijā, Francijā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 300 - 800 pāri. Kopš 1970. gada ievērojams skaita pieaugums. Latvijā ziemo 100 - 500 īpatņi /4/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Latvijā sāka ieviesties un arvien lielākā skaitā ligzdot kopš 20. gs.70. gadiem /1, 6, 7/, areālam paplašinoties ziemeļaustrumu virzienā. Ligzdošanas biotopu zudumus izraisa mitrzemju nosusināšana un lauksaimnieciskās darbības intensifikācija, lokāli arī krūmāju (īpaši kārkļu) un bērzu izciršana ligzdošanas vietās.

Lidzsinēja aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo zooloģiskajos liegumos "Papes ez.", "Liepājas ez.", "Engures ez.", "Kaniņa ez.", "Babītes ez."; vietējās nozīmes dabas liegumos "Lielupes palieņu plavas", "Sātiņi", "Daugavgrīva".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju. Kontrolēt populācijas skaita dinamiku. Nozīmīgākās atradnēs nav pieļaujami nosusināšanas darbi, lapkoku un krūmu izciršana, kā arī cita veida saimnieciskā darbība. Nav vēlama arī veco ligzdu ievākšana, jo to klātbūtne ir savdabīgs bioindikators nākamā gada potencionālajiem ligzdotājiem par vietas biotopisko nodarību, turklāt, jaunās ligzdas izgatavošanai somzilite labprāt izmanto arī pērnās ligzdas materiālu. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Skrundas zivju dīki", "Tosmares ez.", "Mēķes ez.", "Lielauce", "Slokas ez.", "Nagļu zivju dīki", "Gomelis", "Rāzna".



Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 5. LOB arhīvs (1990 - 1996); 6. Lipsbergs, 1971; 7. Липсберг, 1976.
Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.

Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Belarus, Estonia, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs comparatively rarely and irregularly, more frequently in western than in eastern Latvia /1 - 5/. Latvia lies on the north-eastern periphery of the species range.

Habitat. Mainly on sloughy shores of lakes, ponds and rivers overgrown by shrubs and reeds, also in old quarries covered by vegetation.

Number, population. About 300 - 800 pairs breed. Since 1970 the number has increased remarkably. Approximately 100 - 500 individuals overwinter in Latvia /4/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Since the 1970s this species started to spread in Latvia having an increasing amount of breeding birds /1, 6, 7/, according to its as range expansion towards the north-east. Draining of wetlands, intensification of agriculture, removal of shrubs (especially osiers) and birches in its breeding areas cause the loss of breeding habitats.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the zoological sanctuaries "Papes ezers", "Liepājas ezers", "Engures ezers", "Kaņiera ezers", "Babītes ezers", in the sanctuaries of local importance "Lielupes palieņu plavas", "Sātiņi", "Daugavgrīva".

Suggestions for study and protection. To study the biology of this species; to control the dynamics of population number. Land draining and removal of deciduous trees and shrubs as well as other economic activities with-in the most remarkable localities are inadmissible. Presence of previous year's nests encourages *Remiz pendulinus* to breed again at the same site. This species also willingly uses materials from the old nest to built a new one, therefore collecting of old nests is not advisable. Nature areas suggested for protection: "Skrundas zivju dīki", "Tosmares ezers", "Mēķes ezers", "Lielauce", "Slokas ezers", "Naglu zivju dīki", "Gomelis", "Rāzna".



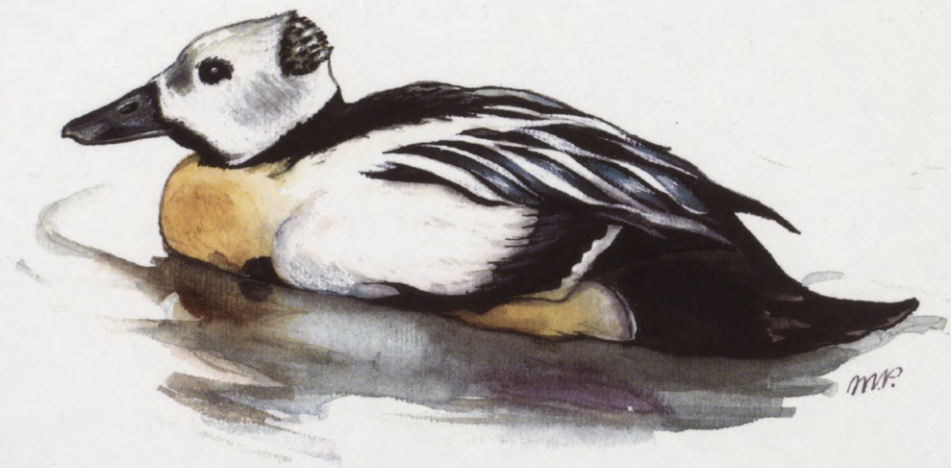
CATEGORY 4. KATEGORIJA

maz pazīstamās sugas

little known species

Putni

Birds



Stellera pūkpīle *Polysticta stelleri* (Pallas, 1769)
syn. *Somateria stelleri* (Pall.)

Anatidae - Piļu dzimta

Statuss. Ļoti reta suga. Ierakstīta Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā, Pasaules apdraudēto dzīvnieku Sarkanajā sarakstā.

Vispārējā izplatība. Ligzdo tundras zonā Sibīrijā un Alaskā. Ziemo Beringa, Barenca un Baltijas jūrā /1/.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Līdz šim novērota 4 reizes - divreiz siltās ziemās Rīgas līcī un divreiz pavasara celošanas laikā Liepājas raj. /2, 3/.

Biotops. Ligzdo tundrā. Ziemo jūrā nelielā dziļumā lēzenās, akmeņainās piekrastēs.

Bioloģija. Caurceļotāja un iespējams ziemotāja suga. Ligzda uz zemes. Dējumā 6 - 8 olas. Vairoties sāk 3 gadu vecumā /4/. Barībā gliemji, sīkie vēzveidīgie, ūdenskukaiņi u.c. bezmugurkaulnieki. Barību parasti uzmeklē sek-lās vietās tuvu krastam.

Skaitis, populācija. Pasaules populācija novērtēta ap 200 000 īpatņi. Ap 30 000 no tiem ziemo Ziemeļrietumeiropā. Tuvākās ziemošanas vietas Baltijas jūrā atrodas Vislandi rezervātā Igaunijā (līdz 6000 īpatņi) un Lietuvā Palangas apkārtnē (līdz 1500 īpatņi) /1/. Latvijā ziemo 0 - 10 īpatņi /5/.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Ziemeļrietumeiropas ziemotāju populācija jau reiz šai gadsimtā bija izzudusi. 60. un 70. gados tā atkal nelielā skaitā parādās Baltijas jūrā, skaits pieaug. Klusā okeāna populācija, kas sastāda sugas lielāko daļu, turpina samazināties. Galvenie ienaidnieki ligzdošanas vietās ir klijkaijas, polārlapsas un lielās *Larus* ģints kaijas /6/, apdraud medības. Ziemošanas un spalvu maiņas vietās apdraud naftas piesārņojums, bojāeja zvejas tīklos, kā arī ziemošanas vietu biotopa degradācija.

Līdzšinēja aizsardzība. Ierakstīta LSG, 1998.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Turpināt regulārās ziemojošo un no jūras izskaloto putnu uzskaites, lai konstatētu sugas klātbūtni un iespējamās ziemošanas vietas. Pasargāt no piesārņošanas ar naftu starptautiskās nozīmes atradnes Igaunijā un Lietuvā, kā arī potenciālās atradnes Latvijā.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Nygard, Frantzen, Svažas, 1995; 2. Celmiņš, Baumanis, Mednis, 1993; 3. Baumanis, Celmiņš, 1995; 4. Cramp, 1977; 5. Strazds, Priednieks, Vāverīņš, 1994; 6. Solovieva, in press.

Sastādīja (Compiled by) Antra Stīpniece.



Status. A very rare species. Included in the List of Threatened Species of Europe, in the IUCN Red List of Threatened Animals.

Global distribution. Breeds in the tundra zone of Siberia and Alaska. Overwinters in the Bering Sea, Barents Sea and Baltic Sea /1/.

Distribution and occurrence in Latvia. Until now this species has been found four times - twice in the Gulf of Riga during warm winters and twice in the Liepāja district during its spring migration /2, 3/.

Habitat. Breeds in the tundra. Overwinters in shallow water along flat and stony seashores.

Number, population. A total population consists of 200,000 individuals. Approximately 30,000 of them overwinter in north-western Europe. Nearest breeding areas in the Baltic Sea are located in the Vislandi Reserve in Estonia (up to 6,000 individuals) and in the vicinity of Palanga in Lithuania (up to 1,500 individuals) /1/. 0 – 10 individuals overwinter in Latvia /6/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. The wintering population of north-western Europe was already become extinct once in the 20th century, but during the 1960s and 1970s small number of individuals appeared in the Baltic Sea. Presently the number increases. The population of the Pacific Ocean is still decreasing. Skuas, polar foxes and big gulls of the genus *Larus* are the main enemies of *Polysticta stelleri* within its breeding areas /5/. In those areas this species is also threatened by hunting. Destruction of habitats in its wintering areas, accidental death in fishing nets as well as pollution with oil products within its wintering and moulting sites are the main threatening factors.

Existing protection. Included in the LTV RDB, 1998.

Suggestions for study and protection. To continue regular registration of wintering birds and of birds cast ashore in order to clarify the presence of this species and its potential wintering areas; to protect the localities of international significance in Estonia and Lithuania and also potential localities in Latvia from the pollution with oil products.



Plīvurpūce *Tyto alba* (Scopoli, 1769)

Strigidae - Pūču dzimta

Statuss. Ļoti reta, nepietiekami izpētīta suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Lietuvas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Ļoti reti, sporādiski Latvijas dienvidrietumu daļā. 19. gs. 40. gados ligzdošana atzīmēta tikai 2 vietās - Vētrasmuižā Jelgavas apkārtnē un Dobeles pilsdrupās /1 - 3/. 1985. un 1986. gada ligzdošanas sezonā novērota Kazdangas apkārtnē /4/.

Biotops. Atklāti apvidi ar atsevišķām ēkām vai veciem kokiem, parasti apdzīvotās vietās vai to tuvumā.

Bioloģija. Ligzdotāja un ziemotāja suga. Ligzda dažādu ēku, drupu, baznīcas torņu nišās. Gadā 1, nereti 2 perējumi. Dējumā 4 - 7 (3 - 11) olas. Barībā siki grauzēji un zīdītāji, retāk putni.

Skaitis, populācija. Ligzdo līdz 3 pāri, skaits svārstīgs. Latvijā ziemo 0 - 5 īpatņi /5/.

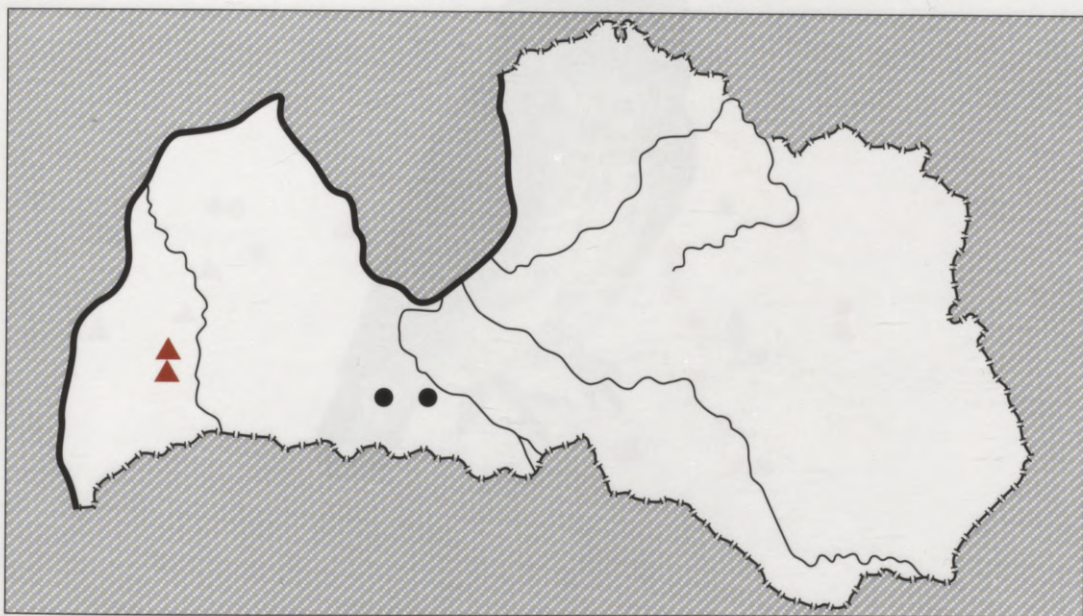
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. 20. gs. pirmajā pusē reta ligzdotāja Kurzemē un Latvijas dienvidu daļā /1, 6, 7/. 40. gados zināmas tikai 2 atradnes /2/. Trūkst ligzdošanai piemērotu vietu, nelabvēlīgi ietekmē traucējumi.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pārbaudīt visas agrāk zināmās atradnes, precizēt izplatību. Noskaidrot, vai iespējami kādi īpaši aizsardzības pasākumi. Vēlams izlikt būrus piemērotos biotopos, kur kaut reizi iepriekšējos gados novērota ligzdošana, vai konstatēta sugas klātbūtne.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Тауриньш, Вилкс, 1949; 2. Вилкс, 1953; 3. Виксне, 1983; 4. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1986 - 1989); 5. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 6. Grosse, Transehe, 1929; 7. Transehe, Sināts, 1936.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A very rare and insufficiently studied species. Included in the Red Data Books of Belarus, Lithuania, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs very rarely; sporadically in south-western Latvia. In the 1840s only two breeding sites were known - Vētrasmuiža in the vicinity of Jelgava and the Dobele castle ruins /1 - 3/. During its breeding season in 1985 and 1986 this species was observed in the vicinity of Kazdanga /4/.

Habitat. Open sites having separate buildings or individual old trees, usually within settlements or their surroundings.

Number, population. Up to 3 pairs breed. The number is not stable. About 0 - 5 individuals overwinter in Latvia /5/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. By the first half of the 20th century it was a rare breeding bird in Kurzeme and southern Latvia /1, 6, 7/. In the 1940s only 2 localities were known /2/. This species is threatened by disturbances and also there are not enough sites suitable for its nesting.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980.

Suggestions for study and protection. To examine the previously known localities; to specify the distribution of this species; to clarify the most effective protecting measures. Nest boxes should be arranged at sites where this species has bred or appeared even once during recent years.



Apodziņš *Glaucidium passerinum* (Linnaeus, 1758)

Strigidae - Pūču dzimta

Statuss. Samērā reta, nepietiekami izpētīta suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Igaunijas, Lietuvas, Polijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Somijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Samērā reti un nevienmērīgi visā teritorijā /1 - 3/.

Biotops. Veci un nereti arī mitri skujkoku un jaukti meži. Neligzdošanas periodā uzturas arī apdzīvotās vietās.

Bioloģija. Ligzdotāja un ziemotāja suga. Ligzda koku dobumos, galvenokārt dzeņu kaltos. Gadā 1 perējums. Dējumā 4 - 6 (3 - 7) olas. Barībā siki zidītāji (grauzēji) un siki putni. Pēcligzdošanas periodā mēdz veidot barības krājumus dobumos un putnu būrišos.

Skaitis, populācija. Ligzdo 500 - 1000 pāri, skaits samērā stabils. Latvijā ziemo 1000 - 2000 īpatņi /4/.

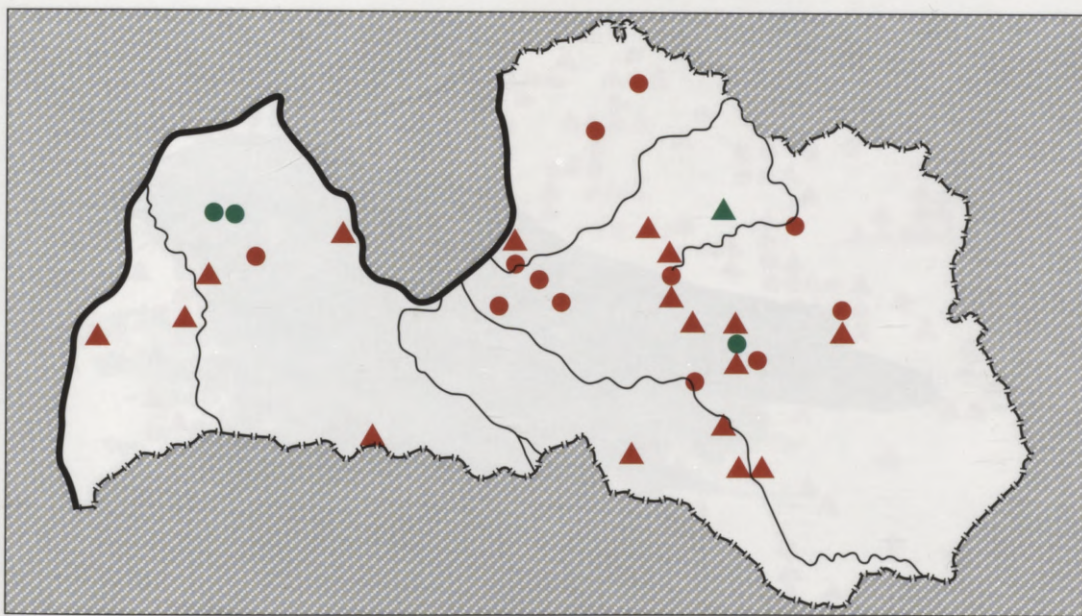
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Precīzu ziņu trūkst. Negatīvi ietekmē dobumainu koku iznīcināšana.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ligzdo Krustkalnu rezervātā, vietējās nozīmes dabas liegumos "Stiklu purvi" un "Mežole".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju. Kontrolēt populācijas skaita dinamiku. Veicot mežaudžu retināšanas un kopšanas circes, saudzēt bojā gājušos dobumainos kokus un stubeņus. Nepieciešamības gadījumā izlikt speciālus būrus. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Cīravas riesti", "Meži pie Kuldīgas", "Meži pie Ziles", "Meži pie Ābeliem".

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1986 - 1989); 4. Strazds, Priednieks, Vāverīņš, 1994.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A comparatively rare and insufficiently studied species. Included in the Red Data Books of Belarus, Estonia, Lithuania, Poland and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Finland, Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs comparatively rarely and irregularly throughout the whole territory /1 - 3/.

Habitat. Mainly in old, less frequently in moist coniferous and mixed forests. During non-breeding periods it stays also nearby settlements.

Number, population. About 500 - 1,000 pairs breed. The number is relatively stable. Approximately 1,000 - 2,000 individuals winter in Latvia /4/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Precise data do not exist. Removal of hollow trees is not favourable for this species.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. Breeds in the Krustkalni Reserve and in the nature sanctuaries of local importance "Stiklu purvi" and "Mežole".

Suggestions for study and protection. To study the biology of this species; to control the dynamics of population number; to retain old hollow trees and stumps within wood-felling sites; to arrange specially designed nest boxes if necessary. Nature areas suggested for protection: "Ciravas riesti", "Meži pie Kuldīgas", "Meži pie Zīles", "Meži pie Ābeliem".



Vakarlēpis *Caprimulgus europaeus* Linnaeus, 1758

Caprimulgidae - Lēļu dzimta

Statuss. Samērā reta, nepietiekami izpētīta suga. Ierakstīta Igaunijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Norvēģijas, Somijas, Vācijas un Eiropas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Samērā reti, visā teritorijā /1 - 4/.

Biotops. Vietas ar nabadzīgu veģetāciju - skraji priežu un jauktu koku meži, mežmalas, meža klajumi, purvu malas, purvu minerālzemes salas, jaunaudzēs, meža kultūras. Nozīmīga biotopā ir mozaikveida pāreja no klajām vietām uz mežu.

Bioloģija. Ligzdotāja, celotāja un caurcelotāja suga. Ligzda iedobumos uz sausas, no augāja brīvas, zemes. Gadā 1 - 2 perējumi. Dējumā 2 olas. Aktīvs krēslas stundās un naktī. Barojas virs meža plāvām, ūdenstilpēm, izcirtumiem u.c. klajumiem ligzdas apkārtnē. Barībā naktī aktīvie kukaiņi - divspārni, naktstauriņi un vaboles. Rietumu populācijas putni ziemo Rietumāfrikā un Dienvidāfrikā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 3000 - 5000 pāri. Kopš 1970. gada mērena skaita samazināšanās.

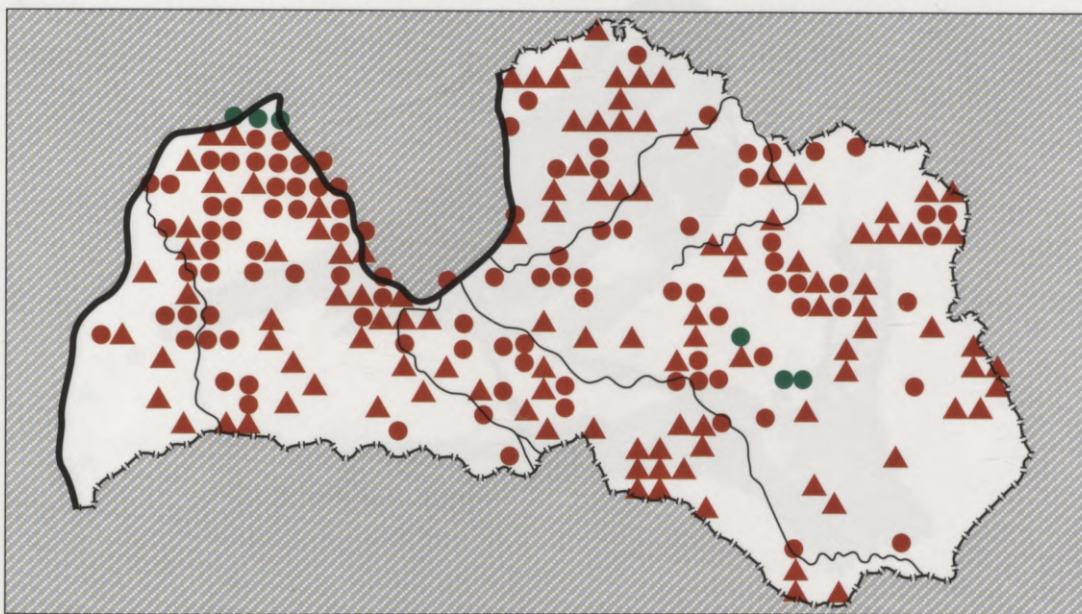
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Jau kopš 20. gs. 30. gadiem atzīmēta skaita samazināšanās /1/. Draudus sugai rada intensīva mežu apsaimniekošana, mitrzemju nosusināšana, pesticīdu pielietošana, traucējumi. Nozīmīgs faktors ir bojāeja uz autoceliem.

Lidzīnējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1995. Ligzdo Slīteres, Teiču un Krustkalnu rezervātā.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Pētīt sugas bioloģiju un skaita dinamiku. Nepieciešams saglabāt dabisko biotopu vietās, kur raksturīga sauso mežu pāreja purvainās ieplakās. Pētīt agro meža kopšanas cirsmu ietekmi uz ligzdošanas sekmēm. Vietās, kur augsts vakarlēpju blīvums, nepieciešamības gadījumā ierobežot cirsma izstrādes laiku. Aizsardzībai ieteicamas teritorijas: "Ances meži un purvi", "Mordanga", "Kuldīgas meži", "Tērvete", "Zaļais un Raganu purvs", "Burtnieki", "Meži pie Zīles", "Silene".

Informācijas avoti (Information sources). 1. Вукче, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1985 - 1989); 4. LOB arhīvs (1990 - 1996); 5. Strazds, Priednieks, Vāvernišs, 1994.

Sastādīja (Compiled by) Viesturs Lārmanis.



Status. A comparatively rare, insufficiently studied species. Included in the Red Data Books of Estonia and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Norway, Finland, Germany and Europe.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs rather rarely throughout the whole territory /1 - 4/.

Habitat. Sites with poor vegetation, for example, open coniferous and mixed forests, forest edges, clearings, mire margins, patches of mineral soil in mires, forest undergrowth and nurseries. Open sites bordering on forests are also important.

Number, population. About 3,000 - 5,000 pairs breed. Since 1970 the number has been declining temperately.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Since the 1930s a decline in the number of individuals has been observed /1/. Intensive commercial use of forests, draining of wetlands, use of pesticides, disturbances as well as accidental death on roads pose a threat for this species.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1995. Breeds in the Slītere Reserve, Teiči Reserve and Krustkalni Reserve.

Suggestions for study and protection. To study the biology of this species and number dynamics. Natural habitats should be maintained at sites where dry forests border on paludified depressions. To clarify the impact of an early start of forest cutting season on its breeding success; to set a time limit for forest proceeding at wood felling sites (if necessary) in places having a large number of individuals. Nature areas suggested for protection: "Ances meži un purvi", "Mordanga", "Kuldīgas meži", "Tērvete", "Zaļais un Raganu purvs", "Burtnieki", "Meži pie Zīles", "Silene".



Zilriklīte *Luscinia svecica* (Linnaeus, 1758)
 sinonīms *Cyanosylvia svecica* (L.), *Erithacus svecicus* (L.)

Muscicapidae - Muškērāju dzimta, Turdinae - Mežastrazdu apakšdzimta

Statuss. Reta, nepietiekami izpētīta suga.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Sporādiski visā teritorijā /1/. Kopš 1980. gada zināmas atradnes Durbes, Carnikavas, Garkalnes un Plaviņu apkārtnē, Nagļu zivju diķu apkārtnē u.c. /2, 3/.

Biotops. Mitrī krūmāji (pārsvārā kārklāji) ezeru, diķu un upju krastmalās.

Bioloģija. Ligzdotāja, celotāja un caurcelotāja suga. Ligzda blīvā augājā uz zemes. Gadā 1 (2 ?) perējums. Dējumā 5 - 6 (- 9) olas. Barībā galvenokārt kukaini, arī ogas un augu sēklas. Ziemo Vidusjūras piekrastes zemēs, Āfrikā (uz dienvidiem no Sahāras), Arābijas pss. un Indijā.

Skaitis, populācija. Ligzdo 50 - 200 pāri. Kopš 1970. gada mērena skaita samazināšanās /4/.

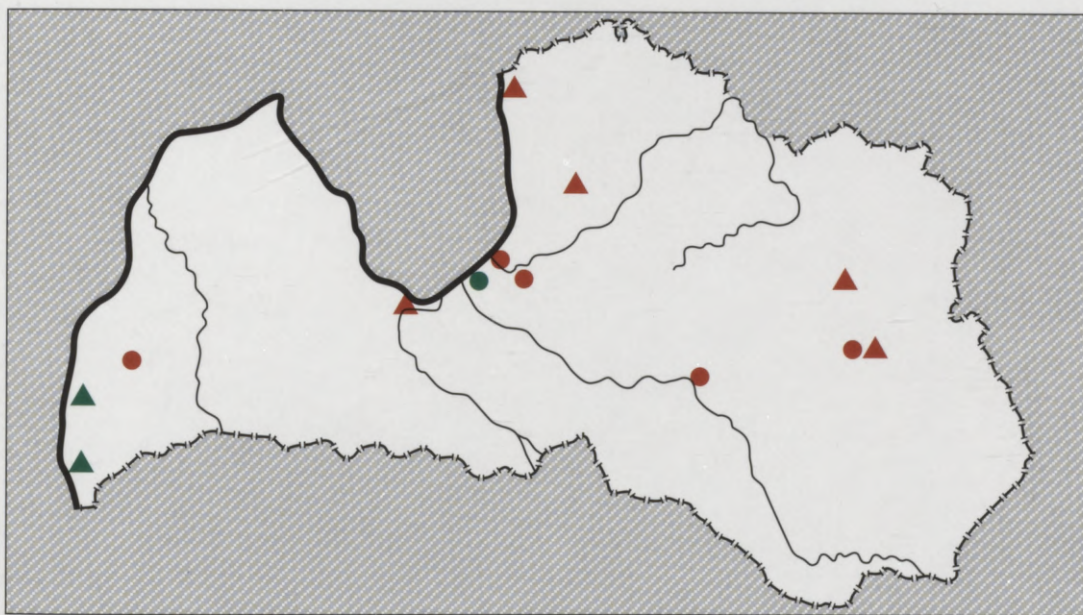
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. 20. gs. pirmajā pusē sastopama samērā bieži /5, 6/, bet pēdējos gadu desmitos ievērojami retāk /1/. Ligzdošanai piemēroti biotopi daudzviet izzuduši.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1992. Suga novērota zooloģiskajos liegumos "Papes ez.", "Liepājas ez."; kompleksajā dabas liegumā "Vecdaugava".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Nepieciešami detalizēti pētījumi par sugas (abu sastopamo pasugu) izplatību un teritoriālo izvietojumu. Jānoskaidro atradņu saistība ar biotopa veidiem, lai izstrādātu turpmākos aizsardzības pasākumus.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Виксне, 1983; 2. Priednieks, Strazds u.c., 1989; 3. Materiāli Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (1986 - 1989); 4. Strazds, Priednieks, Vāverinš, 1994; 5. Vilks, 1943; 6. Transehe, 1965.

Sastādīja (Compiled by) Juris Lipsbergs.



Status. A rare, insufficiently studied species.

Distribution and occurrence in Latvia. Occurs sporadically in the whole territory /1/. Since 1980 this species has been found in the vicinity of Durbe, Carnikava, Garkalne and Pļaviņas, in the fish-ponds of Nagli and at other sites /2, 3/.

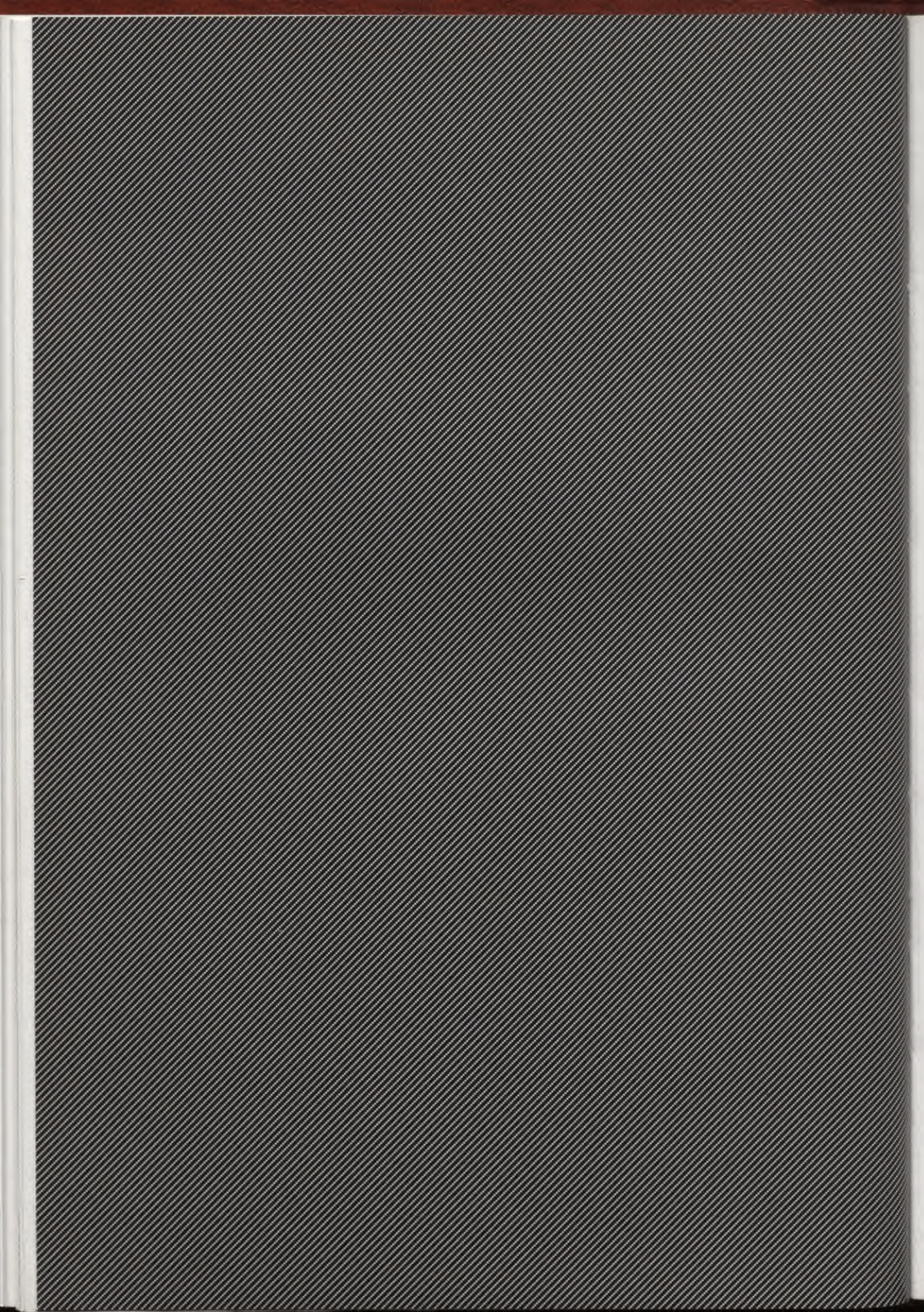
Habitat. Moist areas rich in shrubs (osiers) on the shores of lakes, ponds and rivers.

Number, population. About 50 - 200 pairs breed. Since 1970 the number has been decreasing temperately /4/.

Changes in number and range; reasons and potential threat. During the first half of the 20th century this species was found rather frequently /5, 6/, but in the last decades it has been observed considerably rarely /1/. Habitats suitable for nesting have been lost at many sites.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1992. This species has been observed in the zoological sanctuaries "Papes ezers" and "Liepājas ezers", in the complex nature sanctuary "Vecdaugava".

Suggestions for study and protection. Detailed studies are required regarding the distribution and location of this species (two subspecies). Connections between localities and definite types of habitats should be clarified in order to elaborate further protection measures.

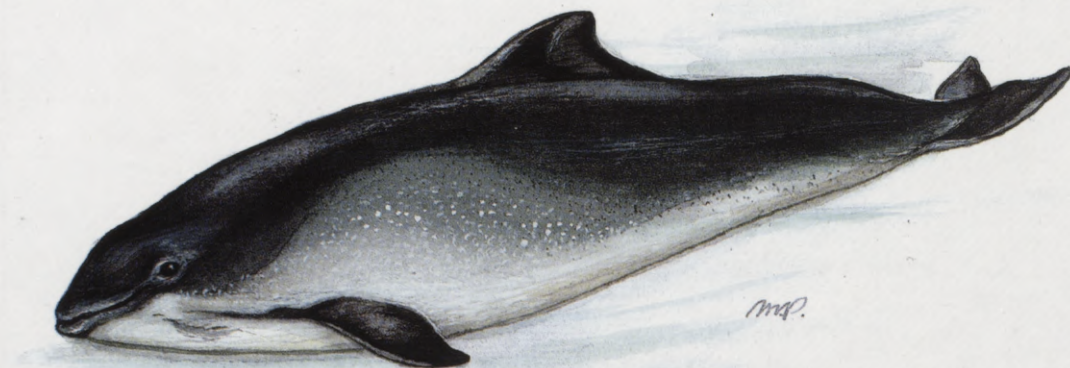


CATEGORY **0.** KATEGORIJA

izzudušās sugas
extinct species

Zīdītāji

Mammals



Cūkdelfīns *Phocoena phocoena* Linnaeus, 1758

Phocoenidae - Cūkdelfīnu dzimta

Status. Izzudusi suga, bet iespējama atsevišķu īpatņu parādīšanās Latvijas piekrastes ūdeņos. Ierakstīta Igaunijas, Polijas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Krievijas, Norvēģijas un Vācijas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Baltijas jūrā galvenokārt tās dienvid- un rietumdaļā. Senāk viscaur Latvijas piekrastē, dažkārt iepeldējis upju grīvās. Novērots, piemēram, Daugavā pie Rīgas /1, 2, 3, 4/.

Biotops. Seklie jūru un līču piekrastes ūdeņi.

Bioloģija. Pelaģiska, Baltijas jūrā lielākoties migrējoša suga. Dzīvo nelielos baros. Poligāms. Mazuļi (1 - 2 metienā) dzimst vasaras sākumā. Mātītes tos zīda apmēram 4 mēnešus. Riets rudenī. Dzimumgatavību sasniedz vidēji 3 gadu vecumā. Dzīves ilgums līdz 30 gadiem. Barojas galvenokārt ar bentiskajām, retāk pelaģiskajām zivīm.

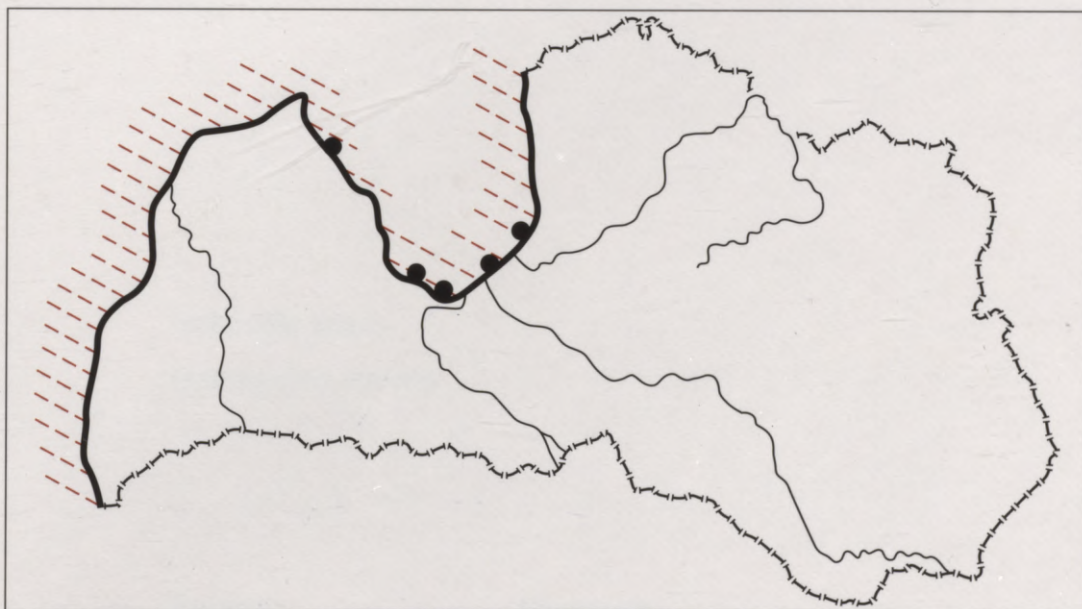
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. 19. gs. bijis bieži sastopams Kurzemes piekrastē. 20. gs. otrajā pusē visā Baltijas jūrā vides piesārņojuma un intensīvās zvejniecības dēļ notikusi strauja skaita samazināšanās. Bieži iet bojā zvejas iericēs. Latvijas piekrastē pēdējoreiz reģistrēts 1974. gadā, kad pie Rojas atrasts tiklā noslicis cūkdelfīns /3/.

Līdzšinējā aizsardzība. Ierakstīts LSG, 1992.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Nodrošināt Baltijas jūras ūdeņu aizsardzību no piesārņojuma. Izglītēt zvejniekus par sugas pazīšanu un aizsardzību. Suga jāiekļauj Latvijas īpaši aizsargājamo dzīvnieku sarakstā. Jāratificē Bernes un Bonnas konvenciju.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Greve, 1909; 2. Schweder, 1910; 3. Pilāts, 1994; 4. Tauriņš, 1982.

Sastādīja (Compiled by) Valdis Pilāts.



Status. A disappeared species, yet the occurrence of some individuals in the Latvian coastal waters is possible. Included in the Red Data Books of Estonia, Poland, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Germany, Russia and Norway.

Distribution and occurrence in Latvia. In the Baltic Sea, mainly in the southern and western part of it. In former times all over the Latvian coastal waters, now and then swimming into the river mouths. It has been observed, for example, in river Daugava near Rīga /1,2,3,4/.

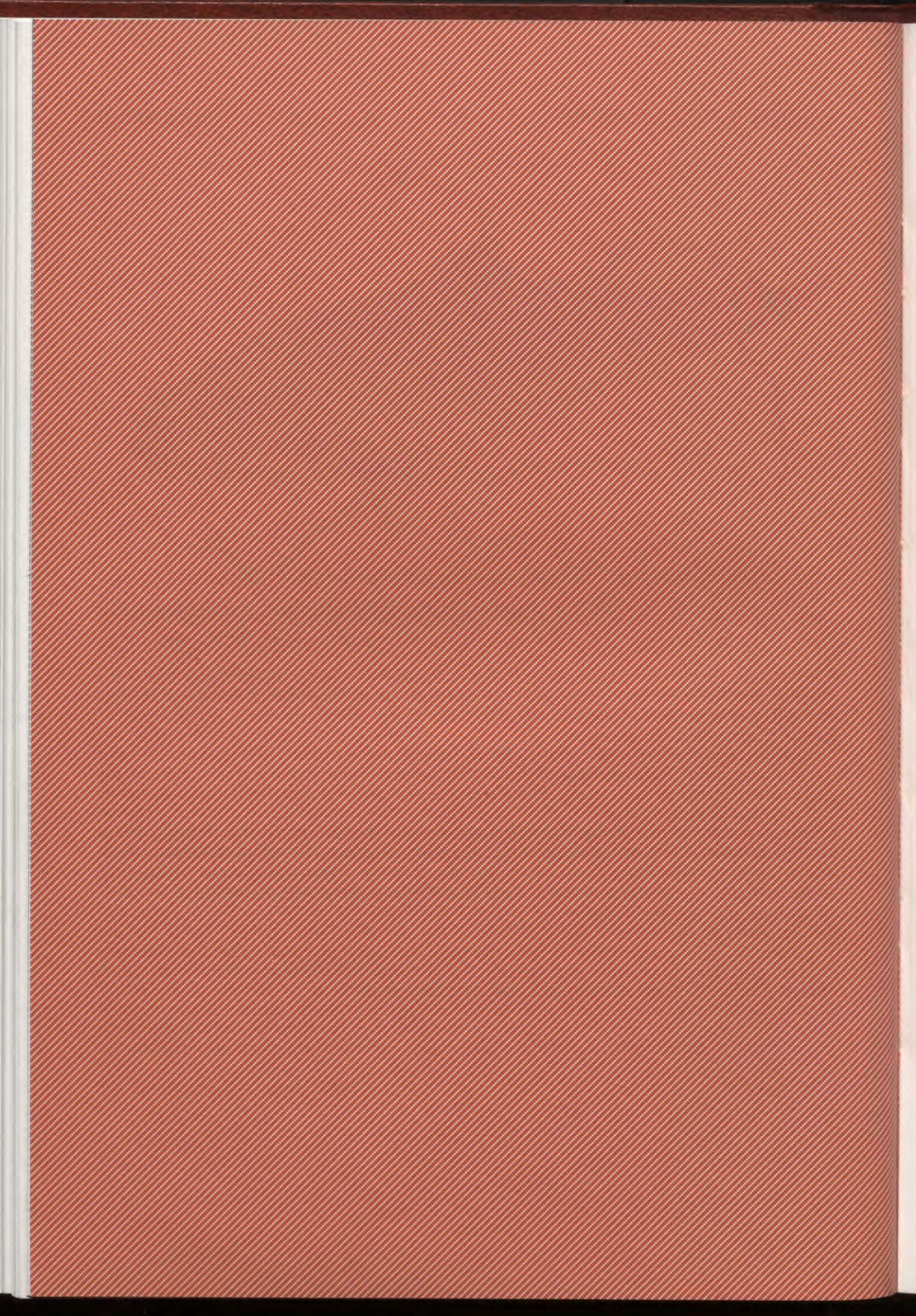
Habitat. Shallow coastal and gulf waters.

Biology. A pelagic, in the Baltic Sea mostly migratory species. Lives in small flocks. Polygamous. The calves (1-2 in a litter) are born in the beginning of summer. They are suckled by females for about 4 months. Mating in autumn. Sexual maturity on the average at the age of 3 years. Longevity up to 30 years. Feeds mostly on benthic, less frequently on pelagic fish.

Changes in number and range; reasons and potential threat. In the 19th century it was frequently distributed on the Kurzeme coast. In the second half of the 20th century the numbers have sharply declined all over the Baltic Sea due to environmental pollution and intensification of fishing industry. Often perishes in fishing gear. For the last time it was recorded on the Latvian coast in 1974, when a Harbour Porpoise was found drowned in a fishing net in the vicinity of Roja /3/.

Existing protection. Included in the LTV RDB, 1992.

Suggestions for study and protection. To protect the Baltic Sea waters from pollution. To educate fishermen about the recognition and protection of the species. The species should be included in the List of Protected Animals of Latvia. The Bern and Bonn Conventions should be ratified.



CATEGORY 1. KATEGORIJA

izzūdošās sugas
endangered species

Ziditāji

Mammals



Lidvāvere *Pteromys volans* (Linnaeus, 1758)

Sciuridae - Vāveru dzimta

Status. Loti reta, izzūdoša suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Igaunijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Somijas un Eiropas Kopienas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. 19. gs. sākumā gandrīz visā teritorijā, bet vairāk Vidzemē /1/. Pēdējos gadu desmitos novērota tikai dažās vietās Alūksnes un Balvu raj. /2/. Latvija atrodas areāla dienvidrietumu perifērijā.

Biotops. Veci un vidēji veci jauktie apšu-egļu un egļu-apšu meži, kur daudz dobumainu, galvenokārt apses koku.

Bioloģija. Dendrofila, tipiska dobumos dzīvojoša suga. Lodveida midziņu koku dobumos veido galvenokārt no ķērpjiem. Aktīva visu gadu. Krēslas un nakts dzīvnieks. Pateicoties ādas sānu krokām spējīga veikt planējošus lēcienus. Riets marta beigās, aprīlī. Grūsnība ilgst apmēram 35 dienas. Var būt 2 metieni gadā. Metienā 1 - 4 mazuli. Dzīves ilgums līdz 13 gadiem. Augēdājs. Ziemā pamatbarība bērzu un alkšņu jaunie dzinumi un pumpuri, kā arī skujkoku pumpuri, skuju un čiekuri. Vasarā - koku lapas, jaunie dzinumi, sēklas.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. 19. gs. bijusi samērā bieži sastopama suga /1/. Laikā no 1936. līdz 1978. gadam atrasta 4 virsmežniecību teritorijās /3/, bet 90. gados vairs tikai 4 mežniecībās /2/. Skaita un areāla sarūkšana novērota arī Igaunijā /4/ un Somijā /5/. Tam par cēloni ir mežsaimniecības intensifikācija, mežaudžu koku sastāva un vecuma struktūras izmaiņas. Populācijas sarūkšana varētu būt saistīta arī ar plēsēju - meža caunu skaita pieaugumu.

Lidzsinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. No 1982. gada mikroliegums Alūksnes raj. 1997. gadā Alūksnes virsmežniecībā lidvāveres dzīves vietu aizsardzībai izdalīti vairāki aizsargājami meža biotopi 516 ha kopplatībā.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Saglabāt piemērotus biotopus, it īpaši dobumainus kokus, kā arī izveidot ekoloģiskos koridorus starp piemērotiem biotopiem. Pētīt sugas izplatību. Noskaidrot dzīvnieku saistību ar zināmajām dzīves vietām.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Greve, 1909; 2. Materiāli Latvijas ziditājdzīvnieku atlantam (1991 - 1996); 3. Tauriņš, 1982; 4. Timm, 1992; 5. Anon., 1996.

Sastādīja (Compiled by) Valdis Pilāts.



Status. A very rare, disappearing species. Included in the Red Data Books of Belarus, Estonia, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Finland and the European Community.

Distribution and occurrence in Latvia. In the beginning of the 19th century almost all over the territory, but more in Vidzeme /1/. In the last decades it was observed only in some places in districts of Alūksne and Balvi /2/. Latvia is on the south-western outlying area of the distribution range.

Habitat. Old and middle-aged mixed aspen-spruce and spruce-aspen forests with plenty of hollow trees, mainly aspen.

Biology. A dendrophilous typical cavity-living species. Builds spherical nests mainly of lichens in tree-holes. Active the whole year round. A twilight- and night-animal. Due to the lateral skin folds it is able to carry out gliding leaps. Mating at the end of March, in April. Pregnancy continues about 35 days. There can be 2 litters in a year. 1-4 young in a litter. Longevity up to 13 years. Phytophagous. In winter feeds mostly on young birch and alder shoots and buds as well as on the buds, needles and cones of conifers, in summer – on the leaves of trees, young shoots, seeds.

Changes in number and range; reasons and potential threat. In the 19th century it was a comparatively frequent species /1/. From 1936 till 1978 it was found in the territories of 4 Head Forest Districts /3/, but in the nineties already only in 4 Forest Districts /2/. The reduction of number and range was observed also in Estonia /4/ and Finland /5/. It is caused by the intensification of forestry and the changes in tree composition and age structure of forest stands. The decline of population could be caused also by the numerical increase of predators - the Common Mårten.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. A microsanctuary in the Alūksne district since 1982. In 1997 several preserved forest localities of 516 ha in total were created in the Head Forest district Alūksne to protect the habitats of the European Flying Squirrel.

Suggestions for study and protection. To preserve suitable habitats, especially hollow trees, as well as to create ecological passages (corridors) among them. To study the distribution of this species. To investigate the attachment of the animals to the known residences.



Eiropas ūdele *Mustela lutreola* Linnaeus, 1758

Mustelidae - Sermuļu dzimta

Statuss. Ļoti reta, varbūt jau izmirusi suga. Ierakstīta Igaunijas, Lietuvas, Polijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Somijas un Vācijas un Eiropas Kopienas Apdraudēto sugu sarakstā; Pasaules apdraudēto dzīvnieku Sarkanajā sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Iespējams, sastopama vēl teritorijas ziemeļaustrumu rajonos. Pēdējoreiz 1993. gadā nokerta Bejas mežniecībā (Alūksnes raj.) /1, 2/.

Biotops. Nelielas, nepārveidotas ūdenstilpes, kuru krāsti apauguši ar bagātīgu zemsedzi, paaugu un koku stāvu.

Bioloģija. Amfibionts. Nometnieks, izteikta saistība ar aizņemto teritoriju. Aktīvs visu gadu un gandrīz visu diennakti. Poligāms. Riests aprīlī. Grūsnība ilgst 42 - 46 dienas. Metienā 4 - 5 mazuļi. Dzīves ilgums 6 - 8 gadi. Zoofāga suga, kuras pamatbarība ir vārdes, zivis, vēži un pelveidīgie grauzēji.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Arī 19. gs. samērā reti sastopama suga /3/, biežāk teritorijas austrumu daļā /4/. Strauja skaita samazināšanās novērota 20. gs. 50. gados /5/. Galvenie iemesli ir piemērotu dzīves vietu sarūkšana saimnieciskās darbības, it īpaši mazo upju meliorācijas rezultātā, kā arī pārlietu intensīvas medības, konkurējošās plēsēju sugas - Amerikas ūdeles ieviešanās, viena no barības objekta - platspīļu vēža izžušana u.c. /6/.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Saglabāt piemērotus biotopus. Noskaidrot pašreizējo izplatību Latvijā. Vēlama selektīva Amerikas ūdeļu ķeršana. Jāratificē Bernes konvenciju.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Materiāli Latvijas ziditājdzīvnieku atlantam (1991 - 1996); 2. Ozoliņš, Pilāts, 1995; 3. Greve, 1909; 4. Lange, 1970; 5. Tauriņš, 1982; 6. Maran, 1995.

Sastādīja (Compiled by) Valdis Pilāts.



Status. A very rare, perhaps already extinct species. Included in the Red Data Books of Estonia, Lithuania, Poland, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Finland, Germany and the European Community; in the Red List of Threatened Animals of the World.

Distribution and occurrence in Latvia. Possibly still occurs in the north-eastern districts of the territory. For the last time was captured in 1993 in the forestry Beja (Alūksne district) /1,2/.

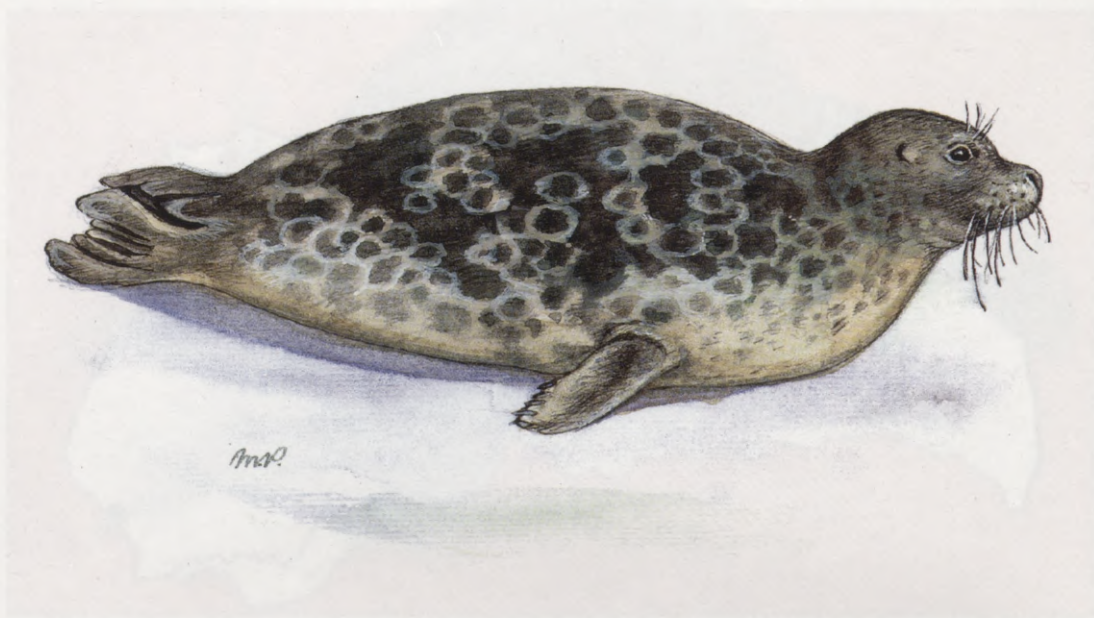
Habitat. Small, unchanged water bodies with banks, overgrown with rich herb, shrub and tree layers.

Biology. Amphibiont. Resident, strongly attached to occupied territory. Active the whole year round and almost all 24 hours of the day. Polygamous. Mating in April. Pregnancy continues 42-46 days long. 4-5 young in a litter. Longevity 6-8 years. A zoophagous species, feeds mostly on frogs, fish, crayfish, mice and voles.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Also in the 19th century it was a comparatively rare species /3/, more frequent in the eastern part of the territory /4/. A rapid decline in number was observed in the fifties of the 20th century /5/. The main reasons are: a decrease of suitable habitats as a result of economic activities, in particular of the melioration of small rivers; too intensive hunting; the expansion of a competing predatory species - the American Mink; the disappearance of one of the feeding objects - the River Crayfish etc. /6/.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980.

Suggestions for study and protection. To preserve suitable habitats. To clarify the recent distribution in Latvia. It would be advisable to capture the American Minks selectively. The Bern Convention should be ratified.



Pogainais ronis *Phoca (Pusa) hispida* Schreber, 1775

Phocidae - Roņu dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Igaunijas, Zviedrijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Krievijas, Somijas un Eiropas Kopienas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Baltijas jūrā sastopams galvenokārt Rīgas līča ziemeļaustrumu daļā, Rietumigaunijas arhipelāgā, Somijas un Botnijas līci. Novērojams visā Latvijas piekrastē, nereti iepeld upju grīvās. Novērots arī ar jūru savienotajos ezeros - Baltezerā, Kišezerā un Babītes ezerā /1, 2/.

Biotops. Jūras piekrastes ūdeņi.

Bioloģija. Pelāģiska suga - barojas un gul ūdenī. Mazuļu dzemdēšanai, apmatojuma maiņai un atpūtai kā substrātu izmanto ledu. Bezledus laikā mēdz gulēt uz akmeņiem. Solitārs un uzmanīgs. Veic sezonālas migrācijas. Monogāms. Mazuļi (metienā parasti 1) dzimst februārī, martā. Mazuļu dzemdēšanai un zīdīšanai mātītes sniegā vai torosos izklaidus uz stabila ledus laukiem izveido alas, izejas no kurām ir tieši āliņģi. Pēc 3 - 4 nedēļu ilgās zīdīšanas mātītes pamet mazuļus un sākas riests. Mātītes dzimumgatavību sasniedz 4 - 5, tēviņi - 6 - 7 gadu vecumā. Dzīves ilgums līdz 40 gadi.

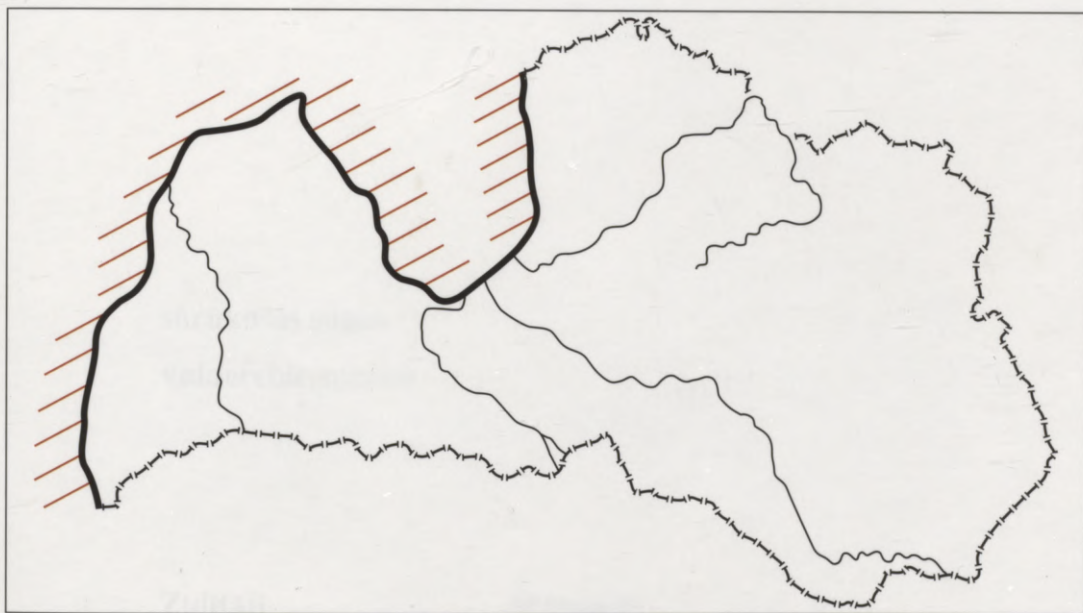
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Baltijas jūrā pogaino roņu skaits 20. gs. pārmērīgu medību un vides piesārņojuma dēļ sarucis no aptuveni 300 līdz 4 tūkstošiem. Pēdējos gados skaits nostabilizējies /3/. Cieš arī no nelabvēlīgiem ledus apstākļiem siltajās ziemās, kā arī bieži iet bojā zvejas ierīcēs. Kādreiz Latvijas piekrastē visbiežāk sastopamā roņu suga /4/; tagad sastopams retāk nekā pelēkais ronis /1, 2/.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1987. Ierakstīta LSG, 1992.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Turpināt novērot un beigto atrasto roņu uzskaiti. Novērst dzīvnieku iekļūšanu zvejas ierīcēs. Nodrošināt Baltijas jūras ūdeņu aizsardzību no piesārņošanas. Izglītot zvejniekus par sugas pazišanu un aizsardzību. Jāratificē Bernes konvenciju.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Materiāli Latvijas zīdītājdzīvnieku atlantam (1991 - 1996); 2. Pilāts, 1995; 3. Anon., 1995b; 4. Greve, 1909.

Sastādīja (Compiled by) Valdis Pilāts.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Estonia, Sweden and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Finland, Russia and the European Community.

Distribution and occurrence in Latvia. In the Baltic Sea occurs mainly in the north-eastern part of the Gulf of Riga, in the Archipelago of Western Estonia, in the Gulfs of Finland and Bothnia. It can be observed all over the Latvian coast, quite often swims into the mouths of rivers. Has been observed also in the lakes, connected with the sea - in the lakes Baltezers, Kišezers and Babites ezers /1,2/.

Habitat. The coastal waters.

Biology. A pelagic species - forages and sleeps in the water. For the bearing of calves, change of hair and rest uses ice as a substrate. During iceless periods uses to lounge on stones. Solitary and wary. Carries out seasonal migrations. Monogamous. The calves (usually 1 in a litter) are born in February, March. For the bearing and suckling of the young females create burrows that open straight into the ice-holes in snow or ice-blocks, scattered on stable ice fields. After 3-4 weeks of suckling, females leave the calves and the mating begins. Females reach their sexual maturity at 4-5, males - at 6-7 years of age. Longevity up to 40 years.

Changes in number and range; reasons and potential threat. During the 20th century the number of Ringed Seals in the Baltic Sea has declined from about 300 to 4 thousands due to excessive hunting and environmental pollution. The number has stabilised during recent years /3/. It suffers also from unfavourable ice conditions in mild winters, as well as often perishes in the fishing gear. Once it was the most frequent species of seals at the Latvian coast /4/; now it occurs more rarely than the Grey Seal /1,2/.

Existing protection. LMPL, 1987. Included in the LTV RDB, 1992.

Suggestions for study and protection. To continue the census of observed and found dead seals. To prevent animals from getting into the fishing gear. To secure the Baltic Sea waters against pollution. To educate fishermen about the recognition and protection of the species. The Bern Convention should be ratified.



Figure 1. Distribution of mammals in the United States. Category 1 (solid black) includes the eastern half of the country. Category 2 (hatched) includes the western half. Category 3 (dotted) includes the central and southern regions.

The distribution of mammals in the United States is shown in Figure 1. The map is divided into three categories based on geographic location. Category 1, represented by a solid black area, covers the eastern half of the United States, including the Atlantic coast and the Appalachian region. Category 2, represented by a hatched area, covers the western half of the United States, including the Rocky Mountains and the Pacific coast. Category 3, represented by a dotted area, covers the central and southern regions of the United States, including the Great Plains and the Gulf of Mexico region.

The following table provides a summary of the distribution patterns for each category:

| Category | Geographic Region | Symbol |
|------------|------------------------------------|-------------|
| Category 1 | Eastern United States | Solid Black |
| Category 2 | Western United States | Hatched |
| Category 3 | Central and Southern United States | Dotted |

CATEGORY 2. KATEGORIJA

sarūkošās sugas
vulnerable species

Ziditāji

Mammals



Diķu naktssikspārnis *Myotis dasycneme* Boie, 1825

Vespertilionidae - Parasto sikspārņu dzimta

Statuss. Samērā reta suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Lietuvas, Igaunijas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Vācijas un Zviedrijas Apdraudēto sugu sarakstā.

Sugas apraksts. Paliela izmēra sikspārnis. Ķermeņa garums 57 - 68 mm, apakšdelma garums 43 - 51 mm, masa 15 - 26 g. Apmatojums pelēks vai pelēkbrūns, vēderpusē gaišpelēks. Purns, ausis un lidplēves sarkanbrūnas vai pelēkbrūnas.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Nevienmērīgi visā teritorijā. Lielākais populācijas blīvums konstatēts Latvijas dienvidrietumu daļā un Ziemeļvidzemē. Ziemeļvalstīs periodā rets. Atsevišķi īpatņi regulāri ziemo alās, kā arī lielos, saimnieciski neizmantotos pagrabos Gaujienā, Rīgā, Alsungā. Lielākā skaitā ziemā novērojams tikai dolomīta alās pie Cēsīm (ap 150 īpatņi 80. gadu vidū) un smilšakmens alā Mazsalacā (vairāki desmiti īpatņi).

Biotops. Barojas virs plašākiem stāvošiem vai lēni tekošiem ūdeņiem - ezeriem, diķiem, upēm, uzplūdinājumiem u.c. Medī lidojot tieši virs ūdens virsmas. Retāk barojas virs sauszemes - parkos, mežos, iespējams, arī virs plavām un cita veida atklātiem biotopiem.

Bioloģija. Maijā - jūlijā mātītes veido lielas (līdz 250 īpatņi) auklkolonijas lielu ēku, bieži baznīcu, bēniņos, kā arī ēku ārsienas spraugās. Tēviņi vairošanās periodā auklkolonijās sastopami reti, bet uzturās pa vienam vai nelielās (līdz 10 īpatņi) kolonijās ēku bēniņos, putnu būros u.c. Jūnijā - jūlija sākumā mātītes dzemdē 1 mazuli. Mazuli kļūst patstāvīgi apmēram 5 nedēļu vecumā. Maksimālais dzīves ilgums 19,5 gadi. Nīderlandē diķu naktssikspārnēm pierādītas līdz 330 km tālas migrācijas no auklkolonijas mītnēm uz ziemošanas vietām.

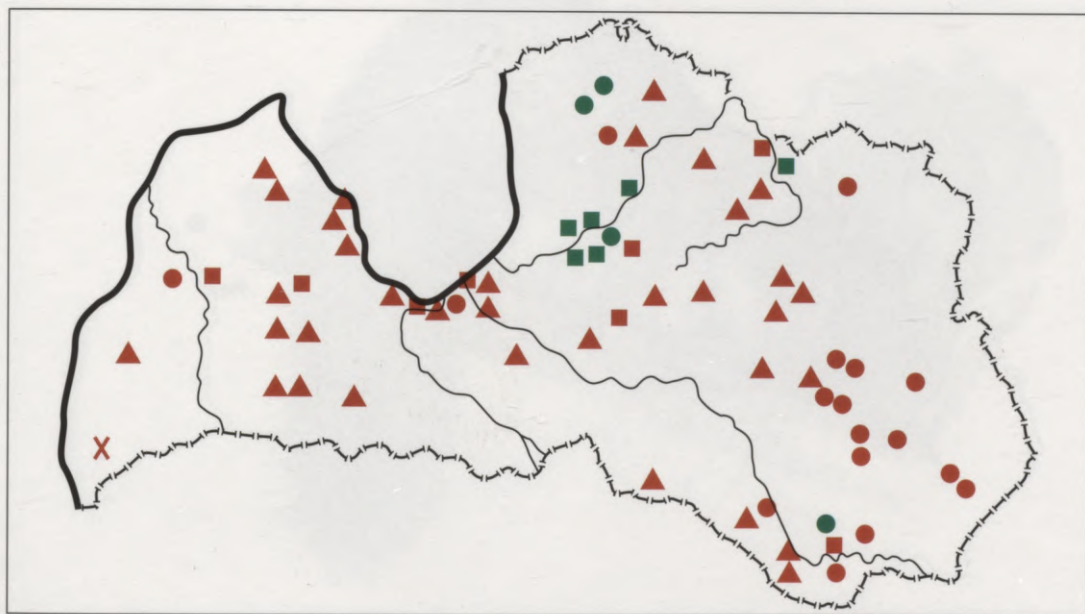
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Ši gs. 80. gadu otrajā pusē konstatēta strauja skaita samazināšanās nozīmīgākajā ziemošanas mītnē - dolomīta alā pie Cēsīm. Ziņu par skaita izmaiņām vasaras kolonijās un barošanās biotopos nav.

Līdzšīnējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Sugas ziemošanas mītnes - Kazugravas "Sikspārņu alas" un Gaujienas bij. vīna pagrabī apstiprinātas par vietējas nozīmes mikrolieģumiem. Daļa no alām, kurās suga reti vai neregulāri ziemo atrodas Gaujas nacionālā parka teritorijā.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Aizliedzama sikspārnēm bistamu koksnes konservantu lietošana auklkoloniju mītnēs baznīcu u. c. lielu ēku bēniņos, kā arī remontdarbi sikspārņu vairošanās periodā no 1. maija līdz 15. augustam. Mežizstrādē saglabājami dabumaini koki. Ierobežojami alu apmeklējumi sikspārņu ziemošanas laikā no 15. septembra līdz 30. aprīlim. Jāturpina pētījumi par sugas izplatību, īpaši Latvijas rietumdaļā. Nepieciešami barošanās ekoloģijas pētījumi, jānoskaidro galvenie barošanās biotopi uz sauszemes. Jāveic regulāras uzskaites izvēlētās ziemas, kā arī vasaras koloniju mītnēs.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Rūce, 1990; 2. Буша, 1986; 3. Буша, Петерсонс, 1981.

Sastādīja (Compiled by) Gunārs Pētersons.



Status. A comparatively rare species. Included in the Red Data Books of Belarus, Lithuania, Estonia, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Germany and Sweden.

Distribution and occurrence in Latvia. Irregularly in the whole territory. The greatest population density is stated in the southwestern part of Latvia and in northern Vidzeme. Rare during the wintering period. Some individuals regularly winter in caves, as well as in large, not exploited cellars in Gaujiena, Rīga, Alsunga. In winter the species occurs in greater numbers only in dolomite caves at the town Cēsis (about 150 individuals in the middle of eighties) and in a sandstone cave in Mazsalaca (several tens of individuals).

Habitat. Forages over spacious stagnant or slowly flowing waters - lakes, ponds, rivers, flooded spaces etc. Hunts by flying just above the water surface. More rarely forages over land - in parks, forests, possibly also over meadows and other open habitats.

Biology. In May-July the females build up great (up to 250 individuals) breeding colonies in attics of large buildings, often churches, also in crevices of outer walls of buildings. During the reproduction period the males rarely occur in the maternity colonies. They stay one by one or in small (to 10 individuals) colonies in attics, bird nest-boxes etc. In June - beginning of July female give birth to 1 young. The young become independent at about 5 weeks of age. Longevity up to 19,5 years. Distant migrations up to 330 km from the breeding colony roosts to wintering sites are proven in Netherlands.

Changes in number and range; reasons and potential threat. In the second half of the eighties of this century a sharp decline of number in the most significant wintering site - a dolomite cave at the town Cēsis is stated. There is no information about the changes of numbers in summer colonies and foraging habitats.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. The wintering sites of the species - the caves Kazugravas "Sikspāņu alas" and the former vine cellars of Gaujiena - are confirmed as microsacctuaries of local importance. Some caves, where the species winters rarely or irregularly, are situated in the territory of the Gauja National Park.

Suggestions for study and protection. To prohibit the use of timber conservants dangerous for bats in the breeding colony roosts in attics of churches and other large buildings, as well as repair works during the bat reproduction period from the 1st of May till the 15th of August. Hollow trees should be preserved during the forest felling. The cave visiting should be restricted during the bat wintering from the 15th of September till the 30th of April. The study of the species distribution, in particular in the western part of Latvia should be continued. The investigations of the feeding ecology are necessary, the main overland foraging habitats should be found out. Regular censuses in selected winter and summer colony roosts should be carried out.



Lielais susuris *Myoxus glis* (Linnaeus, 1766)

Myoxidae - Susuru dzimta

Statuss. Ļoti reta suga. Ierakstīta Lietuvas, Polijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Eiropas Kopienas Apdraudēto sugu sarakstā

Izplatība un sastopamība Latvijā. 20. gs. sākumā visā Latvijā uz ziemeļiem līdz Burtnieku ezeram /1/. Pēc 1970. gada atrasta atkārtoti Gaujas senlejā, Daugavas senlejā pie Aizkraukles un Skrīveriem, vienreiz pie Kuldīgas. Varbūtēji sugas atradumi Bejā (Alūksnes raj.) un Ļaudonā (Madonas raj.) /2, 3/. Latvija atrodas sugas areāla ziemeļu perifērijā.

Biotops. Galvenokārt veci lapkoku, retāk jauktie meži, kur daudz dobumainu koku, arī veci dārzi un parki.

Bioloģija. Dendrofila suga. Aktīvs vasarā, bet no oktobra līdz maijam atrodas ziemas gulā. Krēslas un nakts dzīvnieks. Koku dobumos, retāk alās, ierīko lodveida midzenus no sausas zāles, lapām un sūnām. Riests jūnijā vai jūlijā. Grūsnība ilgst 21 - 23 dienas. Metienā 3 - 8 mazuļi. Dzīves ilgums 5 gadi. Augēdājs, priekšroku dod augļiem, to sēklām, ozolzilēm un riekstiem, apšu, ozolu un ābeļu lapām, bet pavasarī ēd arī jaunus dzinumus un pumpurus.

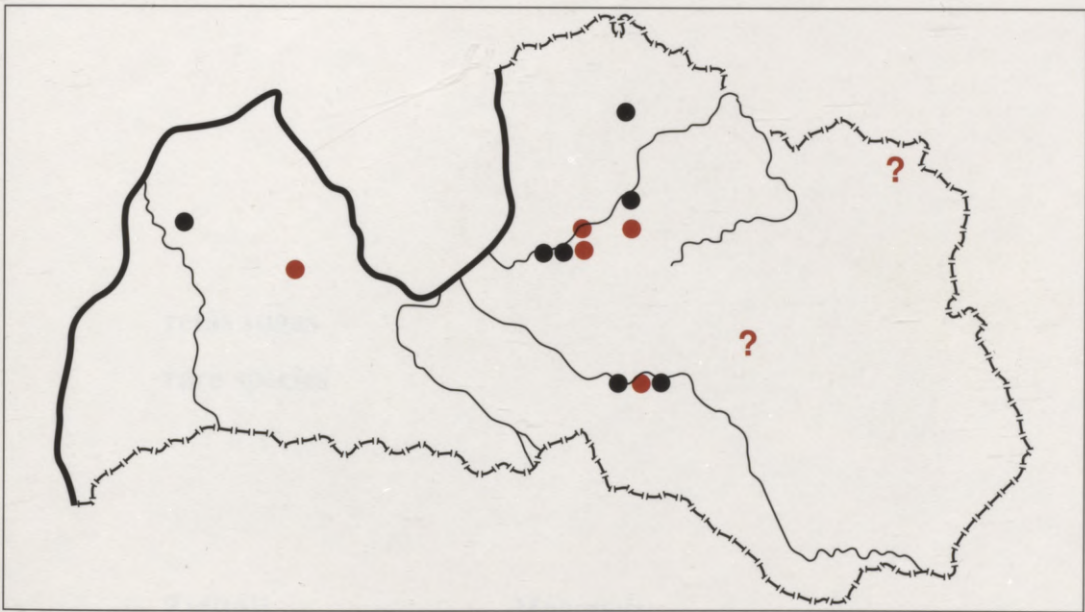
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Arī 19. gs. uzskatīta par ļoti reti sastopamu sugu. 20. gs. sākumā bija zināmas 9 atradnes /1/, bet tagad to skaits nepārsniedz 5 /4/.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Kopš 1979. gada ir mikroliegums pie Skrīveriem. Suga sastopama Gaujas nacionālā parka teritorijā.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Saglabāt piemērotus biotopus, īpaši dobumainus kokus. Pētīt sugas izplatību. Noskaidrot dzīvnieku saistību ar zināmajām dzīves vietām. Jāratificē Bernes konvenciju.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Greve, 1909; 2. Tauriņš, 1982; 3. Pilāts, 1995; 4. Materiāli Latvijas ziditājdzīvnieku atlantam (1991 - 1996).

Sastādīja (Compiled by) Valdis Pilāts.



Status. A very rare species. Included in the Red Data Books of Lithuania, Poland and the Baltic region; in the List of Threatened Species of the European Community.

Distribution and occurrence in Latvia. In the beginning of the 20th century all over Latvia as far to the north as the lake Burtnieku ezers /1/. After the 1970 it was found repeatedly in the primeval valleys of the rivers Gauja and Daugava (Gaujas senleja and Daugavas senleja) near Aizkraukle and Skrīveri, once at the town Kuldīga. Likely finds of the species in Beja (Alūksne district) and in Ļaudona (Madona district) /2,3/. Latvia lies on the north periphery of the species range.

Habitat. Mainly old deciduous, more rarely mixed forests with many hollow trees, also old gardens and parks.

Biology. A dendrophilous species. Active in summer, hibernates from October till May. A twilight- and night-animal. Arranges spherical nests of dry grass, leaves and moss in tree-holes, more rarely in burrows. Mating in June or July. Pregnancy continues for 21-23 days. 3-8 young in a litter. Longevity 5 years. Phytophagous, prefers fruit, fruit seeds, acorns and nuts, leaves of aspen, oak and apple-trees, in spring feeds also on young shoots and buds.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Also in the 19th century was regarded as a very rare species. In the beginning of the 20th century 9 locations were known /1/, but now the number of such locations does not exceed 5 /4/.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. A microsanctuary near Skrīveri since the 1979. The species occurs in the territory of the Gauja National Park.

Suggestions for study and protection. To preserve suitable habitats, especially hollow trees. To study the distribution of the species. To clarify the site-fidelity of the animals to the known locations. The Bern Convention should be ratified.



CATEGORY **3.** KATEGORIJA

retās sugas
rare species

Ziditāji

Mammals



Brūnkrūtainais ezis *Erinaceus europaeus* (Linnaeus, 1758)

Erinaceidae - Ežu dzimta

Statuss. Reti sastopama suga. Ierakstīta Igaunijas, Zviedrijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Norvēģijas un Eiropas Kopienas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Tikai Ziemeļvidzemē /1/. Latvijā atrodas Ziemeļeiropas areāla daļas perifērijā.

Biotops. Parki, dārzi, apdzīvotu vietu apstādījumi, mežmalas.

Bioloģija. Aktīvs vasarā, bet no oktobra līdz aprīlim atrodas ziemas gulā. Ziemas midzeņus no sausām lapām, zāles un sūnām ierīko iedobēs zem koku saknēm, žagaru, dēļu un citu materiālu kaudzēm. Krēslas un nakts dzīvnieks. Izteikta saistība ar reiz izraudzīto teritoriju, kuru iezīmē un aktīvi aizsargā no citiem ežiem. Iecirkņa teritorijā ir vairāki vasaras midzeņi, galvenokārt zem krūmiem. Dzīvo ģimenēs un atsevišķi pa vienam. Riets maijā. Grūsnība ilgst 40 - 49 dienas. Metienā 2 - 8 mazuli. Dzīves ilgums 8 - 10 gadi. Visēdājs, barībā pārsvarā dzīvnieki (kukaiņi, gliemji, tārpi un nelieli mugurkaulnieki).

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Iespējams, ka skaits un izplatība Latvijā sarukusi sakarā ar baltkrūtainā eža (*E. concolor*) ekspansiju /2, 3/.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1987. Ierakstīts LSG, 1995.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Saglabāt piemērotus biotopus. Pētīt sugas izplatību. Noskaidrot saistību ar zināmajām dzīves vietām.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Materiāli Latvijas zīdītājdzīvnieku atlantam (1991 - 1996); 2. Tauriņš, 1982; 3. Reeve, 1994.

Sastādīja (Compiled by) Valdis Pilāts.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Estonia, Sweden and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Norway and the European Community.

Distribution and occurrence in Latvia. Only in the northern Vidzeme /1/. Latvia lies on the periphery of the North-European part of species range.

Habitat. Parks, gardens, green plantations of populated areas, forest borders.

Biology. Active in summer, hibernates from October till April. Arranges winter nests of dry leaves, grass and moss in hollows under tree roots, heaps of rods, boards and other materials. A twilight- and night-animal. Expressed site-fidelity to chosen territory, which is marked and actively defended against other hedgehogs. There are several summer nests in the territory, mostly under shrubs. Lives in families and one by one. Mating in May. Pregnancy continues for 40-49 days. 2-8 young in a litter. Longevity 8-10 years. Omnivorous, feeds mainly on animals (insects, molluscs, worms and small vertebrates).

Changes in number and range; reasons and potential threat. It is possible, that the number and distribution in Latvia has declined in connection with the expansion of the East European Hedgehog *E. concolor* /2,3/.

Existing protection. LMPL, 1987. Included in the LTV RDB, 1995.

Suggestions for study and protection. To preserve suitable habitats. To study the distribution of the species. To clarify the site-fidelity to the known locations.



Platausainais sikspārnis *Barbastella barbastellus* Schreber, 1774

Vespertilionidae - Parasto sikspārņu dzimta

Statuss. Loti reta suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Lietuvas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Norvēģijas un Vācijas Apdraudēto sugu sarakstā.

Sugas apraksts. Vidēja izmēra sikspārnis. Kermena garums 43 - 64 mm, apakšdelma garums 37 - 43 mm, masa 6 - 13 g. No citiem sikspārņiem viegli atšķirams pēc platajām, uz pieres kopā saaugušajām ausīm. Muguras apmatojums izteikti divkrāsains - mati pamatdaļā tumši, galos gaiši.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Zināmi 4 droši sugas atradumi ziemas periodā: mākslīgā smilšakmens alā Līgatnē (2 īpatņi), dolomīta alā pie Cēsīm un Rundāles pils pagrabā (katrā pa 1 īpatnim). Rudens migrāciju periodā (augustā, septembrī) no 1985. - 1990. gadam Papes ornitoloģiskajā stacijā noķerti 9 īpatņi.

Biotops. Latvijā un kaimiņteritorijās barošanās ekoloģija nav pētīta.

Bioloģija. Vasaras mītnes citās areāla daļās parasti ēkā, arī apdzīvotās vietās. Auklkolonijas parast nelielas - līdz daži 10 īpatņu, reti līdz 100 īpatņu. Maksimālais dzīves ilgums 23 gadi. Veic līdz 300 km tālas, parasti gan daudz sākas migrācijās uz ziemošanas vietām. Ziemošanas laikā sala izturīga suga.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Nav zināmas.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Jāturpina sugas izplatības pētījumi.

Informācijas avoti (Information sources). I. Buša, 1986.

Sastādīja (Compiled by) Gunārs Pētersons.



Status. A very rare species. Included in the Red Data Books of Belarus, Lithuania, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Norway and Germany.

Distribution and occurrence in Latvia. 4 reliable discoveries during the winter period: in an artificial sandstone cave in Līgatne (2 individuals), in a dolomite cave near the town Cēsis and in a cellar of the palace Rundāles pils (1 individual in each). During the autumn migration period (August, September) from 1985 till 1990 in the Ornithological station Pape 9 individuals were captured.

Habitat. The foraging ecology in Latvia and neighbouring territories is not investigated.

Biology. The summer roosts in other parts of species range usually are found in buildings, also in populated areas. Breeding colonies usually are small - up to several tens of individuals, rarely up to 100 individuals. Maximum longevity - 23 years. It covers distances up to 300 km during migration to wintering places, yet usually much shorter ones. A cold-resistant species in winter.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Unknown.

Existing protection. . LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980.

Suggestions for study and protection. The investigations of the species distribution should be continued.



Branta naktssikspārnis *Myotis brandti* Eversmann, 1845

Vespertilionidae - Parasto sikspārņu dzimta

Statuss. Reta un mazpētīta suga. Ierakstīta Lietuvas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Dānijas un Vācijas Apdraudēto sugu sarakstā.

Sugas apraksts. Maza izmēra sikspārnis. Ķermeņa garums 39 - 51 mm, apakšdelma garums 33 - 39 mm, masa 4 - 9 g. Apmatojums pelēcīgs, ausu un purna āda tumšāka nekā citiem naktssikspārņiem. Ļoti līdzīgs bārdainajam naktssikspārņim (dviņu suga).

Izplatība un sastopamība Latvijā. Reti sastopams visā teritorijā. Līdz šim nav konstatēts Latgalē. Šī gs. 80. gados atrastas 5 auklkolonijas - 4 Limbažu rajonā, 1 Mazzalves pagastā Aizkraukles rajonā. Ziemešanas periodā pavisam konstatēts 19 mitnēs: Gaujas, Salacas un Abavas baseina alās, pamestos lielos pagrabos Gaujienā un Alsungā, bijušajā rakešu bāzē pie Rudbārziem. Lielākā skaitā novēroti tikai dolomīta alās pie Cēsīm (līdz 19 īpatņi), pārējās mitnēs ziemo neregulāri vai nelielā skaitā (1 - 2 īpatņi).

Biotops. Latvijā un kaimiņteritorijās sugas barošanās biotopi nav pētīti. Zviedrijā tā ir tipiska mežu suga. Medi virs šauriem meža celiem, plāvām, parkos, alejās. Latvijā zināmās auklkolonijas izvietotas lielāku mežu tuvumā. 1 īpatnis noķerts barošanās laikā parkā virs diķa.

Bioloģija. Maijā - jūlijā mātītes veido auklkolonijas (līdz 25 īpatņi) spraugveida slēptuvēs aiz ēku ārsienu apšuvuma, nelielu koka baznīcu torņos, iespējams arī koku dobumos. Jūnija beigās - jūlija sākumā mātīte dzemdē 1 mazuli. Mazuli kļūst patstāvīgi aptuveni 4 nedēļu vecumā. Maksimālais dzīves ilgums 25 gadi. Veic līdz 230 km tālas migrācijas uz ziemošanas vietām.

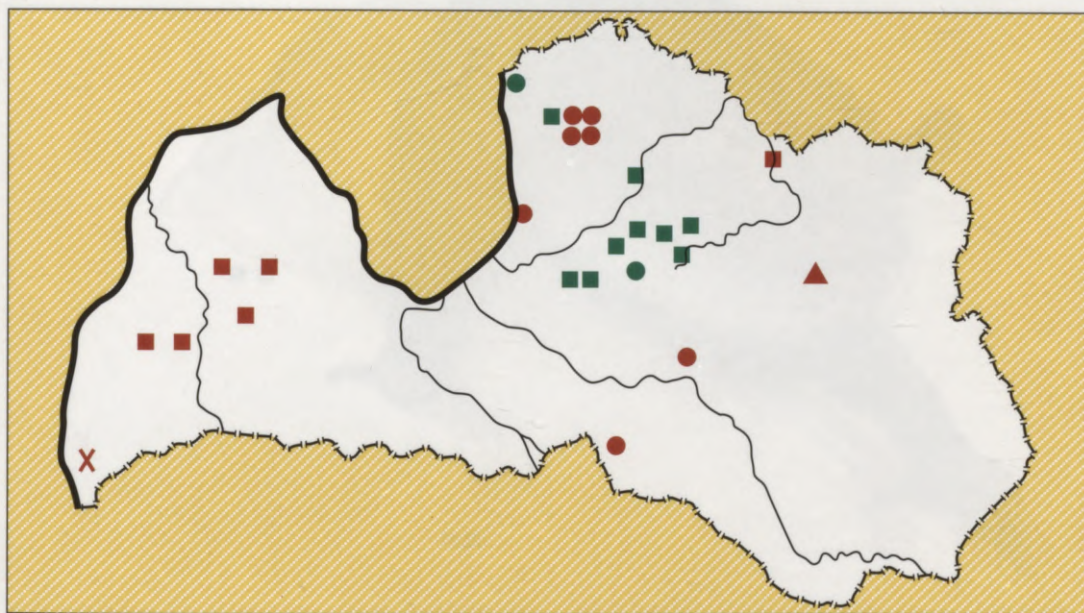
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Nav zināmas.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Sugas nozīmīgākās ziemošanas vietas - Kazugravas "Sikspārņu alas" apstiprinātas par vietējas nozīmes mikroliegumiem. Daļa no alām, kurās suga reti vai neregulāri ziemo, atrodas Gaujas nacionālā parka teritorijā.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Alas, kurās suga regulāri ziemo, aizliegt apmeklēt laikā no 15. septembra līdz 30. aprīlim. Mežizstrādē jāsauglabā dobumaini koki. Jāturpina novērojumi par sugas izplatību un bioloģiju, izmantojot speciālu konstrukciju būrišus un ķerot ar tikliem iespējamās barošanās biotopos. Jāturpina regulāras uzskaites ziemas mitnēs un izvēlētās vasaras koloniju mitnēs.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Rūce, 1990.

Sastādīja (Compiled by) Gunārs Pētersons.



Status. A rare and little known species. Included in the Red Data Books of Lithuania and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Denmark and Germany.

Distribution and occurrence in Latvia. Rare in the whole territory. Up to now is not registered in Latgale. 5 breeding colonies are discovered in the eighties of this century - 4 in Limbaži district, 1 in Mazzalves pagasts of Aizkraukle district. 19 roosts in all are found during the wintering period: in caves of basins of the rivers Gauja, Salaca and Abava, in abandoned large cellars in Gaujiena and Alsunga, in the former rocket base near Rudbārži. More abundant only in the dolomite caves near the town Cēsis (up to 19 individuals), in the other places winters irregularly or in small numbers (1-2 individuals).

Habitat. The foraging habitats of the species in Latvia and neighbouring countries are not investigated. It is a typical forest species in Sweden. Hunts over narrow forest roads, meadows, parks, alleys. The known breeding colonies in Latvia are located in vicinity of wide forest areas. One individual was caught during the foraging over a pond.

Biology. Females arrange breeding colonies (up to 25 individuals) in crevices behind the lagging of outside walls of buildings, in towers of small wooden churches, possibly also in tree-holes in May-July. In the end of June - beginning of July female give birth to one young. The young become independent at about 4 weeks of age. Maximum longevity - 25 years. During the migration to wintering places it covers distances up to 230 km.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Unknown.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. The wintering sites important for the species - the caves Kazugravas "Sikspārņu alas" - are confirmed as microsantctuaries of local importance. Some caves, where the species winter rarely or irregularly, are situated in the territory of the Gauja National Park.

Suggestions for study and protection. Visiting the caves, where the species winters regularly, should be prohibited from the 15th of September till the 30th of April. Hollow trees should be preserved during the forest felling. The observations of the species distribution and biology should be continued, using specially designed nest-boxes and capture with nets in possible foraging habitats. Regular censuses in hibernacula and selected summer colony roosts should be continued.



Naterera naktssikspārnis *Myotis nattereri* Kuhl, 1818

Vespertilionidae - Parasto sikspārņu dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Igaunijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Norvēģijas, Somijas un Vācijas Apdraudēto sugu sarakstā.

Sugas apraksts. Vidēja izmēra sikspārnis. Kermēna garums 42 - 50 mm, apakšdelma garums 36 - 44 mm, masa 5 - 14 g. No citiem naktssikspārnēm viegli atšķirams pēc krokotas un sariņiem klātas astes lidplēves malas, garākām ausīm un īpaši gara un smaila auss radziņa. Apmatojums uz muguras pelēcīgs, bet vēderpusē bieži balts.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Par sastopamību vasaras periodā tikpat kā nekādas informācijas nav. Vairošanās Latvijā ir ļoti ticama, bet pierādījumu nav. Ziemā atrasti 20 mitnēs - alās un lielos pamestos pagrabos (parasti 1 vai 2 īpatņi mitnē). Izņēmums ir dolomīta alas pie Cēsīm (līdz 23 īpatņi 80. gadu vidū, 1 - 3 īpatņi 90. gados) un pamesti pagrabi Gaujienā (regulāri 9 - 13 īpatņi).

Biotops. Pēc literatūras datiem cieši saistīts ar mežu biotopiem, mēdz baroties virs ūdeņiem. Spēj lidināties ierobežotās telpās, piemēram koku lapotnē, tuvu pie ēku sienām, dzīvzogiem. Pētījumu par sugas vairošanās biotopiem Latvijā un kaimiņteritorijās nav.

Bioloģija. Vasaras mitnes meklējamas koku dobumos, spraugās zem tiltiem un ēkām. Auklzonas parasti nelielas - līdz daži desmiti īpatņu. Maksimālais dzīves ilgums 17,5 gadi. Tālākais zināmais pārlidojums ir ap 100 km (no Voites Igaunijā līdz smilšakmens alai pie Lodes Cēsu rajonā).

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Nav zināmas.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Sugas nozīmīgākās ziemošanas vietas - Kazugravas "Sikspārņu alas" un bij. vīna pagrabi Gaujienā - apstiprinātas par vietējas nozīmes mikroliegumiem. Daļa no alām, kurās suga reti vai neregulāri ziemo atrodas Gaujas nacionālā parka teritorijā.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Alas, kurās suga regulāri ziemo, aizliedzams apmeklēt laikā no 15. septembra līdz 30. aprīlim. Mežizstrādē jā saglabā dobumaini koki. Jāturpina regulāras uzskaites ziemas mitnēs. Jāturpina novērojumi par sugas izplatību un bioloģiju, izmantojot speciālu konstrukciju būrīšus un ķerot ar tīkliem iespējamās barošanās biotopos.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Rūce, 1990.

Sastādīja (Compiled by) Gunārs Pētersons.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Belarus, Estonia, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Norway, Finland and Germany.

Distribution and occurrence in Latvia. There is almost no information about the occurrence in summer period. The reproduction in Latvia is very believable, yet it is not proven. In winter it is discovered in 20 roosts - caves and large abandoned cellars (usually 1 or 2 individuals in each site). An exception are the dolomite caves near the town Cēsis (up to 23 individuals in the middle of eighties, 1-3 individuals in the nineties) and the abandoned cellars in Gaujiena (regularly 9-13 individuals).

Habitat. According to the literature data, it is close connected with forest habitats, uses to forage over waters. It is able to fly in restricted spaces, for instance in the foliage of trees, close to the walls of buildings, hedges. There are no investigations about the reproduction habitats of the species in Latvia and neighbouring countries.

Biology. The summer roosts can be found in tree-holes, crevices, under bridges and buildings. The breeding colonies usually are small - up to several tens of individuals. Maximum longevity 17,5 years. The longest flight known is about 100 km (from Voite in Estonia to a sandstone cave near Lode in Cēsis district).

Changes in number and range; reasons and potential threat. Unknown.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. The most important wintering sites of the species - the caves Kazugravas "Sikspārnu alas" and former vine cellars in Gaujiena - are confirmed as microsantctuaries of local importance. Some caves, where the species winter rarely or irregularly, are situated in the territory of the Gauja National Park.

Suggestions for study and protection. Visiting the caves, where the species winters regularly, should be prohibited from the 15th of September till the 30th of April. Hollow trees should be preserved during the forest felling. Regular censuses in hibernacula should be continued. The observations of the species distribution and biology should be continued, using specially designed nest-boxes and capture with nets in possible foraging habitats.



Mazais vakarsikspārnis *Nyctalus leisleri* Kuhl, 1818

Vespertilionidae - Parasto sikspārņu dzimta

Statuss. Loti reta suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Lietuvas, Polijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Vācijas apdraudēto sugu sarakstā.

Sugas apraksts. Vidēja izmēra sikspārnis. Kermena garums 58 - 72 mm, apakšdelma garums 40 - 47 mm, masa 12 - 20 g. Biezas, platas ausis ar sēņveidīgu ausu radziņu. Samērā šauri, gari spāni, lidplēvju apakšpuse gar kermena sāniem un pie apakšdelma apmatota.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Vasaras periodā ar ultraskaņas detektoru palīdzību novēroti lidojumā pie Lubānas ezera un, iespējams, Skrīveru dendroloģiskajā parkā. Rudens migrāciju periodā (augustā, septembrī) no 1985. - 1990. gadam Papes ornitoloģiskajā stacijā noķerti 9 īpatņi. Latviju šķērso areāla ziemeļaustrumu robeža.

Biotops. Tipiska platlapju koku mežu suga. Dienas mītnes areāla lielākajā daļā koku dobumos. Barošanās ekoloģija maz pētīta.

Bioloģija. Auklkolonijas parasti nelielas (20 - 50 īpatņi). Maksimālais dzīves ilgums 9 gadi. Migrējoša suga. Pārziemo, domājams, Viduseiropā vai Rietumeiropā. Tālākais šai sugai pierādītais sezonālais pārlidojums 810 km.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Nav zināmas.

Līdzšinējā aizsardzība. Ierakstīta LSG, 1998.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Nozīmīga varētu būt lapkoku īpatsvara palielināšana mežos un dobumainu koku saglabāšana mežizstrādē. Jāturpina novērojumi par sugas izplatību un bioloģiju, izmantojot speciālu konstrukciju būrišus un ķerot ar tikliem iespējamos barošanās biotopos.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Buša, 1986.

Sastādīja (Compiled by) Gunārs Pētersons.



Status. A very rare species. Included in the Red Data Books of Belarus, Lithuania, Poland and the Baltic region; in the List of Threatened Species of Germany.

Distribution and occurrence in Latvia. By means of an ultrasound detector was observed flying near the lake Lubānas ezers and, possibly, in the Dendrologic Park Skrīveri in summer. 9 individuals were captured during the autumn migration (August, September) from 1985 till 1990 in the Ornithological Station Pape. Latvia is crossed by the north-eastern border of the species range.

Habitat. A typical broad-leaved forest species. The day-time roosts in the greatest part of range are in tree-holes. The foraging ecology is little investigated.

Biology. The breeding colonies are usually small (20-50 individuals). Maximum longevity 9 years. A migratory species. Winters, possibly, in Central Europe or Western Europe. The longest proven seasonal migration distance is 810 km.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Unknown.

Existing protection. Included in the LTV RDB, 1998.

Suggestions for study and protection. The increasing of the proportion of broad-leaved trees in forests and preserving of hollow trees during forest felling could be significant. The observations of the species distribution and biology should be continued, using specially designed nest-boxes and capture with nets in possible foraging habitats.



Pundursikspārnis *Pipistrellus pipistrellus* Schreber, 1774

Vespertilionidae - Parasto sikspārņu dzimta

Statuss. Reta suga ar neviendabīgu izplatību. Ierakstīta Igaunijas, Lietuvas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Norvēģijas un Vācijas Apdraudēto sugu sarakstā.

Sugas apraksts. Mazākais Latvijas sikspārnis. Ķermeņa garums 36 - 51 mm, apakšdelma garums 28 - 33 mm, masa 3,5 - 9 g. Apmatojumā dominē brūngani toņi. Ar ultraskaņas detektoru sugai konstatēti divi atšķirīgi orientēšanās saucienu tipi ar maksimālo skaņas enerģiju pie 45 un 55 kHz. Daļa pētnieku uzskata, ka pundursikspārni ar atšķirīgiem saucieniem pieder pie dažādām sugām. Latvijā konstatēti abi saucienu tipi.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Migrējoša suga, atrasta tikai vasaras periodā. Auklkolonijas konstatētas visā teritorijā, taču biežāk tās dienviddaļā: Kurmenē, Zalvē, Lonē un Silenē. Atsevišķi īpatņi atrasti vairākās Natūza sikspārņu (*Vespertilio nathusii*) kolonijās arī citos Latvijas rajonos.

Biotops. Mītnes parasti ēkās, citās areāla daļās atrasti arī sikspārņu būros. Barojas pie un virs dažādām ūdenskrātuvēm, parkos starp kokiem, mežmalās. Viduseiropā pundursikspārni ir viena no parastākajām sinantropām sugām.

Bioloģija. Acimredzot, migrējoša suga, taču ziemošanas vietas nav noskaidrotas. Auklkolonijās apvienojas 30 - 80 mātītes. Mēdz veidot jauktas kolonijas ar Natūza sikspārņiem. Mazuļi piedzims jūnija otrajā pusē vai jūlija sākumā. Rudens migrācijas periodā starp Papes ornitoloģiskajā stacionārā 1985. - 1992. gadā nokertajiem sikspārņiem šī suga sastādīja vidēji 2,4 %. Masveida migrācija Latvijas dienvidrietumu piekrastē vērojama augusta otrajā pusē, vēlākie novērojumi - oktobra otrajā pusē. Maksimālais dzīves ilgums 16,5 gadi.

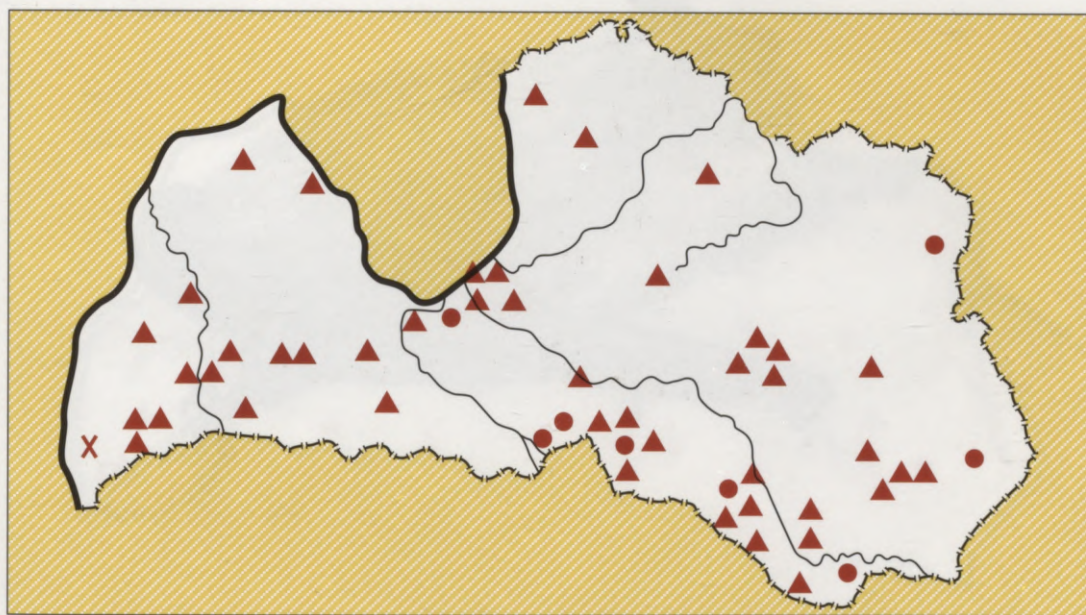
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Nav zināmas.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Sugas izplatības noskaidrošanai, piemērotos barošanās biotops veicami pētījumi ar ultraskaņas detektoru palīdzību. Noskaidrojamas vietējo populāciju ziemošanas vietas. Iespējamo skaita izmaiņu dokumentēšanai jāorganizē ikgadējas uzskaites auklkolonijās un barošanās biotops.

Informācijas avoti (Information sources). I. Rūce, 1990.

Sastādīja (Compiled by) Gunārs Pētersons.



Status. A rare species, heterogeneous distribution. Included in the Red Data Books of Estonia, Lithuania and the Baltic region, in the Lists of Threatened Species of Norway and Germany.

Distribution and occurrence in Latvia. A migratory species, found only in the summer period. Breeding colonies are discovered all over the territory, yet more frequently in the southern part of it: in Kurmene, Zalve, Lone and Silene. Some individuals are found in several colonies of *Pipistrellus nathusii* also in other districts of Latvia.

Habitat. Roosts usually are in buildings, in other parts of the species range these bats are found also in bat nest-boxes. Forages at and over various water-bodies, in parks between trees, in forest borders. The Common Pipistrelle is one of the most common sinanthropic species in Central Europe.

Biology. Evidently a migratory species, yet the wintering places are not known. 30-80 females assemble together in breeding colonies. Often form mixed colonies with *Pipistrellus nathusii*. The young are born in the second half of June or in the beginning of July. Among the bats captured during the autumn migratory period 1985-1992 in the Ornithological Station Pape this species made on the average 2,4%. A mass migration along the southwestern coast of Latvia is observed in the second half of August, the latest observations - in the second half of October. Maximum longevity - 16,5 years.

Changes in number and range, reasons and potential threat. Unknown.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980.

Suggestions for study and protection. The investigations by means of ultrasound detectors should be carried out in suitable foraging habitats for the clarification of the species distribution. The wintering sites of local populations should be found out. Yearly censuses in the breeding colonies and foraging habitats should be organised for the documentation of possible changes of numbers.



Divkrāsainais sikspārnis *Vespertilio murinus* Linnaeus, 1774

Vespertilionidae - Parasto sikspārņu dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Igaunijas, Lietuvas, Polijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Norvēģijas un Vācijas Apdraudēto sugu sarakstā.

Sugas apraksts. Samērā liela izmēra sikspārnis. Ķermeņa garums 47 - 64 mm, apakšdelma garums 41 - 49 mm, masa 12 - 20 g. Apmatojums mugurpusē izteikti divkrāsains - mati pamatdaļā tumši, galos balti vai sudraboti. Ausis platas. Spārni samērā šauri un gari.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Migrējoša suga, konstatēta tikai vasaras periodā. Auklkolonijas atrastas Kesterciemā, Sunākstē, Ezerniekos un Saulkrastos.

Biotops. Auklkoloniju mītnes spraugveida slēptuvēs, māju ār sienās, jumtos. Mēdz baroties atklātākos biotopos nekā citas sugas. Ātrs un spēcīgs lidojums.

Bioloģija. Auklkolonijās apvienojas 20 - 60 mātītes. Jūnija beigās - jūlija sākumā mātīte dzimst 2 mazuli. Rudens migrācijas periodā Papes ornitoloģiskajā stacionārā 1985. - 1992. gadā noķerti 92 īpatņi, kas sastāda 0,6 % no visiem šeit noķertajiem sikspārnim. Masveida migrācija Latvijas dienvidrietumu daļā vērojama augusta otrajā pusē, vēlākie novērojumi oktobra otrajā pusē. Skandināvijā oktobri bieži novērojami lidināties pilsētās pie lielām celtnēm un izdodam cilvēkam saklausāmus riesta saucienus. Zināmas līdz 1440 km tālas migrācijas uz ziemošanas vietām. Latvijas populācijas ziemošanas vietas nav noskaidrotas.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Nav zināmas.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Sugas izplatības un sastopamības statusa noskaidrošanai, piemērotos barošanās biotopos veicami pētījumi ar ultraskaņas detektoru palīdzību. Noskaidrojamas vietējo populāciju ziemošanas vietas. Par sikspārņu aizsardzības nepieciešamību jāinformē māju īpašniekus, kurās atrastas auklkolonijas.

Informācijas avoti (Information sources). I. Pētersons, 1988.

Sastādīja (Compiled by) Gunārs Pētersons.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Estonia, Lithuania, Poland and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Norway and Germany.

Distribution and occurrence in Latvia. A migratory species, found only in the summer period. The breeding colonies are discovered in Kesterciems, Sunākste, Ezernieki and Saulkrasti.

Habitat. The breeding colonies are found in crevices of outer walls of buildings, roofs. This species uses to forage in more open habitats than other ones. The flight is fast and powerful.

Biology. 20-60 females join together in breeding colonies. Female gives birth to 2 young in the end of June - beginning of July. 92 individuals were captured during the autumn migratory period in the Ornithological Station Pape in 1985-1992, that makes 0,6% from all bats, caught there. Mass migration can be observed in the south-western part of Latvia in the second half of August, the latest observations are in the second half of October. In Scandinavia they often can be seen flying in towns near large buildings and their mating calls can be heard by humans in October. The migrations to the wintering sites at distances up to 1440 km are known. The wintering areas of Latvian population are unknown.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Unknown.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980.

Suggestions for study and protection. Investigations by means of ultrasound detectors should be carried out in suitable foraging habitats for the clearing up of the distribution and occurrence of the species. The wintering sites of local populations should be found out. The owners of the houses, where breeding colonies are found, should be informed about the necessity of bat protection.



Meža susuris *Dryomys nitedula* (Pallas, 1778)

Myoxidae - Susuru dzimta

Statuss. Ļoti reta suga. Ierakstīta Lietuvas, Polijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Vācijas un Eiropas Kopienas Apdraudēto sugu sarakstā; Pasaules apdraudēto dzīvnieku Sarkanajā sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. 1912. gadā 1 īpatnis nošauts Birzgalē (Ogres raj.), bet vēlāk konstatēts tikai Ilgu apkārtnē (Daugavpils raj.) /1, 2, 3/, kas, iespējams, ir pašreizējā areāla tālākais ziemeļu punkts. Arī Lietuvā zināmas tikai 2 atradnes /4/.

Biotops. Mežs ar lielu lapkoku īpatsvaru.

Bioloģija. Dendrofila suga. Aktīvs vasarā, bet no oktobra līdz aprīlim atrodas ziemas gulā. Krēslas un nakts dzīvnieks. Lodveida midzeni no sausas zāles, lapām un sūnām ierīko koku dobumos, retāk alās, koku un krūmu zaros, putnu būrišos. Riests aprīlī. Grūsnība ilgst 23 - 28 dienas. Metienā 3 - 6 mazuļi. Visēdājs, barībā pārsvarā kukaiņi (vaboles), putnu olas un mazuļi, gliemji. Rudenī, uzbarošanās periodā arī dažādas sēklas un augļi.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Nav zināmas.

Līdzšīnējā aizsardzība. Ierakstīta LSG, 1992. Vienīgā pašlaik zināmā atradne atrodas kompleksajā dabas liegumā "Riča ezera apkārtnē un Silenes mežs".

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Saglabāt piemērotus biotopus, it īpaši dobumainus kokus un biezu pamežu. Pētīt sugas izplatību. Noskaidrot dzīvnieku saistību ar zināmajām dzīves vietām. Izstrādāt dabas aizsardzības plānu kompleksajam dabas liegumam "Riča ezera apkārtnē un Silenes mežs". Suga jāiekļauj Latvijas aizsargājamo dzīvnieku sarakstā. Jāratificē Bernes konvenciju.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Grosse, Transehe, 1929; 2. Materiāli Latvijas zīdītājdzīvnieku atlantam (1991 - 1996); 3. Pilāts, 1995; 4. Juškaitis, 1995.

Sastādīja (Compiled by) Valdis Pilāts.



Status. A very rare species. Included in the Red Data Books of Lithuania, Poland and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Germany and the European Community; in the Red List of Threatened Animals of the World.

Distribution and occurrence in Latvia. An individual was shot in Birzgale (Ogre district) in 1912, later the species is discovered only in vicinities of Ilgas (Daugavpils district) /1,2,3/, where, possibly, is the most distant northern point of the present species range. Also in Lithuania only 2 locations are known /4/.

Habitat. Forest with a great proportion of deciduous trees.

Biology. A dendrophilous species. Active in summer, hibernates from October till April. A twilight- and night-animal. Arranges spherical nests of dry grass, leaves and moss in tree holes, more rarely in burrows, twigs of trees and bushes, bird nest-boxes. Mating in April. Pregnancy continues for 23-28 days. 3-6 young in a litter. Omnivorous, prefers insects (beetles), bird eggs and chicks, molluscs, in autumn, during fattening period, also various seeds and fruits.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Unknown.

Existing protection. Included in the LTV RDB, 1992. The only location known at present is situated in the complex nature sanctuary "Rīča ezera apkārtnē un Silenes mežs".

Suggestions for study and protection. To preserve suitable habitats, particularly hollow trees and thick undergrowth. To investigate the species distribution. To clarify the site-fidelity of the animals to the known locations. To work out the nature protection plan for the complex nature sanctuary "Rīča ezera apkārtnē un Silenes mežs". The species should be included in the List of Protected Animals of Latvia. The Bern Convention should be ratified.



Dārza susuris *Eliomys quercinus* (Linnaeus, 1766)

Myoxidae - Susuru dzimta

Statuss. Iespējams, ļoti reta suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Igaunijas, Lietuvas, Polijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Somijas un Eiropas Kopenas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. 19. gs. sastopama visā teritorijā, bet vairāk Vidzemē /1/. Pēc 1985. gada ticami atradumi Ventspilī un Mētrienas pag. (Mādonas raj.), pie Ozolmuižas (Limbažu raj.), kā arī varbūtēji atradumi Ilgu, Kalvenes, Līgatnes, Priņču, Saldus, Skaņkalnes, Vainodes, Viesītes un Žiguru apkārtnē /2/.

Biotops. Galvenokārt veci lapkoku un jauktie meži, kur daudz dobumainu koku un labi attīstīts pamežs. Arī veci dārzi un parki, apdzīvotas vietas.

Bioloģija. Dendrofila suga. Aktīvs vasarā, bet no oktobra līdz aprīlim atrodas ziemas gulā. Krēslas un nakts dzīvnieks. Koku dobumos, akmeņu kaudzēs, alās, dažreiz arī vecās vāveru un putnu ligzdās, koku un krūmu zaros, putnu būrišos, ēku bēniņos vai pagrabos ierīko lodveida midžeņus no sausas zāles, lapām un sūnām. Riests aprīlī. Grūsnība ilgst 23 - 28 dienas. Metienā 3 - 6 mazuli. Dzīves ilgums līdz 5 gadiem. Zoofāga suga, kuras barībā pārsvarā ir kukaiņi (vaboles), putnu olas un mazuli, pelveidīgie graužēji, gliemji, bet rudenī uzbarošanās periodā arī dažādas sēklas un augļi. Sēklas uzkrāj ziemai.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. 19. gs. bijusi samērā bieži sastopama suga /1/. 20. gs. otrajā pusē populācijas blīvuma samazināšanās novērota arī citās areāla daļās /3, 4/.

Līdzšīnējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1988. Ierakstīta LSG, 1980.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Saglabāt piemērotus biotopus, it īpaši dobumainus kokus un biezu pamežu. Pētīt sugas izplatību. Noskaidrot dzīvnieku saistību ar zināmajām dzīves vietām. Jāratificē Bernes konvenciju.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Greve, 1909; 2. Materiāli Latvijas ziditājdzīvnieku atlantam (1991 - 1996); 3. Tauriņš, 1982; 4. Andera, 1995.

Sastādīja (Compiled by) Valdis Pilāts.



Status. Possibly, a very rare species. Included in the Red Data Books of Belarus, Estonia, Lithuania, Poland, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Finland and the European Community.

Distribution and occurrence in Latvia. In the 19th century occurred all over the territory, yet more in Vidzeme /1/. There are reliable discoveries after the 1985 in the town Ventspils and Madona district (Mētriena), near Ozolmuiža (Limbaži district), as well as probable finds in vicinities of Ilgas, Kalvene, Līgatne, Prinči, Saldus, Skankalne, Vainode, Viesīte and Žīguri /2/.

Habitat. Mainly old deciduous and mixed forests with many hollow trees and rich undergrowth. Also old gardens and parks, populated areas.

Biology. A dendrophilous species. Active in summer, hibernates from October till April. A twilight- and night-animal. Builds spherical nests of dry grass, leaves and moss in tree-holes, stone heaps, burrows, sometimes also in old nests of squirrels and birds, in twigs of trees and shrubs, bird nest-boxes, in attics or cellars of buildings. Mating in April. Pregnancy continues for 23-28 days. 3-6 young in a litter. Longevity up to 5 years. A zoophagous species, feeds mostly on insects (beetles), bird eggs and chicks, mice, voles, molluscs, in the autumn fattening period also on various seeds and fruit. Stores seeds for winter.

Changes in number and range; reasons and potential threat. In the 19th century the species was rather frequent /1/. In the second half of the 20th century the decrease of population density is observed also in other parts of the species range /3,4/.

Existing protection. LMPL, 1977, 1988. Included in the LTV RDB, 1980.

Suggestions for study and protection. To preserve suitable habitats, especially hollow trees and thick undergrowth. To investigate the species distribution. To clarify the site fidelity of the animals to the known locations. The Bern Convention should be ratified.



Mazais susuris *Muscardinus avellanarius* (Linnaeus, 1758)

Myoxidae - Susuru dzimta

Status. Samērā reti sastopama suga, bet piemērotā biotopā var būt daudzskaitliska. Ierakstīta Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas un Eiropas Kopienas Apdraudēto sugu sarakstā; Pasaules apdraudēto dzīvnieku Sarkanajā sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Sporādiski, galvenokārt Kurzemē un Augšzemē. Vidzemē pēdējos gados tikai 1 atradums Mežolē (Valkas raj.) /1, 2, 3/.

Biotops. Galvenokārt lapkoku un jauktie meži ar labi attīstītu pamežu.

Bioloģija. Dendrofila suga. Aktīvs vasarā, bet no oktobra līdz aprīlim atrodas ziemas miegā. Krēslas un nakts dzīvnieks. Mazāk kustīgs kā pārejās susuru sugas. Koku zaros, kā arī putnu būrišos ierīko lodveida midzeni no sausas zāles, lapām un sūnām. Riests no aprīļa līdz jūnijam. Grūsnība ilgst 21 - 24 dienas. Metienā 3 - 5 mazuli. Dzīves ilgums 3 - 4 gadi. Barībā galvenokārt mežaugu sēklas, augļi un ogas, pavasarī arī kokaugu jaunie dzinumi. Dažkārt ēd arī kukaiņus, putnu olas un mazulus.

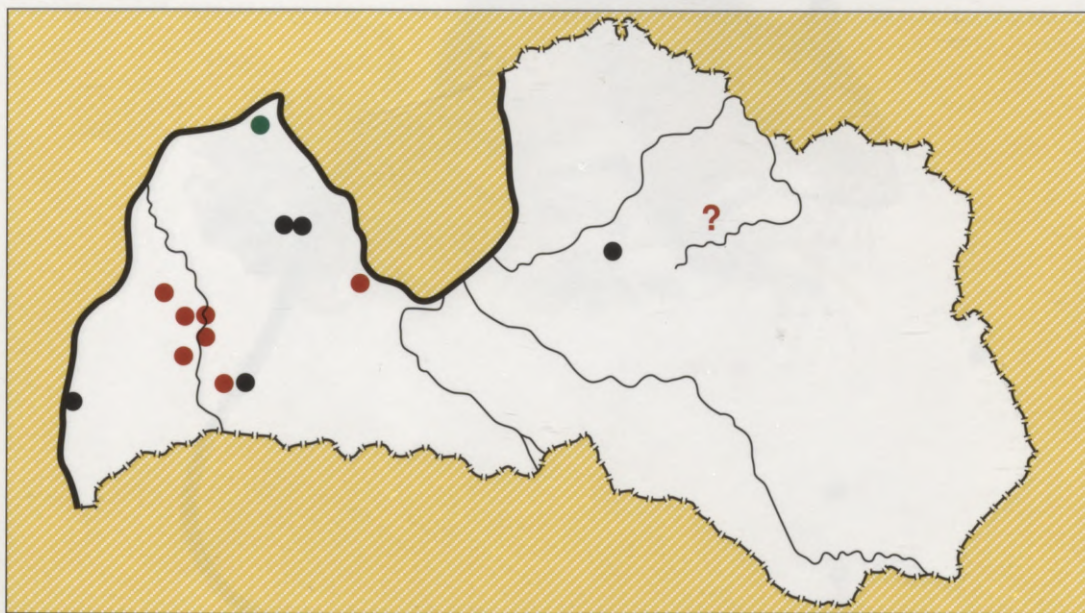
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. 19. gs. uzskatīta par samērā reti sastopamu sugu gan Latvijā, gan Igaunijā /1/. Tomēr, 20. gs. 50. gados putnu būrišu izlikšana Latvijas mežos liecina, ka Kurzemē piemērotā biotopā tā var būt daudzskaitliska /2, 4/. Izplatība Vidzemē, acimredzot, ir sarukusi.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Ir atradne Slīteres rezervātā.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Saglabāt piemērotus biotopus, it īpaši dobumainus kokus un biezu pamežu. Pētīt sugas izplatību. Noskaidrot dzīvnieku saistību ar zināmajām dzīves vietām. Jāratificē Bernes konvenciju.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Greve, 1909; 2. Pilāts, 1995; 3. Materiāli Latvijas zīdītājdzīvnieku atlantam (1991 - 1996); 4. Štrauss, 1959.

Sastādīja (Compiled by) Valdis Pilāts.



Status. A comparatively rare species, yet in suitable habitats can be numerous. Included in the Red Data Books of Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark and the European Community; in the Red List of Threatened Animals of the World.

Distribution and occurrence in Latvia. Sporadic, mainly in Kurzeme and Augšzeme. In Vidzeme recently only 1 discovery in Mežole (Valka district) /1,2,3/.

Habitat. Mainly deciduous and mixed forests with well developed undergrowth.

Biology. A dendrophilous species. Active in summer, hibernates from October till April. A twilight- and night-animal. Less agile than the other dormice species. Arranges spherical nests of dry grass, leaves and moss in twigs of trees and bird nest-boxes. Mating from April till June. Pregnancy continues for 21-24 days. 3-5 young in a litter. Longevity 3-4 years. Feeds mostly on forest plant seeds, fruit and berries, in spring also on young shoots of trees. Sometimes eats also insects, bird eggs and chicks.

Changes in number and range; reasons and potential threat. In the 19th century was regarded as a comparatively rare species both in Latvia and Estonia /1/. Still, the setting out of bird nest-boxes in Latvian forests in the fifties of the 20th century shows that in suitable habitats in Kurzeme it can be numerous /2,4/. The distribution in Vidzeme, obviously, has declined.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. There is a location in the Nature Reserve Sliteres rezervāts.

Suggestions for study and protection. To preserve suitable habitats, especially hollow trees and thick undergrowth. To investigate the species distribution. To clarify the site-fidelity of the animals to the known locations. The Bern Convention should be ratified.



Meža sicista *Sicista betulina* (Pallas, 1778)

Dipodidae - Sicistu dzimta

Statuss. Samērā reta suga. Ierakstīta Lietuvas, Polijas, Zviedrijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Norvēģijas, Vācijas un Eiropas Kopienas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Nevienmērīgi visā teritorijā, bet slēptā dzīves veida dēļ konkrētu datu samērā maz /1, 2/.

Biotops. Pietiekoši mitras, izretinātas lapkoku un jaukto koku audzes, ar bagātīgu pamežu un zemsedzi, palienu meži un krūmāji, kā arī aizauguši izcirtumi un zāļu purvi.

Bioloģija. Aktīvs tikai veģetācijas periodā. No oktobra līdz aprīlim vai maijam atrodas ziemas guļā. Izteikts krēslas un nakts dzīvnieks. Fakultatīvs alu racējs. Mīdzeni ierīko alās vai satrupējušu apšu vai bērzu stubenšos. Veikli kāpelē pa koku un krūmu zariem un zālaugu stublājiem, asti izmanto kā tvērējorgānu. Vairošanās periods no jūnija līdz augustam. Grūsnība ilgst 25 - 30 dienas. Gadā 1 metiens ar 4 - 5 mazuļiem, kas kļūst patstāvīgi apmēram 40 dienu vecumā. Dzīves ilgums 2 gadi. Visēdājs. Pamatbarību sastāda kukaiņi, to kāpurī, gliemji, augu sēklas, ogas un augļi.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Nav zināmas.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1987. Ierakstīts LSG, 1980.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Saglabāt piemērotus biotopus. Precizēt sugas sastopamību Latvijā, saistot to ar noteiktiem biotopiem. Jāratificē Bernes konvenciju.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Tauriņš, 1982; 2. Materiāli Latvijas zīdītājdzīvnieku atlantam (1991 - 1996).

Sastādīja (Compiled by) Valdis Pilāts.



Status. A comparatively rare species. Included in the Red Data Books of Lithuania, Poland, Sweden and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Norway, Germany and the European Community.

Distribution and occurrence in Latvia. Irregularly in the whole territory, yet there are rather few exact data due to its covert way of life /1,2/.

Habitat. Sufficiently wet, thinned out deciduous or mixed tree-stands with rich undergrowth and soil covering, flood-land forests and shrubs, as well as overgrown clearings and marshes.

Biology. Active only in the period of vegetation. Hibernates from October till April or May. An expressed twilight- and night-animal. A facultative burrower. Arranges nests in burrows or in rotten aspen or birch trunks. Deftly climbs on branches of trees and shrubs and stems of grass, uses the tail as a clasping organ. The reproductive period lasts from June till August. Pregnancy continues for 25-30 days. Yearly 1 litter of 4-5 young, they become independent at about 40 days of age. Longevity 2 years. Omnivorous. Feeds mostly on insects, their larvae, molluscs, plant seeds, berries and fruit.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Unknown.

Existing protection. LMPL, 1987. Included in the LTV RDB, 1980.

Suggestions for study and protection. To preserve suitable habitats. To define more exactly the species occurrence in Latvia in connection with specific habitats. The Bern Convention should be ratified.



Lācis *Ursus arctos* Linnaeus, 1785

Ursidae - Lāču dzimta

Statuss. Reta suga. Ierakstīta Baltkrievijas, Igaunijas, Polijas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Norvēģijas, Somijas Vācijas un Eiropas Kopienas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Teritorijas ziemeļaustrumu daļā, ieklejo arī citās teritorijas daļās /1/.

Biotops. Vecāki taigas tipa meži, kas mijas ar izcirtumiem, degumiem, ūdenstilpēm un laukiem.

Bioloģija. Aktīvs veģetācijas periodā, bet ziemu pavada ziemas gulā (Latvijā aktīvs arī ziemā). Ziemas midzenus ierīko dažādās dabiskās slēptuvēs. Var būt aktīvs jebkurā diennakts laikā, ļoti uzmanīgs. Riets no jūnija līdz jūlijam. Mazuļi dzimst janvārī, februārī. Metienā 1 - 3 mazuļi. Maksimālais dzīves ilgums 30 - 50 gadi. Visēdāja suga, kas pārsvarā lieto augu barību. Ēd arī kukaiņus, peļveidīgos grauzējus, putnu olas un mazuļus, zivis, kā arī kritušus dzīvniekus. Var būt bīstams cilvēkam.

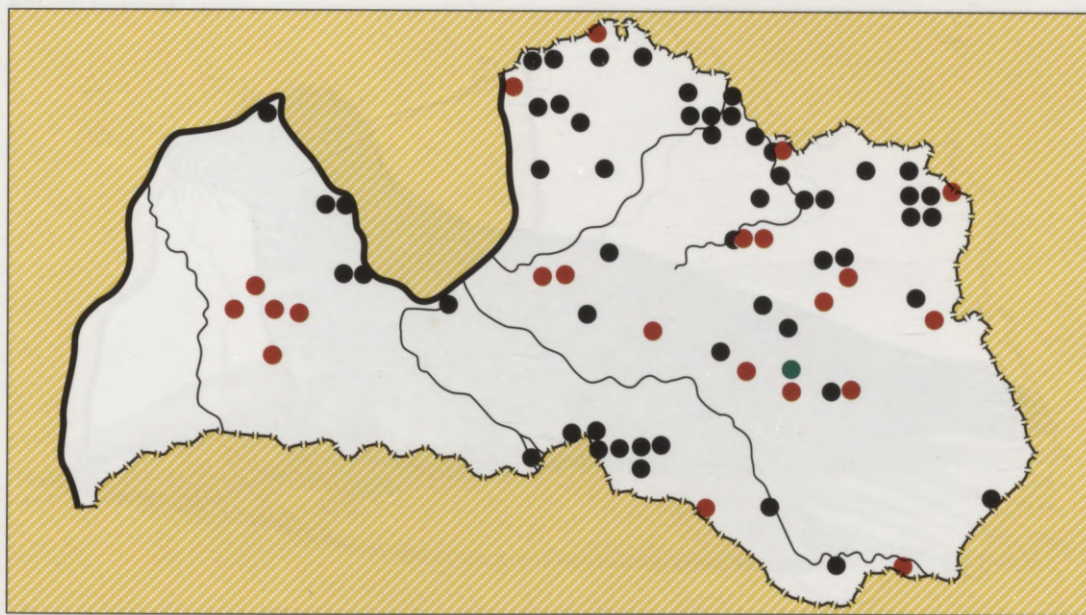
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. 19. - 20. gs. mijā medību un lielo meža masīvu izciršanas rezultātā bija izzudis no Latvijas teritorijas. Šī gs. 70. gados atsākusies regulāra dzīvnieku iecelošana no Igaunijas /2/. Pēdējā desmitgadē Latvijā regulāri uzturas vairāki desmiti īpatņu.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīts LSG, 1980.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Saglabāt piemērotu biotopu - neskartus vai mazskartus veco mežu masīvus. Veikt iespējami precīzu uzskaiti. Jāratificē Bernes un Vašingtonas konvenciju.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Materiāli Latvijas zīdītājdzīvnieku atlantam (1991 - 1996); 2. Tauriņš, 1982.

Sastādīja (Compiled by) Valdis Pilāts.



Status. A rare species. Included in the Red Data Books of Belarus, Estonia, Poland, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Norway, Finland, Germany and the European Community.

Distribution and occurrence in Latvia. In the north-eastern part of the territory, wanders also into other parts /1/.

Habitat. Old forests of taiga type, interchanged with clearings, burnings, water bodies and fields.

Biology. Active during the vegetation period, hibernates in winter (in Latvia is active also in winter). Arranges winter dens in various natural hiding-places. Can be active at any time of day, very cautious. Mating from **July till July**. The cubs are born in January, February. 1-3 cubs in a litter. Maximum longevity 30-50 years. An omnivorous species, feeds mostly on plant food. Feeds also on insects, mice, voles, bird eggs and chicks, fish as well as carrion. Can be dangerous toward humans.

Changes in number and range; reasons and potential threat. At the change of the 19th and 20th century has disappeared from the territory of Latvia due to hunting and felling of large tracts of forest. A regular immigration from Estonia has begun again in the seventies of this century /2/. During the latest ten years several tens of individuals regularly occur in Latvia.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980.

Suggestions for study and protection. To preserve suitable habitat - intact or only a little touched old forest tracts. To carry out a possibly accurate census. The Bern and Washington Conventions should be ratified.



Pelēkais ronis *Halichoerus grypus* Fabricius, 1791

Phocidae - Roņu dzimta

Statuss. Samērā reta suga. Ierakstīta Igaunijas, Lietuvas, Polijas, Zviedrijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Krievijas, Somijas, Vācijas un Eiropas Kopienas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Baltijas jūrā galvenokārt tās centrālajā un ziemeļdaļā, ar salām bagātos rajonos. Novērojams visā Latvijas piekrastē /1, 2/.

Biotops. Jūras atklātie ūdeņi.

Bioloģija. Pelaģiska suga, barojas un guļ ūdenī. Mazuļu dzemdēšanai, apmatojuma maiņai un atpūtai kā substrātu izmanto ledu vai nelielas saliņas. Bezledus laikā mēdz gulšņāt uz akmeņiem, veidojot līdz vairākus simtus īpatņu lielas kolonijas. Veic sezonālas migrācijas. Gan monogāms, gan poligāms. Mazuļi (metienā parasti 1) dzimst martā, aprīlī uz dreifējošiem ledus laukiem vai nelielām saliņām, kur mātītes sapulcējas kolonijā. Pēc 3 - 4 nedēļu ilgas zīdīšanas mātītes pamet mazuļus un sākas riests. Mātītes dzimumgatavību sasniedz 5 - 6, tēviņi - 6 - 7 gadu vecumā. Dzīves ilgums 25 - 35 gadi.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Baltijas jūrā pelēko roņu skaits 20. gs. pārmērīgu medību un vides piesārņojuma dēļ sarucis no aptuveni 100 līdz 5 tūkstošiem. Kopš 80. gadiem skaits pieaug /3/. Kādreiz Latvijas piekrastē bija sastopams retāk /4/, tagad biežāk nekā pogainais ronis /1, 2/. Bieži iet bojā zvejas ierīcēs.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Turpināt novēroto un atrasto beigto roņu uzskaiti. Novērst dzīvnieku iekļūšanu zvejas ierīcēs. Nodrošināt Baltijas jūras ūdeņu aizsardzību no piesārņošanas. Izglītot zvejniekus par sugas pazīšanu un aizsardzību. Jāratificē Bernes un Bonnas konvenciju.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Materiāli Latvijas zīdītājdzīvnieku atlantam (1991 - 1996); 2. Pilāts, 1995; 3. Anon., 1995a; 4. Greve, 1909.

Sastādīja (Compiled by) Valdis Pilāts.



Status. A comparatively rare species. Included in the Red Data Books of Estonia, Lithuania, Poland, Sweden, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Finland, Germany, Russia and the European Community.

Distribution and occurrence in Latvia. In the Baltic Sea, mainly in its central and northern part in districts rich in islands. Occurs all over the Baltic coast /1,2/.

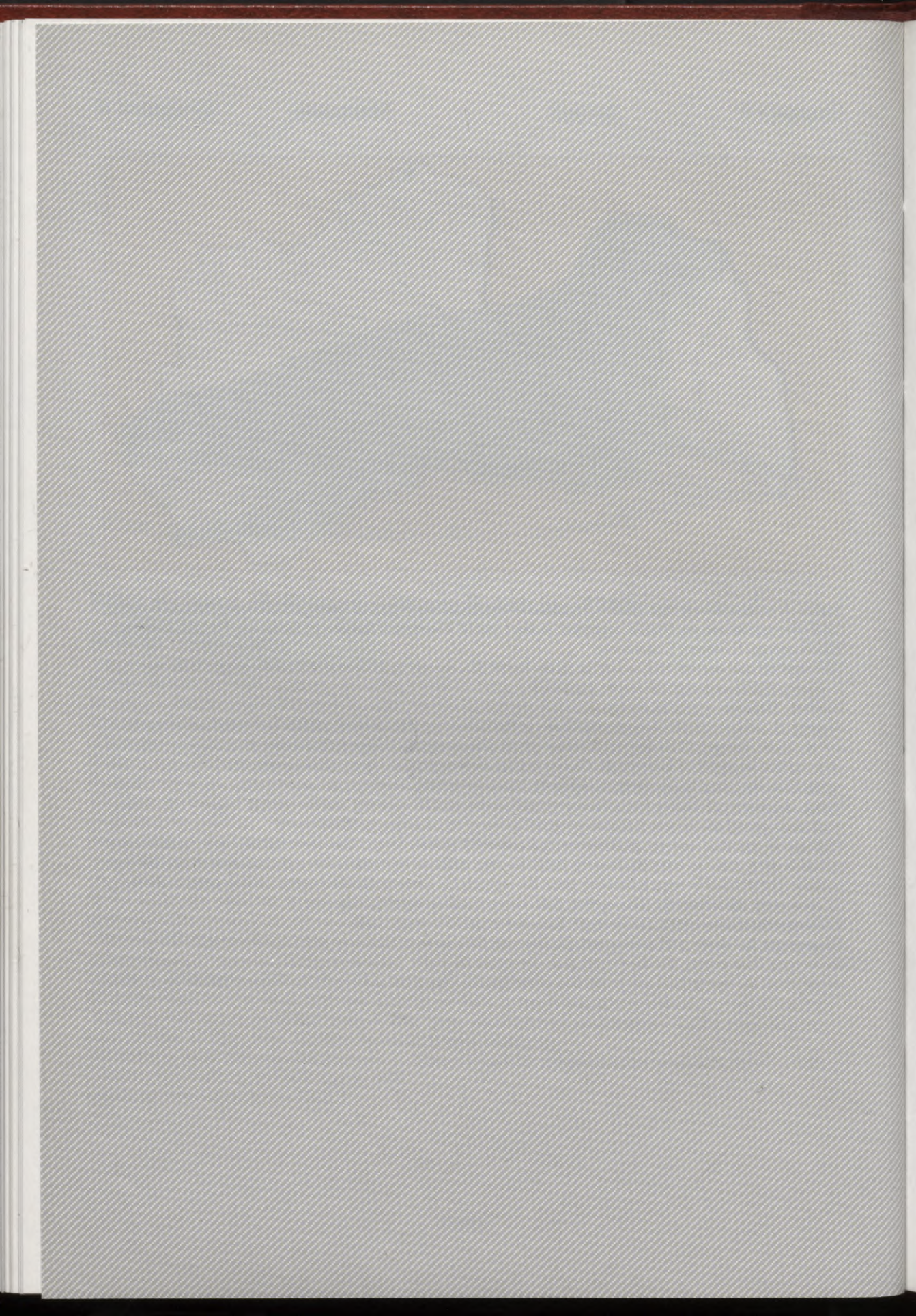
Habitat. The open waters of the sea.

Biology. A pelagic species, forages and sleeps in the water. Uses ice or small islands as a substrate for the bearing of calves, change of hair and rest. During iceless periods uses to lounge on the stones, forming large colonies up to several hundreds of individuals. Carries out seasonal migrations. Both monogamous and polygamous. The calves (usually 1 in a litter) are born in March, April on drifting ice-fields or small islands, where the females gather in a colony. Females leave the calves after 3-4 weeks of suckling and the mating begins. The females reach their sexual maturity at 5-6, males - at 6-7 years of age. Longevity 25-35 years.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Due to excessive hunting and environmental pollution the number of Grey Seals in the Baltic Sea has declined from about 100 to 5 thousands during the 20th century. The number is been increasing since the eighties /3/. Once it occurred at the Latvian coast more rarely /4/, now more often than the Ringed Seal /1,2/. Often perishes in the fishing gear.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980.

Suggestions for study and protection. To continue the census of observed and found dead seals. To prevent the animals from getting into the fishing gear. To secure the Baltic Sea waters against pollution. To educate fishermen about the recognition and protection of the species. The Bern and Bonn Conventions should be ratified.



CATEGORY 4. KATEGORIJA

maz pazīstamās sugas

little known species

Ziditāji

Mammals



Bārdainais naktssikspārnis *Myotis mystacinus* Kuhl, 1819

Vespertilionidae - Parasto sikspārņu dzimta

Statuss. Ļoti reta suga, par kuras sastopamību informācija ir nepietiekoša. Ierakstīta Igaunijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Norvēģijas un Vācijas Apdraudēto sugu sarakstā.

Sugas apraksts. Maza izmēra sikspārnis. Kopš šī gs. 70. gadu sākuma tiek uzskatīts par Branta naktssikspāņa (*M. brandti*) dvīņu sugu. Abas sugas morfoloģiski atšķiramas pēc dažām zobu uzbūves īpatnībām, tēviņi arī pēc penis formas un izmēriem. Latvijā kā pastāvīga suga tas pirmoreiz pieminēts 1980. gadā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Zināmi tikai divi šīs sugas novērojumi vasaras periodā. Par sugas vairošanos Latvijā pierādījumu trūkst. Ziemā atrasti 9 alās Gaujas un Salacas baseinā (ne vairāk kā 2 īpatņi vienā apmeklējuma reizē).

Biotops. Atklātas ainavas, ieskaitot apdzīvotas vietas. Pēc literatūras datiem ar mežu biotopiem saistīts mazāk kā Branta naktssikspārnis. Pētījumi par šīs sugas barošanās biotopiem Latvijā un kaimiņteritorijās nav veikti.

Bioloģija. Vasaras mītnes meklējamas gan ēkās, gan koku dobumos. Auklkolonijas parasti nelielas - līdz daži desmiti īpatņu. Maksimālais dzīves ilgums 19 gadi. Veic līdz 240 km tālas migrācijas uz ziemošanas vietām.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Nav zināmas.

Lidzšīnējā aizsardzība. LMPL, 1977, 1987. Ierakstīta LSG, 1980. Sugas ziemošanas mītnes - Kazugravas "Sikspārņu alas" apstiprinātas par vietējas nozīmes mikrolieģumu. Daļa no alām, kurās šī suga reti vai neregulāri ziemo, atrodas Gaujas nacionālā parka teritorijā.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Alas, kurās suga ziemo regulāri, aizliedzams apmeklēt laikā no 15. septembra līdz 30. aprīlim. Jāturpina pētījumi par sugas izplatību un bioloģiju, izmantojot speciālu konstrukciju būrišus un ķerot ar tikliem iespējamās barošanās biotopos.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Rūce, 1990.

Sastādīja (Compiled by) Gunārs Pētersons.



Status. A very rare species, the information about its occurrence is not sufficient. Included in the Red Data Books of Estonia and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Norway and Germany.

Distribution and occurrence in Latvia. Only two observations of this species in the summer period are known. There is no evidence about the reproduction of the species in Latvia. In winter it was found in 9 caves in the basins of rivers Gauja and Salaca (not more than 2 individuals at a time).

Habitat. Open landscapes, including populated areas. According to the literature data this species is less connected with forest habitats than the *M. brandti*. Investigations about the foraging habitats of this species in Latvia and neighbouring countries are not carried out.

Biology. Summer roosts can be found both in buildings and in tree-holes. Breeding colonies usually are small - up to some tens of individuals. Maximum longevity - 19 years. It covers distances up to 240 km during the migration to wintering grounds.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Unknown.

Existing protection. LMPL, 1977, 1987. Included in the LTV RDB, 1980. The wintering places of the species - the caves Kazugravas "Sikspārņu alas" - are confirmed as microsantuaries of local importance. Some caves, where the species winters rarely or irregularly, are situated in the territory of the Gauja National Park.

Suggestions for study and protection. Visiting the caves, where the species hibernates regularly, should be prohibited from the 15th of September till the 30th of April. The investigations of the species distribution and biology should be continued, using specially designed nest-boxes and capture with nets in possible foraging habitats.



Ūdenscirslis *Neomys fodiens* (Linnaeus, 1758)

Soricidae - Ciršļu dzimta

Statuss. Samērā reta suga. Ierakstīta Igaunijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Vācijas un Eiropas Kopienas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Sporādiski visā teritorijā /1, 2/.

Biotops. Galvenokārt ūdenstilpes un to krasti ar bagātīgu ūdens un krasta veģetāciju.

Bioloģija. Amfibiots. Aktīvs visu gadu un cauru diennakti. Midzeni ierīko gan pelu, gan pašraktās alās. Vairošanās periods no aprīļa līdz augustam. Grūsnība ilgst 19 - 21 dienu. Metienā 3 - 8 mazuli. Dzīves ilgums līdz 2,5 gadiem. Barību (ūdenskukaiņi, tārpi, gliemeži, zivju ikri un mazuli) iegūst galvenokārt ūdenī, bet apēd to krastā.

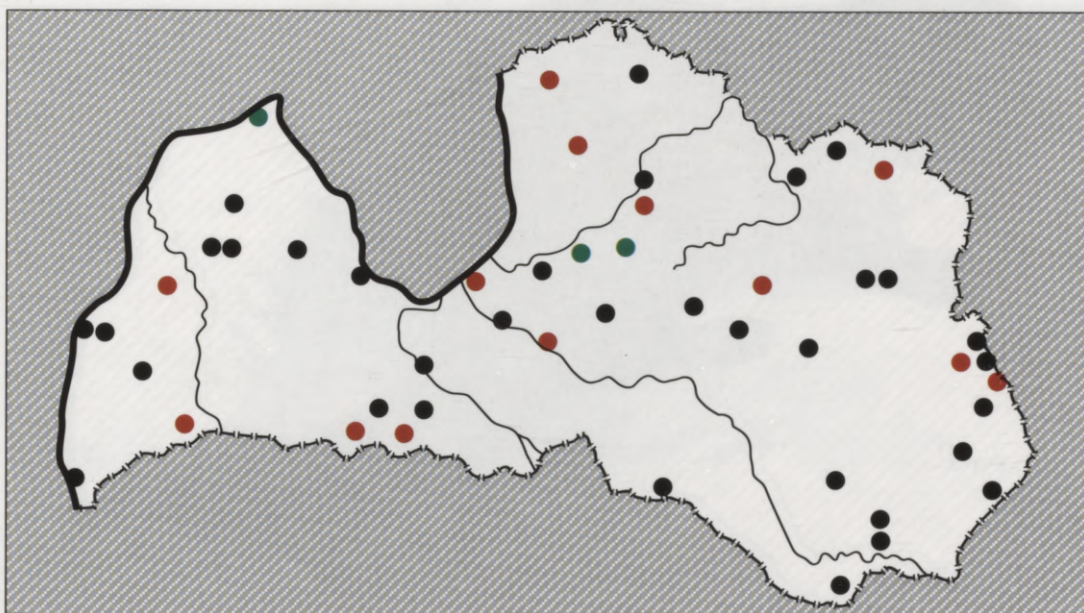
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Nav zināmas. Apdraud intensīva meliorācija, kas saistīta ar veģetācijas un dabīgo slēptuvju iznīcināšanu.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1987. Ierakstīta LSG, 1980.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Saglabāt piemērotus biotopus. Pētīt sugas izplatību. Noskaidrot dzīvnieku saistību ar zināmajām dzīves vietām. Jāratificē Bernes konvenciju.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Šternbergs, 1986; 2. Materiāli Latvijas zīdītājdzīvnieku atlantam (1991 - 1996).

Sastādīja (Compiled by) Valdis Pilāts.



Status. A comparatively rare species. Included in the Red Data Books of Estonia and the Baltic region; in the Lists of Threatened Species of Germany and the European Community.

Distribution and occurrence in Latvia. Sporadic all over the territory /1,2/.

Habitat. Mainly the water bodies and their banks with rich aquatic and bank vegetation.

Biology. Amphibiont. Active the whole year round and all 24 hours of the day. Arranges nests both in mouse-holes and its own burrows. The reproduction period lasts from April till August. Pregnancy continues for 19-21 days. 3-8 young in a litter. Longevity up to 2,5 years. Forages mostly in water, yet eats the food (water insects, worms, molluscs, spawn and young of fish) on the bank.

Changes in number and range; reasons and potential threat. Unknown. Threatened by an intensive melioration, that is connected with the destruction of vegetation and natural hiding places.

Existing protection. LMPL, 1987. Included in the LTV RDB, 1980.

Suggestions for study and protection. To preserve suitable habitats. To investigate the distribution of the species. To clarify the site-fidelity of the animals to the known locations. The Bern Convention should be ratified.



Ūdrs *Lutra lutra* Linnaeus, 1758

Mustelidae - Sermuļu dzimta

Statuss. Latvijā samērā parasta, bet vairumā Eiropas valstu sarūkoša suga /1/. Ierakstīta Lietuvas, Polijas, Baltijas reģiona un Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā; Dānijas, Norvēģijas, Somijas, Vācijas un Eiropas Kopienas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Visā teritorijā /2, 3/.

Biotops. Ūdenstilpes un to kokiem un krūmiem apaugušie krasti.

Bioloģija. Amfibionts. Aktīvs visu gadu. Krēslas un nakts dzīvnieks. Loti piesardzīgs. Midzenis galvenokārt 1,5 - 2 m garās alās, kuru ieeja atrodas zem ūdens līmeņa. Monogāms. Riests martā un aprīlī. Grūsnība ar garu latentu periodu. Mazuļi dzimst nākamā gada maijā, jūnijā. Metienā parasti 2 - 3 mazuļi. Maksimālais dzīves ilgums 10 - 15 gadi. Miofāga suga, barībā pārsvarā zivis, vardes un vēži.

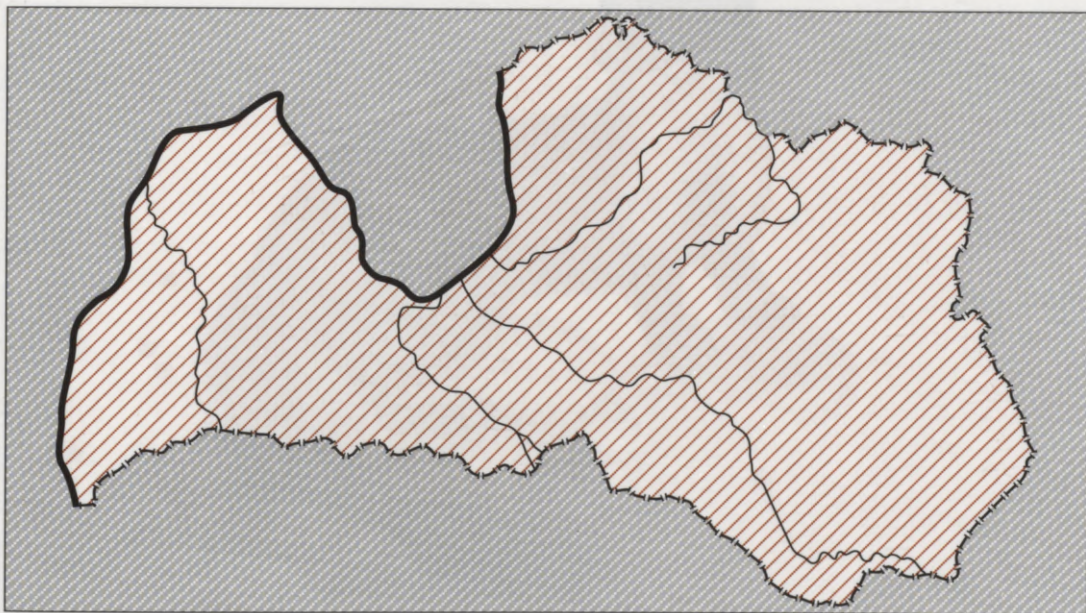
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. 18. un 19. gs. Latvijā samērā reti sastopama suga /2/. Arī 20. gs. sākumā novērota skaita samazināšanās /3/, kas, iespējams, bija saistīta ar lauksaimniecības attīstību, kā arī vajāšanu no zivju un vēžu audzētāju puses /4/. 20. gs. otrajā pusē vērojams skaita pieaugums ar tam sekojošu strauju sarukumu 70. gados un vēlāku stabilizēšanos apmēram 4000 īpatņu līmenī /3, 5/. Citās valstīs galvenie iemesli skaita un areāla sarūkšanai ir piemērotu dzīves vietu iznīcināšana un vides piesārņošana, it īpaši ar hlororganiskajiem savienojumiem /1, 6/.

Līdzšinējā aizsardzība. 1974. gadā izslēgta no medijamo dzīvnieku saraksta. Ierakstīta LSG, 1980.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Saglabāt piemērotus biotopus, nepiesārņot ūdenstilpes. Sekot skaita izmaiņām. Jāratificē Bernes un Vašingtonas konvenciju.

Informācijas avoti (Information sources). 1. McDonald, Mason, 1994; 2. Materiāli Latvijas zīdītājdzīvnieku atlantam (1991 - 1996); 3. Ozoliņš, Pilāts, 1995; 4. Lange, 1970; 5. Ozoliņš, Rantiņš, 1994; 6. Sjørnsen, Ozoliņš, Greyerz, Olssen, 1997.

Sastādījis (Compiled by) Valdis Pilāts.



Status. Rather common in Latvia, yet it is a declining species in the most European countries /1/. Included in the Red Data Books of Lithuania, Poland, the Baltic region and the Nordic countries; in the Lists of Threatened Species of Denmark, Norway, Finland, Germany and the European Community.

Distribution and occurrence in Latvia. In the whole territory /2,3/.

Habitat. Water bodies and their banks, overgrown with trees and shrubs.

Biology. Amphibiont. Active the whole year round. A twilight- and night-animal. Very cautious. The nests are situated mainly in 1,5-2 m long burrows, with entrances below the water level. Monogamous. Mating in March and April. Pregnancy with a long latent period. The cubs are born in May or June of the following year. Usually 2-3 cubs in a litter. Maximum longevity - 10-15 years. Myophagous species, feeds mostly on fish, frogs and crayfish.

Changes in number and range; reasons and potential threat. In the 18th and 19th century it was a comparatively rare species in Latvia /2/. Also in the beginning of the 20th century a decline in number was observed /3/, possibly connected with the development of agriculture as well as with the persecution by fish and crayfish breeders /4/. There was an increase in numbers in the second half of the 20th century, followed by a sharp decline in the seventies and subsequent stabilisation at a level of about 4000 individuals /3,5/. The main causes of the decline in numbers and reduction in range in other countries are the destruction of suitable habitats and environmental pollution in particular with the organochlorine compounds /1,6/.

Existing protection. In 1974 was excluded from the List of Game Animals. Included in the LTV RDB, 1980.

Suggestions for study and protection. To preserve suitable habitats, prevent the pollution of water bodies. To follow the changes in numbers. The Bern and Washington Conventions should be ratified.



Akmeņu cauna *Martes foina* Erxleben, 1777

Mustelidae - Sermuļu dzimta

Statuss. Samērā reta suga. Ierakstīta Igaunijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Eiropas Kopienas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Teritorijas dienvidu daļā /1, 2/. Latvijā atrodas areāla ziemeļaustrumu perifērijā.

Biotops. Kultūrainavas apdzīvotu vietu tuvumā. Noķerta arī Rīgā.

Bioloģija. Aktīva visu gadu, galvenokārt krēslas un nakts laikā. Slēptuves un midzeņi dažādu materiālu krāvu-mos, ēku spraugās vai zem ēkām. Monogāma. Riests vasarā (galvenokārt jūnijā). Grūsnība ar garu latento periodu. Mazuļi dzimst aprīļa beigās, maijā. Metienā parasti 2 - 4 mazuļi. Dzīves ilgums līdz 12 - 14 gadi. Visēdāja suga, barībā bez pelveidīgiem grauzējiem un putniem arī kukaiņi, sēklas un augļi.

Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Tā kā trūkst ziņu par sugas klātbūtni šī gs. 70. gados /3/, iespējams, ka pēc tam skaits pieaudzis.

Līdzšinējā aizsardzība. Ierakstīta LSG, 1992.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Sekot skaita izmaiņām. Suga jāiekļauj Latvijas aizsargājamo dzīvnieku sarakstā. Jāratificē Bernes konvenciju.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Materiāli Latvijas zīdītājdzīvnieku atlantam (1991 - 1996); 2. Ozoliņš, Pilāts, 1995; 3. Tauriņš, 1982.

Sastādīja (Compiled by) Valdis Pilāts.



Status. A comparatively rare species. Included in the Red Data Books of Estonia and the Baltic region; in the List of Threatened Species of the European Community.

Distribution and occurrence in Latvia. In the southern part of the territory /1,2/. Latvia lies on the north-eastern periphery of the species range.

Habitat. Cultural landscape near populated areas. It has been caught also in the city Riga.

Biology. Active the whole year round, mainly during the twilight and night. Hiding-places and nests are placed in heaps of various materials, cracks in buildings or below buildings. Monogamous. Mating in summer (mostly in June). Pregnancy with a long latent period. The cubs are born in the end of April, in May. Usually 2-4 young in a litter. Longevity 12-14 years. An omnivorous species, feeds on mice, voles and birds, also on insects, seeds and fruit.

Changes in number and range; reasons and potential threat. So that there is not any information about the occurrence of the species in the seventies of this century /3/, it is possible, that afterwards the numbers increased.

Existing protection. Included in the LTV RDB, 1992.

Suggestions for study and protection. To follow the changes in numbers. The species should be included in the List of Protected Animals of Latvia. The Bern Convention should be ratified.



Sermulis *Mustela erminea* Linnaeus, 1758

Mustelidae - Sermuļu dzimta

Statuss. Samērā reta suga. Ierakstīta Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā; Eiropas Kopienas Apdraudēto sugu sarakstā.

Izplatība un sastopamība Latvijā. Visā teritorijā /1,2/.

Biotops. Galvenokārt meži un krūmāji ūdenstilpju tuvumā, mežmalas, gravas. Uzturas arī apdzīvoto vietu tuvumā.

Bioloģija. Aktīvs visu gadu, galvenokārt krēslas stundās un naktī. Monogāms. Riests no marta līdz jūnijam. Grūsnība ar garu latento periodu. Mazuli dzimst nākamā gada pavasarī. Metienā 4 - 6 mazuli. Dzīves ilgums 5 - 7 gadi. Miofāga suga, kas pārsvarā ēd pelveidīgos grauzējus.

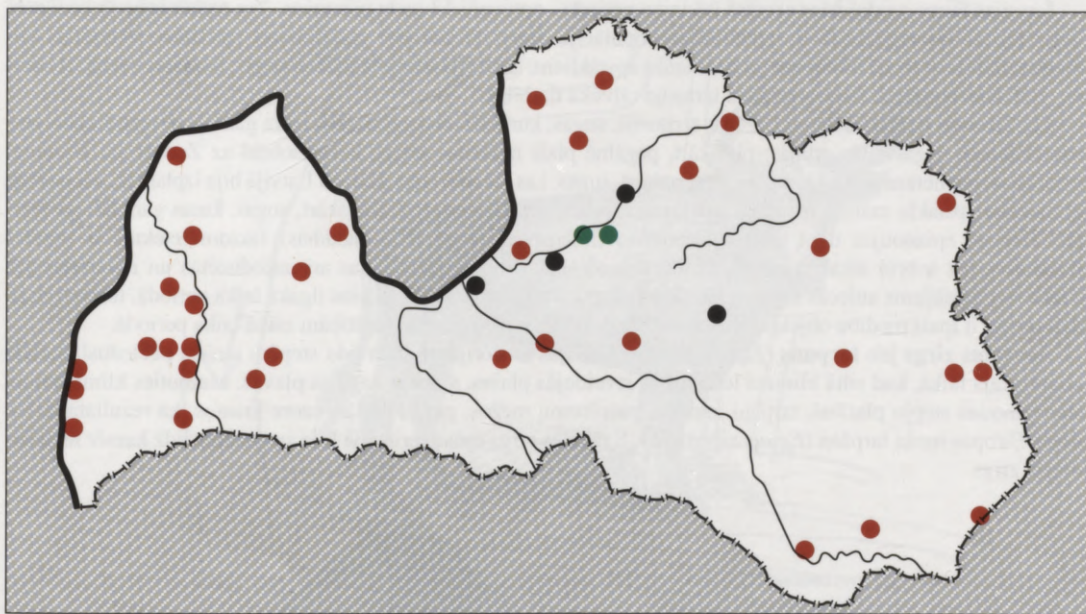
Skaita un areāla izmaiņas, to cēloņi. Apdraudējums. Arī 18. un 19. gs. samērā reti sastopama suga /3/. Pēdējos 40 - 50 gados skaita samazināšanās novērota gan Latvijā, gan citās areāla daļās /4/. Galvenie iemesli ir dzīves vietu sarūkšana lauksaimnieciskās darbības rezultātā, upju un mitrzemju meliorācijas dēļ, kā arī jaunu, konkurējošu plēsēju sugu - Amerikas ūdeles (*M. vison*) un jenotsuņa (*Nyctereutes procyonoides*) ieviešanās /2, 4/.

Līdzšinējā aizsardzība. LMPL, 1988. Ierakstīta LSG, 1980.

Priekšlikumi pētniecībai un aizsardzībai. Saglabāt piemērotus biotopus. Sekot skaita izmaiņām. Būtu vēlams selektīvas Amerikas ūdeļu ķeršana. Jāratificē Bernes konvenciju.

Informācijas avoti (Information sources). 1. Materiāli Latvijas zīdītājdzīvnieku atlantam (1991 - 1996); 2. Ozoliņš, Pilāts, 1995; 3. Greve, 1909; 4. Tauriņš, 1982.

Sastādīja (Compiled by) Valdis Pilāts.



Status. A comparatively rare species. Included in the Red Data Book of the Baltic region; in the List of Threatened Species of the European Community.

Distribution and occurrence in Latvia. All over the territory /1,2/.

Habitat. Mainly forests and brushwoods near water bodies, forest fringes, ravines. Occurs also in the vicinity of populated areas.

Biology. Active the whole year round, mainly during the twilight hours and night. Monogamous. Mating from March till June. Pregnancy with a long latent period. The young are born in the spring of following year. 4-6 young in a litter. Longevity - 5-7 years. A myophagous species, feeds mainly on mice and voles.

Changes in number and range; reasons and potential threat. In the 18th and 19th century it was a rather rare species too /3/. A decline in number during the latest 40-50 years was observed both in Latvia and other parts of the species range /4/. Main reasons of the decline are the loss of suitable habitats due to agricultural activities, as a result of melioration of rivers and wetlands, as well as the introduction of new, competing predator species - the American Mink and the Raccoon Dog /2,4/.

Existing protection. LMPL, 1988. Included in the LTV RDB, 1980.

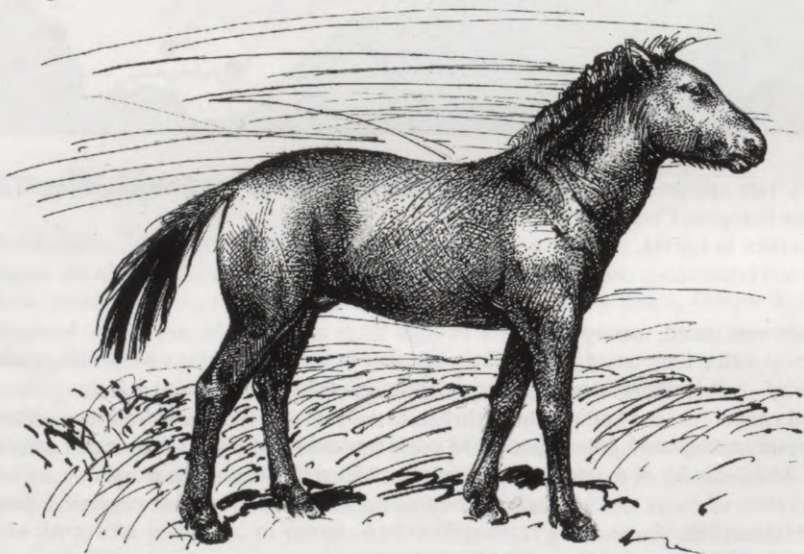
Suggestions for study and protection. To preserve suitable habitats. To follow the changes in numbers. A selective capture of the American Mink would be advisable. The Bern Convention should be ratified.

DAŽU ZĪDĪTĀJU SUGU SASTĀVA UN POPULĀCIJU MAINĪBA LATVIJĀ

Latvijas fauna veidojusies samērā īsā laika periodā - aptuveni 13 gadu tūkstošos. Tas tomēr ir pietiekoši garš laiks, lai faunas sugu sastāvā, izplatībā un populāciju dinamikā noritētu ievērojamas izmaiņas. Mainoties klimatam un līdz ar to arī biotopam un barošanās apstākļiem, teritorijā ieceļoja jaunas sugas, bet citas savukārt izzuda. Būtiskas izmaiņas faunas sastāvā izraisīja cilvēka darbība.

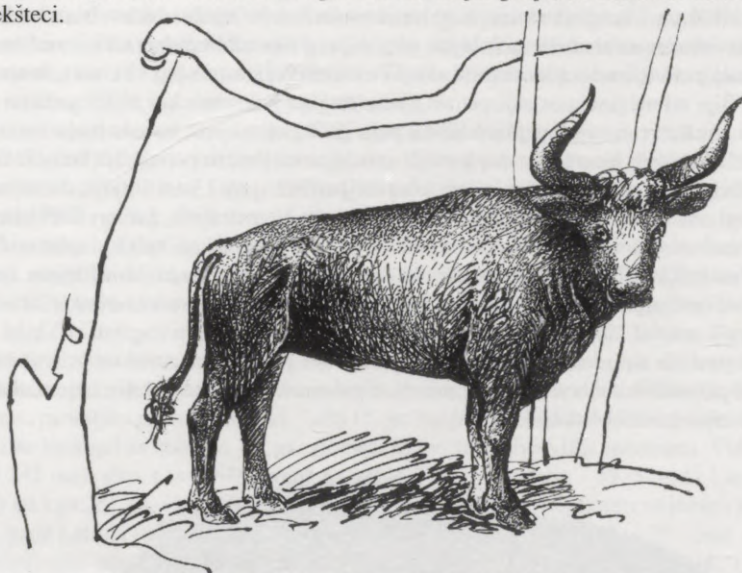
Lai ilustrētu faunas mainību Latvijas teritorijā, sugas, kuru skaitliskais sastāvs laika gaitā ievērojami mainījies, varam iedalīt 3 galvenās grupās: pirmkārt, pagātnē plaši izplatītas sugas, kuras šobrīd uz Zemes jau ir pilnīgi izzudušas, piemēram taurs, savvaļas zirgs; otrkārt, sugas, kas zināmā laika periodā Latvijā bija izplatītas, bet pašlaik klimatisko apstākļu maiņas rezultātā izceļojušas, piemēram ziemeļbriedis; treškārt, sugas, kuras gan dabīgo (bargas ziemas, epizootijas u.c.), gan antropogēno (intensīvas, neregulētas medības) faktoru ietekmē ir bijušas izzudušas, bet šobrīd atkal savairojušās ievērojamā skaitā. Šeit pieskaitāmas arī introducētās un reintroducētās sugas. Šis iedalījums attiecas uz tiem zīdītājiem, kuru skaita izmaiņas notikušas ilgākā laika periodā, turpreti dažādu dzīvnieku, it īpaši medību objektu, skaits var būt pakļauts ievērojamām svārstībām īsākā laika periodā.

Savvaļas zirgs jeb tarpāns (*Equus gmelin*) Latvijas teritorijā no dienvidu stepēm ieņāca pēcdeduslaikmeta atlantiskajā laikā, kad siltā klimata ietekmē te izveidojās plašas, augiem bagātas pļavas. Mainoties klimatam un samazinoties stepju platībai, tarpāni meklēja patvērumu mežos, purvu malās, ezeru krastos, kā rezultātā izveidojās Eiropas meža tarpāns (*Equus silvaticus*). Savvaļas zirgs mūsu teritorijā bija sastopams līdz kamēr ieviesās mājas zirgs.



Pirmie paleontoloģiskie savvaļas zirga atradumi Latvijas teritorijā ir no 7. - 6. gadu tūkstotim p.m.ē. Atradumi liecina, ka turpinot pastāvēt siltam klimatam un labai barības bāzei, savvaļas zirgu skaits strauji palielinājās. Klimatam kļūstot atkal vēsākam, lapkoku mežus nomainīja skujkoki, līdz ar ko pasliktinājās savvaļas zirga eksistences apstākļi, un to skaits strauji samazinājās. Savvaļas zirga sastopamību īpaši ietekmēja mājas zirga parādīšanās. Savvaļas zirgs jau senāk tika medīts tā garšīgās gaļas dēļ. Ieviešoties mājdzīvniekiem, šīs medības kļuva vēl aktīvākas. Bez tam savvaļas zirgu ērzeli bieži aizvīlēja no ganībām mājas zirgus, it īpaši ķēves. Lai pret to cīnītos, cilvēkam nekas cits neatlika, kā pastiprināti iznīcināt savvaļas zirgus. Pēdējo patvērumu Eiropā savvaļas zirgi atrada Belovežas gāršā, tomēr arī šeit tie bija pakļauti iznīcībai, jo bija viens no iecienītākajiem medījumiem. Pēdējie savvaļas zirgi no Belovežas gāršas tika pārvietoti uz Bigoraiskas parku Polijā, kur daži pēdējie savvaļas zirga eksemplāri bija saglabājušies līdz 1812. gadam. Sekojošā bargajā ziemā zirgiem draudēja bojāeja, tādēļ tos nodeva saglabāšanai vietējiem zemniekiem. Pēc bargās ziemas zemnieki zirgus vairs neizlaida savvaļā. Tie pamazām sakrustojās ar mājas zirgiem, un pēdējie tīrasīņu savvaļas zirgu eksemplāri aizgāja bojā 1818. gadā.

Pilnīgi izzudusi ziditāju suga ir **taurs** (*Bos primigenius*). Tas ir viens no lielākajiem dzīvniekiem, kas kādreiz apdzīvojis Latvijas teritoriju. Taurs tiek uzskatīts par vairāku mājas govju, tai skaitā arī mūsu tagadējo Eiropas govju šķirņu priekšteci.



Mūsu teritorijā taurs ieceloja atlantiskajā laikā. Spriežot pēc daudziem atradumiem, tas Latvijas teritorijā īpaši plaši bijis izplatīts 5. - 3. gadu tūkstošim p.m.ē. Pateicoties spējai piemēroties klimatisko apstākļu maiņai, it īpaši spējai pārciest bargās ziemas, taurs Latvijā saglabājās samērā ilgi, kaut arī bija iecienīts medību objekts. Par šī dzīvnieka plašo izplatību liecina līdz mūsu dienām saglabājušies vietvārdi: Taurkalne, Taurupe, Taurene, Tauru purvs. Ir saglabājušās ziņas, ka tauri Līvzemē bija saglabājušies vēl 10. un varbūt pat 12. gs. Šejiens bargās ziemas tomēr pakāpeniski lika tam atkāpties uz dienvidiem. Saglabājies dokuments, ka Lietuvas lielknazs Vītauts kā īpaši vērtīgu balvu dāvina 4 jaunus taurus Teitoņu ordeņa lielmestram. Tas liecina, ka Lietuvas teritorijā tūri vēl bija saglabājušies līdz 15. un pat 17. gs. Pēdējais šīs sugas pārstāvis aizgāja bojā 1627. gadā. Taura galvaskauss un raga paliekas pirmoreiz Latvijā tika atrastas 1819. gadā. Jelgavas profesora Bezekes veiktais šī atraduma apraksts kļuva par pirmo paleontoloģisko pētījumu Austrumbaltijā. Vēlākā laikā taura skeleta atliekas tika atrastas arī vairākās citās vietās.

Pie praktiski izzudušām ziditāju sugām būtībā jāpieskaita arī atlantiskajā laikā iecelojušais **sumbrs** (*Bison bonasus*). Latvijas teritorijā sumbrs bija samērā plaši izplatīts, kaut arī atradies uz areāla ziemeļu robežas. Klimatam kļūstot bargākam, pasliktinājās sumbra barošāns un ziemošanas apstākļi, to skaits strauji samazinājās. Zināma negatīva loma bija arī tam, ka sumbrs bija iecienīts medību objekts. Kurzemes medību tiesībās, kas tika sastādītas uz Polijas medību tiesību pamata, sumbrs (buivola) minēts vēl 1804.- 1805. gadā, bet nav pamata domāt, ka šai laikā sumbrs Kurzemē būtu vēl sastopams. Visilgāk sumbrs saglabājās Belovežas gāršā. Šeit tos daļēji aizsargāja, tomēr valdnieki un dižciltīgie bieži rīkoja medības, kurās nogalināja lielu skaitu sumbru. 1809. gadā Belovežas gāršā bija palikuši tikai 350 sumbri. To skaitu vēl vairāk samazināja 1812. - 1813. gada bargā ziema un atkāpjošā Napoleona armija. Neliels sumbru skaita pieaugums bija vērojams 19. gs. otrajā pusē, tomēr pēc tas atkal strauji samazinājās. 1907. gadā Belovežas gāršā bija atkal vairs tikai 727 sumbri. Sumbri ievērojami tika iznīcināti arī Pirmā pasaules kara laikā, 1916. gadā bija atlikuši tikai 200 dzīvnieki, 1918. gadā - 68. Pēdējā savvaļas sumbra govs gāja bojā 1921. gadā.

Kad 1926. gadā radās doma atjaunot sumbru populāciju, izrādījās, ka pasaules zooloģiskajos dārzos saglabājušies tikai 52 sumbri, pie tam daļa no tiem bija jau krustojumi vai arī pārāk veci eksemplāri. Pielietojot tā laika zināšanas ģenētikā, sākās sumbru populācijas atjaunošanas darbs, izmantojot sumbram tuvu radniecisku sugu - Amerikas bizoni (*Bison bison*). Pirms Otrā pasaules kara Belovežas gāršā bija jau 126 šeit no jauna izveidotie sumbra sugas pārstāvji, bet kara laikā liela daļa no tiem gāja bojā. 20. gs. otrajā pusē sumbru skaits Belovežas gāršā (Baltkrievijas un Polijas teritorijā) turpināja pieaugt, no kurienes tie dažkārt ieklīda arī Lietuvā un pat Latvijā. 1984. gadā vairāki sumbri tika ievesti Gaujas nacionālajā parkā.

Klimatisko apstākļu un biotopa izmaiņas bija par iemeslu arī ziemeļbrieža, tiņa un savvaļas kaķa izzušanai Latvijā. **Ziemeļbriedis** (*Rangifer tarandus*) Latvijas teritorijā ieradās boreālā laikā, kad te pletās plaša tundra. Klimatam kļūstot siltākam, strauji samazinājās galvenā ziemeļbriežu barības bāze - Islandes ķērpis, un populācija bija spiesta pārvietoties uz ziemeļiem. Ir bijuši mēģinājumi ziemeļbriedi no jauna ievest un savairot Latvijā. Gaujienā 1790. gadā no Laplandes tika ievesti vairāki ziemeļbrieži, kuri sāka vairoties, bet nelielo populāciju iznīcināja plēsēji. Bija arī mēģinājums aklimatizēt ziemeļbriežus Kurzemē, kur 1935. gadā no Norvēģijas ievēda 2 ziemeļbriežu pārus. Tēviņi esot gājuši bojā tai pašā gadā, un to vietā ievests jauns tēviņš. Mātiņas atnesa katra pa vienam telam, tomēr iecere izveidot Latvijā nelielu ziemeļbriežu populāciju beidzās neveiksmīgi.

Tipisks ziemeļbrieža pavadonis ir plēsējs **tinis** jeb **āmrija** (*Gulo gulo*), kurš Latvijā, domājams, savulaik bijis ne sevišķi plaši izplatīts un izzudis, atstādams teritoriju līdz ar ziemeļbriedi, gan arī daļēji iznīcināts medībās. Tinis ir tipisks tundras vai meža tundras iemitnieks, kas sastopams arī taigā, izplatīts Eiropā, Āzijā un Ziemeļamerikā. Tas ir 80 - 97 cm garš dzīvnieks, klāts ar samērā garu, biezu, tumši brūnu apmatojumu. Pierē tam balts plankums, bet "segļu segas" apakšmala dzeltenīga. Pēc izskata samērā neveikls, ar īsām kājām, tomēr pārvietojas ātri, īpaši sekojot laupījumam. Labi attīstītās kāju pēdas dod tam iespēju, atšķirībā no ziemeļbrieža, viegli pārvietoties pa dziļu un irdenu sniegu. Plēsējs, pārtiek no grauzējiem, nereti arī no kritušiem dzīvniekiem. Raksturīgi, ka tiņi pavada ziemeļbriežu barus, uzbrūkot galvenokārt vārgiem dzīvniekiem, tādēļ uzskatāmi par sanitāriem, kas veicina dzīvnieku dabisko atslasi.



Latvijas teritorijā tinis ienāk vēlā pēdēdus laikmetā boreālā laika sākumā, domājams, vienlaikus ar ziemeļbriedi. Arheoloģiskajos izrakumos tiņa skeleta atliekas atrodamas reti, jo šķiet, tas nebija īpaši iecienīts medību objekts. Nelielā skaitā tiņi Latvijā sastopami vēl 18. gs. Ir ziņas, ka 1875. - 1876. gadā Viduslatvijā pie Saukas un Jēkabpils nošauti 2 eksemplāri, kuri šai teritorijā, domājams, bija ieklejojuši. Turpmākajos 100 gados tiņi Latvijā netika konstatēti, līdz 1973. gada vasarā tini novēroja Engures ezerā. Sekojošajā ziemā Talsu rajona Pļavu mežniecībā vairākkārt tika konstatēti tiņa pēdu nospiedumi sniegā. Pēdējos 25 gados tinis Latvijā nav novērots, kaut gan iespējama tā ieklejošana (galvenokārt no Igaunijas).

Eiropas savvaļas kaķis (*Felis silvestris*) Latvijā bija plaši izplatīts vidus holocenā. Domājams, ka tas iecelojis boreālā laikā, kad klimats šai teritorijā bija samērā silts un sauss. Savvaļas kaķa izplatības robeža bijusi gar Baltijas jūras piekrasti līdz Somu jūras līcim. Visvecākie arheoloģiskie atradumi attiecināmi uz 3000. - 2500. gadu p.m.ē. Šīs sugas izzušana saistīta ar auksta klimata iestāšanos subatlantiskā periodā. Garas ziemas un bieza sniega sega savvaļas kaķim bija nepiemērota. Pašreizējā sugas areālā sniega sega ir īslaicīga un nepārsniedz 10 - 20 cm biezumu.

Bebrs (*Castor fiber*) ir suga, kura savulaik Latvijas teritorijā bija plaši izplatīta, tad pilnīgi izzudusi un mūsdienās atkal ir plaši izplatīta. Bebris te iecelojis boreālā laikā un tas saistāms ar lapkoku mežu izveidošanos. Senākie bebru atlieku atradumi arheoloģiskajos izrakumos šai teritorijā datējami ar 7. gadu tūkstoši p.m.ē. Bebrī bijuši iecienīts medību objekts, galvenokārt vērtīgās ādas, kā arī ārstniecībā lietojamo tauku un tauku dziedzeru dēļ. Intensīva bebru medīšana 18. gs. noveda pie katastrofālas bebru skaita samazināšanās. Gaujas pietekā Rauzā 19. gs. 70. gados noķēra pēdējo šīs sugas eksemplāru Latvijā.

Bebru populācijas atjaunošana Latvijā sākas 1927. gadā, kad no Norvēģijas ievēd 2 bebru pārus un ielaiž Stendes upē pie Zlēkām. 1935. gadā šeit jau tika reģistrēti 16 dzīvnieki. Tajā pašā gadā 1 no Norvēģijas ievestu bebru pāri ielaida arī Rauzas pietekā Lipsā. Pirms Otrā pasaules kara Latvijā jau tika reģistrēti 60 bebrī. No Voronežas rezervāta 1952. gadā Latvijā ievēd 5 pārus Austrumeiropas pasugas bebru, 2 no tiem ielaida Abavas pietekā Krojā, 2 Slocones upē, bet 1 pāri Baņgavas upītē. Turpmākā bebru savairošanās noritēja ļoti strauji un 1964. gadā jau tiek uzskaitīti 150 bebrī. Vēlākajos gados bebrī Latvijā iecelo arī no Lietuvas, Baltkrievijas un Krievijas. Latvijā 1975. gadā tika uzskaitīti 8800 bebrī; 1985. gadā - 10950; 1990. gadā - 11650; 1995. gadā - 18500.

No lielākiem zīdītājdzīvniekiem, kuru skaits Latvijas teritorijā ir bijis sarucis līdz dažiem desmitiem eksemplāru vai uz kādu laiku pat pilnīgi izzudis, minams vilks, mežacūka, staltbriedis. **Vilks** (*Canis lupus*) Latvijas teritorijā, domājams, parādījies preboreālā laikā. Līdz 15. gs. beigām tas bija ļoti plaši izplatīts, bet vēlākajā laikā kļuva retāks. Līdz ar lopkopības attīstību 19. gs. vidū sākās ļoti intensīva vilku medīšana. Vidzemē 1823. gadā vilki saplosīja 30 142 mājlopus, t.sk. 3648 zirgus un govīs. Pēc 100 gadiem - 1923. gadā Latvijā tika saplosīti 60 liellopi un 500 siklopi. 20. gs. vidū Latvijā dzīvojošu vilku bija maz, vairākums to ienāca no blakus esošām teritorijām. 1929. gadā Latvijā tika uzskaitīti 97 vilki; 1932. - 63; 1935. - 8; 1936. - 20; 1940. - 17. Vilku skaits Latvijā strauji palielinājās pēc Otrā pasaules kara: 1947. - 1723; 1955. - 270; 1965. - 34; 1975. - 130; turpmākajos gados vilku skaits svārstās no 200 - 600. Mežzinātni Dr.V.Gaross uzskata, ka vilku uzskaitē nav bijusi precīza, un faktiskais vilku skaits varētu būt 1500 - 2000.

Mūsdienās Latvijā plaši izplatīta **meža cūka** (*Sus scrofa*), kura šai teritorijā ienāk boreālā laikā. Platlapju meži, īpaši lielais ozolu skaits nodrošināja tām labvēlīgu barošanās apstākļus. Lielais meža cūku skaits Lubānas ezera apkārtnē minēts "Lubānas hronikā". Daudz to vēl ir Vidzemē 17. gs. sākumā, bet jau gadsimta beigās un 18. gs. sākumā Vidzemē meža cūkas vairs nav sastopamas. Arī 19. gs. sākumā Latvijas teritorijā meža cūkas bija sastopamas ļoti reti, atsevišķi eksemplāri nošauti 1850. gadā Vecaucē, 1890. gadā pie Jaungulbenes, 1897. gadā pie Annas muižas. 20. gs. 30. gados meža cūkas Latvijā iekļīst no jauna, galvenokārt no Lietuvas un Polijas un 1940. gadā tiek uzskaitīti jau 900 eksemplāri. Pēc Otrā pasaules kara meža cūku skaits strauji pieaug: 1948. gadā to uzskaitīts 4270; 1973. - 12 300; 1975. - 17 000; 1985. - 14 000; 1990. - 23 800; 1995. - 18500.

Viens no pašlaik iecienītākajiem medību objektiem - **staltbriedis** (*Cervus elaphus*) Latvijā ienāca boreālā laikā beigās. To skaits bija sevišķi liels atlantiskā laikā. Turpmāk staltbrieža areāls samazinās, un mūsu ēras gadu tūkstošu mijā staltbriedi Latvijā vairs nevarēja sastapt. Staltbriežu populācijas atjaunošana - realklimatizācija sākās 17. gs., kad no Polijas, Vācijas, Galīcijas, Kaukāza un iespējams arī no ceturienes tie tika ievesti audzēšanai īpaši šim nolūkam ierīkotos dārzos. Daži no šiem dārzos bija ievērojami lieli, piem., 600 ha lielajā Bukaišu "iršu dārzā" mīta vairāki simti staltbriežu. Staltbriežu audzēšana dārzos turpinājās līdz pat 20. gs. sākumam. Domājams, ka jau 19. gs. beigās no dārzos izbēgušie staltbrieži iedzīvojās Latvijas mežos. Pēc Kurzemes Mednieku biedrības ierosinājuma 1903. gadā sākās staltbriežu ielaišana mežos. Pirms Pirmā pasaules kara savvaļā dzīvoja jau ap 800 staltbrieži. Kara laikā to skaits samazinājās līdz nepilnam simtam, bet pēckara periodā staltbriežu populācija tika aktīvi atjaunota - 1940. gadā to bija jau 1289. Pēc Otrā pasaules kara sarukušais staltbriežu skaits atkal atjaunojas: 1948. gadā uzskaitīts 101 eksemplārs; 1955. - 277; 1960. - 1532; 1970. - 4598; 1975. - 7894; 1990 - 13400; 1995 - 13800.

Lācis (*Ursus arctos*) Latvijas teritorijā ienāca agrīnā ledus laikmeta beigās, bet klimatiskie apstākļi un barības bāze tā attīstībai nebija labvēlīga. Par pastāvīgu faunas elementu tas kļuva vidus holocenā, tomēr strauja meža platību samazināšanās un intensīvu medību rezultātā lāču skaits sarūk. Kopš 19. gs. sākuma lācis Latvijā ir ļoti rets. Tiek uzskatīts, ka pēdējie Latvijā dzīvojošie lāči izzuduši laika posmā no 1880. - 1890. gadam. Vēlākā laikā atsevišķos gadījumos novērotie lāči ir iekļūduši Latvijas teritorijā galvenokārt no Igaunijas, iespējams arī no Krievijas. Pēdēja laikā novērots, ka Latvijas teritorijā uzturas vairāki desmiti lāču.

Kā negatīvs piemērs par cilvēka iejaukšanos Latvijas zīdītāju faunā minama **jenotsuņa** (*Nyctereutes procyonoides*) ievēšana Latvijā. Sākot ar 1927. gadu jenotsuns no bij. Padomju Savienības austrumiem tika pārvests

uz valsts Eiropas daļu, no kurienes sākās tā strauja izplatīšanās Eiropā. 1935. gadā tas nonāk Somijā, 1945. gadā Zviedrijā. Rietumu virzienā 1950. gadā to sastop Polijā, Ungārijā un Rumānijā, 1960. gadā Vācijā un Austrijā, bet 1979. gadā arī Francijā. Jenotsuni Latvijā ieklist no blakus esošiem Krievijas rajoniem, bet 1947. gadā tie tiek īpaši ievesti. Līdz 70. gadu vidum jenotsunu skaits Latvijā strauji pieaug (1950. gadā - 23; 1960. gadā - 6300; 1970. gadā - 10100 eksemplāri). Šai laikā plēsoņa plašos apmēros iznīcināja citus nelielos zīdītājus, putnu ligzdas (olas un mazulus), kā arī pašus putnus. Līdz ar jenotsuni Latvijā ievazāja ērcu encefalītu. Ņemot vērā jenotsuna dzīvesveidu (aktīvs nakts), to iznīcināšana medībās bija samērā neveiksmīga. Laikā no 1975. - 1985. gadam jenotsunu skaits Latvijā bija aptuveni 6000, bet turpmākajos gados tas atkal palielinājies - 1990. gadā tika uzskaitīti 8500 jenotsuni, bet 1998. gadā - 10335.

Šai aprakstā tikai īsumā sniegtas ziņas par dažu zīdītāju sugu skaita un sastāva izmaiņām Latvijā. Vissenākā informācija iegūstama no arheoloģisko izrakumu materiāliem, kuri visbiežāk skar medību dzīvniekus. Senākā rakstiskā informācija sniedz tikai fragmentārus datus par Latvijas faunu. Sistemātiska Latvijas faunas izpēte sākās tikai 18. gs. Ticama un visu Latviju aptveroša savvaļas dzīvnieku uzskaitē un plašāki faunistiski pētījumi, sākušies samērā vēlu - tikai 20. gs. 20. - 30. gados un turpinās līdz mūsu dienām. Nolūkā pilnveidot un koordinēt zīdītāju izpēti kā arī izstrādāt un realizēt to aizsardzību, 1996. gadā nodibināta Latvijas teriologu biedrība. Lai pilnīgāk izsekotu Latvijas faunas stāvoklim, turpmāk nepieciešams izveidot precīzu zīdītājdzīvnieku uzskaites sistēmu, kā arī atsevišķu sugu, īpaši apdraudēto sugu monitoringu.

Gunārs Andrušaitis

THE CHANGE OF SPECIES COMPOSITION AND POPULATIONS OF SOME MAMMALS IN LATVIA

The Latvian fauna has developed in a comparatively brief period of time - approximately 13 thousand years. Nevertheless it is a sufficiently long time for the considerable changes occurring in species composition, distribution and population dynamics. Along with the climatic changes and consequently also the changes of habitat and foraging conditions new species immigrated into the territory but other ones disappeared. Human activities caused essential changes in the composition of fauna.

To illustrate the fluctuation of fauna in the territory of Latvia, the species, numerical strength of which has considerably changed in the course of time, can be divided into 3 main groups: firstly, the species, widely distributed in the past, which are already completely extinct at present, for example, the Aurochs, Wild Horse; secondly, the species, which occurred in Latvia during a certain period, yet have emigrated now as a result of changes in climatic conditions, for example, the Reindeer; thirdly, the species, which had disappeared under the influence of both the natural (severe winters, epizootics etc.) and the anthropogenic (an intensive, non-regulated hunting) factors, nevertheless now have increased again in considerable numbers. Here should be added also the introduced and reintroduced species. This division applies to the mammals, which numerical changes had taken place during longer time period, on the contrary the numbers of some animals, especially the game animals, can fluctuate considerably during a shorter time period.

The **Wild Horse** or **Tarpan** (*Equus gmelin*) came into the territory of Latvia from southern steppes during the Atlantic period of the postglacial era, when wide meadows, rich in plants, formed there under the influence of warm climate. When the climate changed and the space of the steppes decreased, the tarpans sought refuge in the forests, edges of bogs and banks of lakes. As a result of this the European Forest tarpan (*Equus silvaticus*) arose. The Wild Horse occurred in our territory until the Domestic Horse spread.

The first paleontologic discoveries of the Wild Horse in the territory of Latvia are from the 7th - 6th millennium B.C. The finds show, that the number of wild horses during the warm climate and good forage resources rapidly increased. As the climate grew cooler, coniferous trees replaced the deciduous forests. Consequently the conditions of existence of the Wild Horse became worse and their numbers rapidly decreased. The occurrence of the Wild Horse was especially influenced by the appearance of the Domestic Horse. The Wild Horse was hunted already in former times because of its tasty meat. Along with the spreading of domestic animals the hunting got even more active. Besides, the stallions of wild horses often enticed the domestic horses, especially the mares, away from their pastures. In order to prevent this the man had nothing to do but to exterminate the wild horses intensively. The wild horses found their last refuge in Europe in the vast Bialowieza Forest, nevertheless as a favourite game they were doomed to extinction also there. The last wild horses were displaced from the Bialowieza Forest to the Bigoraisk Park in Poland, where some last individuals remained until the 1812. During the next severe winter the horses were in danger of perishing, therefore they were committed to the care of local peasants. After the hard winter the peasants did not release them in the wild any more. The Wild Horses little by little crossed with the domestic ones and the last pure-blooded Wild Horse individuals perished in 1818.

A completely extinct mammal species is **the Aurochs** (*Bos primigenius*). It is one of the largest animals, which once inhabited the territory of Latvia. The Aurochs is regarded as a progenitor of many races of several domestic cows, including the European cow breeds of our time.

The Aurochs immigrated into our territory during the Atlantic period. To judge from many discoveries, it was especially widespread in the territory of Latvia during the 5th - 3rd millennium B.C. Due to the ability to adapt to changes of climatic conditions, especially to the ability to endure severe winters, the Aurochs in Latvia remained for a comparatively long time, although it was a favourite game animal. The toponyms in Latvian, which remained until our times - Taurkalne, Taurupe, Taurene, Tauru purvs - show the wide distribution of this animal. The data show that Aurochs remained in Livzeme still in the 10th and probably even in the 12th century. Nevertheless the severe winters there made them to retreat gradually to the south. A document shows that the Grand Duke of Lithuania Vitautas presented 4 young Aurochs to the Grand Master of the Teutonic Order as an especially valuable gift. This shows that in the territory of Lithuania the Aurochs still occurred till the 15th and even the 17th century. The last individual of this species perished in 1627. A skull and remains of a horn of the Aurochs were discovered for the first time in Latvia in 1819. The description of this find by the professor Beseke from Jelgava was the first paleontological study in the Eastern Baltic. Afterwards the remains of Aurochs skeleton were discovered also in several other places.

Also the **European Bison** (*Bison bonasus*), which immigrated during the Atlantic period, as a matter of fact must be added to the practically disappeared mammal species. In the territory of Latvia the Bison was comparatively wide distributed, although it was on the northern border of the species range. As the climate grew harder, the foraging and wintering conditions of the Bison deteriorated and its numbers rapidly decreased. The fact, that the Bison was a favourite game animal, also took a certain negative part in this. In the Hunting Rights of Kurzeme, which were compiled on the basis of the Hunting Rights of Poland, the Bison was mentioned still in 1804 - 1805, nevertheless there are no reasons to believe that the Bison still occurred in Kurzeme in that time. For the longest time the Bison remained in the Bialowiez Forest. It was partly protected there; nevertheless the governors and high-born people often organised hunts, during which a great number of bisons was killed. There were only 350 bisons left in Bialowieza in 1809. The severe winter of 1812-1813 and the retreating army of Napoleon decreased their numbers even more. A small increase of the Bison population was observed in the second half of the 19th century, yet after that it sharply decreased again. In 1907 there were only 727 bisons in the Bialowiez Forest again. The bisons were considerably exterminated also during the First World War, in 1916 there were only 200 animals left, in 1918 - 68. The last cow of the wild Bison perished in 1921.

When the idea to restore the Bison population arose in 1926, it turned out that in the Zoological gardens of the world only 52 bisons were left, moreover, a part of them were already cross-breeds or else individuals of too old age. Accordingly to the genetic knowledge of that time, the restoration of Bison population began by making use of a closely related species - the American bison (*Bison bison*). Before the Second World War there were already 126 created anew individuals of the Bison species in the Bialowiez Forest, yet a great part of them perished during the war. In the second half of the 20th century the numbers of Bison in the Bialowiez Forest (in the territory of Belarus and Poland) continued to increase, from there they sometimes wandered also in Lithuania and even in Latvia. In 1984 some bisons were introduced in the Gauja National Park.

The changes of climatic conditions and habitat caused also the disappearance of the Reindeer, Glutton and Wild Cat in Latvia. **The Reindeer** (*Rangifer tarandus*) entered the territory of Latvia during the boreal period, when vast tundra stretched here. When the climate grew milder, the main forage resources of Reindeer - the Iceland moss - rapidly decreased and the population was forced to move to the north. There have been made attempts to introduce and breed the Reindeer in Latvia anew. Several reindeers were introduced in Gaujiena from Lapland in 1790. They began to breed; yet the small population was destroyed by predators. There was also an attempt to acclimatise reindeers in Kurzeme, where in 1935 2 pairs were introduced from Norway. The males perished during the same year and were replaced by a new buck. The females bore one calf each; nevertheless the intention to create a small Reindeer population in Latvia ended unsuccessfully.

A typical follower of the Reindeer is the predator **Glutton** (*Gulo gulo*), which presumably was not especially widely distributed in Latvia in its time and disappeared, leaving the territory along with the Reindeer, as well as was partly exterminated due to the hunting. The Glutton is a typical inhabitant of the tundra or forest-tundra, occurs also in the taiga, and is distributed in Europe, Asia and North America. It is an 80-97 cm long animal, covered with a rather long, thick, dark-brown hair. It has a white spot on the forehead; the lower edge of the "saddle-cloth" is yellowish. It is comparatively clumsy by appearance, has short legs, yet moves fast, especially in pursuit of its prey. The well developed feet enables it, contrary to the Reindeer, to move easily on a deep and loose snow. A predator, feeds on rodents, often also on carrion. Typically the Gluttons follow the Reindeer herds, attacking only the sickly animals, therefore they should be regarded as sanitarians, favouring the natural selection of animals.

In the territory of Latvia the Glutton appeared in the beginning of the boreal period of the late postglacial era, presumably simultaneously with the Reindeer. The remains of Glutton skeletons were rarely found during the archaeological excavations, because it seems not to be an especially favoured game animal. Gluttons occurred in Latvia in small numbers still in the 18th century. There is information, that in 1875-1876 2 individuals were shot in the central Latvia near Sauka and Jēkabpils, which presumably had wandered into this territory. During the next 100 years the Gluttons had not been found in Latvia, until in the summer of 1973 a Glutton was observed on the Lake Engure. During the following winter the footprints of Glutton in the snow were discovered repeatedly in the forestry Pļavas, district Talsi. The Glutton has not been observed in Latvia during the last 25 years, although its wandering in is possible (mostly from Estonia).

The Wild Cat (*Felis silvestris*) was widely distributed in Latvia during the Middle Holocene. It presumably immigrated during the boreal period, when the climate in this territory was comparatively warm and dry. The

distribution range border of the Wild Cat was along the Baltic Sea coast up to the Gulf of Finland. The oldest archaeological discoveries apply to the 3000-2500 B.C. The disappearance of this species is connected with the setting in of cold climate during the Sub-Atlantic period. Long winters and a thick snow cover were unsuitable for the Wild Cat. In the present species range the snow cover is brief and does not exceed the thickness of 10-20 cm.

The **European Beaver** (*Castor fiber*) is a species, which was widely distributed in the territory of Latvia in its time, after that disappeared completely and nowadays is widely distributed again. The Beaver immigrated here during the boreal period in connection with the development of deciduous forests. The oldest finds of Beaver remains in the archaeological excavations are from the 7th millennium B.C. The Beaver was a favoured game animal, mainly due to the valuable skin as well as the medicinal fat and sebaceous glands. An intensive hunting of beavers in the 18th century caused a disastrous decline of beaver numbers. The last individual of this species in Latvia was captured on the river Rauza (a tributary of Gauja) during the seventies of the 19th century.

The restoration of the Beaver population in Latvia began in 1927, when 2 pairs were imported from Norway and let in the river Stende near Zlēkas. In 1935 already 16 animals were registered there. In the same year 1 pair of Beavers from Norway was let also in the river Lipsa (a tributary of Rauza). Before the Second World War already 60 beavers were registered in Latvia. In 1952 5 pairs of Beavers of the Eastern-European subspecies were introduced from the Voronez Nature Reserve, 2 of them were let in the tributary of the river Abava - Kroja, 2 in the river Slocene, and 1 pair in the small river Baņģava. The subsequent increase of beaver numbers was very fast and there were already 150 beavers recorded in 1954. During the following years beavers immigrated in Latvia also from Lithuania, Belarus and Russia. In 1975 there were 8800 beavers registered in Latvia; in 1985 - 10950; in 1990 - 11650 and in 1995 - 18500.

Out of the larger mammals, which numbers in the territory of Latvia have declined up to several tens of individuals or even completely disappeared for some time, can be mentioned the Wolf, Wild Boar and Red Deer. The **Wolf** (*Canis lupus*) presumably appeared in the territory of Latvia during the preboreal time. Until the end of the 15th century it was very widely distributed, yet afterwards became less frequent. Along with the development of cattle-breeding in the middle of the 19th century a very intensive hunting of wolves began. In 1823 the wolves killed 30 142 domestic animals in Vidzeme, including 3648 horses and cows. After a hundred years - in 1923 60 large and 500 small cattle animals were killed in Latvia. In the middle of the 20th century there were few wolves inhabiting Latvia, the majority of them were immigrants from neighbouring territories. In 1929 there were 97 wolves recorded in Latvia; in 1932 - 63; in 1935 - 8; in 1936 - 20; in 1940 - 17. The number of wolves in Latvia rapidly increased after the Second World War: in 1947 - 1723; in 1955 - 270; in 1965 - 34; in 1975 - 130; in the following years the number of wolves fluctuate between 200-600. Dr. silv. V. Gaross considers the registration of wolves as an inaccurate one and thinks that the actual number of wolves can be 1500-2000.

Nowadays the **Wild Boar** (*Sus scrofa*), which entered this territory during the boreal period, is widely distributed in Latvia. The broad-leaved forests, especially the great number of oak trees provided favourable foraging conditions for them. The vast amount of the Wild Boar in the vicinity of the Lake Lubāna was mentioned in the chronicle "Lubānas hronika". There were a lot of them in the beginning of the 17th century in Vidzeme, yet already at the end of that century and in the beginning of the 18th century the Wild Boar occurred not any longer in Vidzeme. Also in the beginning of the 19th century the Wild Boar was very rare in the territory of Latvia, some individuals were shot in 1850 in Vecauce, in 1890 near Jaungulbene, in 1897 near the manor Annas muiža. During the thirties of the 20th century the Wild Boar immigrated into Latvia anew, mostly from Lithuania and Poland and in 1940 there were already 900 individuals recorded. After the Second World War the number of Wild Boar rapidly increased: in 1948 4270 individuals were registered; in 1973 - 12300; in 1975 - 17000; in 1985 - 14000; in 1990 - 23800 and in 1995 - 18500.

One of the most favourable game animals nowadays - the **Red Deer** (*Cervus elaphus*) entered Latvia in the end of the boreal time. It was particularly numerous during the Atlantic period. Henceforth the range of the Red Deer decreased, and at the alternation of millenniums A.D. the Red Deer occurred not any more in Latvia. The restoration of the Red Deer population - the reacclimatization began in the 17th century, when they were imported from Poland, Germany, Galicia, Caucasus and possibly also from some other places to breed in gardens arranged especially for this purpose. Some of these gardens were considerably spacious; for example, several hundreds of Red Deer lived in the "Deer Garden" of a 600 ha area. The breeding of Red Deer in gardens continued up to the beginning of the 20th century. Presumably already in the end of the 19th century deers which

escaped from the gardens settled in the Latvian forests. According to the proposal of the Hunters Society of Kurzeme in 1903 the introduction of the Red Deer in the forests began. Before the First World War already 800 individuals lived in natural conditions. During the war their numbers decreased to not quite a hundred, yet in the post-war period the population of the Red Deer was actively restored - in 1940 their number were already 1289. After the Second World War the decreased number of Red Deer recovered again: in 1948 101 individuals were registered; in 1955 - 277; in 1960 - 1532; in 1970 - 4598; in 1975 - 7894; in 1990 - 13400 and in 1995 - 13800.

The **Brown Bear** (*Ursus arctos*) went into the territory of Latvia at the end of the early Ice Age, nevertheless the climatic conditions and forage resources were not favourable for its development. It became a regular element of the fauna during the middle of Holocene, still as a result of a fast decrease of the forest space and intensive hunting the number of bears decreased. Since the beginning of the 19th century the Brown Bear is very rare in Latvia. It has been considered that the last Brown Bears inhabiting Latvia disappeared in the time period from 1880 till 1890. The bears observed in some cases during the later times had wandered into the territory of Latvia mostly from Estonia, possibly also from Russia. Recently it is noticed that several tens of Brown Bears occur in the territory of Latvia.

As a negative example of the human interference into the mammalian fauna of Latvia the introduction of the **Raccoon Dog** (*Nyctereutes procyonoides*) should be mentioned. Beginning with the 1927 the Raccoon Dog was displaced from the East of the former Soviet Union to the European part of this state, from where a rapid distribution of it in Europe began. In 1935 it arrived in Finland and in 1945 in Sweden. To the West it was found in 1950 in Poland, Hungary and Romania, in 1960 in Germany and Austria, in 1979 also in France. The Raccoon Dogs wandered into Latvia from the neighbouring regions of Russia, and in 1947 they were especially introduced. Until the middle of the seventies the numbers of the Raccoon Dogs rapidly increased in Latvia (in 1950 - 23; in 1960 - 6300; in 1970 - 10100 individuals). During this time the predator exterminated other small mammals, bird nests (eggs and chicks), as well as birds themselves on a broad scale. With the Raccoon Dog the tick-borne encephalitis was brought in Latvia. Considering the way of life of the Raccoon Dog (it is active during the night), its extermination by hunting was rather unsuccessful. During the 1975 - 1985 the number of Raccoon Dogs in Latvia was approximately 6000 individuals and in the following years it increased again - in 1990 there were 8500 Raccoon Dogs recorded and in 1998 - 10335.

Only a brief information about the changes in the numbers and composition of some mammal species in Latvia is given in this article. The oldest information can be got from the materials of archaeological excavations, which mostly apply to the game animals. The oldest written information gives only fragmentary data about the Latvian fauna. A systematic investigation of the fauna of Latvia began only in the 18th century. A reliable and complete census of wild animals and more extensive faunistic research have been started comparatively late - only in the twenties and thirties of the 20th century and continue up to now. With a view to improve and co-ordinate the Mammalian research as well as to work out and realise their protection the Latvian Theriological Society is founded in 1996. In order to trace the situation of the Latvian fauna completely it is necessary to organise an exact system of Mammalian census in future, as well as a monitoring of some, especially the threatened species.

Gunārs Andrušaitis

LITERATŪRAS SARAKSTS REFERENCE

Vispārējie jautājumi General questions

- Artfakta Sweriges hotade och sllsynta ryggradsdjur. (Eds. I.Ahln, M.Tjernberg), 1992. Uppsala: 1 - 345.
- Avotiņš A., 1980. Galveno meža dzīvnieku skaits un tā regulēšana Latvijas republikā. Rīga: 1 - 44.
- Baumanis J., Blūms P., 1969. Latvijas putni. Rīga: 1 - 180.
- Baumanis J., Klimpiņš V., 1997. Putni Latvijā. Rīga: 1 - 299.
- Beaufort F. de, 1994. The thretened mammals of Europe. Museum National d'Histoire Naturelle. Paris, 1 -113.
- Birds in Europe: Their Conservation Status. (Eds. G.M.Tucker, M.F.Heath), 1994. Cambridge: 1 - 600.
- Blab J., Nowak E., Trautman W., Sukopp H., 1984.Rote Liste der gefährdeten Tiere und Pflanzen in der Bundesrepublik Deutschland. Bonn.
- Council of Europe, Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats. Strasbourg, 2 July 1993.
- Crossby, M.J., Stattersfield, A.J., Collar, N.J., Bibby C.J., 1994. Predicting avian extinction rates. - Biodiv. Let. 2: 182 - 185.
- Dabas daudzveidības saglabāšanas aktuālie jautājumi Latvijā., 1992. Rīga: 1 - 57.
- Dambe V., 1990. Latvijas apdzīvoto vietu un to iedzīvotāju nosaukumi. Rīga: 1 - 187.
- Dzīvība purvā (red. E.Zirnis), 1997. Rīga: 1 - 16.
- Eesti Punane Raamat, 1998. Eesti Teaduste Akadeemia, Tartu: 1 - 150.
- Endangered birds of the world. The ICBP Bird Red Data Book (Ed. W.E.King), 1981. Washington:
- Fischer J.B., 1778. Versuch einer Naturgeschichte von Livland. Leipzig: 1 - 137.
- Globally threatened birds in Europe. (Ed. B.Heredia, L.Rose, M.Painter), 1996. Strasbourg: 1 - 408.
- Handbuch der Vgel Mitteleuropas (Hesg. U.N.Glutz von Blotzheim u.a.) 10 Bd.1966 - 1985. Wiesbaden, Frankfurt:
- Hotade djur och växter i Norden; Nordisk rödlista. 1995. Köpenhamn: 1 - 142.
- Important Bird areas in Europe: ICBP, Technical Publication (Comp. by F.A.Grimmet and T.A.Jones), 1989. Cambridge: 1 - 888.
- IUCN Red List of Threatened Animals. (Comp. and ed. by J.Baillie and B.Groombridge), 1996. Gland, Switzerland: 1 - 376.
- Jungvgel, Eier und Nester (Hrsg. von C.Harrison), 1975. Hamburg und Berlin: 1 - 435.
- Kalniņš A., 1958. Medības un medību saimniecība. Rīga: 1 - 435.
- Lamsters V., 1937. Latvijā izmirušie prāvie ziditāji. Rīga: 1 - 15.
- Lapiņa I., 1958. Latvijas PSR pelveidīgie grauzēji. Rīga: 1 - 64.
- Latvijas dzīvnieki. (red. Z.Spuris) 1966. Rīga: 1 - 279.
- Latvijas dzīvnieku pasaule. (red. Z.Spuris), 1974. Rīga: 1 - 252.
- Latvijas lauku putni. (red. M.Strazds), 1998. Rīga: 1 - 208.
- Latvijas ligzdojošo putnu atlants (1980 - 1984). (red.J.Vīksne), 1989. Rīga: 1 - 352.
- Latvijas meža putni (red. M.Strazds) 1996. Rīga: 1 - 192.
- Latvijas PSR ģeoloģija. 1961. Rīga: 1 - 516.
- Latvijas PSR Sarkanā grāmata. (red. G.Andrušaitis), 1985. Rīga: 1 - 526.
- Latvijas PSR ūdensteču nosaukumi: Īsa izziņa. (sast. R.Avotiņa, Z.Goba), 1986. Rīga, 1: 1 - 75; 2: 1 - 68; 3: 1 - 44;4: 1 - 68.
- Latvijas PSR ūdenstilpju nosaukumi: Īsa izziņa. (sast. R.Avotiņa), 1984. Rīga, 1: 1 - 83; 2: 1 - 79; 3: 1 - 71; 4: 1 - 59;5: 1 - 59; 6: 1 - 45.
- Latvijas putnu sistematiskais saraksts. (sast. J.Kazubiernis), 1993: 1 - 44.
- Latvijas zeme, daba, tauta. (red. N.Malta un P.Galienieks), 1936. 1. sēj. Latvijas zeme. 1 - 532, 2. sēj. Daba. 1 - 640. Rīga.
- Lietuvos raudonoji knyga. (red. K.Balevičius), 1992. Vilnius: 1 - 364..
- Lipsbergs J., 1985. Dzīvnieks Sarkanajā grāmatā. Rīga: 1 - 102.

- Lipsbergs J., Kačalova O., Ozols G., Rūce I., Šulcs A., 1990. Populārzinātniskā Latvijas Sarkanā grāmata. Dzīvnieki. Rīga: 1 - 191.
- Nowak E., Blab J., Bless R., 1994. Rote Liste der gefhrdeten Wirbeltiere in Deutschland. Bonn - Bad Godesberg: 1 - 190.
- Particular Protected Nature Objects in the Territory of the Latvian SSR. 1991. Rīga: 1 - 122.
- Polska Czerwona ksiega zwierzat. (Ed. by Z.Gowacinski), 1992. Warszawa: 1 - 352.
- Priedītis N., 1993. Latvijas purvainie meži un to aizsardzība. Rīga: 1 - 74.
- Putni dabā, 1 - 6.3. 1987 - 1997 (Sākotnēji kopīgs ZA Bioloģijas institūta un Latvijas Ornitoloģijas biedrības rakstu krājums. Sākot ar 1994. LOB žurnāls)
- Retie augi un dzīvnieki (sast. G.Ābele un J.Viksne). Rīga: LatZTIPTI, 1 - 10, 1980 - 1989.
- Red data Book of the Baltic Region. Part 1. Lists of threatened vascular plants and vertebrate (Eds. T.Ingelg, R.Andersson, M.Tjernberg). 1993. Uppsala: 1 - 95.
- "Redliste 90" SĒrligt beskyttelseskrĒvende planter og dyr i Danmark., 1991. Miljministeriet, Skov- og Naturstyrelsen: 1 - 222.
- Rote Listen der Pflanzen und Tiere Schleswig-Holsteins. Kiel, 1982.
- Saudzējiet un miliet dabu (red. P.Valeskalns), 1958. Rīga: 1 - 199.
- Smith, F.D.M., May, R.M., Pellew, R., Jonson, T.J., Walter, K.S., 1993. Estimating extinction rates. — Nature. 364: 494 - 496.
- Spuris Z., Lapiņa I., Kasparsons G., 1958. Mūsu aizsargājамie dzīvnieki. Rīga: 1 - 76.
- Spuris Z., Lapiņa I., Viksne J., 1974. Latvijas PSR aizsargājамie dzīvnieki. Rīga: 1 - 78.
- Stattersfield, A.J., Crosby, M.J., Long, A.J., Wege D.C., 1998. Endemic Bird Areas of the World. Priorities for Biodiversity Conservation. Cambridge: 1 - 846.
- Tauriņš E., 1956. Putni. Zidītāji. - Gr.: Latvijas dzīvnieku noteicējs. 2. daļa. Rīga: 76 - 223.
- The birds of the western Palearctic (Eds. S.Cramp, K.E.L.Simmons), 1, 2, 3. Press. 1977, 1980, 1983. Oxford.
- The birds of the western Palearctic (Ed. S.Cramp) 4, 5, 6. Press. 1985, 1988, 1992. Oxford.
- The birds of western Palearctic (Eds. S.Cramp, C.M.Perrins) 7, 8, 9. Press 1993, 1994a, 1994b. Oxford.
- Threatened animals and plants in Finland. 1987. Helsinki: 1 - 41.
- Timm U., Pilāts V., Balčiauskas L., 1998. Mammals of the East Baltic. - Proc. Latvian Acad. Sci. Sect B. 52, 1/2: 1 - 9.
- Transehe N., 1965. Die Vogelwelt Lettlands. Hannover - Döhren: 1 - 230.
- Transehe N., Sināts R., 1936. Latvijas putni. Rīga: 1 - 342.
- Truete artes i Norge, 1992. Trondheim: 1 - 96.
- Valsts aizsargājамie dabas objekti Latvijas PSR teritorijā. 1977. Rīga: 1 - 136.
- Īpaši aizsargājамie dabas objekti Latvijas PSR teritorijā. 1988. Rīga: 1 - 103.
- Vides aizsardzības politikas plāns Latvijai. 1995. Rīga: 1 - 65.
- Viksne J., 1994. Putniem nozīmīgas vietas Latvijā. Rīga: 1 - 47.
- Viksne J., 1997. Engure - putnu rezervāts. Rīga: 1 - 111.
- Vgel: Biologie, Bestimmen, kologie (Hrsg. von Christopher Perrins, bers. und bearbeitet von H.Hoerschelmann). 1987. Hamburg, Berlin: 1 - 320.
- Zooloģijas muzeja raksti (Latv.valsts Universitāte) 1 - 15 (Vertebrata) 1967 - 1976. Rīga. (Atsevišķi tematiski rakstu krājumi ar atšķirīgiem nosaukumiem izdoti arī turpmākajos gados.)
- Буша И.К., 1980. Современное состояние и история изучения рукокрылых в Латвии. — В кн.: Рукокрылые. Москва: 106 - 114.
- Винокуров А.А., 1987. Редкие птицы мира. Москва: 1 - 208.
- Винокуров А.А., 1992. Редкие и исчезающие животные. Птицы. Москва: 1 - 446.
- Фишер Д., Саймон Н., Винсент Д., 1976. Красная книга. Дикая природа в опасности. Пер.с.англ. Москва: .
- Красная книга СССР. т.2, 1984. Москва: 1 - 390.
- Охрана и воспроизводство природных ресурсов., 1975. Труды Латв. Сель. Хоз. Акад. Елгава: 1 - 92.
- Паавер К., 1965. Формирование териофауны и изменчивость млекопитающих Прибалтики в Голоцене. Таллин: 1 - 494.

- Положение о порядке ведения Красной книги Российской Федерации. 1997. Москва: 1 - 19.
 Птицы Латвии, Территориальное размещение и численность. (ред. Я. Вискне), 1983. Рига: 1 - 224.
 Соколов В.Е., 1986. Редкие и исчезающие животные. Москва: 1 - 519.
 Сосновский И.П., 1987. Редкие и исчезающие животные. Москва: 1 - 367.
 Чырвоная Кншга Республшкш Беларусь. 1993. Минск: 1 - 559.

Putni un zīdītāji Birds and mammals

- Aebischer N.J., Potts G.R., 1994. Quail *Coturix coturix*. – In: Birds in Europe: Their Conservation Status. Cambridge: 222- 223.
 Andera M., 1995. The present status of dormice in the Czech Republic. *Hystrix*, (n.s.) 6(1 - 2) (1994): 155 - 159.
 Anon., 1989. Medījumu skaita dinamika Latvijas PSR. – Medību gads. Rīga, Avots: 1 - 225.
 Anon., 1993. Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals (Bonn Convention or CMS). – Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds, Bonn, Germany, 2: 1 - 146.
 Anon., 1995a. Grey seal. *WWF Baltic Bulletin*, 1: 9.
 Anon., 1995b. Ringed seal. *WWF Baltic Bulletin*, 1: 10 - 11.
 Anon., 1996. Liito-Orava Suomessa. *WWF-Finland*. Helsinki: 1 - 80.
 Avotiņš A., 1996. Melnkakla gārgale *Gavia arctica* Teiču purvā: skaits un ligzdošanas sekmes. – Putni dabā, 6.2: 2 -11.
 Āboliņš V., 1939. Jauns perētājputns Latvijā - brūnkakla garlaka (*Colymbus stellatus* Brūnn.). – Daba un zinātne, 1: 57 - 58.
 Bauga, Lipsbergs J., 1995. Number and distribution of Greylag Goose in Latvia. – Abstracts of International Conference and 13th Meeting of the European Bird Census Council. Prnu: 10.
 Baumanis J., 1975. Ziemeļu gulbja (*Cygnus cygnus* L.) ligzdošana Latvijā. – Latvijas valsts univ. Zool. muzeja raksti, 12: 78 - 81.
 Baumanis J., 1980. Ornitofaunas izmaiņas Cenas tireli desmit gadu periodā (1969 - 1978). – Gr.: Retie augi un dzīvnieki. Rīga: 29 - 33.
 Baumanis J., 1989. Dīka tilbītes un pelēkās tilbītes ligzdošana Latvijā. – Putni dabā, 2: 166 - 171.
 Baumanis J., Celmiņš A., 1995. Latvijas Ornitofaunistikas komisijas pārskats par 1993. un 1994. gadu. – Putni dabā, 5.2: 71 - 81.
 Bergmanis U., Petriņš A., Kemlers A., 1993. Siedlungsdichte und Reproduktionsrate mehrerer Taggreifvogelarten Lettlands. — *Baltic Birds*. Pruchten, 6: 56 - 60.
 Bergmanis U., Petriņš A., Strazds M., 1990. Lesser Spotted Eagle in Latvia. Numbers, Distribution and Ecology. – *Baltic Birds*. Riga, 5, 1: 35 - 38.
 Bergmanis U., Strazds M., 1993. Rare Woodpecker Species in Latvia. – *The Ring*, Part 1., 15, 1-2: 255 - 266.
 Bērziņš B., 1934. Jauns perētājs putns Latvijā. – Daba un zinātne, 1: 31.
 Bērziņš B., 1946. Nagot om Lettlands masfaglar. – *Var Fagelvärld*, 3: 119-125.
 Blūms P., 1967. Mazais ormanītis (*Porzana porzana* Scop.) Latvijā. – *Zooloģijas muzeja biļetens*, 1: 89 - 90.
 Brandt M., 1941. Über das Brutvorkommen der Silbermöwe (*Larus argentatus omissus*) und Sterntauchers (*Colymbus stellatus*) im Ostbalticum. – *J.Ornitol.*, 89, 2/3: 257 - 267.
 Brandt M., 1942. Ornithologische Beobachtungen auf den Hochmooren Lettlands. – *Korr.-Bl. Naturf.-Ver.* Riga, 64: 76 - 77.
 Buša I., 1986. Mazā vakarsīkspārņa - *Nyctalus leisteri* Kuhl - un Eiropas platauōa - *Barbistella barbistella* Schreb. - atradumi Latvijā. – Retie augi un dzīvnieki. Rīga: 58 - 62.
 Celmiņš A., 1985. Vidējais dzenis *Dendrocopos medius* (L.) Latvijā. – Retie augi un dzīvnieki. Rīga: 44 - 48.
 Celmiņš A., Baumanis J., Mednis A., 1993. List of Latvian Bird Species 1993. Including the Latvian Rarities Commitees report. Riga: 1 - 36.
 Celmiņš A., Baumanis J., Roze V., 1990. Ūdensputnu pavasara migrācija jūrā pie Papes 1988. gadā. – Putni dabā, 3: 92 - 104.

- Cramp S. (Ed.), 1977. Handbook of the birds of Europe, the Middle East and North America. London, New York, 1: 613 - 618.
- Cramp S. et al. (Ed), 1992. Handbook of the birds of Europe, the Middle East and North America. Oxford, London, New York, 6: 1 - 728.
- Durinck J., Skov H., Andell P., 1992. Seabird distribution and numbers in selected offshore parts of the Baltic Sea, winter 1992. – *Ornis Svecica*, 3: 11 - 26.
- Durinck J., Skov H., Jensen F.P., Pihl S., 1994. Important marine areas for wintering birds in the Baltic Sea. – EUDG XI research contract No. 2242/90-91-01 *Ornis Consult* report: 1 - 110.
- Essen von L., 1991. Projekt FjällGRs - Projektbeskrivning och resultat intill 1992.10.31. Report from Swedish Hunter's Association.
- Fischer J.B., 1791. Versuch einer Naturgeschichte von Livland. 2 Aufl. Knigsberg: 1 - 826.
- Fry H., 1994. Kingfisher. – In: *Birds in Europe: Their Conservation Status*. Cambridge: 336 - 337.
- Greve K., 1909. Sugtiere Kur-, Liv-, Estlands. Riga: 1 - 183.
- Grosse A., 1942. Zur Vogelwelt des Kanjersees und seiner Umgebung. – *Korr.-Bl. Naturf.-Ver. Riga*, 64: 78 - 100.
- Grosse A., Transehe N., 1929. Verzeichnis der Wirbeltiere des Ostbaltischen Gebietes. – *Arbeiten Naturf.-Ver. Riga*, 18: 1 - 75.
- Heredia B., 1996. Action plan for the Aquatic Warbler (*Acrocephalus paludicola*) in Europe. – *Globally threatened birds in Europe*. Strasbourg: 327 - 338.
- Juškaitis R., 1995. Distribution, abundance and conservation status of dormice (*Myoxidae*) in Lithuania. – *Hystrix*, (n.s.) 6, 1-2 (1994): 181 - 184.
- Kalniņš R., 1970. Lubānas ezera ielejas ornitofauna (Novērojumi ligzdošanas periodā 1926. -1943.) – Latvijas valsts univ. Zool. muzeja raksti, 5: 21 - 53.
- Karpiensky, 1904. Wanderfalke im Steinadlerhorst brütend. – *Balt. Waidmannsbl.*, 4, 12: 215.
- Keiņš O., 1997a. Griezū uzskaišu rezultāti Latvijā 1989. - 1995. gadā. – *Putni dabā*, 7, 1: 11 - 21.
- Keiņš O., 1997b. Griezū *Crex crex* skaita novērtējums un biotopu izvēle Latvijā 1996. gadā. – *Putni dabā*, 7, 1: 22 - 27.
- Kreilis M., 1990. Zivjērglis Latvijā - skaits, izplatība un ligzdošanas bioloģija. Manuskripts.
- Lange W.L., 1970. Wild und Jagd in Lettland. Hannover-Dohren: 1 - 266.
- Lepiksaar J., 1986. The Holocene history of theriofauna in Fennoscandia and Baltic countries. In: Knigsson L.-K. (ed.), *Nordic Late Quaternary Biology and Ecology*. Striae, 24: 51 - 70.
- Lichtenstein J., 1829. *Animalia Curoniae*. – *Bull. Soc. Imp. Nat. Moscou*. 1: 289.
- Lipsbergs J., 1971. Jaunas ziņas par somzilites *Remiz pendulinus* (L.) ligzdošanu Latvijā. – Latvijas valsts univ. Zool. muzeja raksti, 7: 71 - 81.
- Lipsbergs J., 1983. Norādījumi par mikroliegumu izveidošanu aizsargājamiem dzīvniekiem Latvijas PSR mežos. Riga: 1 - 13.
- Lipsbergs J., 1989. Par meža zoss *Anser anser* L. perējumiem 1988. gadā Liepājas un Papes ezerā – *Reti augi un dzīvnieki*. Riga: 27 - 30.
- Lipsbergs J., 1995. Gulbju uzskaites rezultāti Latvijā 1992. gadā. – *Putni dabā*, 5, 2: 95 - 97.
- Lipsbergs J., Pēterhofs E., Kazubiernis J., 1980. Sāmsalas dižpīle *Tadorna tadorna* (L.) - jauna ligzdojoša putnu suga Latvijā. – *Reti augi un dzīvnieki*. Riga: 43 - 46.
- Lorentsen S.-H., Madsen J., 1995. Recommendations on Urgent Action for the Conservation of the Lesser White-fronted Goose. – Unpublished report of Wetlands International Goose Research Group.
- Loudon H., 1909. Vorläufiges Verzeichnis der Vögel der russischen Ostseeprovinzen Estland, Livland und Kurland. – *Annu. Mus. zool. Acad. Imp. Sci. St.-Petersbourg*, 14, 3/4: 192 - 222.
- Löwis O., 1893. Ievērojamākie Baltijas putni. Riga: 1 - 149.
- Löwis O., 1895. Unsere baltische Singvögel. Reval: 1 - 299.
- Löwis O., 1898. Diebe und Räuber in der baltischen Vogelwelt. Riga: 1 - 158.
- Lühr F., 1918. Die Jagt im Balticum. Riga: 1 - 80.
- MacDonald S.M., Mason C.F., 1994. Status and conservation needs of the otter (*Lutra lutra*) in the westwtrn Palearctica. – *Nature and Environment*, 67: 1 -54.
- Madsen J., 1994. Lesser White-fronted Goose *Anser erythropus*. – In: *Birds in Europe: Their Conservation*

- Status. Cambridge: 110 - 111.
- Madsen J., 1996. International action plan for the Lesser White-fronted Goose (*Anser erythropus*).— Globally threatened birds in Europe. Action plans. Council of Europe. Printed in Germany: 67-78.
- Maran T., 1991. Distribution of the European Mink (*Mustela lutreola*) in Estonia: historical review. — Folia Theriologica Estonica. 1: 1 - 17.
- Maran T., Henttonen H., 1995. Why is the European mink (*Mustela lutreola*) disappearing? A review of the process and hypotheses. — Ann. Zool. Fennici. 32: 47 - 54.
- Marion L., 1994. Little Bittern *Ixobrychus minutus*. — In: Birds in Europe: Their Conservation Status. Cambridge: 90 - 91.
- Mednis A., Baumanis J., 1987. Latvijas Ornitofaunistikas komisijas darbības pārskats (1985). — Retie augi un dzīvnieki. Rīga: 55 - 60.
- Mednis A., Kacs J., 1987. Meža zoss *Anser anser* (L.) ligzdošana Engures ezerā. — Retie augi un dzīvnieki. Rīga: 50 - 52.
- Meyer B., 1815. Kurze Beschreibung der Vögel Liv- und Ehstlands. Nürnberg: 1 - 282.
- Mihelsons H., 1960. Engures ezera putnu fauna. — Latvijas putnu dzīve. Ornitoloģiskie pētījumi. 2: 5 - 14.
- Mihelsons H., Kasparsons G., Lejiņš G., Viksne J., Šmits V., Lipsbergs J., Stalbovs I., 1960. Putnu migrācijas Latvijas PSR 1958. gada rudenī. — Latvijas putnu dzīve. Ornitoloģiskie pētījumi. 2: 137 - 192.
- Nordenhaug A., Nordenhaug M., 1984. Status of the Lesser White-fronted Gosse *Anser erythropus* in Fennoscandia. — Swedish Wildl. Res. 13: 171 - 185.
- Nygard T., Frantzen B., Svažas S., 1995. Steller's Eider *Polysticta stelleri* in Europe: numbers, distribution, origin. — Wildfowl. 46: 140-155.
- Opermanis O., 1993. Jūrasžagata *Haematopus ostralegus* Latvijā: izplatība, skaits, ligzdošanas bioloģija. LU diplomdarbs.
- Opermanis O., 1996. Expansion of Oystercatcher *Haematopus ostralegus* from coastal habitats to farmland in Latvia. — Wader Study Group Bulletin. 79: 37.
- Opermanis O., Strazds M., Pēterhofs E., Strazds A., 1996. Putni Latvijas piekrastē: skaita izmaiņas, izplatība un pašreizējais stāvoklis. — Putni dabā, 6, 1: 2 - 14.
- Ozoliņš J., Pilāts V., 1995. Distribution and status of small and medium - sized carnivores in Latvia. — Ann. Zool. Fennici, 32: 21 - 29.
- Ozoliņš J., Rantiņš M., 1992. Einige Voraussetzungen zur heutigen Bestandsentwicklung und zur Verbreitung des Fischotters *Lutra lutra* L. in Lettland. — In: Semiaquatische Säugetiere. Wiss. Beitr. Univ. Halle. Halle (Saale): 365 - 384.
- Ozoliņš J., Rantiņš M., 1994. Otter survival in relation to beaver trapping in Latvia — Environmental encounters, 17: 121 - 122.
- Pētersons G., 1988. Divkrāsainais sikspārnis *Vespertilio murinus* L. Latvijā. — Retie augi un dzīvnieki. Rīga: 55 - 59.
- Pētersons G., Vintulis V., 1998. Distribution and status of bats in Latvia. — Proc. Latvian Acad. Sci., Sect. B. 52, 1/2: 37 - 43.
- Petriņš A., 1982. Lielā Kemeru tīreļa ornitofauna. — Retie augi un dzīvnieki. Rīga: 26 - 33.
- Petriņš A., Bergmanis U., 1986. Par čūskērgli (*Circaetus gallicus* Gm.) Latvijā — Охрана, экология и этология животных. Рига, 55 - 72.
- Petriņš A., Strazds M., Bergmanis U., 1997. Vidējais ērglis *Aquila clanga* Latvijā laika ritumā. — Putni dabā, 6, 3: 7 - 14.
- Pilāts V., 1989. Seal distribution and seal fishery interactions in the East Baltic. — NNA-Berichte 2/2: 107 - 114.
- Pilāts V., 1994. Cūkdelfīns. — Latvijas dabas enciklopēdija 1. Rīga: 197.
- Pilāts V., 1995. Dormice - their present status in Latvia. — Hystrix, (n.s.) 6, 1-2 (1994): 185 - 194.
- Priednieks, J., Strazds M., Strazds A., Petriņš A., 1989. Latvijas ligzdojošo putnu atlants 1980-1984. Rīga: 1 - 348.
- Rācenis J., 1940. Dažas stepju čipstes *Anthus c. campestris* (L.) perēšanas vietas Latvijā. — Daba un zinātne, 4:129 - 131.
- Rācenis J., 1942. Material über die lokale Avifauna des Rīgaschen Strandes (Rīgas jūrmala). — Folia zool. hydrobiol., 11, 2: 194 - 214.

- Račinskis E., 1995. Daudz ligzdojošu ziemeļu gulbju Skrundā. – Putni dabā, 5, 2: 105.
- Račinskis E., 1996a. Zivju dzenītis *Alcedo atthis* Latvijā: skaits un izplatība. LU, Bakalaura darbs.
- Račinskis E., 1996b. Zosu uzskaitē 1996. gada rudenī. – PNV apskats. 1: 1 - 3.
- Reeve N.J., 1994. Hedgehogs. Poyser Natural History. London: 1 - 313.
- Roms J., 1942. *Acrocephalus paludicola* Vieill. - Brutfogel im Lettland. – Folia zool. hydrobiol., 11, 2: 215.
- Rūce I., 1990. Sikspārņi. — Gr.: Populārzinātniskā Latvijas Sarkanā grāmata. Rīga: 22 - 33.
- Russow V., 1880. Die Ornithologie Liv- und Curlands. Dorpat: 1 - 214.
- Sawitzky W., 1899. Beiträge zur Kenntnis der Baltischen Ornithologie. Die Vogelwelt der Stadt Riga und Umgegend. – Korr.-Bl. Naturf.-Ver. Riga, 42: 191 - 218.
- Schweder G., 1910. Zahnwale im Rigaer Meerbusen. – In: Korr.-Bl. Naturf.-Ver. Riga, 53: 43 - 50.
- Sjöåsen T., Ozoliņš J., Greyzer E., Olsson M., 1997. The otter (*Lutra lutra*) situation in Latvia and Sweden related to BCB DDT levels. – Ambio, 26, 4: 196 - 201.
- Solovieva D. Biology of Steller's Eider in the Lena Delta 1993-1995. In press.
- Stoll F.E., 1904. Ornithologische Notizen. – Korr.-Bl. Naturf.-Ver. Riga, 47: 77 - 107.
- Stoll F.E., 1906. Die Verbreitung des Flughörnchens in den Ostseeprovinzen. – Korr.-Bl. Naturf.-Ver. Riga, 49:61 - 70.
- Stražds A., Stražds M., 1981. Jūras zīriņš (*Sterna paradisaea* Pont.) - jauna perētāja suga Latvijas faunā. – Retie augi un dzīvnieki. LatZTIPTI: 47 - 50.
- Stražds M., 1986. Par lietuvaiņa *Numenius phaeopus* (L.) ligzdošanu Latvijā. – Retie augi un dzīvnieki. Rīga: 33 - 40.
- Stražds M., 1989. Jaunumu apskats. — Putni dabā, 2: 174 - 182.
- Stražds M., 1989. Horstschutzzonen für den Schwarzstorch in Lettland - eine wichtige Massname für den Biotopschutz. – Seminar Schutzstrategien für den Schwarzstorch 6.2 - 7.2 im Naturschutzzentrum Wasserschloss Milwitz, Germany. Materialien II: 39 - 45.
- Stražds M., 1995. Par melno stārķi, bet ne tikai. – Mežu dzīve, 5: 24 - 28.
- Stražds M., 1996a. Gārgales. – Putni dabā, 6, 2: 12 - 14.
- Stražds M., 1996b. Šogad Latvijā sasniegts rekords melno stārķu gredzenošanā. — Putni dabā, 6, 2: 24.
- Stražds M., Bergmanis U., Petriņš A., 1994. Mazā ērgļa *Aquila pomarina* skaits un izplatība Latvijā. – Putni dabā, 4: 19 - 24.
- Stražds M., Priednieks J., Vāverinš G., 1994. Latvijas putnu skaits. – Putni dabā, 4: 3 - 18.
- Šķiņķis C., 1992. Hidromeliorācijas ietekme uz dabu. Rīga: 1 - 299.
- Šternbergs M., 1986. Jaunas ziņas par ūdenscirsli – *Neomys fodiens* Pennat Latvijā. — Retie augi un dzīvnieki. Rīga: 62 - 64.
- Tauriņš E., 1960. Saudzēsīm baltirbes. – Mednieks un Makšķernieks. 1: 6.
- Tauriņš E., 1982. Latvijas zīdītājdzīvnieki. Rīga: 1 - 255.
- Timm U., 1992. Lendorav. – Eesti Loodus. 1: 21 - 22.
- Transehe N., 1942. Das Vogelleben des Angernschen Sees. – Korr.-Bl. Naturf.-Ver. Riga, 64: 101 - 124.
- Tyler S.J., Ormerod S.J., 1994. The Dippers. T and A.D. Poyser. London.
- Vilks K., 1936. Olgas purva avifauna. – Daba un Zinātne, 2: 50 - 53.
- Vilks K., 1943. Avifauna aus vier Gegenden Lettlands. – Folia zool. hydrobiol., 12, 1: 247 - 265.
- Vinogradov V., 1990. *Anser erythropus* in the USSR. – In G.V.T. Matthews (Ed.) Managing waterfowl populations. Proc. IWRB Symp., Astrakhan, 1989. Slimbridge, U.K.: International Waterfowl and Wetlands Research Bureau. Spec. Publ. 12: 199 - 203.
- Viksne J., 1967. Kaņiera ezerā ligzdojošie putni. – Zool. Muzeja biļetens, 1: 45 - 59.
- Viksne J., Janaus M., 1989. Kaijveidīgo putnu un zivju gārņu kolonijas Latvijā. – Putni dabā, 2: 55 - 71.
- Viksne J., 1994. Putniem nozīmīgās vietas Latvijā. Rīga, BirdLife International: 1 - 47.
- Volkova A., Kalēja R., Jurkovskis A., Baumanis J., 1975. Babītes ezera bioloģiskais raksturojums un attīstības perspektīvas. – Latvijas valsts univ. Zool. muzeja raksti, 13: 91 - 114.
- Zastrow M., 1946. Om kungsörnens (*Aquila chr. chrysaetos* L.) utbredning och biologi i Estland. – Var Fagelvärld, 5, 2: 64 - 80.
- Балодис М., 1990. Бобр. Биология и место в природно-хозяйственном комплексе республики. Рига: 1 - 271.

- Балтвилкс Я., 1972. Результаты учета гнездящихся черных аистов в 1970 г. в Латвии - Тез. докл. VIII Прибалт. орнитол. конф. Таллин: 7 - 9.
- Бауманис Я.А., 1979. Некоторые орнитофаунистические редкости на рыбоводных прудах Латвии. - В кн.: Динамика популяций и поведение позвоночных животных Латвийской ССР. Рига: 77 - 78.
- Буша И.К., Петерсон Г.Ю., 1981. Скопление летних колоний *Myotis dasycneme* (Chiroptera) в Латвийской ССР. - В кн.: Экологические и поведенческие исследования позвоночных животных в Прибалтике. Рига: 5 - 14.
- Буша И.К., 1986. Скопление зимующих прудовых ночных крылоногих (*Myotis dasycneme* Boie) в Латвии. - В кн.: Охрана, экология и этология животных. Рига: 45 - 52.
- Виксне Я.Ф., 1978. Численность и территориальное размещение гнездовых колоний чайковых птиц в Латвии. - Сообщ. Прибалт. комиссии по изучению миграций птиц. 11: 76 - 89.
- Виксне Я.Ф. (Ред.), 1983. Птицы Латвии. Территориальное размещение и численность. Рига: 1 - 224.
- Вилкс К.Ф., 1953. Колебание численности некоторых видов птиц Латвийской ССР за последние десятилетия. - В кн.: Перелеты птиц в Европейской части СССР. — Сб. докл. орнитол. конф. Рига: 183 - 195.
- Вилкс К.Ф., 1961. Динамика численности птиц в окрестностях города Стренчи (Латвийская ССР) за последние 14 лет. - В кн.: Экология и миграции птиц Прибалтики. Тр. IV Прибалт. орнитол. конф., Рига: 323 - 325.
- Вилкс К.Ф., 1968. Резкое снижение численности некоторых видов птиц Латвии. - *Latv. valsts univ. Zool. muzeja raksti*, 2: 19 - 25.
- Винокуров А.А., 1992. Редкие и исчезающие животные. Птицы. Москва: 1 - 446.
- Каспарсон Г.Р., 1970. Современное состояние фауны хищных птиц Латвии. - В кн.: Материалы VII Прибалт. орнитол. конф., Рига, 2: 99 - 103.
- Колосов А.М., Лавров Н.П., 1968. Обогащение промысловой фауны СССР. - Лесн. Промышл., Москва: 1 - 256.
- Кречмар А.В., 1983. Пискулька *Anser erythropus* (L.). — В.кн.: Красная книга РСФСР. Животные. (Ред. А.М. Колосов). Москва: 180 - 181.
- Липсберг Ю.К., 1975. Первое доказательство гнездования усатой синицы *Panurus biarmicus* L. в Латвии. - *Latvijas valsts univ. Zool. muzeja raksti*, 12: 31 - 47.
- Липсберг Ю.К., 1976. Расширение гнездовых ареалов у ремеза, соловьиного сверчка и усатой синицы в Прибалтике - В кн.: Материалы IX Прибалт. орнитол. конф., Вильнюс: 139 - 141.
- Липсберг Ю.К., Приедниекс Я.Я., 1975. Соловьиный сверчок *Locustella luscinioides* L. - новый гнездящийся вид птиц в фауне Латвии. — *Latvijas valsts univ. Zool. muzeja raksti*, 12: 48 - 62.
- Липсберг Ю.К., 1982. Об орнитофауне некоторых болот Латвии. — В.кн.: Изучение охраняемых природных территорий Латвийской ССР. Рига: 69 - 72.
- Тауриньш З.Я., 1961. Орнитофауна верховых болот Латвийской ССР. - В.кн.: Экология и миграции птиц Прибалтики. Тр. ШМ Прибалт. орнитол. конф., Рига: 311 - 316.
- Тауриньш З.Я., 1966. Колебания численности и изменение ареалов распространения куриных птиц Латвийской ССР за последние десятилетия. — В кн.: Материалы МШ Прибалт. орнитол. конф., Вильнюс: 146-148.
- Тауриньш З.Я., 1974. Развитие орнитофаунистических исследований в Латвии. - *Ornitologia fjalooost Baltikumis. Ornitoloogiline kogumik*. Tallinn, 7: 38 - 50.
- Тауриньш З.Я., Вилкс К.А., 1949. Список орнитофауны Латвийской ССР. - Охрана природы, 9: 52 - 73.
- Тауриньш З., Янсон Я. 1975. Проблема бродящих собак и кошек. - Труды ЛСХА, 83: 82 - 87.
- Штраусс У., 1959. Орешниковая соя (*Muscardinus avellanarius* L.) в Латвийской ССР. - Фауна Латв. ССР ШШ. Тр. Инст. Биологии. Рига, 12: 233 - 236.

SUGU LATVISKO NOSAUKUMU RĀDĪTĀJS

Putni

Apodziņš 188
Apogs, bikšainais 158
Apogs, mājas 154
Badadzeguze 106
Balodis, meža 152
Baltirbe 62
Bārdzīlīte 176
Cīrulis, cekulainais 168
Čakste, lielā 172
Čakste, melnpiers 34
Čipste, stepes 170
Dižpīle, Sāmsalas 122
Dumpis, lielais 114
Dumpis, mazais 42
Dūkuris, mazais 112
Dūkuris, melnkakla 78
Dūkuris, ragainais 80
Dzenis, baltmuguras 162
Dzenis, trispirkstu 166
Dzenis, vidējais 164
Dzenītis, zivju 160
Dzērve 132
Dzilna, zaļā 108
Ērglis, čūsku 50
Ērglis, jūras 48
Ērglis, klinšu 56
Ērglis, mazais 126
Ērglis, vidējais 54
Ērglis, zivju 124
Gandrs 116
Gārgale, brūnkakla 28
Gārgale, melnkakla 40
Gaura, garknābja 44
Gaura, lielā 82
Grieze 92
Gugatnis 102
Gulbis, ziemeļu 118
Jūraszagata 136
Klija, melnā 84
Klija, sarkanā 46
Kuitala 98
Kauķis, grīšļu 74

LATVIAN SPECIES INDEX

Birds

Kauķis, Seivi 178
Kīkuts 64
Laukirbe 88
Lietuvainis 142
Lija, lauka 52
Lija, plavas 86
Mednis 130
Ormanītis 94
Ormanītis, mazais 134
Paipala 90
Piekūns, lauka 58
Piekūns, lielais 30
Piekūns, purva 60
Plīvurpūce 184
Pupuķis 106
Puskuitala, melnā 96
Pūce, garastes 156
Pūce, purva 70
Pūkpīle, *Stellera* 182
Rubenis 128
Somzīlīte 180
Stārķis, melnais 116
Šnibītis, Šinca 66
Tārtiņš, dzeltenais 138
Tārtiņš, smilšu 140
Terekija 146
Tilbīte, dīka 144
Tilbīte, pelēkā 146
Tilbīte, plavas 100
Urālpūce 156
Ūdensstrazds 174
Ūpis 68
Vakarlēpis 190
Vārna, zaļā 72
Vistilbe 32
Zilriklīte 192
Zīriņš, baltspārnu 148
Zīriņš, jūras 150
Zīriņš, mazais 104
Zoss, mazā 38
Zoss, meža 120

Zīdītāji

- Cauna, akmeņu 248
- Cūkdelfīns 196
- Ezis, brūnkrūtainais 214
- Lācis 236
- Lidvāvere 200
- Naktssikspārnis, bārdainais 242
- Naktssikspārnis, Branta 218
- Naktssikspārnis, diķu 208
- Naktssikspārnis, Naterera 220
- Pundursikspārnis 224
- Ronis, pelēkais 238
- Ronis, pogainais 204

Mammals

- Sermulis 250
- Sicista, meža 234
- Sikspārnis, platausainais 216
- Sikspārnis, divkrāsainais 226
- Susuris, dārza 230
- Susuris, lielais 210
- Susuris, mazais 232
- Susuris, meža 228
- Ūdele, Eiropas 202
- Ūdenscirslis 244
- Ūdrs 246
- Vakarsikspārnis, mazais 222

SUGU ZINĀTNISKO NOSAUKUMU RĀDĪTĀJS

Putni

Acrocephalus paludicola (Vieill.) 74
Aegolius funereus (L.) 158
Aesalon columbarius L. 60
Alcedo atthis (L.) 160
Anser anser (L.) 120
Anser erythropus (L.) 38
Anthus campestris (L.) 170
Aquila chrysaetos (L.) 56
Aquila clanga Pall. 54
Aquila pomarina C.L.Brehm 126
Asio flammeus (Pont.) 70
Athene noctua (Scop.) 154
Botaurus stellaris (L.) 114
Bubo bubo (L.) 68
Calidris alpina schinzii (C.L.Brehm) 66
Capella media (Lath.) 64
Caprimulgus europaeus L. 190
Cerchneis tinnunculus (L.) 58
Charadrius apricarius (L.) 138
Charadrius hiaticula L. 140
Chlidonias leucopterus (Temm.) 148
Ciconia nigra (L.) 116
Cinclus cinclus (L.) 174
Circaetus ferox (Gm.) 50
Circaetus gallicus (Gm.) 50
Circus cyaneus (L.) 52
Circus pygargus (L.) 86
Columba oenas L. 152
Colymbus auritus L. 80
Colymbus nigricollis Brehm. 78
Colymbus ruficollis Pall. 112
Coracias garrulus L. 72
Coturnix coturnix (L.) 90
Crex crex (L.) 92
Cyanosylvia svecica (L.) 192
Cygnus cygnus (L.) 118
Dendrocopos leucotos (Bechst.) 162
Dendrocopos medius (L.) 164
Erithacus svecicus (L.) 192
Falco columbarius L. 60
Falco peregrinus Tunst. 30
Falco tinnunculus L. 58
Galerida cristata (L.) 168
Gallinago media (Lath.) 64
Gallinago minima (Brnn.) 32
Gavia arctica (L.) 40
Gavia stellata (Pont.) 28
Glaucidium passerinum (L.) 188 ;
Grus grus (L.) 132
Haematopus ostralegus L. 136
Haliaeetus albicilla (L.) 48
Ixobrychus minutus (L.) 42

SCIENTIFICIAL SPECIES INDEX

Aves

Lagopus lagopus (L.) 62
Lanius excubitor L. 172
Lanius minor Gm. 34
Limosa limosa (L.) 96
Locustella luscinioides (Savi) 178
Luscinia svecica (L.) 192
Lymnocyptes minimus (Brnn.) 32
Lyrurus tetrix (L.) 128
Megalornis grus (L.) 132
Mergus merganser L. 82
Mergus serrator L. 44
Milvus korschun (Gm.) 84
Milvus migrans (Bodd.) 84
Milvus milvus (L.) 46
Numenius arquata (L.) 98
Numenius phaeopus (L.) 142
Olor cygnus (L.) 118
Pandion haliaetus (L.) 124
Panurus biarmicus (L.) 176
Perdix perdix (L.) 88
Philomachus pugnax (L.) 102
Picoides leucotos (Bechst.) 162
Picoides medius (L.) 164
Picoides tridactylus (L.) 166
Picus viridis L. 108
Pluvialis apricaria (L.) 138
Podiceps auritus (L.) 80
Podiceps caspius (Hablizl) 78
Podiceps nigricollis C.L.Brehm 78
Podiceps ruficollis (Pall.) 112
Polysticta stelleri (Pall.) 184
Porzana parva (Scop.) 134
Porzana porzana (L.) 94
Remiz pendulinus (L.) 180
Somateria stelleri (Pall.) 184
Sterna albifrons Pall. 104
Sterna macrura Naumann 150
Sterna paradisaea Pont. 150
Sternula albifrons (Pall.) 104
Strix uralensis Pall. 156
Tachybaptus ruficollis (Pall.) 112
Tadorna tadorna (L.) 122
Terekia cinerea (Gld.) 146
Tetrao tetrix L. 128
Tetrao urogallus L. 130
Tringa stagnatilis (Bechst.) 144
Tringa terek (Lath.) 146
Tringa totanus (L.) 100
Tyto alba (Scop.) 186
Upupa epops L. 106
Xenus cinereus (Gld.) 146

Ziditāji

Barbastella barbastellus Schreber 216
Dryomys nitedula (Pallas) 228
Eliomys quercinus (L.) 230
Erinaceus europaeus (L.) 214
Halichoerus grypus Fabricius 238
Lutra lutra L. 246
Martes foina Erxleben 248
Muscardinus avellanarius (L.) 232
Mustela erminea L. 250
Mustela lutreola L. 202
Myotis brandti Eversmann 218
Myotis dasycneme Boie 208

Mammals

Myotis mystacinus Kuhl 242
Myotis nattereri Kuhl 220
Myoxus glis (L.) 210
Neomys fodiens (L.) 244
Nyctalus leisleri Kuhl 222
Phoca (Pusa) hispida Schreber 204
Phocoena phocoena L. 196
Pipistrellus pipistrellus Schreber 224
Pteromys volans (L.) 200
Sicista betulina (Pallas) 234
Ursus arctos L. 236
Vespertilio murinus L. 226

| | |
|--|----|
| Priekšvārds..... | 5 |
| Preface | 6 |
| Ievads | 8 |
| Introduction..... | 9 |
| Ieskats Latvijas putnu faunā | 11 |
| A Look into the Latvian Bird Fauna | 13 |
| Latvijas zīdītājdzīvnieki | 17 |
| The Mammals of Latvia | 19 |
| Latvijas Sarkanās grāmatas kategoriju definējums | |
| Definitions of the categories..... | 22 |
| Apzīmējumi | |
| Conventional signs..... | 23 |
| Saisinājumi | |
| Abbreviations..... | 24 |

Putni

| | |
|-------------------|----|
| Aves | 27 |
|-------------------|----|

| | |
|--|----|
| 0. kategorija Category 0 | 27 |
| Brūnkakla gārgale - <i>Gavia stellata</i> (Pont.) | 28 |
| Lielais piekūns - <i>Falco peregrinus</i> Tunst | 30 |
| Vistilbe - <i>Lymnocyptes minimus</i> (Brnn.) [<i>Gallinago minima</i> (Brünn.)]..... | 32 |
| Melnpieres čakste - <i>Lanius minor</i> Gm | 34 |
| 1. kategorija Category 1 | 37 |
| Mazā zoss - <i>Anser erythropus</i> (L.) | 38 |
| Melnkakla gārgale - <i>Gavia arctica</i> (L.) | 40 |
| Mazais dumpis - <i>Ixobrychus minutu</i> (L.)..... | 42 |
| Garknābja gaura - <i>Mergus serrator</i> L. | 44 |
| Sarkanā klija - <i>Milvus milvus</i> (L.) | 46 |
| Jūras ērglis - <i>Haliaeetus albicilla</i> (L.) | 48 |
| Čūsku ērglis - <i>Circaetus gallicus</i> (Gm.) | 50 |
| Lauka lija - <i>Circus cyaneus</i> (L.) | 52 |
| Vidējais ērglis - <i>Aquila clanga</i> Pall. | 54 |
| Klinšu ērglis - <i>Aquila chrysaetos</i> (L.) | 56 |
| Lauka piekūns - <i>Falco tinnunculus</i> L. [<i>Cerchneis tinnunculus</i> (L.)] | 58 |
| Purva piekūns - <i>Falco columbarius</i> L. [<i>Aesalon columbarius</i> L.] | 60 |
| Baltirbe - <i>Lagopus lagopus</i> (L.) | 62 |
| Kikuts - <i>Gallinago media</i> (Lath.) [<i>Capella media</i> (Lath.)] | 64 |
| Šinca šnibītis - <i>Calidris alpina schinzii</i> (C.L.Brehm) | 66 |
| Ūpis - <i>Bubo bubo</i> (L.) | 68 |
| Purva pūce - <i>Asio flammeus</i> (Pont.) | 70 |
| Zaļā vārna - <i>Coracias garrulus</i> L. | 72 |
| Grīšļu kauķis - <i>Acrocephalus paludicola</i> (Vieill.) | 74 |
| 2. kategorija Category 2 | 77 |
| Melnkakla dūkuris - <i>Podiceps nigricollis</i> C.L.Brehm | |
| [<i>P. caspius</i> (Hablizl), <i>Colymbus nigricollis</i> Brehm.] | 78 |
| Ragainais dūkuris - <i>Podiceps auritus</i> (L.) [<i>Colymbus auritus</i> L.]..... | 80 |
| Lielā gaura - <i>Mergus merganser</i> L. | 82 |
| Melnā klija - <i>Milvus migrans</i> (Bodd.) [<i>M. korschun</i> (Gm.)] | 84 |

| | |
|--|-----|
| Plavas lija - <i>Circus pygargus</i> (L.) | 86 |
| Laukirbe - <i>Perdix perdix</i> (L.) | 88 |
| Paipala - <i>Coturnix coturnix</i> (L.) | 90 |
| Grieze - <i>Crex crex</i> (L.) | 92 |
| Ormanītis - <i>Porzana porzana</i> (L.) | 94 |
| Melnā puskuitala - <i>Limosa limosa</i> (L.) | 96 |
| Kuitala - <i>Numenius arquata</i> (L.) | 98 |
| Plavas tilbīte - <i>Tringa totanus</i> (L.) | 100 |
| Gugatnis - <i>Philomachus pugnax</i> (L.) | 102 |
| Mazais ziriņš - <i>Sterna albifrons</i> Pall. [<i>Sternula albifrons</i> (Pall.)] | 104 |
| Pupuķis (badadzeguze) - <i>Upupa epops</i> L. | 106 |
| Zalā dzilna - <i>Picus viridis</i> L. | 108 |

| | |
|--|-----|
| 3. kategorija Category 3 | 111 |
| Mazais dūkuris - <i>Tachybaptus ruficollis</i> (Pall.) [<i>Podiceps ruficollis</i> Pall., <i>Colymbus ruficollis</i> Pall.] | 112 |
| Lielais dumpis - <i>Botaurus stellaris</i> (L.) | 114 |
| Melnais stārķis, gandr - <i>Ciconia nigra</i> (L.) | 116 |
| Ziemeļu gulbis - <i>Cygnus cygnus</i> (L.) [<i>Olor cygnus</i> (L.)] | 118 |
| Meža zoss - <i>Anser anser</i> (L.) | 120 |
| Sāmsalas dižpīle - <i>Tadorna tadorna</i> (L.) | 122 |
| Zivju ērglis - <i>Pandion haliaetus</i> (L.) | 124 |
| Mazais ērglis - <i>Aquila pomarina</i> C.L.Brehm | 126 |
| Rubenis - <i>Tetrao tetrix</i> L. [<i>Lyrurus tetrix</i> (L.)] | 128 |
| Mednis - <i>Tetrao urogallus</i> L. | 130 |
| Dzērve - <i>Grus grus</i> (L.) [<i>Megalornis grus</i> (L.)] | 132 |
| Mazais ormanītis - <i>Porzana parva</i> (Scop.) | 134 |
| Jūrasžagata - <i>Haematopus ostralegus</i> L. | 136 |
| Dzeltenais tārtiņš - <i>Pluvialis apricaria</i> (L.) [<i>Charadrius apricarius</i> (L.)] | 138 |
| Smilšu tārtiņš - <i>Charadrius hiaticula</i> L. | 140 |
| Lietuvainis - <i>Numenius phaeopus</i> (L.) | 142 |
| Dīka tilbīte - <i>Tringa stagnatilis</i> (Bechst.) | 144 |
| Terekija, pelēkā tilbīte - <i>Xenus cinereus</i> (Gld.) [<i>Terekia cinerea</i> (Gld.), <i>Tringa terek</i> (Lath.)] | 146 |
| Baltspārnu ziriņš - <i>Chlidonias leucopterus</i> (Temm.) | 148 |
| Jūras ziriņš - <i>Sterna paradisaea</i> Pont. [<i>S. macrura</i> Naum.] | 150 |
| Meža balodis - <i>Columba oenas</i> L. | 152 |
| Mājas apogs - <i>Athene noctua</i> (Scop.) | 154 |
| Urālpūce, garastes pūce - <i>Strix uralensis</i> Pall. | 156 |
| Bikšainais apogs - <i>Aegolius funereus</i> (L.) | 158 |
| Zivju dzenītis - <i>Alcedo atthis</i> (L.) | 160 |
| Baltmuguras dzenis - <i>Dendrocopos leucotos</i> (Bechst.) [<i>Picoides leucotos</i> (Bechst.)] | 162 |
| Vidējais dzenis - <i>Dendrocopos medius</i> (L.) [<i>Picoides medius</i> (L.)] | 164 |
| Trispirkstu dzenis - <i>Picoides tridactylus</i> (L.) | 166 |
| Cekulainais cirulis - <i>Galerida cristata</i> (L.) | 168 |
| Stepes čipste - <i>Anthus campestris</i> (L.) | 170 |
| Lielā čakste - <i>Lanius excubitor</i> L. | 172 |
| Ūdensstrazds - <i>Cinclus cinclus</i> (L.) | 174 |
| Bārdzilīte - <i>Panurus biarmicus</i> (L.) | 176 |
| Seivi kauķis - <i>Locustella luscinioides</i> (Savi) | 178 |
| Somzilīte - <i>Remiz pendulinus</i> (L.) | 180 |
| 4. kategorija Category 4 | 183 |
| Stellera pūkpīle - <i>Polysticta stelleri</i> (Pall.) [<i>Somateria stelleri</i> (Pall.)] | 184 |
| Plivurpūce - <i>Tyto alba</i> (Scop.) | 186 |

| | |
|---|-----|
| Apodziņš - <i>Glaucidium passerinum</i> (L.) | 188 |
| Vakarlēpis - <i>Caprimulgus europaeus</i> L. | 190 |
| Zilriklīte - <i>Luscinia svecica</i> (L.), [<i>Cyanosylvia svecica</i> (L.), <i>Erithacus svecicus</i> (L.)] | 192 |

Ziditāji

| | |
|----------------------|-----|
| Mammals | 195 |
|----------------------|-----|

| | |
|---|-----|
| 0. kategorija Category 0 | 195 |
| Cūkdelfīns - <i>Phocoena phocoena</i> L. | 196 |

| | |
|--|-----|
| 1. kategorija Category 1 | 199 |
| Lidvāvere - <i>Pteromys volans</i> (L.) | 200 |
| Eiropas ūdele - <i>Mustela lutreola</i> L. | 202 |
| Pogainais ronīs - <i>Phoca</i> (<i>Pusa</i>) <i>hispida</i> Schreb. | 204 |

| | |
|---|-----|
| 2. kategorija Category 2 | 207 |
| Dīķu naktssīkspārnīs - <i>Myotis dasycneme</i> Boie | 208 |
| Lielais susuris - <i>Myoxus glis</i> (L.) | 210 |

| | |
|---|-----|
| 3. kategorija Category 3 | 213 |
| Brūnkrūtānais ezis - <i>Erinaceus europaeus</i> (L.) | 214 |
| Platausainais sīkspārnīs - <i>Barbastella barbastellus</i> Schreb. | 216 |
| Branta naktssīkspārnīs - <i>Myotis brandti</i> Eversmann | 218 |
| Naterera naktssīkspārnīs - <i>Myotis nattereri</i> Kuhl | 220 |
| Mazais vakarsīkspārnīs - <i>Nyctalus leisleri</i> Kuhl | 222 |
| Pundursīkspārnīs - <i>Pipistrellus pipistrellus</i> Schreb. | 224 |
| Divkrāsainais sīkspārnīs - <i>Vespertilio murinus</i> L. | 226 |
| Meža susuris - <i>Dryomys nitedula</i> (Pall.) | 228 |
| Dārza susuris - <i>Eliomys quercinus</i> (L.) | 230 |
| Mazais susuris - <i>Muscardinus avellanarius</i> (L.) | 232 |
| Meža sicista - <i>Sicista betulina</i> (Pall.) | 234 |
| Lācis - <i>Ursus arctos</i> L. | 236 |
| Pelēktais ronīs - <i>Halichoerus grypus</i> Fabricius | 238 |

| | |
|--|-----|
| 4. kategorija Category 4 | 241 |
| Bārdainais naktssīkspārnīs - <i>Myotis mystacinus</i> Kuhl | 242 |
| Ūdenscirslis - <i>Neomys fodiens</i> (L.) | 244 |
| Ūdrs - <i>Lutra lutra</i> L. | 246 |
| Akmeņu cauna - <i>Martes foina</i> Erxleben | 248 |
| Sermulis - <i>Mustela erminea</i> L. | 250 |

| | |
|---|-----|
| Dažu ziditāju sugu sastāvs un populāciju mainība Latvijā | 252 |
| The change of species composition and populations of some mammals in Latvia | 257 |
| Literatūras saraksts | |
| References | 261 |
| Sugu latvisko nosaukumu rādītājs | |
| Latvian species index | 268 |
| Sugu zinātnisko nosaukumu rādītājs | |
| Scientific species index | 270 |

4
2
4
5
3
1
2
4
5
3
0
2
7
1
8
0

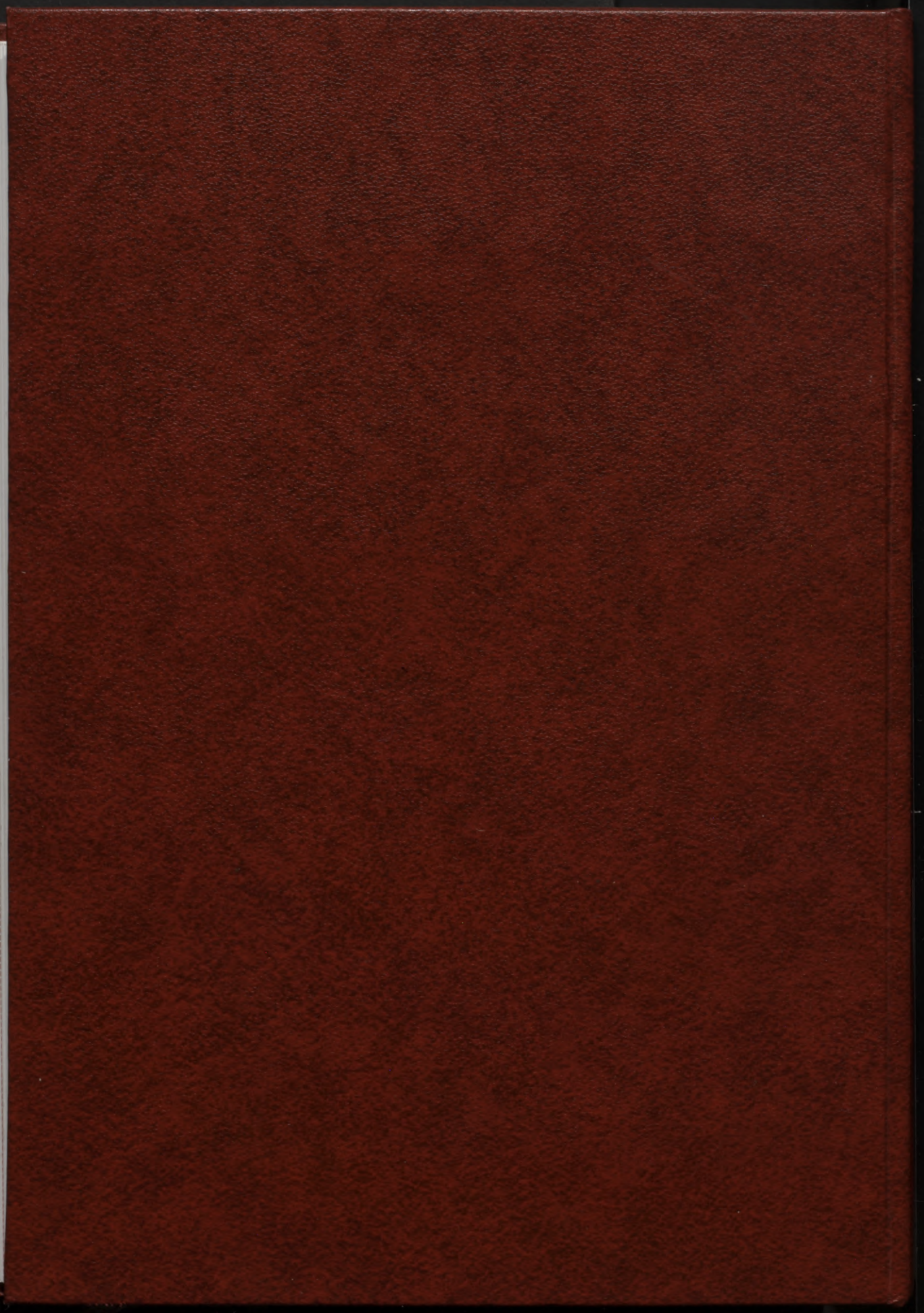
LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA



0300022633

**OBLIGĀTAIS
EKSEMPLARS**

6.50



98-5
31 VI



LU BIOLOĢIJAS INSTITŪTS



EIROPAS KOPIENAS "LIFE" PROGRAMMA